

विशेष अदालत, काठमाडौं

इजलास

अध्यक्ष माननीय न्यायाधीश श्री बाबुराम रेग्मी
सदस्य माननीय न्यायाधीश श्री द्वारिकामान जोशी
सदस्य माननीय न्यायाधीश श्री नारायणप्रसाद पोखरेल

फैसला

०७१-CR -०२८२

नि.नं. ३४

अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको तर्फबाट अनुसन्धान अधिकृत यादवराज खनालको वादी
प्रतीवेदनले नेपाल सरकार..... १

विरुद्ध:-

जि.काठमाण्डौ, का.म.न.पा.१३, ताहाचल बस्ने केशरमानको छोरा, नेपाल पर्यटन बोर्डका पूर्व
कार्यकारी प्रमुख प्रचण्डमान श्रेष्ठ १

जिल्ला तेहथुम, पन्चकन्या गा.बि.स. , पैतृक थलो र जिल्ला मोरङ, उर्लावारी गा.बि.स. ५ घर भई
काठमाण्डौ, बालुवाटारमा बस्ने बल बहादुरको छोरा, नेपाल पर्यटन बोर्डको का.मु.कार्यकारी प्रमुख
सुभाष निरौला भन्ने सुभाष कुमार निरौला १

जिल्ला पर्सा घर भई काठमाण्डौ, महानगरपालिका-३५ कोटेश्वर बस्ने जितेन्द्रलालको छोरा, नेपाल
पर्यटन बोर्ड कर्पोरेट महाशाखाका निमित्त निर्देशक अनिल कुमार दास..... १

जिल्ला रुपन्देही, अंचलपुर स्थाई ७ ठेगाना भई हाल का.जि.का.म.न.पा.वडा नं.४ धुम्बाराही बस्ने
श्याम सिंह लाहे थापाको छोरी, हिमाद्री कुमार थापाको श्रीमती, नेपाल पर्यटन बोर्डका वरिष्ठ
निर्देशक नन्दिनी लाहे थापा भन्ने नन्दनी लाहे १

जिल्ला झापा, चन्द्रगढी स्थाई ठेगाना भई हाल जि.ललितपुर, सुनाकोठी, सिभिलहोम बस्ने लोकराज
बरालको छोरा नेपाल पर्यटन बोर्डमा वरिष्ठ निर्देशक आदित्य बराल १

जिल्ला कञ्चनपुर, झलारी ३ स्थाई ठेगाना भई हाल जिल्ला ललितपुर, ललितपुर न.पा. , वडा नं.
३ बस्ने पदमबहादुरको छोरा, नेपाल पर्यटन बोर्डका निर्देशक अन्दाजी वर्ष ४२ को हिक्मत सिंह
ऐर..... १

जिल्ला कास्की, लेखनाथ नगरपालिका २ स्थाई ठेगाना भई हाल का.जि.का.म.न.पा.वडा नं. १६
बनस्थली बस्ने खेमराजको छोरा, पर्यटन बोर्डका निर्देशक काशीराज भण्डारी १

- जिल्ला ताप्लेजुङ्ग, सिनाम गा.वि.स. , वडा नं. ५ घर भई हाल जिल्ला ललितपुर, ल.पु.उ.म.न.पा. , वडा नं. ५ थसीखेल बस्ने अमरबहादुर राई (खालिङ्ग) को छोरा, नेपाल पर्यटन बोर्डमा निमित्त निर्देशक पदमा कार्यरत ध्रुव राई १
- जिल्ला सिन्धुपाल्चोक, कुन्चोक गा.वि.स. , वडा नं. ९ स्थाई बस्ने हेमबहादुरको छोरा, नेपाल पर्यटन बोर्डका वरिष्ठ प्रबन्धक लिलाबहादुर बानिया १
- काठमाण्डौ जिल्ला, खड्का भद्रकाली स्थित हेपाली हाईट बस्ने लक्ष्मी विक्रमको छोरा, नेपाल पर्यटन बोर्डका वरिष्ठ प्रबन्धक दिवाकर विक्रम राणा भन्ने दिवाकर राणा १
- जिल्ला दाङ्ग, हापुर गा.वि.स. , वडा नं. ८ बस्ने टेकाप्रसादको छोरा, नेपाल पर्यटन बोर्डका प्रबन्धक लक्ष्मण गौतम १
- जिल्ला अर्घाखाची, पाली गा.वि.स. , वडा नं. ७ स्थायी ठेगाना भई हाल का.जि.,का.म.न.पा. , वडा नं. १४ बल्खु बस्ने शिवप्रसादको छोरा, नेपाल सरकारका अवकास प्राप्त सचिव तथा नेपाल पर्यटन बोर्डको तत्कालीन अध्यक्ष सुशिल घिमिरे १
- जिल्ला तनहुँ, भानु गा.वि.स. , वडा नं. २ घर भै हाल काठमाण्डौ, खड्का भद्रकाली गा.वि.स. , वडा नं. १ बस्ने पुर्णचन्द्रको छोरा, नेपाल पर्यटन बोर्ड कार्यकारी समितिका तत्कालीन सदस्य हाल बन तथा भु-संरक्षण मन्त्रालयको सचिव शरदचन्द्र पौडेल १
- जिल्ला प्यूठान, धर्मावती गा.वि.स. , वडा नं.४ बस्ने भक्तबहादुरको छोरा, नेपाल पर्यटन बोर्ड कार्यकारी समितिका सदस्य तथा हाल बन तथा भूसंरक्षण मन्त्रालयमा राजपत्रांकित प्रथम श्रेणी (प्रा.) मा कार्यरत मेघबहादुर पाण्डे १
- जिल्ला कस्की, कालिका गा.वि.स.वडा नं. ६ चितेपानी घर भै हाल पोखरा उ.म.न.पा. , वडा नं. ६ लेक साईड बस्ने नेपाल पर्यटन बोर्डका तत्कालीन सदस्य टीकाराम सापकोटा १
- जिल्ला गोरखा, घर भई हाल का.जि. , का.म.न.पा. , वडा नं १६ बालाजु बस्ने छवीलाल पौडेलको छोरी, नेपाल पर्यटन बोर्डको तत्कालीन सदस्य पम्फादेवी धमला (पौडेल) १
- जिल्ला ईलाम, ईलाम न.पा. , वडा नं.३ घर भई अर्थ मन्त्रालयको सहसचिव गंगाप्रसादको छोरा, तत्कालीन पर्यटन बोर्ड कार्यकारी समितिका सदस्य डिल्ली प्रसाद शिवाकोटी १
- जिल्ला महोत्तरी, सुगा गा.वि.स. , वडा नं. ५ घर भई नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरणका महानिर्देशक तथा नेपाल पर्यटन बोर्डका सदस्य उदित नारायणको छोरा महानिर्देशक तथा नेपाल पर्यटन बोर्डका सदस्य रतीसचन्द्र लाल सुमन १
- स्थायी ठेगाना धनकुटा, मुगा गा.वि.स. घर भई विराटनगर स्थित होटेल रत्नाको मेनेजिड डाईरेक्टर भिम बहादुरको छोरा जिल्ला मोरङ्ग विरटनगर उ.म.न.पा.वडा नं. १८ बस्ने नेपाल पर्यटन बोर्डको कार्यकारी समितिको सदस्य रेवत बहादुर थापा १

प्रतिवादी

काठमाण्डौ जिल्ला, का.म.न.पा. , वडा नं.१६ नयाँबजार बस्ने रवि नारायणको छोरा, नेपाल पर्यटन बोर्डको कार्यकारी समितिको सदस्य तथा पर्यटन व्यवसायी ध्रुव नारायण श्रेष्ठ १

जिल्ला सोलुखुम्बु चरी खर्क गा.बि.स.वडा नं.३ घर भई हाल का.जि. , का.म.न.पा. ७ चावहिल बस्ने आङ्ग टिन्जीको छोरा, नेपाल पर्यटन बोर्डका सदस्य फुरगेलजे शेर्पा १

काठमाण्डौ जिल्ला, का.म.न.पा.वडा नं.१७ क्षेत्रपाटी धोवीचौर घर भई हाल सिनामंगल गुण कोलोनी बस्ने श्याम कृष्णको छोरा, नेपाल कानून आयोगको सचिव एवं नेपाल पर्यटन बोर्ड कार्यकारी समितिका तत्कालीन आमन्त्रित सदस्य रञ्जनकृष्ण अर्याल १

जिल्ला नुवाकोट, मदनपुर गा.वि.स. , वडा नं. ४ बस्ने रामबहादुरको छोरा, हाल का.जि.गोगंबु ३ बस्ने वल्डवाईड एशियन ट्राभल्स एण्ड टुर्स प्रा.लि.का प्रबन्ध निर्देशक महेन्द्र खनाल १

मुद्दा :- भ्रष्टाचार(अनियमितता) ।

विशेष अदालत ऐन,२०५९को दफा ६ तथा नेपाल राजपत्रमा मिति २०५९।५।६मा प्रकाशित सूचना बमोजिम यसै अदालतको अधिकार क्षेत्रभित्र रही दायर हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर यस प्रकार रहेको छ।

तथ्य खण्ड

१. उजुरी निवेदनहरु:

- नेपाल पर्यटन बोर्डका वरिष्ठ निर्देशक सुभाष निरौलाले नक्कली प्रमाण पत्र पेश गरी जागिर खाएको र आफ्नो पदिय अख्तियारको दुरुपयोग गरी अनियमित रूपमा सम्पत्ति आर्जन गरी भ्रष्टाचारसमेत गरेको भनी भ्रष्टाचार विरोधी राष्ट्रवादी नेपाली नागरीकहरुको नामबाट मिति २०६८।५।१९ मा परेको उजुरी निवेदन।
- नेपाल पर्यटन बोर्डका निर्देशक सुभाष निरौलाले करोडौं रुपैया अनियमितता गर्नुका साथै व्यक्तिगत विवरण नक्कली पेश गरी जागिर खाएको भनी मिति २०६९।९।२२ गतेको समाचार पत्रमा प्रकाशित समाचार उजुरी।
- नेपाल पर्यटन बोर्डका कार्यकारी निर्देशक सुभाष निरौलाले पदिय मर्यादाको दुरुपयोग गरी करोडौं भ्रष्टाचार गरेको भन्ने मिति ०६९।९।२७ गते गोरखापत्रमा प्रकाशित समाचार उजुरी।
- नेपाल पर्यटन बोर्डमा कार्यरत सुभाष निरौलाले विभिन्न किसिमका भ्रष्टाचार गरेको भन्ने मिति २०६९।११।१० को दुर्गा देव क्षेत्रीको उजुरी निवेदन।
- नेपाल पर्यटन बोर्डका वरिष्ठ निर्देशक सुभाष निरौलाले पर्यटन वर्ष २०११ सचिवालयको सदस्य सचिव भएको बेला विना टेण्डर १० करोड रुपैया भन्दा बढीको विज्ञापन बाँडेको, नियुक्ती पत्र नै नदिई ४ जना व्यक्तिलाई ५ वर्षदिखि काममा लगाई रहेको, २ जना महिलालाई प्रशिक्षार्थीको रूपमा आफ्नो महाशाखामा काममा लगाईरहेको लगायतको भनी मिति २०६९।११।१२ मा नेपाल समाचार पत्रमा प्रकाशित समाचार उजुरी।

- नेपाल पर्यटन बोर्डका निमित्त कार्यकारी प्रमुख सुभाष निरौलाले पर्यटन बोर्डका खाताहरु आफूखुशी बन्द गराई अनियमितता गरेको भनी मिति २०६९।१२।८ गते पत्र पत्रिकामा प्रकाशित उजुरी।
- नेपाल पर्यटन बोर्डले धरान, धनगढी, नेपालगंज र काठमाण्डौमा पर्यटन महोत्सवहरुमा सार्वजनिक खरिद ऐन नियम विपरीत खर्च गरेको भन्ने रामहरी कोईरालाको उजुरी निवेदन।
- नेपाल पर्यटन बोर्डका निमित्त कार्यकारी प्रमुख सुभाष निरौलाले सार्वजनिक खरिद ऐन विपरीत कि एडभरटाईजिङ एजेन्सीलाई १ करोड भन्दा भन्दा भन्दा विज्ञापन बापत भुक्तानी दिएको भन्ने उजुरी निवेदन।
- नेपाल पर्यटन बोर्डका निमित्त कार्यकारी प्रमुख सुभाष निरौलाले बोर्डको रकम नियम विपरीत तरिकाले खर्च गरी अनियमितता गरेको भन्ने सुजन श्रेष्ठको उजुरी निवेदन।
- नेपाल पर्यटन बोर्डका सदस्य सचिव सुभाष निरौलाले नेपाल पर्यटन वर्ष २०११ मनाउने सन्दर्भमा रकम हिनामिना गरेको भन्ने सुजन श्रेष्ठको उजुरी निवेदन।
- नेपाल पर्यटन बोर्डका सुभाष निरौलाले बोर्डको ऐन नियम विपरीत TRAPAP Projectl ले छाडेका Laptop, Projector लगायतका समान आफ्नो घरमा प्रयोग गरेको तथा पोखरा कार्यालयको लागि छुट्टाईएको रकम आफैले खर्च गरेको भन्ने समेतको व्यहोराको उजुरी निवेदन।
- सुभाष निरौलाले आर्थिक कार्यविधी ऐन र सार्वजनिक खरिद ऐन विपरीत कार्य गरेको भन्ने समेत व्यहोराको दुर्गादिव क्षेत्रीको उजुरी निवेदन।
- नेपाल पर्यटन बोर्ड कर्मचारी सुभाष निरौलाले आ.व.२०६९।०७० मा विना अख्तियारी ६ महिनामा ७० करोड खर्च गरेको, विरोधी समाचारबाट नागरीक पत्रिकालाई विरोधी समाचारबाट रोक्न प्रत्येक हप्ता २ लाखका दरले आर्टिकल छपाई भनी भुक्तानी दिएको, करोडौं रुपैयाको भुक्तानी टुक्रा टुक्रा गरी गर्ने गरेको, मन्त्रीको ज्वाई संजय श्रेष्ठलाई IT को परामर्शदाताको रूपमा नियुक्त गरेको गाडी मर्मत भनी ४५ लाख लिने गरेको भन्ने व्यहोराको पर्यटन चिन्तक सोनामको उजुरी निवेदन।
- सुभाष कुमार निरौलाले ईन्टरनेटका नाममा आफन्त भर्ना गराएको भनी प्रकाशित समाचारलाई उजुरी द.नं.५३१४ मिति २०७०।९।३० मा दर्ता गरेको भन्ने अन्नपूर्ण पोष्टमा मिति २०७०।९।२६ गते प्रकाशित समाचार उजुरी।
- नेपाल पर्यटन बोर्डबाट भएको खर्च उपलब्धी बिहिन भएको भनी कारोवार दैनिकमा प्रकाशित समाचार उजुरी।
- सुभाष कुमार निरौलाको हस्ताक्षरबाट नेपाल ईन्भेष्टमेण्ट बैंकक बिभिन्न कारणबाट पर्यटन बोर्डको खाता नं. १८०२५०० बाट बोर्डका कर्मचारीहरु श्रद्धा श्रेष्ठ, (९८०३७०), लेखनाथ भुषाल (१०००००), सुस्मिता दहाल (८०००००), अनिल दास (२५०००००), उदय भट्टराई (२४०००००), झमक घिमिरे (५२०००००), बिनोद बराल (३५८१८६०), राम प्रसाद भट्ट (१८५००००) को नाममा कित्ते कागज तयार गरी चेक मार्फत रकम झिकी कोषको दुरुपयोग

गरेको ठगी बैकिङ्ग कसुर र भ्रष्टाचारमा चेकमा हस्ताक्षर गर्ने बोर्डका पदाधिकारीहरूलाई कारवाही गरीपाँऊ भन्ने लेखनाथ भुपालको निवेदन।

- नेपाल पर्यटन बोर्डका का.मु.कार्यकारी प्रमुखले संयुक्त कोषका सदस्यहरूलाई थाहै नदिई ८ करोड भन्दा बढी रकम दुरुपयोग गरेको भन्ने समेत व्यहोरको अन्नपूर्ण पोष्टमा मिति २०७१।२।९ मा प्रकाशित समाचार उजुरी।
- सुभाष निरौलाले भ्रष्टाचार निवारण ऐन २०५९ को दफा ८ बमोजिम विभिन्न गैर कानूनी कार्यहरूको माध्यमबाट आफूलाई गैर कानूनी लाभ र बोर्डलाई गैर कानूनी हानी पुर्याउने वदनियतले कार्य गरेकोले यस सम्बन्धमा छानवीन गरी निजलाई कानून बमोजिम कारवाही गरीपाँऊ भन्ने व्यहोराको रमेश धमला समेतको उजुरी।
- नेपाल पर्यटन बोर्डका कार्यकारी निर्देशक श्री सुभाष निरौलाले कानून विपरीत कर्मचारी भर्ना गर्ने लगायतका अनियमित कार्य गरेकोले आवश्यक कानूनी कारवाही गरीपाँऊ भन्ने निरेश प्रताप के.सी. समेतका व्यक्तिहरूको निवेदन।
- नेपाल पर्यटन बोर्डका वर्तमान कार्यकारी निर्देशक सुभाष निरौलाले बोर्डको खाताबाट विभिन्न कर्मचारीको नाममा करोडौं रकम झिकी अपचलन गरेको भन्ने सुशोभित निरौला "खतरा" को उजुरी निवेदन।

२. अनुसन्धानका क्रममा बुझिएका मानिसहरूको अनुसन्धान अधिकारीसमक्ष भएको बयान:

- म बोर्डको दैनिक ज्यालादारीमा काम गर्ने तल्लो तहको कर्मचारी भएकोले आफूलाई लिएर अर्हिएको जिम्माको कामहरू गर्दछु। जसअनुसार बैंकको खाताबाट मेरो नाममा काटिएका चेकहरूबाट रकम झिकेर ल्याउनु, बैंक स्टेटमेण्ट ल्याउनु, मेरो काम हो। त्यसरी मेरो नाममा काटिएका चेकबाट झिकेको रकम कुनै काममा भुक्तानी दिनु छ भने दिने र बाँकी रकम अफिसको लेखा शाखामा लगेर बुझाउने गरेको छु। नेपाल पर्यटन बोर्ड भूकुटिमण्डपको चेकबाट जनवरी २०१४ देखि मार्च २०१४ सम्म मेरो नाममा नेपाल ईन्भेष्टमेण्ट बैंकबाट २० लाख भन्दा बढी रकम निकालेको सन्दर्भमा केही चेकमा मैले हस्ताक्षर गरी पैसा निकालेको हुँ र केही चेकबाट अरु म जस्तै बोर्डकै कर्मचारीले निकालेको हुन सक्छ, सबैमा भएको सही मेरो होइन। मेरो काम अफिसको सर सफाई गर्ने र किचनमा चिया नास्ता पकाउने हो। २०७०।०५।०४ भौचर न. १४ चेक न. १६५२०१२ बाट मेरो नाममा चेक काटिएको सम्बन्धमा मलाई केही थाहा छैन, मैले लिएर आएको काम मात्र गर्ने हो र समानहरूको बिलहरू ल्याएर दिने हो, चेक कस्को नाममा कसरी, कहिले, काटिन्छ मलाई केही थाहा छैन। त्यस्तै गरी भौचर न. ११६२, १२०१ र १२२० को सम्बन्धमा मेरो नाममा पेशकी लिई कतीको चेक काटियो मलाई केही थाहा छैन, मैले त लिएर आएको काम अनुसार समानहरूको बिल पेश गरेर खर्च भएको पैसा मात्र लिने हो। विभिन्न मितिमा अफिसमा मगाएको खाजा प्याकेट सम्बन्धमा मैले सुभाष निरौलाको आदेशअनुसार लिएर आउने गरेको हो र त्यस्को बिल भर्पाई लेखा शाखामा बुझाउने गरेको छु। पर्यटन बोर्डमा प्रती महिना ४०० ली. दुध, १४ देखि १६ के.जी.सम्म चिया र कफी र ९० के.जी.सम्म चिनी खर्च भएको सम्बन्धमा वास्तविकता के हो मलाई केही थाहा

छैन, मैले त समान आएपछि काम गर्ने मात्र हो, मैले तलब बाहेक अफिसबाट केही सुविधा लिएको छैन भन्ने समेत व्यहोराको राम प्रसाद भट्टको बयान।

- नेपाल पर्यटन बोर्डमा कार्यरत रहे देखिनै मैले बैंकमा गई लाए अर्हाएको काम गर्ने जिम्मेवारी पाएकोले बैंकमा गई पैसा निकाली लेखा शाखाका अनिल दास र प्रदिप पौडेललाई बुझाउने गरेको छु। पर्यटन बोर्डको तर्फबाट बैंकमा गई काम गर्ने हामी २।४ जना कर्मचारी छौं, त्यसैले त्यही मध्ये अरुको नाममा काटिएको चेकको पनि मैले पैसा झिकेर ल्याउने र मेरो नाम काटिएको चेकको पनि अरुले पैसा झिकेर लाने गरेको छ, मलाई नेपाल पर्यटन बोर्डले बैंक सम्बन्धी कारोवार गर्ने भनी पत्र नै दिएको हुँदा अधिकांश समय बैंकको कार्यमा लगाउने गरेको हो। अफिसको लागि समानहरू किन्दा माथिका सरहरूको आदेश अनुसार खरिद गरी समान र बिलहरू अफिसमै बुझाइदिने गरेको छु, सो समानहरू दाखिला गर्नुपर्ने नपर्ने कसरी गर्ने मलाई थाहा भएन, मैले बिल र समानहरू सबै बुझाउने गरेको छु। मिति २०७०-०७१को पी.भी.१७७ मा उल्लेख भएका समानहरू सुभाष निरौला र अनिल दासको आदेश अनुसार किनेको हु, स्टोर दाखिला गरे गरेनन् मलाई थाहा छैन। अफिसको समानको लागि लिएको पेशकीहरू प्रशासन प्रमुखको आदेश अनुसार लिएको हुँ। पी.भी १२२४ बाट रु.१०१२९५।- पेशकी लेखी सो को कुनै बिल भर्पाइ नभएको सम्बन्धमा लेखा शाखाले के आधारमा जनाएको हो मलाई थाहा छैन सो सम्बन्धमा लेखा प्रमुख अनिल दासलाई नै थाहा होला। सबै कामहरू प्रशासन प्रमुखको आदेशले गरीन्थ्यो। अफिसमा गार्डेनको काम गर्दा लेखा प्रमुख अनिल दासले रकम मेरो नाममा निकाशा गरी गार्डेनको काम गर्ने नेत्र चौलागाईलाई भुक्तानी दिएको हुँ। त्यस्तैगरी पी.भी.१२९२, १६५४ र १८३२३ बाट लिएको भुक्तानी लेखा शाखाकै आदेश अनुसार नै लिएको हो। निम्न स्तरको कर्मचारी भएकोले का.मु.कार्यकारी प्रमुख र लेखा प्रमुखको आदेश अनुसार नै काम गरेको हो, मेरो कुनै बदिनयत छैन भन्ने समेत व्यहोराको झमक नारायण घिमिरेको बयान।
- नेपाल पर्यटन बोर्डको खाताबाट चेकमा मेरो नाम प्रयोग गरी रकम झिकेको कुरा मैले मिति २०७१।२।१४ गते पर्यटन बोर्डमा भएको पत्रकार सम्मेलनमा मात्र थाहा पाएँ। यसबाट म निकै मर्माहत भए, त्यसैले यसमा सत्य तथ्यको खोजी हुनु पर्दछ भन्ने मेरो भनाई छ। सन २०१४ को २१ र २२ अप्रिलमा मेरो नाममा चेक काटी १ लाख र १० लाख निकालेको भन्ने सुनेको छु, तर मेरो नामबाट काटिएको चेकमा कस्तो हस्ताक्षर गरी कती पैसा निकालेको त्यसको जिम्मेवारी बोर्डका जिम्मेवार पदाधिकारिले लिनु पर्दछ, अर्काको नाममा चेक काटी रकम निकाली कहाँ खर्च गरीयो भन्ने बारेमा मलाई केही जानकारी छैन। साधारणतया पहिले भुक्तानी पाउनु पर्ने भए सम्बन्धीत पार्टीलाई A/C Payee चेक मार्फत भुक्तानी गर्नुपर्ने हो, सानातीना Petty Cash भुक्तानी गर्नुपर्ने भए संबन्धित विभागकै नाममा चेक काटनु पर्ने हो, यसरी चेकमा जसको नाम छ त्यस व्यक्तिलाई थाहै नदिई कसले किन र के प्रयोजनको लागि निकालेको हो यसमा आवश्यक छानवीन हुनु पर्छ भन्नेसमेत व्यहोराको लेखनाथ भुषालको बयान।

- का.मु.कार्यकारी प्रमुख सुभाष निरौलाको हस्ताक्षरबाट मैले चेकहरू लिई ईन्भेष्टमेण्ट बैंक दरवारमार्गबाट पटक-पटक रकम झिकेर ल्याएको हुँ, उक्त चेकहरू कतिपय मेरो आफ्नै नाममा काटिएको हुन्थ्यो भने कतिपय अरुको नाममा हुन्थ्यो। त्यस्तो चेकबाट झिकेको पैसा बाहिर जाने कर्मचारीहरूको खातामा, ए.टि.एम.कार्ड र ट्राभल्स चेकको प्रयोजनको लागि जम्मा गरीदिने र बाँकी रकम लेखा प्रमुख तथा लेखा प्रमुख नभए वरिष्ठ अधिकृतहरूलाई दिने गर्दथे तर काहाँ काहाँ खर्च हुन्थ्यो मलाई थाहा भएन यसरी पैसा निकाल्दा रु.३ लाख भन्दा बढी रकम भएमा बैंकमा परिचयपत्रको छाँया कपि राखे गरीएको छ भन्ने समेत व्यहोराको विनोद बरालको बयान कागज।
- म नेपाल पर्यटन बोर्डमा २०६८ सालदेखि सहायक पदको रूपमा काम गर्दै छु तर मेरो नाममा चेक काटेर पैसा झिकने गरेको मलाई थाहा छैन। लेखा प्रमुखको नामबाट चेक काटी मेरो एकाउण्टमा हाल्ने गरेको मात्रै मलाई थाहा छ। तलव देखि बाहेक मैले अफिसको चेकबाट कुनै रकम झिकेको, खर्च गरेको छैन। पत्र पत्रिकामा आए पछि मात्र मैले थाहा पाएको हुँ। नेपाल पर्यटन बोर्डको नेपाल ईन्भेष्टमेण्ट बैंकमा रहेको खाताबाट १३ अप्रिल २०१४ मा मेरो नाममा रकम निकालेको थाहा पाएँ तर उक्त रकम मैले माग पनि गरेको छैन, भुक्तानी पनि लिएको छैन र चेक पछाडी गरेको दस्तखत पनि मेरो हैन भन्ने सुस्मिता दाहालको बयान।
- मैले सन २००० देखि २००७ सम्म नेपाल पर्यटन बोर्डमा काम गरेको हुँ, पर्यटन बोर्डको जागिर छाडेपछि म बोर्डको कुनै पनि वित्तीय कारोबारसँग संलग्न छैन, तर १६ फेब्रुअरी २०१४ मा पर्यटन बोर्डको चेक नं. १००१७७२०६१ बाट मेरो नाममा चेक काटी ६,८२,९०९।- झिकेको देख्दा म आश्चर्य चकित छु, जागिर छाडेको ७ वर्ष भैसकेको हुँदा र मसँग नेपाल पर्यटन बोर्डको कुनै पनि हिसाव किताव नभएको हुँदा के कुन उद्देश्यले मेरो नाममा पैसा निकाली के मा खर्च गरेको हो मलाई थाहा छैन। चेकको पछाडी गरेको हस्ताक्षर समेत मेरो हैन भन्ने सुमित बरालको बयान।
- म नेपाल पर्यटन बोर्डमा चालकको काम गर्दै आएको छु। नेपाल पर्यटन बोर्डको नाममा रहेको नेपाल ईन्भेष्टमेण्ट बैंकमा रहेको खाताबाट मिति २०६९।१०।२ गते चेक नं.१००१३६८९६० बाट मेरो नाममा रु.१२,७८,८५६।-निकालेको ठिक साँचो हो र चेकको पछाडीको दस्तखत समेत मेरो हो। हामी ज्यालादारीमा काम गर्ने हरुको तलव एक पटक ६ महिना रोकिएको थियो। पछि हामी १३।१४ जना ज्यालादारी कर्मचारीहरूको रकम जोडेर सबै पैसा उक्त चेक बाट निकाली बाँडेको हो। यस बाहेक मेरो नामबाट अरु पैसा निकालेको जस्तो लाग्दैन भन्ने चन्द्रबहादुर उप्रेतीको बयान।
- आज भन्दा १४ वर्ष अघि नेपाल पर्यटन बोर्डको सहायक अधिकृतको रूपमा काम कार्य गर्दै २०६५ सालमा सहायक अधिकृत पदमा स्थाई भए पश्चात शाखा कार्यालय भैरहवामा र २०७० मंशिरबाट अधिकृत ईन्चार्जको रूपमा बोर्डकै केन्द्रीय कार्यालयमा कार्यरत रहेको नेपाल पर्यटन बोर्डको खाताबाट ईन्भेष्टमेण्ट बैंक दरवारमार्गबाट विभिन्न मितिमा पटक-पटक गरी मेरो नामबाट १३ वटा चेक काटी रकम झिकेको देखिन्छ, तर सोमध्ये ४ वटा चेकबाट झिकेको रकम मेरो नाममा डिपोजिट गरीएकोले मैले बुझेको हुँ, अरु बाँकी चेकबाट काटि झिकिएको रकम मैले बुझेको छैन कस्ले कसरी के उद्देश्यले झिकी कहाँ खर्च गरियो मलाई केही थाहा छैन भन्ने प्रदिप बस्नेतको बयान।

- नेपाल ईन्भेष्टमेण्ट बैंक लि.मा नेपाल पर्यटन बोर्डको १६ वर्ष अधिदेखि खाता संचालन हुँदै आएको छ। उक्त बैंकमा चेक खिचि रकम भुक्तानी गर्नु पर्दा २ लाख भन्दा माथीको रकम भएमा परिचय पत्र राख्ने र ५ लाख भन्दा बढी रकमको हकमा फोन कर्नफर्मेशन गर्ने व्यवस्था गरीएको छ। बोर्डको चल्ती खाता तथा कल खातासमेत रहेको भन्ने समेत व्यहोराको राजन कुमार अमात्यको बयान।
- ३१ जनवरी २०१४ मा मलेसियामा भएको नेफ्टा (NEFTA) फिल्म अवार्डमा हाम्रो चलचित्र प्राविधिक संघले सुभाष गिरीको सुभाष ईन्टरनेशनल कम्पनीसँग सम्झौता गरी ८० जना कलाकार र चलचित्रकर्मी त्यसतर्फ गएको हो। यस्को सम्पूर्ण व्यवस्थापन सुभाष गिरीले नै गरेका थिए। हाम्रो उक्त कार्यक्रम गर्दा पर्यटन बोर्डसँग कुनै संलग्नता थिएन र टिकटको भाडा बाहेक एक पैसा पनि पाएनौं। नेपाल पर्यटन बोर्डसँग सुभाष गिरीले के-कती रुपैयामा सम्झौता गरी कलाकार कार्यक्रममा भाग लिन लगेको हो त्यो कुरा मलाई थाहा भएन भन्ने चलचित्र प्राविधिक संघका अध्यक्ष मनोज के.सी.को बयान।
- ३१ जनवरी २०१४ मा मलेसियामा भएको नेफ्टा (NEFTA) फिल्म अवार्डमा म र मेरो कम्पनिको भूमिका संयोजकको रुपमा रहेको थियो, मैले Key Entertainment सँग रु.२५,००,०००।-मा संझौता गरेको हुँ, र मलेसियामा संपूर्ण व्यवस्थापन मैले गरेको हुँ, यस संझौतामा मेरो पर्यटन बोर्डसँग कुनै आधिकारिक सम्बन्ध छैन। आधिकारिक संझौता कि ईन्टरटेन्मेण्टसँग गरेको हुँ, तर अहिले सम्म पूरा पैसा पाएको छैन। उक्त कार्यक्रममा मैले २५ लाख रुपैयाको संझौता गरे पनि मेरो ३५ लाख जती खर्च भएको छ भन्ने समेत व्यहोराको सुभाष गिरीको बयान।
- म तत्कालमा संस्कृती, पर्यटन तथा नागरीक उड्डायन मन्त्रालयको उद्योग महाशाखाको प्रमुखको रुपमा कार्यरत रहदाँ पर्यटन बोर्डको बैठकमा पर्यवेक्षकको रुपमा उपस्थित हुने बाहेक बोर्डको कुनै जिम्मेवारी छैन, मिति २०७१।४।२ गते भएको बोर्डको १९२ औँ बैठकमा म पर्यवेक्षकको रुपमा उपस्थित भई हस्ताक्षर गरेको हुँ, बोर्डको निर्णय बारे मलाई जानकारी छ। अदालतको आदेशले हटाईएका नीजि क्षेत्रका सदस्यहरु ध्रुवनारायण श्रेष्ठ र रेवत बहादुर थापाको नाम सदस्यको सूचीमा थिएन, छलफल अगाडी नै हस्ताक्षर गराएकोले अदालतको आदेश प्राप्त भै नसकेको हुँदा पछि फेरी उक्त बैठकको सदस्यको सूचीमा उनीहरुको नाम राखि एउटै बैठकमा २ पटक हस्ताक्षर भएकोले पर्यवेक्षकको नाताले पहिले देखिनै निर्णयमा सही गर्दै आएकोले उपस्थित भएको प्रत्येक बैठकको निर्णयमा मैले हस्ताक्षर गरेको हुँ, नेपाल पर्यटन बोर्डमा अनियमितता भयो भएन मेरो अधिकार र जिम्मेवारीको कुरो होईन, पत्र पत्रिकामा आरोप प्रत्यारोप भएको पढेको हो भन्ने तत्कालीन नेपाल पर्यटन बोर्डका पर्यवेक्षक तथा हाल कृषि विकास मन्त्रालयमा सह-सचिव मधुसुदन वुर्लाकोटीको बयान।
- म नेपाल पर्यटन बोर्डको संचालक समितिको पर्यवेक्षकको रुपमा रहेको छु, बोर्डमा मेरो तोकिएको खाश जिम्मेवारी छैन। २०६१ सालवाट मेरो कार्यालयलाई पर्यवेक्षकको रुपमा मनोनयन गरेको हो। बोर्डमा मेरो भूमिका भनेको मेरो कार्यालय राष्ट्रिय प्रकृती संरक्षण कोष अन्तर्गतका आयोजना र कार्यालयहरुलाई ग्रामीण पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने हो, बोर्डको १९२ औँ बैठकमा उपस्थित भई

उपस्थितिमा मात्र सही गरेको हुँ, तर पर्यवेक्षक भएकोले निर्णयमा सही गरेको छैन। बोर्डका कार्यकारी प्रमुख सुभाष निरौलाले भ्रष्टाचार गरेको सम्बन्धमा पत्र पत्रिकाबाट मात्र थाहा पाएको हुँ भन्ने समेत व्यहोराको दिपककुमार सिंहको बयान।

- नेपाल वायुसेवा निगमको कार्यकारी प्रमुखलाई नियुक्ति गर्ने परम्परा अनुसार म नेपाल पर्यटन बोर्डको पर्यवेक्षकको रूपमा नियुक्ति भएको हुँ, हवाई यातायात पर्यटन विकासमा महत्वपूर्ण भएकोले यस विषयमा समन्वय गर्ने भूमिका बोर्डमा निभाउदै आएको छु, बोर्डको बैठक भत्ता बाहेक केही सुविधा लिएको छैन, बोर्डको १९२ औँ बैठकमा उपस्थित थिएँ तर निर्णयमा हस्ताक्षर गरेको छैन। बोर्डको का.मु.कार्यकारी प्रमुख सुभाष निरौलाले बोर्डमा अनियमितता गरेको कुरा पत्रपत्रिकामा पढेको कुरा मात्र हो, अरु कुरा छानवीन गर्ने निकायको ठहरबमोजिम हुने हुदाँ अन्य कुरा मलाई केही थाहा छैन भन्ने समेत व्यहोराको मदन खरेलको बयान।
- म नेपाल पर्यटन बोर्डको कार्यालय सहायक पदमा २०५८ साल देखि कार्यरत रहदै आएको छु। पर्यटन बोर्डको पत्रहरू विभिन्न ठाँउहरूमा पुर्याउने, अफिसको लागि चाहिने समानहरू किनेर ल्याउने, रिचार्ज कार्डहरू किनेर ल्याउने जस्ता कामहरू मैले गर्ने गरेको छु। अफिसको लागि समान किन्दा पहिला समानहरू लिएर आउने र लेखा शाखामा उक्त समानहरू बुझाई सोही अनुसारको चेक बनाई लिने र तीर्ने गरेको हो। त्यसरी समानहरू किनेर ल्याउने र सो को भुक्तानी लिने काम सुभाष निरौला र लेखा प्रमुख अनिल दासको आदेशअनुसार गर्ने गरीएको छ। भौचरमा लेखिएअनुसारको रकम कहिलेकाहि पेशकी लिने र सोही अनुसार समान किनेर ल्याउने, कहिलेकाहि पहिला समान लिएर आएर पछि रकम लिएर तीर्ने गरेको छ भने कतिपय रकमहरू मलाई थाहा नै नदिई निकाली पछि तपाईंको नाममा पेशकी निकालेको छ सही गरेर फछ्यौट गर्नुस् भनी सही गराईन्छ। म एउटा निम्न स्तरको कर्मचारी भएको हुँदा मेरो कुनै बढिनयत छैन, लेखा शाखा र माथिको हाकिमको आदेश अनुसार काम गर्ने गरेको हो भन्ने राम प्रसाद लामिछानेको बयान।
- नेपाल पर्यटन बोर्डको पर्यवेक्षकको रूपमा मैले १८४औँ, १८५औँ, १८६औँ, र १८७औँ बैठकमा भाग लिएको छु र बोर्डको कार्यकारी समितिको बैठकले मेरो संयोजकत्वमा ५ सदस्यीय पर्यटन बोर्ड सुधार समिति गठन भएकोमा सो समितिले बोर्डको कानूनी संरचनागत र कार्यविधीमा गर्नुपर्ने सुधार सम्बन्धमा सर्वपक्षिय छलफल र अन्तक्रिया गरी मिति २०७०।०५।१६ मा प्रतीवेदन बुझाएको थियो। मिति २०७०।०३।३१ गते बोर्डको १८७औँ बैठकबाट मेरो संयोजकत्वमा ३ सदस्यीय मस्यौदा परिमार्जन उपसमिति गठन भएकोमा उक्त उपसमितिले सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ जारी भएपछि ऐनको दफा ३ अनुसार सार्वजनिक निकायले खरिद गर्दा उक्त कार्यविधि पुरा गर्नुपर्ने भएको हुदाँ सोही बमोजिम समय सापेक्ष गराई गर्न हाम्रो उपसमितिलाई दिएको कार्यदिश बमोजिम स्वीकृत गरी अध्यक्षज्यू मार्फत पेश गरेका हौँ, तर पछि उक्त मस्यौदालाई ब्यापक परिवर्तन गरी अर्को विनियमावली लागू भएको पाईयो, यसरी एउटा उपसमितिले पेश गरेको विनियमावली बोर्डले पास गरीसकेको अवस्थामा त्यस विनियमावलीको दफालाई खारेज वा संशोधन नै नगरी अर्को विनियमावली कसरी कार्यान्वयन भयो त्यसको लागि कुनै प्रक्रिया अवलम्बन भएको समेत देखिँदैन। पछि नेपाल

पर्यटन बोर्डमा भएका अनियमितता छानवीन गर्न मेरो संयोजकत्वमा ७ सदस्यीय समिति गठन भएको थियो, उक्त समितिले बोर्डमा भएका अनियमितताहरूका विभिन्न बिषयहरूलाई बेग्लाबेग्लै रूपमा औल्याई मिति २०७१।०५।२० गते सँस्कृती, पर्यटन तथा नागरीक उड्डयन मन्त्रालयमा प्रतीवेदन समेत पेश गरेको र अनियमितताको बिषयमा थप छानवीन तथा अनुसन्धान हुनुपर्ने भनी प्रतीवेदनमा उल्लेख गरेका छौं, छानवीनको क्रममा कारोवार स्पस्ट हुनेगरी श्रेस्ता नराखेको, खर्चको पुस्त्याइ हुने प्रमाणहरू संलग्न नराखेको, खर्च भौचर रकम र भुत्तानी रकम फरक फरक देखिएको, दरभाउ र बोलपत्र छल्ने उद्देश्यले टुक्रा-टुक्रा पारी काम लगाएको, आम्दानी श्रेस्ता विश्वसनीय नरहेको र विभिन्न बिषयमा अनियमितता हुन सक्छ भन्ने समेत व्यहोराको पूर्णचन्द्र भट्टराईको बयान।

- म नेपाल पर्यटन बोर्डको ज्यालादारी कामदारको रूपमा २०५६ सालदेखी किचेनमा काम गर्दै आएको छु। किचेनको मासिक खर्च रु.४५ हजारदेखि ६५ हजारसम्म हुने गर्दछ जुन पैसा मलाई एकाउण्ट शाखाबाट प्राप्त हुने गर्दछ। मैले बाहिरबाट समान किनेर ल्याई खर्च भएको पैसा मात्र एकाउण्ट शाखाबाट माग गर्ने गर्छु मागे भन्दा बढी खर्चको भौचरको बारेमा मलाई केही थाहा छैन, मैले कुनै त्यस्तो बढी रकम बुझेको छैन, बिल भर्पाई सबै बुझाउछु तर त्यहाँ किन राखिएन त्यो मलाई थाहा छैन। भौचरमा उल्लेख भए बमोजिमको कतिपय रकमहरू मैले बुझेको नै छैन, मैले प्रयोग गर्ने गरेको मोटरसाईकल मर्मत गरेको बिलसम्म लेखा शाखा प्रमुख अनिल दासलाई बुझाएको छु, कतिपय समानहरू पसलबाट उधारो ल्याई पछि अफिसबाट लिएर तीर्ने गरेको छु, मैले ल्याएको बिलमा लेखाको सरहरूले नै हिसाब मिलाउछन, म सानो तहको कर्मचारी भएकोले यस सम्बन्धमा मलाई केही थाहा छैन भन्ने शिव दयाल प्रसादले गरीदिएको बयान कागज।
- म आर सापकोटा एण्ड एशोसिएसनको प्रोप्राईटर हुँ र आन्तरिक लेखा परीक्षकको रूपमा नेपाल पर्यटन बोर्डमा आ.व.२०६७।०६८ देखि २०६९।०७० सम्म काम गरेको हुँ। बोर्डसँग सम्झौता भए बमोजिम दिएको Appointment Letter को आधारमा काम गरेको हुँ। नेपाल पर्यटन बोर्डमा आ.व.२०६८।०६९ को लेखा परीक्षण गर्दा हामीलाई एकाउण्ट शाखामा नराखी एउटा छुट्टै कोठा दिईन्थ्यो र उपलब्ध गरइएको भौचरहरूको परीक्षण गरीन्थ्यो तर हाम्रो प्रतीवेदन जारी भएपछि पनि भौचरहरू उठ्ने गर्दथे। महालेखा परिक्षकको कार्यालयबाट अन्तिम लेखा परीक्षणको क्रममा भौचरहरू उठने हुनाले हामीले सम्पूर्ण भौचरहरू अवलोकन गर्न सकेको हुँदैनथ्यौं। बोर्डमा विभिन्न जिन्सी सामाग्रीहरू, स्टेशनरी तथा प्रचार प्रसारका सामाग्रीहरू सम्पत्ति प्रकृतीका समानहरूको जिन्सी दाखिला नभएको सम्बन्धमा हामीले २०६८।०६९ सालको लेखा परीक्षण प्रतीवेदनको बुदाँ नं.११.२मा सो कुरा उल्लेख गरी सुझाव दिएका थियौं। व्यवस्थापनले किन कार्यान्वयन गरेन मलाई थाहा भएन हामीले बोर्डको आन्तरिक लेखा परीक्षण गर्दा पुरानै विनियमावलीअनुसार गरेको हो र सोहीअनुसार प्रतीवेदन तयार गरेको हो। नयाँ विनियमावली तयार गर्ने क्रममा कार्यकारी प्रमुख सुभाष निरौलाको अनुरोधमा मैले आफ्नो व्यक्तिगत दक्षताको प्रयोग गरी सहयोग गरेको हो र विनियमावलीको Draft को क्रममा मात्र मेरो सहयोग छ यदि मैले ड्राफ्ट गरेको विनियमावली अनुसार आन्तरिक लेखा परीक्षण गरीएको भए मात्र Conflict of Interest हुँन्थ्यो होला जस्तो लाग्छ भन्ने तत्कालीन आन्तरिक लेखा परीक्षक रविन सापकोटाको बयान।

- म 'कि ईन्टरटेन्टमेण्ट' र 'कि एडभरटाईजिङ्ग' को प्रबन्ध निर्देशक हुँ। कि ईन्टरनेशनलले विभिन्न किसिमका ईभेन्ट तथा कार्यक्रमहरू गर्ने र कि एडभरटाईजिङ्गले विज्ञापनसम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यहरू गर्दछ। हामीले नेपाल पर्यटन बोर्डमा पनि त्यस्तै कामहरू गर्दै आएका छौं र त्यस्ता कामहरू कोटेशनको आधारमा TOR अन्तर्गत रही गरीदै आएको छ। मलेसियामा भएको नेफ्टा फिल्म अवार्ड कार्यक्रममा हाम्रो कम्पनिले मिडियाहरूबाट प्रचार प्रसार गर्ने, नेपाली कलाकारहरूलाई मलेसियामा पु-याउने, ल्याउने तथा सगरमाथा टेलिभिजनबाट प्रत्यक्ष प्रसारण गर्ने गरी मु.अ.कर समेत रु.३९,५५,०००।-मा संझौता गरेका थियौं। उक्त कार्यक्रमको लागि सुभाष गिरी ईन्टरटेन्टमेण्टले हामीसँग रु.२५,००,०००।-मा संझौता गरी कलाकार लाने ल्याउने व्यवस्था गरीएको र हाम्रो कम्पनिले निजलाई पैसा समेत बुझाउन बाँकी छैन। उक्त कार्यक्रम टेण्डरको प्रक्रियाबाट लिईएको कार्यक्रम हैन भन्ने कि ईन्टरटेन्टमेण्ट र कि एडभरटाईजिङ्ग को प्रबन्ध निर्देशक रविन्द्रकुमार रिजालले गरीदिएको बयान कागज।
- महालेखा परिक्षकको कार्यालय बबरमहलमा निर्देशकको रूपमा कार्यरत रही मैले नेपाल पर्यटन बोर्डको आ.व.२०६८।०६९को आर्थिक कारोवारको अन्तिम लेखा परीक्षण दुई जनाको टिमले गरेका हौं र उक्त लेखा परीक्षण गर्न नायव महालेखा परिक्षकको आदेशबाट स्वीकृत योजनाको आधारमा खटिएका हौं। बोर्डको लेखा परीक्षण सूचना प्रविधि लेखा परीक्षणको आधारमा गर्ने कार्यक्रम स्वीकृत भए अनुसार सूचना प्रविधि लेखा परीक्षणमा बढी ध्यान दिनु पर्ने थियो, वित्तीय लेखा परीक्षण र सूचना प्रविधि लेखा परीक्षणको स्वीकृत योजना समाविष्ट भएका विषयको Good Faith मा लेखा परीक्षण गरी प्रतीवेदन गरीएकोले यस आयोगबाट औल्याएको प्रतीवेदन र हामीले औल्याएको कैफियतमा फरक पर्न आएको हो। हामीलाई लेखा परीक्षण गर्ने बेलामा कसैले आदेश निर्देश गरेको छैन र नेपाल पर्यटन बोर्डबाट कुनै सुविधा पनि लिएका छैन भन्ने ऋषीबहादुर कार्कीको बयान।
- महालेखा परिक्षकको कार्यालय बबरमहलमा निर्देशकको रूपमा कार्यरत रही मैले नेपाल पर्यटन बोर्डको आ.व.२०६९।०७०को आर्थिक कारोवारको अन्तिम लेखा परीक्षण गरेको हुं र उक्त लेखा परीक्षण गर्न म संस्थान निर्देशनालयमा तत्काल कार्यरत भएकोले वार्षिक लेखा परीक्षण योजना तथा कार्यक्रम अनुसार नायव महालेखा परिक्षकको लिखित आदेशानुसार खटिएको हुं। प्रारम्भिक प्रतीवेदन जारी गरे पछि बोर्डले संचालक समितिको राय सहीतको प्रतिक्रिया दिएपछि अन्तिम प्रतीवेदन जारी गरीन्छ, म संस्थान निर्देशनालयमा कार्यरत रहँदाको अवधि २०७१ असार सम्म बोर्डबाट प्रतिक्रिया नआएकोले अन्तिम प्रतीवेदन जारी नभएको हो। उक्त प्रतीवेदन नेपाल पर्यटन बोर्डबाट किन आएन मलाई थाहा छैन। अनुसन्धानको क्रममा देखिएका कैफियतहरू र हामीले दिएको कैफियत फरक पर्नुको मुख्य कारण हामीले लेखा परीक्षण गर्नु अघि महालेखा परिक्षकको स्वीकृत वार्षिक अन्तर्गत रहेर ईकाईगत लेखा परीक्षण योजना तथा कार्यक्रम अनुसार लेखा परीक्षण गरीन्छ। वित्तीय लेखा परीक्षण गर्दा नमूना छनौट स्याम्पलिङ्ग गर्ने र त्यसको आधारमा वित्तीय विवरणको शुद्धता परीक्षण गर्ने र अनुसन्धानमा सबै हेर्ने भएको हुँदा फरक पर्न गएको हो र हामीलाई त्यस्तो लेखा परीक्षण गर्दा कतैबाट कुनै दवाव आएको छैन र हामीले लेखा परीक्षणको क्रममा कुनै सर सुविधा पनि लिएका छैनौं भन्ने पद्मप्रसाद आचार्यले गरीदिएको बयान।

➤ म अहिले परामर्श सेवाको रुपमा काम गर्दै आएको छु। CIRD मा मैले बाह्य श्रोतको रुपमा काम गरेको हो र उक्त संस्थामा तालिमको तरजुमा, कार्यालयको संचालन तथा मुल्याङ्कन गर्ने काम गरेको हुँदा Programme Director को हैसियतमा भूमिका गरेको हुँ। सो काम गरेबापत नेपाल पर्यटन बोर्डबाट आएको पैसा मध्ये केही अंश बुझेको हो। मैले CIRD अफिसको एकाउण्टमा आएको रु. ४३४८५०।- मध्ये रु. १०६२५०।- तालिम कार्यक्रम तरजुमा र संचालन गरेबापत लिएको हुँ। यस बाहेक मेरो नेपाल पर्यटन बोर्ड र CIRD सँग कुनै सम्बन्ध छैन। भन्ने रामभक्त श्रेष्ठको बयान।

३. आरोपपत्रको विरुद्ध खण्डमा प्रतिवादी कायम गरीएका तर अभियोदावी खण्डमा सजायमा छुट दिई साक्षीको रुपमा बुझिपाउन अनुरोध गरीएका व्यक्तिहरुको अनुसन्धान अधिकारी समक्ष भएको बयान:

➤ नेपाल पर्यटन बोर्डका का.मु.कार्यकारी प्रमुख सुभाष निरौलाको हस्ताक्षरबाट विभिन्न मितिहरुमा चेक काटि रकम निकालिएको भन्ने कुरा मैले पत्रिकामा खबर आएपछि मात्र थाहा पाएँ, मेरो दैनिक कार्यको लागि मैले बोर्डको काठमाण्डौ कार्यालयबाट नियमित रुपमा एडभान्स लिने गर्थे। मेरो नाममा चेक काटी अरुले रकम निकालेको खबर थाहा पाएपछि तत्काल प्रहरी प्रधान कार्यालय, महानगरीय प्रहरी परिसरमा समेत उजुरी गरेको थिएँ। मेरो नाममा काटिएका विभिन्न चेकहरु मध्ये केही रकमहरु मेरो खातामा जम्मा भएका छन भने २३ मार्च २०१४ मा झिकेको रु.३,४६,२१२।- र १६ मार्च २०१४ मा झिकेको रु.८ लाख मैले लिएको वा मेरो खातामा जम्मा भएको छैन। मेरो नाममा चेक काटी झिकेका यी रुपैया काहाँ, कस्ले कसरी खर्च गर्यो सम्बन्धीत व्यक्तिहरु नै जानुन्। पैसा झिकदा चेकको पछाडी गरेको सही पनि मेरो हैन र म १३ देखि २६ मार्च २०१४ सम्म बोर्डले नै खटाएको काममा एसिया भ्रमणमा गएको थिए। माथी उल्लेखित रकमहरु म विदेश गएको बेलामा झिकेको देखिन्छ। पी.भी.२६ जाटा मेलामा भाग लिन गएको हो र फर्केर आएपछि सम्पूर्ण बिल भर्पाइहरु राखेर फछ्यौटको लागि कर्पोरेट महाशाखामा बुझाईदिएको हुँ किन फ्यौट भएन कर्पोरेट महाशाखानै जिम्मेवार छ, मेलाको प्रतीवेदन हामीले त्यही मेलाबाट प्रतीवेदन पठाएका छौँ। पी.भी. १५५ अनुसार जाटा मेलामा भाग लिन जादा हवाई टिकटहरु सबै ट्राभल डेस्कले उपलब्ध गराउने हो, हामीलाई पैसा दिने हैन र सो सम्बन्धी कागजपत्र र बिल भर्पाइहरु सबै भौचर सगै राकिदिएको हो। पी.भी. १६१ अनुसार रिजनल टुरिज्म फेयरको लागि चेक नं. १६८१७६१बाट रु. ३ लाख १० हजारको भुक्तानी मैले माग गरेको छैन, उक्त चेक मेरो नाममा किन काटियो, कसले के प्रयोजनमा पैसा खर्च गर्यो मलाई केही थाहा छैन। पी.भी. ९५५को सम्बन्धमा सम्बन्धीत शाखा प्रमुख उदय भट्टराई र लेखा प्रमुख स्यवम् उक्त कार्यक्रममा आई फछ्यौट गर्ने जम्मा उहाहरुले नै लिनु भएको हो। जनरल भौचर १६३बाट खर्च भएको रकम मध्ये मलाई दशै पेशकी फछ्यौटको खर्च रु. ६१,०३४।-मात्र मेरो नामको हो अरु बाँकी पोखराको तत्कालीन कार्यालय प्रमुख बैकुण्ठ आचार्यको जिम्मेवारी हो। पी.भी.२७९मा उल्लेख भए बमोजिमको रु. १ लाख २५ हजारको बारेमा मलाई केही थाहा छैन र मैले लिएको पनि छैन भन्ने समेत व्यहोराको अधिकृत श्रद्धा श्रेष्ठको बयान।

➤ नेपाल पर्यटन बोर्डमा २०६५ सालदेखि म अधिकृतको रुपमा कार्यरत रहदै आएको छु र हाल कर्पोरेट सर्भिसिस महाशाखाको कर्मचारी प्रशासन ईकाईको काम हेर्ने गर्छु। २०७० सालमा दमकमा

आयोजित पूर्वान्वल मेलामा मलाई विभिन्न जिल्लाहरूबाट मेलामा आएकाहरूलाई भत्ता वितरण गर्ने जिम्मेवारी तोकिएको थियो र सो वितरण गर्ने काम मैले गरेको हुँ। मेलाको बेलामा कुन कर्मचारीलाई कती पेशकी दिईएको थियो भन्ने बारेमा मलाई केही थाहा थिएन, पेशकी माग विवरण कर्पोरेट महाशाखा प्रमुखले प्रमाणित गरी कार्यालय प्रमुखबाट स्वीकृत हुनुपर्ने व्यवस्था छ। उक्त कार्यक्रम सकिएको धेरैपछि तत्कालीन कर्पोरेट महाशाखा प्रमुखले मलाई कार्यालय सहायक राम प्रसाद लामिछानेको नाममा दमक मेलाको पेशकी थियो, त्यसको बिल मेमो तयार गरी पेश गर्न निर्देशन दिएकोले हाकिमको आदेशको पालना गरेको हुँ। पर्यटन बोर्डबाट कुनैपनि कार्य गर्दा म भन्दा कार्यालयका तत्कालीन अवस्थाका प्रबन्ध प्रमुख उदय भट्टराई र नि. निर्देशक अनिल दास म भन्दा माथिल्लो तहका कर्मचारी भएको र कतिपय अवस्थामा वहाँहरूको लिखित वा मौखिक रूपमा कार्य हुने गर्दछ। कार्यालयमा भएका कतिपय आन्तरिक कामहरूको मेमो उठाउँदा कार्यालयका माथिल्लो तहका कर्मचारीको मौखिक आदेश हुने गर्दछ। म एउटा सामान्य अधिकृत स्तरको कर्मचारी भएकोले प्रबन्धकहरूको आदेश मात्र बाध्यात्मक हुन्छ। नेपाल पर्यटन बोर्डबाट विभिन्न कार्यक्रमको लागि गाडीहरू भाडामा लिई ट्राभल्स एण्ड टुरसलाई भुक्तानी दिदा मैले उठाएको मेमोहरू टाईप गरी तयार पार्ने काम मात्र मेरो हो, तयार गरेपछि प्रबन्धक प्रमुख उदय भट्टराई र नि.निर्देशक अनिल दास मार्फत का.मु.कार्यकारी अधिकृतलाई पेश गरी स्वीकृत हुने गर्दछ, गाडी कस्ले कुन प्रयोजनको लागि भाडामा लिएको हो मलाई थाहा हुँदैन। अधिकृत तहको कर्मचारीहरूलाई कुनै अधिकार किटान नगरेको र नतोकेको हुदाँ लागेको काम मात्र गर्ने गर्दछु भन्ने नेपाल पर्यटन बोर्डका अधिकृत सन्तोष बिक्रम थापाको बयान।

- नेपाल पर्यटन बोर्डमा विगत ६ वर्षदेखि कार्यरत रहदै हाल म बोर्डको जनसम्पर्क तथा प्रचार प्रसार शाखामा अधिकृतको रूपमा कार्यरत छु। आफ्नो शाखामा गरीने कार्यहरू विशेष गरी भुक्तानी प्रक्रियामा प्रमुखको निर्देशन अनुसार मेमो तयार पार्ने गरीन्छ किनकी २०७० साल पौष पछाडी सम्पूर्ण कार्यहरू कार्यालय प्रमुखको प्रत्यक्ष निर्देशनमा रही गर्नु गराउनु भनी सर्कुलर गरीएको थियो। गाडी लगायत हवाई टिकटका बिलहरू ट्राभल्स डेस्क मार्फत संकलन भई सम्बन्धीत महाशाखामा पठाउने र त्यसको भुक्तानी गर्ने काम कर्पोरेट महाशाखा र स्वीकृत गर्ने काम कार्यकारी प्रमुखबाट हुन्छ। त्यस्ता अधिकांश बिलहरू माथिको दबाबमा उठाउने गरीन्छ। विदेशमा भएको कार्यक्रमहरूमा जाँदा जाने रुट र दिन अनुसार ट्राभल्स डेस्कले टिकट दिन्छ, रकमको बारेमा हामीलाई केही थाहा हुँदैन। कर्पोरेट महाशाखा प्रमुख अनिल दास र का.मु.कार्यकारी प्रमुखको आदेश अनुसार गर्ने गरीन्छ भन्ने सुदन सुबेदीको बयान।
- नेपाल पर्यटन बोर्डमा सन् २००० बाट नोकरी शुरू गरी हाल वरिष्ठ अधिकृत पदमा रहदै आएको छु, हाल म पर्यटकहरूलाई सेवा दिने होटल, लज, रिसोर्ट तथा ट्राभल्सहरूको अनुगमन र नवीकरणको लागि स्तरीकरण र सहजीकरणको काम गर्छु। मेमोहरू तयार गर्दा आवश्यक कागजातहरू राखी तयार गरी प्रिपेड वाई भनी मैले सही गर्ने हो र त्यसलाई कर्पोरेट महाशाखामा पठाई पछि कार्यकारी प्रमुखले स्वीकृत गर्ने हो। कतिपय अवस्थामा का.मु. कार्यकारी प्रमुख सुभाष निरौलाको सिधै आदेश अनुसार त्यस्तो मेमो उठाउन निर्देशन आउछ। हामीहरू विदेश जाँदा र आउँदा टिकटको सबै

व्यवस्था ट्राभल्स डेस्क र कर्पोरेट महाशाखाबाट हुने हुँदा भुक्तानी लिने दिनेमा हाम्रो कुनै भूमिका रहदैन। मिति २०७०।०९।२८ गतेको भुक्तानी मेमो नं २३५५ मा मैले मेमो उठाएको हो, जसमा विदेशी पत्रकारहरू नेपाल आई पर्यटन बोर्डको आतीथ्यता पनि गरेका हुन् तर त्यसमा राखिएका बिलहरू का.मु.कार्यकारी प्रमुख सुभाष निरौलाको आदेश र निर्देशनमा उठाईएको हो, केवल तयार मात्र मैले पारेको हुँ, यसरी टिकटका बिलहरू मिलाउनेमा का.मु.कार्यकारी प्रमुख र कर्पोरेट महाशाखाका प्रमुखकै संलग्नता रहेको ठान्दछु भन्ने दिपकराज जोशीको बयान।

- नेपाल पर्यटन बोर्डमा २०५६ सालमा अधिकृत पदमा नियुक्ती भई हाल वरिष्ठ अधिकृत पदमा रही जनसम्पर्क तथा प्रचार प्रसार महाशाखाको जिम्मेवारी मा रहेको छु। बोर्डमा कार्यकारी प्रमुखको निर्देशनमा काम गर्नेगरी जिम्मेवारी तोकिएकोले सोहीअनुसार जिम्मेवारी बहन गर्दै आएको छु। कार्यकारी प्रमुखले दिएको निर्देशन कार्यक्रम अनुसार बिल भुक्तानी मेमो तयार गरी प्रबन्धक र महाशाखा प्रमुख कहाँ पठाउने मेरो काम हो तर भुक्तानी प्रक्रियामा मेरो कुनै भूमिका छैन। मेमो तयार गर्ने बेलामा बिल कागजातहरू हेरेर गरीन्छ अन्त्यमा कार्यकारी प्रमुख समक्ष पेश हुन्छ। आफू यात्रा गरेको टिकटको बढी भुक्तानी लिएको सम्बन्धमा हामीलाई जान आउनको लागि ट्राभल्स डेस्कले टिकट मात्र उपलब्ध गराईदिने हो, के कसरी भुक्तानी र स्वीकृत हुन्छ मलाई थाहा छैन। मैले मेमो उठाई खर्च लेखेको कुराहरू नियम बमोजिम नै गरेको छु। जहाँसम्म मादक पदार्थ किनेको कुरा छ नेपाल पर्यटन बोर्डको विभिन्न कार्यक्रमहरूमा बेला बेलामा मदिरासहीतको भोज गर्ने प्रचलन रहेको छ गाडी भाडाको सम्बन्धमा विभिन्न कार्यक्रमहरूको लागि आवश्यक भएर नै लिएको होला जस्तो लाग्छ। नेपाल पर्यटन बोर्डमा का.मु.कार्यकारी प्रमुख सुभाष निरौलाले भ्रष्टाचार गरेको कुरा विभिन्न पत्र-पत्रिका पढेर सुनेको हुँ भन्ने रोहिणी प्रसाद खनालको बयान।
- नेपाल पर्यटन बोर्डमा वरिष्ठ अधिकृतको पदमा २०६८ सालदेखि कार्यरत रही पर्यटन सम्पदा तथा शंसाधन विकास महाशाखा हेर्दछु र मेरो मुख्य काम कार्यक्रमको प्रपोजल आएपछि माथिल्लो निकायको आदेश बमोजिम उक्त कार्यक्रम स्वीकृत भएपछि सरोकारवालाहरूसँग संझौता पश्चात कार्यक्रम अधि र समापन पछि भुक्तानी दिने काम गर्दछ जसको लागि का.मु. कार्यकारी अधिकृतबाट स्विकृती लिएर मात्र गरीन्छ। भौचर नं.३००मा उल्लेख भएको पारिश्रमिक बापत रु.१००००।- मैले लिएको छैन। सरकारी कार्यालयहरूमा रक्सीको बिल बनाउनु हुँदैन भन्ने मलाई थाहा थिएन, नेपाल पर्यटन बोर्डमा यस्तो बिल उठाउने चलन पहिले देखि नै थियो, माथिको आदेश बमोजिम मैले यस्तो बिल उठाएको हुँ। भौचर नं.१५९९ बाट रु.२,९५०००।- पेशकी लिएको देखिए पनि मैले होमस्टे तालिमको लागि २०-२१ हजार मात्र खर्च गरेको हुँ, उक्त कार्यक्रमको लागि रु.६८०००।- माग गरेको थिएँ तर त्यो खर्च भएन उल्लेख भए बमोजिम पैसा मैले मागेको पनि हैन, खर्च भएको २०-२१ हजार अनिल दासबाट लिएर दिएको हुँ। २ लाख, ९५ हजार, पेशकी कसरी लेखियो मलाई थाहा छैन। दमक मेलामा मेरो नाममा रु.४,५००००।- पेशकी लेखेको रैछ भन्ने कुरा पछि मेलाले सकेर काठमाण्डौ आएपछि मात्र लेखा प्रमुखले उक्त पैसा फर्स्यौँट गर्न बिलहरू ल्याएर दिएपछि मात्र थाहा पाएँ। सोही मेलालेको लागि भनेर का.स.राम प्रसाद लामिछानेको नाममा पनि रु. ३ लाख पेशकी लेखेको रहेछ भन्ने कुरा यहाँ आएर राम प्रसाद लामिछानेको बयान बाट थाहा पाएँ। पी.भी. भौचर

१५२५ बाट नक्कली हवाई टिकट बापत रु. २ लाख, ५५ हजारको मेमो उठाएको सम्बन्धमा मालाई त्यस्ता बिलहरु नक्कली हुन् भन्ने कुरा थाहा थिएन, यस सम्बन्धमा का.मु. कार्यकारी प्रमुख नै जान्नु हुन्छ, उहाँहरुको आदेश अनुसार नै त्यसरी मेमो उठाउने गरीन्छु भन्ने रानु शाहको बयान।

- नेपाल पर्यटन बोर्डमा २०६५ सालदेखि कार्यरत रही हाल सम्पदा तथा शंसाधन महाशाखामा कार्यरत छु र मेरो महाशाखामा मलाई आदेश अनुसार उठाउन लगाईएका मेमोहरु उठाउने काम गर्छु। पी.भी. १०६३ भौचर अनुसार विराटनगर-दमक-गौरादह-दमक घुमेर पून विराटनगर फर्किदा रु.२३०००।- बुझेको सन्दर्भमा त्यतीबेला पुर्वान्चल पर्यटन मेला हुने भएकोले सो को प्रयोजनको लागि समेत दमक आसपासको ठाँउ गौरादह अबलोकन गरेर आउनु भन्ने का.मु.कार्यकारी प्रमुख सुभाष निरौला र प्रबन्धक लिलाबहादुर बाँनियाको मौखिक आदेश अनुसार भ्रमण गरीएको हो र उक्त गाडी भाडामा लिएको हो। पी.भी. भौचर नं. ४२९मा बुधद एयरको टिकट न.२३४८९०१ को सम्बन्धमा मैले उक्त टिकटमा भ्रमण गरेको हुँ बुधद एयरबाट कसरी क्यान्सील रिफन्ड आयो मलाई केही थाहा छैन सो को सम्बन्धमा सम्बन्धीत फाँटवाला नै जानुन् भन्ने सुमन घिमिरेको बयान।
- म नेपाल पर्यटन बोर्डको जनसम्पर्क तथा प्रचार प्रसार महाशाखामा अधिकृत पदमा कार्यरत रही नेपाल पर्यटन बोर्डको कर्मचारी विनियमले निर्दिष्ट गरेअनुसार काम गर्दै आएको छु। मेरो पदको जिम्मेवारी के हो भनेर तोकिएको छैन, लाए अराएको काम गर्छु। महाशाखाको कामहरुमा आवश्यक प्रक्रियाअनुसार मेमो उठाउने कामहरु गर्दछु र माथिका हाकिमहरु उदय भट्टराई, मणिराज लामिछाने, लिलाबहादुर बाँनिया र कार्यकारी प्रमुख सुभाष निरौलाको आदेश अनुसार काम गर्दछु। पी.भी. भौचर न.३०० अनुसार मैले उदघोष गरे बापत रु. १०,०००।- पारिश्रमिक लिएको ठीक हो, अतीरिक्त समय काम गरे बापत मलाई कार्यकारी प्रमुखको स्वीकृतीमा उक्त रकम दिईएको हो भन्ने सूर्य थपलियाको बयान।
- नेपाल पर्यटन बोर्डमा २०६५ सालमा नियुक्ती भई काम गर्दै आएको छु र शाखामा काम गर्दा कहिलेकाही कार्यक्रममा भाग लिन बाहिर जाने गरेको छु। अफिसमा मेमोहरु उठाउने काम पनि गर्ने गर्दछु र त्यसरी मेमो उठाउदा ईनभवाईस र बिल भर्पाइहरु हेरेर उठाउँछु। पी.भी. १४५ मा उल्लेख भए बमोजिम रु.१,४५,३०२।- मध्ये रु.२८,१०१।- भुक्तानी लिएको हो र ३४औँ विश्व पर्यटन दिवसमा उक्त पैसा खर्च गरेको हो। सोही भौचर अनुसार महेन्द्रनगरबाट काठमाण्डौ आउदा स्कारपियो गाडी भाडामा लिई कर्मचारी सेवा विनियमावली २०६४ को परिच्छेद ८ को धारा ३ बमोजिम भुक्तानी लिएको हो। आ.ब. २०७०।०७१को भौचर न. १६० बाट रिजनल टुरिजम फेयरको लागि मेरो नाममा रु.२,९५०००।- खर्च लेखेको पाईयो तर सो रकम मैले लिएको छैन, के कुन प्रयोजनको लागि कसले लियो लेखा प्रमुख अनिल दास र का.मु. कार्यकारी प्रमुख सुभाष निरौला नै जानुन् र यसरी मलाई थाहा नै नदिई खर्च गरीएका अन्य भौचरहरु पनि छन् भने त्यस्को जिम्मेवारी पनि लेखा प्रमुख र का.मु. कार्यकारी प्रमुखले नै लिनुपर्छ भन्ने जानकी प्रसाद उपाध्यायको बयान।
- २०६२ साल देखि म नेपाल पर्यटन बोर्डमा दिगो पर्यटन संजालको संयोजकको रुपमा काम गर्दै आएको छु र मैले मेरो सुपरभाईजर र प्रमुखको आदेश अनुसार कामहरु गर्ने गर्दछु, कार्यक्रमहरुको

मेमो भौचरहरु उठाउने कामहरु पनि शाखा प्रमुख र सुपरभाईजको आदेश अनुसार नै गर्दछु। पी.भी. भौचर नं. १४८३को सम्बन्धमा काभ्रेको बालथलीमा दिगो पर्यटन संजालको कार्यक्रममा गएका थियौं र कार्यक्रम पछि सबै खर्चको विवरण प्रदिप पौडेललाई बुझाएको हु, किन पोस्टिङ देखिएन निज नै जानुन र त्यस कार्यक्रममा किन रु.५०००।- को चेक किन बढी काटियो मलाई थाहा छैन। त्यस्तै पी.भी. भौचर नं.१९७१को सम्बन्धमा पनि म दिगो पर्यटन संजालको कार्यक्रममा खोपासी भएको हो तर मैले कुनै चेक वा रकम बुझेको छैन र पी.भी. भौचर नं.३२९बाट वल्ड वाईड एशियन ट्राभल्स एण्ड टुर्सलाई भुक्तानी दिइएको सम्बन्धमा मलाई केही थाहा छैन भन्ने नम्रता श्रेष्ठको बयान।

- म नेपाल पर्यटन बोर्डमा बरिष्ठ अधिकृतको रूपमा कर्पोरेट सर्भिसेस महाशाखामा कार्यरत छु। मैले आफ्नो महाशाखामा गर्ने काममा नेपाल सरकारलाई मासिक रूपमा तीर्नु पर्ने भ्याटसम्बन्धी मेमोहरु उठाउने गर्दछु, मैले मेमो उठाउने समयमा पेश भएका बिलहरु सक्कली वा नक्कली के हुन सकेसम्म जाँच गर्ने गर्दछु। म हाल स्टोरमा काम गर्दछु, पुर्व स्टोरकिपर यमबहादुर के.सी.अवकाश भएपछि मैले गरेर सिकाएबमोजिम त्यहीँको चलेको सिस्टमअनुसार गर्दै आएको छु, मलाई यस सम्बन्धी ज्ञान त्यती थिएन तर अनिल दासले अर्को व्यवस्था नहुन्जेल भनेर राखेको हो हालसम्म गर्दछु। म नेपाल पर्यटन बोर्डमा खर्च भएर जाने समानको स्टोर दाखिला टेलीबाट प्रिन्ट हुने फर्म मार्फत विवरण राखिन्छु। नेपाल पर्यटन बोर्डमा खरिद आदेशको अन्तिम स्विकृती अनिल दासबाट जारी गरीन्छु। पी.भी. भौचर नं.१० अनुसार भुक्तानी खर्च मैले लिएको हो तर यस बाहेक बढी रकमको सम्बन्धमा मलाई थाहा छैन। यस्तै नेपाल पर्यटन बोर्डबाट काटिएका विभिन्न भौचर र चेकको रकमको बारेमा मैले बिल भर्पाइ हेरेर मात्र काम गर्ने गर्छु, अन्य कुरा मलाई केही थाहा छैन गाडी भाडा बापत दिईने मोटो रकम को बारेमा हामीलाई केही थाहा हुदैन भन्ने जितेन्द्र भट्टराईको बयान।
- नेपाल पर्यटन बोर्डमा २०६६ सालदेखि अधिकृत पदमा कार्यरत रही हाल कर्पोरेट सर्भिसेस महाशाखामा काम गर्दछु। उक्त महाशाखामा हल बुकिंग, हाजिरी खाता, कर्मचारीहरुको विवरण लगायत सुपरभाईजरहरुको आदेशको पालना गर्ने काम गर्छु। महाशाखासँग सम्बन्धित मेमोहरु उठाउने र उक्त मेमोहरु सुपरभाईजर नवीन पोखेल, ध्रुव राई, अनिल दास, निर्देशक हिक्कमत सिंह ऐर र कार्यकारी प्रमुख सुभाष निरौलाको मौखिक आदेशमा उठाउछु। पी.भी. भौचर नं.९९०बाट बैठक सम्बन्धी रु. १२०००।- बुझेको ठिक हो। नेपाल पर्यटन बोर्डबाट एशियन ट्राभल एण्ड टुर्सलाई केवल बिलको भरमा गाडी भाडा भनी विभिन्न मितिमा मेमोहरु उठाई धेरै रकमहरु भुक्तानी दिएको सम्बन्धमा मैले कर्पोरेट प्रमुख र कार्यकारी प्रमुखको आदेशमा उक्त काम गरेको हुँ भन्ने कुन्दन शर्माको बयान।
- नेपाल पर्यटन बोर्डमा बरिष्ठ अधिकृत पदमा कार्यरत रही हाल सूचना प्रविधि सम्बन्धी कार्यहरु जस्तै कम्प्युटर मर्मत, संभार र बोर्डको वेब साईट हर्ने कार्यहरु गर्दछु। विभागिय प्रमुख र प्रबन्धकहरुको निर्देशनमा भुक्तानी मेमोहरु उठाउने कार्यहरु गर्दछु र त्यस्ता बिल भर्पाइहरु सक्कली हुन् वा नक्कली हुन् जाँच गर्ने गरीएको छैन। पी.भी. भौचर नं. १५०९बाट जी फाईव टेक्नोलोजीलाई कम्प्युटर मर्मत सेवा भनी भुक्तानी दिएको रु.४,९१,५५०।- र पी.भी. भौचर नं. १५१०बाट ग्लोबल आइटीलाई

दिएको रु.३,७२,९००।-को सम्बन्धमा मैले मेमो उठाईदिएको हुँ, उक्त मेमोमा कार्यकारी प्रमुखको सही किन भएन र कम्प्यारेटिभ चार्टमा किन उहाहरूले सही गर्नु भएन त्यस्को लागि उहाँहरूनै जिम्मेवार हुनुहुन्छ। भौचर नं. ५३० अनुसार काठमाण्डौ-पोखरा-काठमाण्डौको टिकट मैले प्रयोग गरेको छैन त्यस्को लागि लेखा प्रमुख नै जिम्मेवार हुनु पर्दछ भन्ने समिर बज्राचार्यको बयान।

- नेपाल पर्यटन बोर्डमा म बरिष्ठ सहायक प्रबन्धक पदमा कार्यरत छु र महाशाखाले तोकेको अन्तर्राष्ट्रिय पर्यटन मेलामा नेपालको सहभागिता गराउने र नीजि पर्यटन क्षेत्रका व्यवसायी र एजेन्सीहरूको समन्वय गर्नु मेरो काम हो। पी.भी. भौचर न.९९ अनुसार म पाटा एक्जुकेटिभ कन्फ्रेन्स एण्ड मार्ट २०१३ मा भाग लिन कार्यकारी प्रमुख सुभाष निरौलासँग चीन गएको थिए र नेपाल पर्यटन बोर्डको आर्थिक विनियम तथा कार्यविधि २०५५ को दफा १६मा व्यवस्था भए अनुसार सुविधा लिएको हुँ र नियम सम्मत नै लिएको हुँ। कुनैपनि अन्तर्राष्ट्रिय पर्यटन मेलाको आयोजना गर्दा लागत अनुमान तयार गरी त्यस्को स्विकृती कार्यकारी प्रमुखले गरेको हुन्छ। नेपाल पर्यटन बोर्डमा पछिल्ला दिनहरूमा कुनै पनि भ्रमणको जिम्मा ट्राभल्स डेस्कले गर्ने हुँदा गाडी भाडा र हवाई टिकटको बारेमा मलाई केही थाहा छैन। बोर्डमा कार्यकारी प्रमुखले केही कनिष्ठ कर्मचारीहरूलाई प्रमुख जिम्मेवारी दिई वरिष्ठ कर्मचारीहरूलाई पाखा लगाएको देखिन्छ र सम्पूर्ण अधिकार एकलौटी रूपमा प्रयोग गरेको देखिन्छ भन्ने विमल शर्मा कडैलको बयान।
- नेपाल पर्यटन बोर्डमा बजार व्यवस्थापन तथा प्रवर्धन महाशाखामा कार्यरत रही अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको पर्यटन मेलाको आयोजना तथा संयुक्त रूपमा प्रवर्धनात्मक काम गर्दै आएको छु र ती कामहरू महाशाखामा प्रमुखको निर्देशनमा गर्ने गर्दछु। अधिकृतहरूको काम भनेको मेमोहरू उठाउने र लाए अराएको काम गर्ने मात्र हो, ती सबै कामहरूको अन्त्यमा स्विकृत गर्ने काम कार्यकारी प्रमुखको नै हो। पी.भी. भौचर नं. ११९मा उल्लेख भए अनुसार अल स्टार ट्राभललाई रु.२४,५००।- भुक्तानी दिईएको कारण पुनसंरचना उप-समिति गठन भएको पदाधिकारीहरूको लागि हो र उक्त समितिको काम समाप्त भएपछि सबै बिल भौचर जम्मा गरी लेखा शाखामा बुझाएको हो। पी.भी. भौचर नं. १११९ अनुसार बिराटनगरको कार्यक्रममा होटेल रत्नालाई उपस्थिती जनिय अनुसार ७९ जनाको भुक्तानी दिईएको हो १३८ जनाको भुक्तानी कसरी जनियो लेखा प्रमुख र कार्यकारी प्रमुख नै जिम्मेवार हुनु पर्दछ। यस्तै अन्य भौचरहरूबाट उठिएको मेमो सम्बन्धमा पनि सोहीअनुसार लेखा प्रमुख र कार्यकारी प्रमुख नै जिम्मेवार हुनु पर्दछ भन्ने सुनिल शर्माको बयान।
- म नेपाल पर्यटन बोर्डमा प्रबन्धकको रूपमा पर्यटन सम्पदा तथा शंसाधन विकाश महाशाखामा पर्यटन सम्पदा विकास इकाईमा कार्यरत छु। नेपाल पर्यटन बोर्डमा कर्मचारीहरूको कार्य विभाजन स्पष्ट नभएको हुँदा परम्परागत रूपमा त्यस इकाईले गर्दै आएको उत्सव महोत्सवका सहजीकरण, प्रवर्धनका कार्यहरू, पर्यटन सम्पदा विकाश, पत्रकार परिचयात्मक भ्रमण, तथा बोर्डमा भैपरी आउने सबै कामहरू गरिँदै आएको छ। स्पष्ट कार्य विवरण नभएको हुँदा पुरानो कार्य प्रणालीअनुसार नै काम गर्दै आएको र जसबाट बेलाबेलामा सेवाग्राहीहरूलाई सेवा दिन असहज भएको स्थिती छ। प्रबन्धक स्तरको पोष्टमा भए पनि महाशाखा प्रमुखको प्रत्यक्ष निर्देशनमा काम गर्नु पर्छ र कार्यक्रमको भुक्तानीहरू महाशाखा

प्रमुख, प्रशासन प्रमुख र कार्यकारी प्रमुखको सही गरेपछि मात्र हुन्छ। अधिकांश मेमोहरू अधिकृत स्तरबाट उठाउने गरीन्छ र हामीले त्यसमा सिफारिस गर्ने मात्र हो, अन्तिम स्विकृती भने कार्यकारी प्रमुखबाट हुन्छ। पी.भी. भौचर नं.११६ अनुसार नौलो ट्राभललाई दिएको भुक्तानी भौचर लेखा प्रमुख अनिल दासले अधिकृतमार्फत मेमो उठाउन आदेश दिएकोले मैले सिफारिस गरेको हुँ भने भौचर न. २५१ बाट बिना प्रतीस्पर्धा नर्सरीलाई दिएको भुक्तानी कार्यकारी प्रमुखबाट मेमो उठाउन आदेश दिएकोले अधिकृत स्तरबाट उठी मैले सिफारिस गरेको हो। यस्तैगरी पी.भी. भौचर नं.३१७, ३९०, ५७८, १७७८बाट भएका भुक्तानीको सम्बन्धमा लेखा प्रमुख र कार्यकारी प्रमुखको आदेशअनुसार भएको हुँदा उनीहरूनै जिम्मेवार हुनुपर्छ। पी.भी.भौचर नं.१८०२ सम्बन्धमा पुर्वान्चलमा भएको आन्तरिक पर्यटन प्रवर्धनको लागि साँस्कृतिक कार्यक्रममा दिइएको हो। यस्तैगरी पी.भी.भौचर १८४३ बाट रु.२,२५३६६।-संजिव भट्टियाको नाममा भएको भुक्तानी कार्यकारी प्रमुखबाट बिल दिई यस्को मेमो तुरुन्त उठाएर ल्याउनु भनी भन्नु भएकोले सोही आदेश अनुसार त्यस्को मेमो तत्काल लेखा शाखामा पठाउने आदेश पालना गरेको हो। त्यस्तैगरी विभिन्न मितिमा विभिन्न पी.भी. भौचरहरू उठेको सम्बन्धमा लेखा प्रमुख तथा कार्यकारी प्रमुखबाट दिएको प्रत्यक्ष निर्देशनमा उठिएको हो, नेपाल पर्यटन बोर्डमा आफ्नो गाडीहरू हुँदाहुँदै गाडी भाडा भनी लाखौं रुपैयाको भुक्तानी हुनुको मुख्य कारण पनि लेखा प्रमुख तथा कार्यकारी प्रमुखको लापरवाही हो भन्ने मणिराज लामिछानेको बयान।

- म नेपाल पर्यटन बोर्डमा वरिष्ठ प्रवन्धक पदमा रही पर्यटन प्रवर्धन तथा बजारीकरण महाशाखामा कार्यरत छु र महाशाखाको कार्यक्रम बनाउँदा गत वर्षको बजेटलाई आधार मानी बदलिदो एक्सचेन्ज रेटलाई समेत ध्यानमा राखी अनुमानित बजेटको आधारमा कार्यक्रम तयार गरी कार्यकारी प्रमुख समक्ष पेश गरी कार्यकारी समितिबाट पास गरीन्छ। कार्यक्रमहरूको बिल भर्पाईअनुसारको मेमो बनाई पेश गर्ने काम मात्र मेरो शाखाको हो, भुक्तानी लिने दिने कार्य सबै प्रशासन महाशाखाले गर्दछ। पी.भी.१८६४ अनुसार भा.रु.८४१०५०।- भुक्तानी भएको सम्बन्धमा एटिएम दुबईमा भएको पर्यटन मेलामा नेपालको पर्यटन व्यवसायीहरूसँग सहभागिता भएको हो, सम्पूर्ण कागजपत्र तथा बिल भर्पाई राखी उक्त कार्यक्रमको मेमो उठाईएको हो भने पी.भी.२०३२ बाट दिएको भुक्तानी पनि सोही अनुरूपनै भएको हो। भौचर नं.२०७३ मा भौचरमा भएको रकम र पोष्टिङ भएको रकम फरक पर्न आएको देखिन्छ। यसरी रकम फरक पर्नुमा लेखा प्रमुख अनिलदाल जिम्मेवार हुनु पर्दछ। भौचर नं.२०९१बाट रु.४०,८००।-बराबरको नोट बुक खरिद गरेको हो र स्टोर दाखिला नरहेको सम्बन्धमा नेपाल पर्यटन बोर्डमा उक्त प्रचलन नरहेकोले नगरेको हो। त्यस्तै अन्य विभिन्न भौचरहरूमा पनि मेमोमा उठाएको रकम भन्दा पोष्टिङ गरेको रकम बढी देखिएकोले सम्बन्धीत फाटवाला नै जिम्मेवार हुनु पर्दछ। नेपाल पर्यटन बोर्डमा महाशाखा प्रमुखहरूले कार्यालयकै गाडी प्रयोग गर्ने गर्दछन तर प्रत्येक आ.व.मा लाखौं रकम भुक्तानी गरी गाडी किन भाडामा लिईन्छ मलाई थाहा छैन, मैले भाडाको गाडी प्रयोग पनि गरेको छैन भन्ने उज्जवला दलीको बयान कागज।

- पि.भी.भौचर २७बाट नेपाल पर्यटन बोर्डमा यूनियनको अध्यक्षको हैसियतले मैले उक्त पेशिक लिएको हो र फछ्यौँटको लागि कर्पोरेट महाशाखामा सम्पूर्ण कागजपत्र सहीत लेखा अधिकृत प्रदिप पौडेललाई दिएको थिएँ। पी.भी.१८२९बाट लिएको भुक्तानी सम्बन्धमा ईजरायलको मृत क्षेत्रबाट पत्थर ल्याई

सगरमाथा क्षेत्रमा स्मारक स्थापना गर्ने र सगरमाथा क्षेत्रको ढुङ्गा ईजरायलको मृत सागरमा स्थापना गर्ने भनी ६ जना कर्मचारी खटिएको मध्ये सबै कर्मचारीहरूले पेशिक लिनुभएको हो, मैले ६०।७० हजार भन्दा बढी लिए जस्तो लाग्दैन र सो को पनि फछ्यौटको लागि सम्पूर्ण कागजपत्र प्रदिप पौडेललाई दिएको थिएँ, फछ्यौट भयो भएन मलाई थाहा छैन। पी.भी.८५५ अनुसार रु.१३२७४३।- भुक्तानी भएको सम्बन्धमा मैले स्वीकृत टिएडिए बापत रु.२६८८०।- बुझेको हुँ, अन्य रकमको सम्बन्धमा कर्पोरेट निर्देशक अनिल दासले लेखेको सानो चिट रहेकोले सो चिटमा उल्लेख भएकाहरूको एकमुष्ट रकम जोडी मेरो नाममा चेक काटेको हुनसक्छ। जे.भी.१०४ अनुसार भैरहवा अफिसको लागि काटिएको रकम मेरो ईन्भेष्टमेण्ट बैंकको खातामा जम्मा भएको हो। पी.भी. १८२८ बाट मनकामनाको लागि गाडी भाडामा लिईएको सम्बन्धमा कतिपय कामहरू सुपरभाईजर र विभागीय प्रमुखको आदेशमा मेमो उठाउने गरेकोले त्यस्तै आदेशको भरमा उठेको हुन सक्छ भन्ने प्रदिप बस्नेतको बयान।

- म नेपाल पर्यटन बोर्डमा सन् २००० देखि काम गरी हाल बरिष्ठ अधिकृत पदमा कार्यरत छु र पर्यटन प्रवर्धन तथा बजार व्यवस्थापन महाशाखामा रही माथिल्ला हाकिमहरूको आदेश निर्देशनमा काम गर्दै आएको छु। आदेश निर्देशनमा काम गर्दा कतिपय अवस्थामा दवाबमा परी नाजायज काम समेत गरेको छु। महाशाखामा रहेर सुपरभाईजरहरूको आदेशमा गरेका कामहरूको मेमो उठाउने काम जस्ता कामहरू र कतिपय अवस्थामा कार्यकारी प्रमुखको ठाडो आदेशमा पनि विभिन्न मेमोहरू उठाउने काम गरीएको छ। पी. भि.२०७८को सम्बन्धमा कार्यक्रमको प्रतीबेदन तथा कार्यक्रमको फोटोहरू सबै राखिएको हो, तर त्यसमा किन राखिएन सो सम्बन्धमा सुपरभाईजरहरू नै जिम्मेवार हुनुपर्छ, तर यस्तो कार्यक्रमहरू बोर्डबाट निर्णय भएपछि कार्यकारी प्रमुखबाट स्वीकृत हुने गर्दछ। पी. भि. ८७१ मा भएको भुक्तानीको सम्बन्धमा मैले बीमाबाट पाउने रकम सम्बन्धीत भिमा कम्पनीले नेपाल पर्यटन बोर्डको नाममा चेक काटेकोले बोर्डको खाताबाट झिकेको हो। पी.भी. ४२९मा उल्लेख भएको गाडी भाडा भनी उठेका रकमहरू मेरो सुपरभाईजर र नन्दिनी लाहे थापाको निर्देशनमा उठाएको हुँ, सो गाडी कस्ले प्रयोग गरेको हो मलाई थाहा छैन। हामी बोर्डको तल्लो स्तरको कर्मचारी हौं। माथिल्लो तहबाट भएको आदेश निर्देशनमा काम भन्ने बोर्डका वरिष्ठ अधिकृत गोविन्दराज वलीको बयान।
- म नेपाल पर्यटन बोर्डमा वरिष्ठ अधिकृत पदमा कार्यरत रही कर्पोरेट महाशाखामा काम गर्दछु र मेरो मुख्य काम, तलब बितरण, ज्यालादारी लाई ज्याला बितरण, अस्थायी कर्मचारीको हिसाबकिताब हेर्ने र अग्रिम कर कट्टी जस्ता काम गर्ने गर्दछु। यी कामहरू कर्पोरेट महाशाखाको निर्देशनमा गर्दछु। स्टोरमा काम गर्ने स्टोरकिपरको व्यवस्था भएको हुँदा समानहरूको स्टोर दाखिला गर्ने काम पनि उसैको हो किन समानहरूको स्टोर दाखिला भएन मलाई थाहा छैन, स्टोर मेरो महाशाखा अन्तर्गत पर्ने भएपनि सो को जिम्मेवारी मलाई दिएको छैन। बोर्डमा एउटाको नाममा चेक लेखि अर्कोको नामबाट साटिएको सम्बन्धमा मैले छानबिन शुरु भएपछि मात्र थाहा पाइको हुँ किन यस्तो भएको हो थाहा छैन, उक्त कार्यहरू म सँग सम्बन्धीत छैनन् भन्ने वरिष्ठ अधिकृत प्रदिप पौडेलको बयान।

- नेपाल पर्यटन बोर्डमा २०६० सालदेखी करारमा मिडिया कन्सल्टेण्टको रूपमा काम गर्दै आएको छु र मेरो जिम्मेवारी पत्रकारहरूलाई पर्यटन बोर्डको गतीविधि जानकारी गराउने तथा संकटको बेलामा गाडीहरू परिचालन गर्ने हो। मैले यी सबै कामहरू कार्यकारी प्रमुखको आदेशमा गर्दछु। करारको कर्मचारी भएपनि ममो उठाउने र संझौता गर्ने अधिकार मलाई कार्यकारी प्रमुखले ठाडो आदेशले दिएको थियो। पी.भी. ६८४, ११५५, १८५९, १८७२, २०६५, २२४६, १९४२, १८७२ र ५०९को भुक्तानीको सम्बन्धमा भएका सबै कामहरू कार्यकारी प्रमुखको आदेश र निर्देशनमा गरेको हुँ भन्ने शरद प्रधानको बयान।
- २०५७ सालदेखि नेपाल पर्यटन बोर्डमा जागिरको शुरुवात गरी २०६५ सालदेखि कर्पोरेट सर्भिसेज महाशाखामा काम गर्दै आएकोमा २०७१ मंसीरदेखि जनसम्पर्क प्रचार-प्रसार महाशाखामा कार्यरत रहेको छु। पिभी ४८६बाट मलेशियामा भएको नेफ्टा फिल्म अवार्डको लागि रु.३९,५५,०००।-को कि ईन्टरटेण्मन्टसँग प्रचार प्रसार महाशाखाको समेत संलग्नतामा रु.४० लाखभित्र रही सम्झौता गर्न भन्ने कार्यकारी प्रमुखबाट निर्देशन भएकोले मलाई सम्झौता गर्न निर्देशन भए बमोजिम हिक्मत सिंह ऐर समेतको निर्देशनमा कार्यकारी प्रमुखबाट स्वीकृत भएपछि मात्र संझौता गरेको हुँ। यसको भुक्तानी के कसरी भयो मलाई थाहा छैन। पिभी १९७१बाट वल्डवाइड एशियन ट्राभल्स एण्ड टुरसलाई चिन भ्रमणको टिकटबाट रु.२,७१,०२५।- खर्च लेख्दा रु.५०,०००।- बोर्डलाई कमिशन भनेर लेखिएकोमा उक्त ५० हजार कमिशन कसलाई दिईएको हो मलाई थाहा छैन। टिकट ट्राभल्स डेस्कले काटेको हो, टिकटमा पर्यटन बोर्डलाई कमिशन भनेर लेखिएको हुँदो रहेछ भनेर यही आएर थाहा पाएँ। पिभी १९९०बाट भुक्तानी भएको रु.१०९३२७।- नियमानुसार मेमो उठ्दै आएकोले सिफारिस गरिएको हो। पिभी १८२२, १९१३ र २०४७ बाट विभिन्न मितिमा खरिद गरीएका समानहरूको सम्बन्धीत महाशाखाबाट मेमो उठ्दै आएकोले सिफारिस गरेको हो र मादक पदार्थको खरिद कार्यकारी प्रमुखको स्वीकृतीमा मात्र हुने गर्दछ। बोर्डमा कतिपय समानहरू खरिद भई जिन्सी दाखिला नभएको सम्बन्धमा उक्त दाखिला गर्ने काम मेरो अन्तर्गत नपर्ने हुँदा मलाई थाहा छैन त्यसैले पिभी २२२८ बाट गरेको टायर खरिद सम्बन्धमा किन दाखिला भएन मलाई थाहा छैन। पिभी ९५३ बाट विजय मोटर्स पार्टसलाई दिएको भुक्तानी को सम्बन्धमा उदय भट्टराईको नाम भए पनि उदय भट्टराई नभएकोले अनिल दासको आदेशानुसार मैले सिफारिस गरिदिएको हुँ। पिभी ९६ लगायत अन्य भौचरहरूबाट नक्कली हवाई टिकटको नाममा भुक्तानी भएको कुरा यहीं आएर थाहा पाएको हुँ, कसरी कस्ले किन गर्यो मलाई थाहा छैन। विभिन्न मितिमा विभिन्न भौचरहरूबाट वल्ड वाइड एशियन ट्राभल्सलाई भुक्तानी दिएको सम्बन्धमा बोर्डमा विभिन्न कामहरूको लागि गाडी भाडामा लिने गरीन्छ र सम्बन्धीत महाशाखाबाट माग भए बमोजिम गाडी उपलब्ध गराउने प्रचलन छ तर यसको भुक्तानी के कसरी हुन्छ मलाई जानकारी छैन भन्ने नवीन पोखरेलको बयान।
- म नेपाल पर्यटन बोर्डमा २०६१ सालदेखि काम शुरु गरी वरिष्ठ सहायक प्रबन्धक पदमा कर्पोरेट सर्भिसेज महाशाखामा काम गर्दछु र सो महाशाखामा राजस्व ईकाई हेर्दछु। कार्यकारी प्रमुखको निर्देशन अनुसार काम गर्दछु। कार्यक्रमको भुक्तानी सम्बन्धमा forward गर्ने काम मेरो हो, जुन सम्बन्धीत कार्यक्रमको सम्बन्धीत कागजपत्र हेरेर गरीन्छ। मुख्यतया माथिल्ला पदाधिकारीहरू,

महाशाखाका निर्देशक अनिल दास र सुभाष निरौलाको निर्देशनमा कामहरू गर्दछु। नेपाल पर्यटन बोर्डमा कतिपय खरिदका समानहरू खरिद गर्दा कार्यकारी प्रमुखबाट हुने गरेको र प्रक्रियागत विषयहरूमा पनि धेरै जसो ठाडो निर्देशन आउने गरेकोले कतिपय कामहरू नियम विपरीत भएको हुन सक्छ। पिभी १३५बाट मादक पदार्थ किन्दा कार्यकारी प्रमुखको मौखिक निर्देशन भएको र पिभी १७७को सम्बन्धमा महाशाखा प्रमुखबाट आदेश भएको मेमो सिफारिस गरेको हुँ। पिभी २३४ र अन्य भौचरहरूबाट विभिन्न मितिमा दिईएका गाडी भाडाका भुक्तानी हरू कार्यकारी प्रमुख र महाशाखा प्रमुखको निर्देशनमा दिईएको हो। पिभी ७९ अनुसार अमृत भोगलाई दिईएको भुक्तानी सिफारिस तथा अन्य भौचरहरूबाट खाना र खाजा बापत भएको भुक्तानी सिफारिस कार्यकारी प्रमुखको स्पष्ट निर्देशनमा हुन्छ र नियमानुसार तलबाट उठदै आएको मेमोमा मैले सिफारिस गरेको हो र स्वीकृत गर्ने बेलामा मेरो कुनै भूमिका रहदैन। कतिपय मेमोहरू माथिबाट तयार भई अन्तिम स्वीकृत दिने अधिकारीबाट दस्तखत भई सकेपछि मात्र आउने भएकोले त्यस्तो भौचरहरू बाध्य भएर सिफारिस गर्नु पर्ने हुन्छ पिभी २८५, ४०६ लगायतका विभिन्न मेमोको सिफारिस यस्तै आधारमा गरीएको हो। पिभी ९५३बाट विजय मोटर्सलाई दिईएको रु.२,४६,०००।-को सम्बन्धमा मेमो मेरो नामको रहे पनि सही मैले गरेको छैन। मेरो नाममा For लेखि सही गर्ने व्यक्ति नवीन पोखरेल हुन् जस्तो लाग्छ। कर्मचारीहरूको विदाई तथा विवाहाको लागि दिईएको खर्च कार्यकारी प्रमुखको मौखिक निर्देशनमार्फत दिईएको हो। विभिन्न उपहार सामग्रीहरू खरिदको सम्बन्धमा महाशाखाको निर्देशक र कार्यकारी प्रमुखको आदेशमा गर्ने गरीन्छ। कतिपय भौचरहरूबाट खरिद गरीएका समानहरू कार्यकारी प्रमुखको प्रत्यक्ष आदेशानुसार समान खरिद भइ प्रक्रियागत मेमोमा मैले सिफारिस गरेको हुँ, त्यस्तो समानको खरिद आदेश र स्टोर दाखिला गर्ने जिम्मा मेरो होईन। बोर्डमा स्पष्ट TOR नभएकोले कार्यकारी प्रमुखको आदेश सर्वोपरी रहेको हो। बोर्डमा हाल सम्म पनि खरिद गरीने सेवा वा वस्तुहरू खरिद योजना तयार गरी वार्षिक खरिदहरू सार्वजनिक खरिद ऐन र आर्थिक विनियमावलीमा उल्लेख भएका प्रक्रियाहरू अवलम्बन नभएकोले नीतिगत व्यवस्था विद्यमान प्रचलन स्पष्ट कार्य विभाजन समेतको अभावमा मैले बोर्डका विभिन्न जिम्मेवारीहरू निर्देशन र आदेशको भरमा सम्पादन गरेको हुँ भन्ने उदय भट्टराईको बयान।

- म नेपाल पर्यटन बोर्डमा पर्यटन बजार व्यवस्थापन तथा प्रवर्धन महाशाखामा अधिकत पदमा कार्यरत छु। नेपाल पर्यटन बोर्डमा मेमोहरू उठाउदा मैले सुपरिवेक्षक र महाशाखा प्रमुखको निर्देशन र आदेशमा उठाउने गर्दछु र भुक्तानीको लागि उठेका बिलहरू सक्कली वा नक्कली के हुँन् जाँच गर्ने आधार नभएको हुँदा मेमो सोहीअनुसार प्रस्ताव गरीन्छ। आ.व.२०६८।०६९ को पिजेभी २३, १९, ५२७, आ.व.२०६९।०७० को पिजेभि ४४५, पिभी १८७५, २३२०, २४५५ का मेमो मैले सुपरिवेक्षक र महाशाखा प्रमुखको निर्देशनमा उठाएको हुँ। आ.व.२०७०।०७१ को पिभी ७१२बाट अन्नपूर्ण होटललाई भुक्तानी भएको सम्बन्धमा बोर्डका कार्यकारी प्रमुखले बोर्डको पाहुँनाको लागि होटल बुकिङ्ग गर्नु भनी दिएको आदेशअनुसार बुकिङ्ग गरी मेमो प्रस्ताव गरेको हुँ भन्ने नेपाल पर्यटन बोर्डका अधिकृत खेमराज तीमल्सेनाको बयान।

- म नेपाल पर्यटन बोर्डमा वरिष्ठ अधिकृत पदमा कार्यरत रहदै आएको छु। आ.व. ०६८/०६९मा पि.जे.भि.१२२,२१५,४४१ का मेमोहरु तत्कालीन कार्यकारी प्रमुखले कार्यक्रम स्वीकृत गरिसकेपछि मैले मेमो प्रस्ताव गरेको हुँ भने आ.व.०६९/०७०मा पि.जे.भि.१५२,१५५,२७७बाट भएका भुक्तानी भएका सम्बन्धमा सम्बन्धीत अधिकार प्राप्त अधिकारीको स्वीकृतीबाटै मेमो प्रस्ताव गरेको हुँ तर पि.जे.भि.२७७को हकमा मैले प्रस्ताव गरेको होईन। विभिन्न पि.जे.भि.हरुबाट खरिद भएका समानहरुको जिन्सि दाखिला रिपोर्ट किन भएन मलाई थाहा छैन। आ.व.०७१/०७१मा पि.भि. ९४, ९८,११९,७५५,१५६ हरुबाट भएका भुक्तानीहरुमा नियमित कार्यक्रमअन्तर्गत परेकोले मैले मेमो प्रस्ताव गरेको हुँ। कार्यविधि रीत पुगे नपुगेको हेर्ने दायित्व आर्थिक प्रशासन माहाशाखाको हो भन्ने खड्ग बिक्रम शाहको वयान।
- म नेपाल पर्यटन बोर्डमा वरिष्ठ अधिकृत पदमा रही काम गर्दै आएको छु। आ.व.०६८/०६९को पि.जे.भि.४११ र ४१६ बाट खर्च भुक्तानी भएको सम्बन्धमा कर्पोरेट माहाशाखाबाट उठाएको मेमो संख्या पुन्याउनको लागि मलाई राख्नु भएकोले मैले सही गरी दिएँ र मेमोहरु आफूभन्दा माथिका सिनियरहरुले दिएको निर्देशन अनुसार उठाउँछु। पि.भि.१७८२ र ५१९ सम्बन्धमा डकुमेन्टको आधारमा मेमो उठाएको हुँ। आ.व.०६९/०७०मा पि.जे.भि.१२९को सम्बन्धमा मेरो नाम राखी सही गर्नु पर्छ भनेकोले गरेको हुँ। नियमविपरीत छ भने मलाई थाहा थिएन। त्यस्तै पि.जे.भि.२२९, ४७९,४८१ र पि.भि.१९३२ को सम्बन्धमा माहाशाखा प्रमुखहरुको आदेशअनुसार मेमो प्रस्ताव गरेको हुँ। खरिद प्रक्रिया पुगे नपुगेको मलाई ज्ञान भएन। आ.व.०७०/०७१मा पि.भि.२६४, पि.जे.भि. १५२,१५९,२२०,२९५ लगायत विभिन्न पि.भि. र पि.जे.भि.हरुबाट विभिन्न आर्थिक वर्षमा उठाईएका मेमो प्रस्तावहरु माथिको आदेश निर्देशअनुसार नै गरेको हुँ। आर्थिक विनियमविपरीत भएको मलाई थाहा थिएन भन्ने अर्चना के.सी.राणाको वयान।

४. प्रतिवादीहरुको अनुसन्धान अधिकारी समक्ष भएको वयान:

- नेपाल पर्यटन बोर्डका कार्यकारी सदस्यको हैसियतमा म २०७१।७२ को कार्यक्रम तथा बजेट उपसमितिको सदस्यको रुपमा कार्यरत छु, बोर्डको कार्य समितिको १७२ औं बैठकबाट म लगायत २ सदस्यीय अनुगमन समिति रहेकोमा पछि १७७ औं बैठकले अध्यागमनका तत्कालीन डिजी बसन्तराज गौतमलाई थपी ३ सदस्यीय समिति बनाए पनि उक्त समितिलाई कुनै अधिकार-क्षेत्र खुलाई पत्र नदिदा केही काम गर्न पाएन। बोर्डको १७२ औं बैठकमै कर्मचारीहरुलाई अत्याधिक सेवा सुविधा बढाउने सम्बन्धमा म असहमत भएर १७६ औं बैठकमा विरोध हुदाँ हुँदै पनि अत्याधिक सेवा सुविधाहरु वृद्धि गरेको थियो। बोर्डको विवादले १९२ औं बैठकमा म उपस्थित थिईन निर्णयको बारेमा पछि पत्र पत्रिकामा पढेर थाहा पाएको हुँ। पर्यटन बोर्ड ऐनले कार्यकारी प्रमुखलाई असिमित अधिकार दिदै आफू कार्यकारी भएपछि आर्थिक एवं कर्मचारीसम्बन्धी सम्पूर्ण जिम्मेवारी लिई बसेको र आर्थिक विनियमावलीलाई आफ्नो स्वार्थ अनुसार परिवर्तन गर्ने र १९२ औं बैठकमा पास गर्ने जस्ता कुराहरु हेर्दा पर्यटन बोर्डमा का.मु.कार्यकारी प्रमुखले भ्रष्टाचार गरेको देखिन्छ, भने बोर्ड बैठकमा एक किसिमको ऐजेण्डा ल्याउने र छलफल गरी सहमत हुने तर माईन्यूट धेरै पछि ल्याई बोर्ड बैठकमा

छलफल भए भन्दा भिन्दै निर्णयहरू राखि ल्याउने हुँदा कतिपय निर्णयहरूमा समेत मेरो हस्ताक्षर छैन भन्ने पम्फादेवी धमलाको बयान।

- म नेपाल पर्यटन बोर्डमा कार्यकारी सदस्यको रूपमा कार्यरत छु। निजि क्षेत्रबाट कार्यकारी सदस्य नियुक्ति भएको हुँदा राष्ट्रलाई विश्वसामु चिनाउने र पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने काममा लागेको छु। हाल म नेपाल पर्यटन बोर्डको २०७१।०७२ को लागि तयार पारिने बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नको लागि संयोजकको रूपमा कार्य गर्दै आएको छु। बोर्डको १७२ औं बैठकले म तथा कार्यकारी सदस्य पम्फा धमला पौडेललाई २ सदस्यीय अनुगमन समिति गठन गरी बजेट खर्चलाई अनुगमन गर्ने भनीयो, तर कुनै पत्र प्राप्त भएन पछि १ जना सदस्य बसन्त गौतमलाई थपियो, उहाँ चाडै नै सरुवा भएकोले कुनै काम हुन सकेन। बोर्डको १९२ औं बैठकमा उपस्थित भएको थिईन, त्यस बैठकबारे मलाई केही थाहा छैन। नेपाल पर्यटन बोर्डका कार्यकारी प्रमुख सुभाष निरौलाले बोर्डमा अनियमितता गरेको भन्ने सम्बन्धमा पत्र पत्रिकामा मात्र पढेको हुँ, अरु कुरा केही थाहा छैन भन्ने नेपाल पर्यटन बोर्डका कार्यकारी सदस्य फुर गोलजे शेर्पाको बयान।
- नेपाल पर्यटन बोर्ड ऐन, २०५३ बमोजिम म बोर्डमा २०६८ सालबाट कार्यकारी सदस्य नियुक्ति भएको हुँ, म बोर्डमा पर्यटनको निजि क्षेत्रको तर्फबाट नियुक्ति भएको हुँदा अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा प्रवर्द्धनात्मक कार्यहरूलाई निरन्तरता दिने कार्यक्रमहरू अधि बढाएको हुँ, नेपाल पर्यटन बोर्डको १६७ औं बैठकको निर्णय बमोजिम प्रमुख कार्यकारी अधिकृत छनौट उप-समितिको सदस्यको रूपमा कार्य गरेको थिए, तर पछि सम्मानित अदालतबाट यो उपसमिति गठन प्रक्रियालाई बदर गरेको हुँदा कार्य अधि बढाउन सकिएन, साथै म बोर्डको आर्थिक विनियम मस्यौदा उप-समितिको सदस्यमा रहेर पनि कार्य गरेको हुँ, बोर्डको मिति २०७०।३।३१ गते बसेको १८७ औं बैठकले पर्यवेक्षक सदस्य पूर्ण चन्द्र भट्टराईको संयोजकत्वमा श्री शरदचन्द्र पौडेल तथा म टीकाराम सापकोटा समेतलाई आर्थिक विनियमावली २०७० को मस्यौदा अध्ययन गरी आवश्यक परिमार्जन गरी स्वीकृती गर्ने अधिकार समेत दिएकोले आवश्यक परिमार्जन गरी आर्थिक विनियमावली २०७० संयोजक मार्फत बोर्डमा पेश गरीयो। मिति २०७०।९।२२ गते बसेको १८९ औं बैठकको कार्य सूचिमा हामीले परिमार्जन गरी पेश गरीसकेको आर्थिक विनियमावली सम्बन्धी कुनै कार्य सूची नभएकोले उक्त बैठकको उपस्थितिमा मात्र दस्तखत गरेको हुँ, नेपाल पर्यटन बोर्डको १९२ औं बैठकमा म उपस्थित थिईन, तर पछि १९२ औं बैठककै सन्दर्भमा बुझ्न एक उप-समिति गठन गरेको र सो उप-समितिमा मलाई आमन्त्रित सदस्यको रूपमा बोलाउदा सो बैठकमा भएका निर्णयहरू हेर्ने मौका पाएको थिएँ। बोर्डका कार्यकारी प्रमुख सुभाष निरौलाले बोर्डमा आर्थिक अनियमितता गरेको बारे धेरै कुरा पत्र पत्रिकामा पढेको हुँ, र हाल बोर्डको १९६ औं बैठकबाट निज सुभाष निरौलालाई निलम्बन गरेको सम्बन्धमा बोर्डको पनि छानवीन समिति गठन भै सकेको छ, आर्थिक अनियमितता हुन सक्छ सत्य तथ्य छिट्टै बाहिर आउनेछ भन्ने टीकाराम सापकोटाको बयान।
- नेपाल पर्यटन बोर्डको संचालक समितिको सदस्यको रूपमा २ पटक निजि पर्यटन व्यवसायीको क्षेत्रबाट नियुक्ति भएको हुँ, बोर्डको सदस्य र निजि पर्यटन व्यवसायी भएको नाताले नेपालमा धेरै

विदेशी पर्यटकहरू भित्राउन धेरै काम गरेको छु, २०७०।२।१ को बोर्डको १८५औं बैठकले म लगायत ५ जनालाई नेपाल पर्यटन बोर्ड सुधार समिति गठन गरेको थियो, उक्त समितिमा रहेर नेपाल पर्यटन बोर्डलाई कसरी सुधार गर्न सकिन्छ भनी विभिन्न कार्यहरू गरेका थियौं । नेपाल पर्यटन बोर्डको १९२औं बैठकमा म अलि ढिलो गरी उपस्थित भएको थिएँ, उक्त बैठकले पहिला देखि Payment गर्न बाँकी सात करोड रुपैया पास गरेको थियो। २०७१।३।३२ मा सम्मानित पुनरावेदन अदालतबाट रेवत बहादुर थापा र म समेत २ जनालाई निवेदनको अन्तिम टुङ्गो नलागे सम्मको लागि नेपाल पर्यटन बोर्डको सदस्यको हैसियतले कुनै कार्य नगराउनु भनी पुनरावेदन अदालत नियमावली २०४८को नियम ३३ (क) बमोजिम आन्तरिक आदेश जारी भएको रहेछ तर मैले उक्त कुरा श्रावण १५ गते मात्र थाहा पाएकोले उक्त १९२औं बैठकमा उपस्थित भएको हुँ, बोर्डका का.मु.कार्यकारी प्रमुख सुभाष निरौलाले आर्थिक अनियमितता गरेको सम्बन्धमा आफूलाई कुनै जानकारी नभएको भन्ने समेत व्यहोराको धुवनारायण श्रेष्ठको बयान ।

- निजि क्षेत्रको तर्फबाट म नेपाल पर्यटन बोर्डको कार्यकारिणी सदस्यमा नियुक्ती भएको हुँ, सरकारी निकायबाट ५, निजि क्षेत्रबाट ५ र यसको अध्यक्ष पर्यटन सचिव हुने गर्दछ, तर राजनैतिक हस्तक्षेपको कारणले गर्दा यो बोर्ड शिथिल अवस्थामा पुगि कुनै कार्य गर्न सकेको छैन। नेपाल पर्यटन बोर्डमा स्थापना कालदेखिनै आर्थिक कारोवार गर्ने प्रक्रिया गलत ढंगबाट आइरहेको हुनाले तालुक मन्त्रालयबाट नियन्त्रण हुनु पर्ने हो, त्यो भएको पाईदैन, सात करोड रुपैया पास भएको नेपाल पर्यटन बोर्डको १९२औं बैठकमा म उपस्थित थिईन, विभिन्न रोगको कारणले र आफ्नो व्यपार व्यवसाय विराटनगरमा रहेको हुँदा धेरै जसो बोर्डको मिटिङहरूमा उपस्थित हुन सकेको छैन भन्ने समेत व्यहोराको रेवत बहादुर थापाको बयान ।
- तत्कालीन अवस्थामा म राष्ट्रिय निकुञ्ज विभागको महानिर्देशक हुँदा नेपाल पर्यटन बोर्डको पदेन सदस्य रहेको थिएँ। हाल मेरो बोर्डसँग कुनै सम्बन्ध छैन। बोर्डमा मेरो कुनै खाश जिम्मेवारी थिएन। हुनत म नेपाल पर्यटन बोर्डको १८७ औं बैठकमा उपस्थित थिईन, तर बोर्डको विकासको लागि CEO हुनु अती आवश्यक छ भनेर सुभाष निरौलालाई का.मु.कार्यकारी प्रमुख दिएको हुनु पर्दछ। म १८९औं बैठकमा पनि उपस्थित थिईन तर समितिले पेश गरेको विनियमावलीमा भाषा सुद्दीकरण भनेर लेखिएको थियो। विनियमावलीको Copy पठाइएको थिएन, भाषा सुद्दीकरण मात्र भनेर भनिएकोले सबैले हस्ताक्षर गरीसकेको हुँदा मलाई पनि ल्याएर हस्ताक्षर गराइयो। त्यो विनियमावली कस्तो थियो, मैले देखिन। बोर्डको काम कारवाही मलाई पहिले देखिनै चित्त बुझेको थिएन, १९२ औं बैठकमा उपस्थित हुन मलाई SMS गरीएको थियो। SMS मा कुनै एजेण्डा थिएन, तर पनि कामको व्यस्थताले म उपस्थित हुन सकिन, तर निर्णयको पेजमा मेरो दस्तखत जस्तो देखिने दस्तखत मेरो होईन, म उपस्थित नै नभएको मिटिङमा निर्णयमा कसरी दस्तखत गर्न सक्छु ? नेपाल पर्यटन बोर्डमा भ्रष्टाचार भएको भनी पत्र पत्रिकामा पढेको छु, सो सम्बन्धमा गठित छानवीन समिति तथा लेखा समितिबाट छानवीन भएको भन्ने समेत पत्र पत्रिका पढी थाहा पाएको हुँ भन्ने समेत व्यहोराको मेघबहादुर पाण्डेको बयान ।

- म नेपाल पर्यटन बोर्डको कार्यकारिणी सदस्यमा अर्थ मन्त्रालयको निर्णयअनुसार २०७० साल वैशाखदेखि नियुक्ति भएको हुँ, नेपाल पर्यटन बोर्डको बजेट निर्माण गर्दा नीजि क्षेत्रका पर्यटनसँग सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसँग समेत छलफल गरी समितिमा पेश गरीन्छ र समितिले बजेट पास गर्दछ। खर्च गर्ने तरिका आर्थिक विनियमावली बमोजिम कार्यकारी प्रमुख कै हुन्छ। वार्षिक कार्यक्रम र बजेट पारित गर्दा बोर्डको सदस्यको हैसियतले निर्णय दिनु पर्ने हुन्छ। कार्यकारी प्रमुख नियुक्ति नहुँदा कतिपय काममा बाधा पर्ने भएकोले ऐन नियम बमोजिम सुभाष निरौलालाई बोर्डलेनै का.मु.कार्यकारी प्रमुख मुकरर गरेको हो। केही समय अघि बोर्डमा भएको आन्दोलन का.मु.कार्यकारी प्रमुखउपर केन्द्रित थियो र सो समयमा बोर्डको कुनै बैठक बसेको जस्तो लाग्दैन। सह सचिव पूर्णचन्द्र भट्टराईको संयोजकत्वमा गठन भएको समितिले निर्माण गरेको आर्थिक विनियमावली २०७० व्यवस्थापनको तर्फबाट हेरी बोर्डमा पुनः पेश भएको र स्वीकृत भएको हो। म बोर्डको १९२औं बैठकमा उपस्थित थिएँ, बोर्डको बैठक संचालन हुनका लागि ५० प्रतीशत सदस्य उपस्थित हुन जरुरी छ, उपस्थितीको अवस्थामा ६ जनाको टाउको गनेर नै बैठक संचालन गरेको हो पछि थाहा भयो रतीसचन्द्र लाल सुमनले सही गर्नु भएनछ। बोर्डका का.मु.कार्यकारी प्रमुख सुभाष निरौलाले अनियमितता गरेको भन्ने सुन्नमा मात्र आएको हो, बोर्डमा उजुरी आएको थिएन। आर्थिक अनियमिततालाई समर्थन गर्ने कार्य भए गरेको छैन भन्ने समेत व्यहोराको डिल्लीप्रसाद शिवाकोटीको बयान।
- नेपाल नागरीक उड्डायन प्राधिकरणको महानिर्देशक भएको नाताले म नेपाल पर्यटन बोर्डको कार्यकारीणी समितिको पदेन सदस्य रहेको र २०७० साल देखि यसमा आवद्द छु, बोर्डमा हाम्रो कुनै निश्चित जिम्मेवारी तोकिएको छैन, तर हाल सार्वजनिक लेखा समितिले दिएको निर्देशन अनुसार का.मु.कार्यकारी सुभाष निरौलाको छानवीन समितिको संयोजक भै कार्य गर्न तोकिएको भए पनि कार्य प्रारम्भ भएको छैन। सुभाष निरौलालाई का.मु.कार्यकारी प्रमुख मुकरर गर्दा बोर्डमा छलफल भै सहमतीबाट गरीएको हो। नेपाल पर्यटन बोर्डको मिति २०७०।१।२२ गते बसेको १८९औं बैठकले ५ महिना अगाडीको मिति देखि लागू हुने गरी पास गरेको आर्थिक विनियमावलीमा मेरो पनि हस्ताक्षर छ। त्यस बैठकमा कानूनका सह सचिव रञ्जनकृष्ण अर्याल पनि हुनु भएकोले सहमतीमा निर्णय भएको हो। पूर्णचन्द्र भट्टराईको संयोजकत्वमा गठित उपसमितिले तयार गरेको आर्थिक विनियमावली २०७० अध्यक्ष मार्फत बोर्ड व्यवस्थापनलाई प्राप्त भई लागू समेत भैसकेको अवस्था र सो विनियमावलीमा केही अत्यावश्यक पक्षहरू मिलाउनु पर्ने आवश्यक देखिएकोले ती पक्षहरूलाई पनि समेटी कानूनी भाषा मिलाई आगामी बैठकमा पेश गर्न अध्यक्षबाट भएको निर्देशन बमोजिम सोही विनियमावलीलाई हस्ताक्षर गरी स्वीकृत गरीएको हो। १९२औं बैठकमा म उपस्थित थिएँ, बैठक पूर्व सूचना दिएर बोलाईएको थियो, मुख्य ऐजेण्डा श्रीमान अध्यक्षको विदाई कार्यक्रम भएको हुनाले अनिवार्य उपस्थित हुन अनुरोध भएको थियो, ८ बजे उपस्थित भैसके पछि बैठकमा २ जना सदस्यहरूको नियुक्ति बारेमा अदालतको आदेशबारे अनौपचारिक जानकारी गराईयो, र आ.व.२०७१।०७२को बजेटको बजेटको बारेमा थप जानकारी गराईयो। मैले उपस्थितीमा सही गरेँ र नियमित पाउने भन्ना पनि बुझें। बैठक समाप्त भएपछि म कार्यालयमा फर्किँएँ, केही बेर पछि एक कर्मचारी आई सोही बैठकको उपस्थिती

अर्को पानामा लेखी सही गराउन ल्याउनु भयो, यती बेलासम्म माईन्यूट लेखेको थिएन, सो नयाँ पानाको उपस्थितीमा अध्यक्षज्यू लगायत केही सदस्यहरूले पनि हस्ताक्षर गर्नु भएको देखें तर एउटा पानामा बिहानै सही गरेकोले उक्त पानाको उपस्थितीमा मैले हस्ताक्षर गरिन। का.मु.कार्यकारी प्रमुख सुभाष निरौलाले अनियमितता गरेको कुरा पत्र पत्रिकामा र लेखा समितिले केही बुँदाहरू किटान गरी समितिलाई निर्देशन दिएको छ भन्ने रतीसचन्द्र लाल सुमनको बयान।

- अध्यागमन विभागको निर्देशक भएको बेलामा बोर्डको पदेन सदस्यको हैसियतमा कार्यरत थिएँ, बोर्डको उद्देश्य अनुरूप गतीबिधि संचालनको लागि नीतीगत निर्णयमा संलग्न हुनु मेरो जिम्मेवारी हो। म मिति २०७०।३।२९ को निर्णयअनुसार गठित नेपाल पर्यटन बोर्ड आर्थिक विनियमावली २०७० परिमार्जन गर्ने उपसमितिमा सदस्य थिएँ, उक्त नियमावली २०७०।४।९ गते देखि लागू हुने गरी पास गरेको हो। उक्त १८९औँ बैठकमा पनि उपस्थित थिएँ, पछि त्यही विनियमालीलाई परिमार्जन गर्न अर्को उपसमिति गठन गरी पास गरीएको थियो। बोर्डको १९२औँ बैठकमा म उपस्थित थिएँ र मैले दस्तखत पनि गरेको छु, उक्त बैठकमा पहिलो पटक गराईएको उपस्थितीमा नाम लेख्न प्राविधिक गल्ती भएको भनी अर्को पानामा तयार गरिएको थियो, पछि निर्णयमा सही गर्ने बेला मैले गणपुरक संख्या नपुगेको हो कि भन्ने कुरा उठाएको थिए, तर हेर्दा संख्या पुगेको देखि मैले पछि निर्णयमा सही गरीदिएको हो। बोर्डका का.मु.कार्यकारी प्रमुख सुभाष निरौलाले भ्रष्टाचार गरेको भन्ने सम्बन्धमा मैले पत्र पत्रिका र बोर्डका कर्मचारीहरूबाट सुनेको भन्ने शरदचन्द्र पौडेलको बयान।
- म सँस्कृती, पर्यटन तथा नागरीक उड्ययन मन्त्रालयको सचिव हुदाँ नेपाल पर्यटन बोर्डको पदेन अध्यक्षको नाताले मैले २ पटक सम्म विभिन्न कार्यक्रमको लागि बिदेश भ्रमण समेत गरेको थिएँ, दुवैपटक बिदेश भ्रमण गर्दा मन्त्री परिषद्ले निर्णय गरेर गएको जस्तो लाग्छ, दोस्रो पटक बिदेश भ्रमण गर्दा मैले पेशकी लिएको रु. ८,४७०००।- फछ्यौँट नगरेको भनी अहिले थाहा पाएँ, तर मैले बिदेशबाट फर्किएको २ महिना भित्र नै सम्पूर्ण कागज-पत्रहरू का. मु.कार्यकारी प्रमुख सुभाष निरौलालाई दिएको थिएँ, के कारणले हालसम्म फछस्यौँट भएन मलाई थाहा भएन। हामीले सुभाष निरौलालाई बोर्डको दैनिक काम कारवाही सुचारु गर्न र कुनै पनि निर्णय कार्यान्वयन गर्न सहज होस् भन्ने उद्देश्यले का.मु.को जिम्मेवारी दिएका हौँ। म अध्यक्ष हुनु पहिले नै बोर्डको आर्थिक विनियमावली तयार भएको रहेछ, तर उक्त विनियमावली लामो समयसम्म त्यसै रहेकोले सह-सचिव पूर्णचन्द्र भट्टराईको संयोजकत्वमा ३ सदस्यीय उपसमिति गठन गरेको हो। जसले सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावलीलाई समेत ध्यानमा राखी मस्यौदा प्रस्तुत गरेको थियो, तर बोर्डको विनियमावलीलाई बढी व्यवहारीक र कार्यान्वयन योग्य बनाउने उद्देश्यले पुनः अर्को बोर्ड गठन गरी संसोधन गरीएको हो, बिशेषगरी सार्वजनिक खरिद ऐन र नियमसँग तारतम्य मिल्ने गरी पेस गर्न निर्देशन दिएको हो, तर कुन-कुन दफाहरू संसोधन भए मलाई याद छैन, विनियमावली सार्वजनिक खरिद ऐनसँग प्रतीकुल हुने गरी तयार भएको जस्तो मलाई लाग्दैन, उक्त विनियमावली स्वीकृत गर्दा बोर्डमा पनि छलफल भएको थियो। मलाई बोर्डको १९२औँ बैठक गणपुरक संख्या पुरा भएर नै संचालन भएको जस्तो लाग्छ, पछि मन्त्रालयबाट उक्त बैठकमा भएका निर्णयहरू कार्यान्वयन नगर्नु भन्ने आदेश भएकोले स्थगित भएको छ भन्ने सुनेको हुँ। सुभाष निरौला नेपाल पर्यटन बोर्डमा का.मु.कार्यकारी नियुक्त भएपश्चात

अनियमितता गरेको भन्ने सम्बन्धमा विभिन्न उजुरीहरू मन्त्रालयमा देखेको हुँ र त्यसको बारेमा जानकारी लिने र छानवीन पनि गरेको हुँ भन्ने नेपाल पर्यटन बोर्डका तत्कालीन पदेन अध्यक्ष तथा संस्कृती पर्यटन तथा नागरीक उड्ययन सचिव (हाल अवकाश) शुसिल धिमिरेको बयान।

- सन् १९९८ सालबाट म ट्राभलर्स व्यवसायमा काम गर्दै आएको छु र यो वल्ड वाईड एशिएन ट्राभल मैले २०६८ चैत्र महिनाबाट किनेर चलाएको हुँ, नेपाल पर्यटन बोर्डले हरेक असार श्रावण महिनामा जारी गरीएको सूचनाको आधारमा सुचिकृत गरेबमोजिम मैले नेपाल पर्यटन बोर्डमा राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय टिकटहरू बिक्री गर्दै आएको छु र १५ दिन या १ महिनामा एकमुष्ट भुक्तानी लिने गरेको छु। फर्जि टिकटको सम्बन्धमा बोर्डबाट अफिसमा पेस गर्ने टिकटमा नाम परिवर्तन गरी यो नाम राखेर ल्याउनु भन्छन्, त्यस्तै एक ठाउँमा गएको लाई अर्को ठाउँमा गएको देखाएर ल्याउनु भन्छन् भने कहिलेकाँही मानिस बसमा गएको छ भने पनि यो दिनको टिकट र बिल मिलाएर ल्याउनु भन्छन्, मैले त्यही अनुसार टिकट बनाएर लाने गर्दछु। अन्तर्राष्ट्रिय हवाई टिकटमा रकम र टैक्समा सर्भिस चार्ज बापत ट्राभलसले केही रकम जोडेको हुन्छ त्यो रकमबाट माग गरेबमोजिम कमिशन दिने गरेको छ भन्ने महेन्द्र खनालको बयान।
- म नेपाल पर्यटन बोर्डको कुनै पनि पदमा छैन तर समितिको बैठकमा छैन आमन्त्रण भएको अवस्थामा बैठकमा गएर सोधिएको बिषयमा राय दिने गरेको छु, नेपाल पर्यटन बोर्डको अदालतमा बिचाराधिन भएका मुद्दाहरूमा राय दिने काम मैले गर्दथेँ। १८७ औँ बैठकद्वारा सह-सचिव पुर्णचन्द्र भट्टराईको संयोजकत्वमा तयार भएको विनियमावली परिमार्जन कमिटीमा म प्राविधिक रूपमा सहभागी भएको थिएँ, बैठकको भाषाको निर्णय अध्ययन गर्दा बोर्डको मनसाय केही कुराहरूमा परिमार्जन गर्ने र मिति २०७०।०४।०१ बाटै लागू हुने गरी स्वीकृत गर्ने भन्ने देखिन्छ, पछि सोही विनियमावली परिमार्जन गर्नको लागि मलाई मौखिक आदेश भएको हो र सोही बमोजिम मैले पछि मैले परिमार्जन गरी स्वीकृत भएको हो। पूर्णचन्द्र भट्टराईले पेश गरेको विनियमावलीमा मैले केही परिवर्तन गरी ५ लाख भन्दा बढी टेण्डर गर्नुपर्ने लाई २५ लाख, टुक्राई खरिद गर्न नहुनेमा टुक्राई खरिद गर्न सक्ने, बिदेशमा हुने कार्यक्रममा ४ लाख अमेरिकी डलर खर्च गर्न पाउने र स्वदेशमा हुने कार्यक्रममा १ लाख अमेरिकी डलर खर्च गर्न पाउने अधिकार सम्बन्धी परिमार्जन गरीदिएको हुँ। मलाई आमन्त्रण गरीएकोले १९२औँ बैठकमा पनि उपस्थिती भएको थिएँ, अदालतमा मुद्दा बिचाराधिन भएकोले र फैसला भएको पनि थाहा नभएकोले ध्रुव नारायण श्रेष्ठ र रेवत बहादुर थापालाई पनि उक्त बैठकमा बस्न हने कुरामा राय दिएको हुँ तर निर्णयको बारेमा मलाई केही थाहा छैन। नेपाल पर्यटन बोर्डको छानबिन सम्बन्धमा सार्वजनिक लेखा समितिको बैठकमा पनि मलाई बोलाएकोले त्यहाँ पनि आफ्नो धारणा व्यक्त गरेको थिएँ भन्ने नेपाल कानुन आयोगका सचिव समेत रहेका रन्जनकृष्ण अर्यालको बयान।
- नेपाल पर्यटन बोर्डमा बरिष्ठ प्रबन्धकको रूपमा कार्यरत रही युरोप तथा अमेरिका शाखा हेर्ने गर्दछु र मेरो मुख्य काम भनेको युरोप तथा अमेरिकाका देशहरूमा पर्यटन प्रबर्धन तथा प्रचारको कामहरू गर्ने हो र मैले बोर्डमा कार्यकारी प्रमुखको आदेश निर्देशनमा काम गर्दछु। मेरो महाशाखामा हामीले विभिन्न

संघ संस्थाहरूसँग छलफल गरी कार्यक्रम बनाई बोर्डबाट स्वीकृत गराउछौं र त्यसपछि खर्चको विवरण तयार गरी कार्यकारी प्रमुखबाट स्वीकृत गराउछौं। पी.भी. भौचर नं.८६बाट खर्च भएको रु.४८७०८।-को सम्बन्धमा मलाई थाहा छैन, यो रिसर्च महाशाखाको काम हो, उक्त कार्यक्रममा म केवल सहभागीको रूपमा भाग लिएको हो। पी.भी. भौचर नं.१००९मा उल्लेख भए अनुसार भारतको बैंगलोर र चेन्नईमा भएको कार्यक्रममा हामीले रु. ३५,८९५१४।२३, मात्र माग गरी मेमो उठाएको हो तर भौचरमा उल्लेख भएको भन्दा बढी रकम रु.१३,५१८२६।१३, सम्बन्धमा लेखा प्रमुख र कार्यकारी प्रमुखनै जिम्मेवार छन्। त्यस्तै ओटिएम सन् फ्रान्सिस्को कार्यक्रम बापत् रु.४,४००००।- बोर्डको वार्षिक अपरेसन प्लान अन्तर्गत स्वीकृत भएको कार्यक्रम हो र उक्त कार्यक्रममा नेपाल सम्बन्धी प्रचार प्रसार भएको थियो। यसरी विभिन्न पी.भी. भौचरहरूबाट विदेशमा भएका कार्यक्रमहरूमा भुक्तानी दिएको सम्बन्धमा त्यस्ता कार्यक्रमहरू नेपाल पर्यटन बोर्डको वार्षिक अपरेसन प्लान अन्तर्गत नै स्वीकृत भएका कार्यक्रमहरू हुन्, त्यस्मा हाम्रो कुनै गलत मनसाय हुँदैन, खर्चको विवरणहरू बोर्डबाट पास गरेर मेमो उठेको रकम बमोजिम विदेशमा भएको कार्यक्रममा खर्च गर्ने र त्यस्ता कार्यक्रमका फोटो सहीतको प्रतीवेदन ल्याएर बुझाउने हो। त्यस्ता कार्यक्रमहरूमा सम्बन्धीत पार्टीले पैसा बुझेको बिल भर्पाई सबै हुन्छ, जुन लेखा शाखामा हुनुपर्दछ। यस्तो विषयमा सम्बन्धित फाँटको व्यक्तिले जिम्मेवार हुनुपर्दछ, हामीले त कार्यक्रम सकेर प्रतिवेदन रिपोर्ट दिने हो। त्यस्तैगरी पिभि १०२६, ४२९, २६४को सम्बन्धमा मलाई जानकारी भएन। गाडी भाडामा लिई दुरूपयोग भएको सम्बन्धमा हामीले त आवश्यक परेका वेला स्वीकृत गराई मात्र लिने हो। कस्ले किन प्रयोग ग-यो सम्बन्धीत फाँटनै जिम्मेवार हुनु पर्दछ। म र मेरो शाखामा हामीहरूले कागज प्रक्रिया पुगेपछि मात्र सबै काम अगाडी बढाउछु। अरु कामहरू कर्पोरेट महाशाखा र कार्यकारी प्रमुखको निर्देशनमा हुन्छ भन्ने दिवाकर बिक्रम राणाको बयान।

- नेपाल पर्यटन बोर्डमा प्रवन्धक पदमा कार्यरत रही २०६५ सालदेखि जनसम्पर्क तथा प्रचार प्रसार महाशाखामा कार्यरत छु र विदेशस्थित नेपाली नियोग जन सम्पर्क प्रतिनिधि तथा अन्य संघ संस्थालाई प्रवर्द्धनात्मक सामाग्रीहरू उपलब्ध गराउने सहजीकरण तथा समन्वयको भूमिका निर्वाहा गर्दै आएको छु। महाशाखाअन्तर्गत उठेका मेमोहरू कतिपय कार्यकारी प्रमुख र निर्देशकको निर्देशनमा उठाईन्छ भने कतिपय आवश्यकतानुसार उठाईन्छ। पि.भी.१५०३ तथा पी.जे.भी.५०२ बाट भुक्तानी दिईएको रु.४,९०६००।- सम्बन्धमा TOR मा भएको स्पेशिफिकेशन तथा आवश्यकता उल्लेख भएकोले का.मु.कार्यकारी प्रमुखको प्रत्यक्ष निगरानी र निर्देशनमा उठेको हो। पी.भी.१८२४,१८७८,१८८० र १८४६ को सम्बन्धमा मलाई थाहा छैन। पी.भी.२१९९ बाट ध्रुव पौडेललाई रु.१७९०७५।- भुक्तानी भएको र २२१० बाट प्रदिप चापागाईलाई भएको भुक्तानी सुभाष निरौलाको ठाडो आदेशमा भएको हो भने भौचर नं. २३३४, २३३५, २३३६, र २३३८ मा एफ एमबाट कार्यक्रम प्रसारण भएको भुक्तानी पर्यटन प्रवर्द्धन भन्ने बजेट शिर्षकबाट गरी हरेक कार्यक्रमको भुक्तानी गर्दा सि.डी., डि.भी.डी. तथा आवश्यक कागजातहरू संलग्न राखी भुक्तानी गर्ने गरीन्छ। पी.भी. ७८९ बाट रु.१५४४००।- वोल्डवाईड एशियन ट्राभल्स एण्ड टुर्सलाई टिकटको भनी भुक्तानी गरेको सम्बन्धमा मलाई केही थाहा छैन भन्ने लक्ष्मण गौतमको बयान।

- म नेपाल पर्यटन बोर्डमा काम गरेको १६ वर्ष भन्दा बढी भयो र हाल कर्पोरेट सर्भिसेस महाशाखामा नि. निर्देशकको रूपमा काम गर्छु। बोर्डमा भएका सबै महाशाखासँग समन्वय गरी बोर्डको विनियमावली अनुसार काम गराउने, जिन्सी, खरिद, संचार र मर्मत आदि सबै हर्ने मेरो काम हो। नेपाल पर्यटन बोर्डमा मेमोहरू उठाउदा कार्यक्रममा भएका सबै बिल भौचरहरू राखी जम्मा भएपछि उठाईने भएता पनि धेरैजसो मौखिक आदेशमा काम गराउने प्रचलन छ। पी.भी. ९९० बाट कुन्दन शर्मालाई बैठकनै नबसी भत्ता बापत रु.१२०००।-कार्यकारी प्रमुखको आदेश अनुसार प्रोत्साहन स्वरूप उपलब्ध गराएको हो भने निज कुन्दन शर्मालाई नै विवाहको लागि भनी रु. २४,५९९।- बराबरको फ्रिज पनि कार्यकारी प्रमुखको आदेशअनुसार दिएको हो। पी.भी १४९०मा खर्च भएको रकम पर्यटकिय स्थल घुमाएबापत खर्च भएको हो तर को घुमेको हो थाहा भएन। पी.भी १६०२ मा खर्च भएको रकम चीन जाँदा भिसा प्रयोजनको लागि तथा पीजेभी ४९२ र ७०९०मा खर्च भएको रकम स्टेशनरी समानहरूको लागि भएको हो, तर बोर्डमा स्टोर दाखिला गर्ने चलन नभएकोले दाखिला हुन नसकेको भन्ने धुब राईको बयान।
- म नेपाल पर्यटन बोर्डमा २०६५ सालदेखि निर्देशक पदमा कार्यरत रही योजना तथा अनुगमन महाशाखामा काम गर्दै आएको छु, बोर्डको कार्यकारी समिति र कार्यकारी प्रमुखको निर्देशनबमोजिम पर्यटनसँग सम्बन्धित विषयहरूको बारेमा अध्ययन अनुसन्धान गर्ने, बोर्डको आर्थिक कार्यक्रम तथा बजेट तयार गर्न सहयोग गर्ने, नेपालमा पर्यटन विकासको रणनीतिक योजना तयार गर्ने, मेरो मुख्य कामहरू हो। कार्यकारी समितिको निर्णय अनुसार वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट पारित हुन्छ र सोही योजना अनुरूप संचालन भएका कार्यक्रमहरूको बिल भर्पाईको आधारमा मेमो उठाउने अधिकृतले फरवार्ड गरे बमोजिम महाशाखाका प्रमुखले सिफारिस गरी कार्यकारी प्रमुखले स्वीकृत गर्ने हो। कतिपय अवस्थामा कार्यकारी प्रमुखको मौखिक आदेशमा पनि मेमो उठाईन्छ, हाम्रो काम सहजिकरण गर्ने मात्र हो। पीभी ८६बाट अन्तरक्रिया कार्यक्रममा खर्च भएको सन्दर्भमा सहभागिहरूको नामावली सहित लेखा शाखामा पेश गरेको हो र किन यसमा संलग्न भएन थाहा भएन भने पीभी ९४ बाट पर्यटन पत्रकार संघ नेपाललाई दिएको रकम नियमानुसार सिफारिस गरीएको र त्यसको प्रतिवेदन उपलब्ध पनि गराउन सकिन्छ। पि.भी.३११ बाट पत्रिकालाई उपलब्ध गराएको रकम हो, कार्यक्रम प्रतीवेदन नभएको भन्ने सम्बन्धमा चाहेमा जतीबेला पनि उपलब्ध गराउन सकिनेछ र पि.भी.४५१बाट मेरो नामको रु.१९९९२।- मैले नियमानुसार फछ्यौट गरिसकेको छु। त्यस्तै विभिन्न मितिका विभिन्न भौचरहरूबाट गाडीभाडा बापत भुक्तानी भएको रकमहरू बोर्डको पर्यटन सम्बन्धी विभिन्न टुर तथा कार्यक्रमहरूको लागि खर्च भएको हो भने कतिपय कार्यकारी प्रमुखको आदेशानुसार भुक्तानी दिईएको हुन्छ। बोर्डमा खरिद भएका विभिन्न समानहरूको भुक्तानी भएको विभिन्न भौचरहरूबाट देखिएको तर त्यसरी खरिद भएका समानहरूको खरिद आदेश दिने र स्टोर दाखिला गर्ने काम आर्थिक प्रशासन महाशाखाको हो। पि.भी.२१५१ बाट उपहार खरिद गरेको पि.भी.१३०४ बाट फूल बुकी खरिद गरेको २५७६ बाट ब्यानर फ्लेक्समा खर्च भएका रकम तथा पि.भी.२७९६,२९५४ र पि.जे.भी.७३१बाट कार्यकारी प्रमुखको निर्देशनमा खर्च भएको हो। बोर्डमा सम्पूर्ण अधिकारहरू कार्यकारी प्रमुखमा निहित छ र कार्यकारी प्रमुखले आर्थिक प्रशासन महाशाखा,

लेखा प्रमुख स्तरको मानिसलाई जिम्मा दिएको छ त्यसैले आर्थिक कारोवारमा बिल भर्पाईहरूको जाँच र कागजात अपुरो भएको देखिन्छ। बोर्डको सम्पूर्ण कामहरूको जुन शाखा वा महाशाखाबाट सिफारिस भएपनि आर्थिक विनियमावली बमोजिम भुक्तानी दिने र स्वीकृत गर्ने काम कार्यकारी प्रमुख र लेखा प्रमुखको हुन्छ र स्टोरको रेकर्ड राख्ने काम स्टोरका कर्मचारीको हुन्छ। त्यसैले आर्थिक कारोवारमा कार्यकारी प्रमुख र लेखा शाखाका कर्मचारीहरूनै जिम्मेवार हुनु पर्दछ भन्ने काशीराज भण्डारीको बयान।

- म नेपाल पर्यटन बोर्डमा २०५५ सालबाट म्यानेजर पदमा जागिर खाई हाल वरिष्ठ निर्देशक तथा सुभाष निरौला निलम्बित भएपछि निमित्त कार्यकारी प्रमुखको रूपमा कार्यरत रहेको छु। आन्तरिक पर्यटनको विकास गर्ने पर्यटन विकासमा कला संस्कृतीको सम्बर्धन तथा प्रवर्धन गर्ने, दिगो पर्यटनको विकास गर्ने जस्ता कार्यहरू मेरा महत्वपूर्ण जिम्मेवारी हुन भने निमित्त कार्यकारी भएपछि पर्यटन बोर्डको सम्पूर्ण जिम्मेवारी लिएको छु र आर्थिक कारोवारको सम्बन्धमा कार्यकारी समितिका अध्यक्षको स्वीकृतीबाट मात्र गर्ने गरेको छु। मैले बोर्डमा २०५५ सालमा जागिर खादा केही कार्य विभाजन व्यवस्था थियो तर हाल कार्य विभाजन प्रणाली (JD) बन्न सकेको छैन तर हाल त्यसमा पुनरावलोकन गर्ने काम भैरहेको छ। बोर्डमा विभिन्न कामको लागि पि.भी.२६४, ३४४, ५३५, ५४७, १८६०, २०९१ लगायतका अन्य विभिन्न भौचरहरूबाट खरिद भएका समानहरू आवश्यकता अनुसार खरिद गरीएको र त्यस्ता समानहरूको स्टोर दाखिला तथा खरिद आदेश नहुनुमा मेरो कुनै भूमिका रहदैन। खरिद आदेश तथा स्टोर दाखिला गर्ने काम कर्पोरेट सर्भिसेजको हो किन गरेन उनीहरूनै जानुन्। पि.भी. ९५३ अनुसार मैले प्रयोग गरेको बा ८ च ९६५३ नं.को गाडी दुर्घटना भएकोले मर्मतको लागि रु.२४६०००।- पेशकी लेखेको हो तर उक्त रकम विमाबाट सोधभर्ना भैसकेकोले सोध भर्ना गरी पोष्टिङ्ग गरीएको छ छैन, लेखा शाखालाई थाहा होला विभिन्न भौचर अनुसार विभिन्न संस्थालाई पर्यटन विकासको कार्यक्रम संचालन गर्न भनी विभिन्न मितिमा पेशकी तथा भुक्तानी दिएको सम्बन्धमा यस्ता संघ संस्थाहरूले आफ्नो निवेदन सिधै कार्यकारी प्रमुख समक्ष दिने र कार्यकारी प्रमुखबाट तोक आदेश भै आउने हुदाँ सम्बन्धित अधिकृतबाट मेमो उठी सिफारिस गर्ने गरीन्छ भने त्यस्ता संस्थाहरूलाई कती रकम दिने भनी कार्यकारी प्रमुखबाटै कहिले लिखितमा तोक हुन्छ भने कहिले मौखिक आदेश हुन्छ। त्यस्ता संघ संस्थालाई सहयोग दिने सम्पूर्ण अधिकार कार्यकारी प्रमुखमानै निहित हुन्छ। पि.भी १४४१को सम्बन्धमा म बाहिर भएकोले त्यती थाहा भएन तर पछि अफिस फर्केपछि नियमानुसार उठेको मेमोमा सिफारिस गरेको हुँ। पि.भी ४८५बाट अष्ट्रेलिया र न्यूजिल्याण्डमा भाग लिन गएको सम्बन्धमा मैले पाउने रकम नियमानुसार लिई बाँकी रकम पनि बैंक दाखिला गरी फछ्यौट गरेको छु। त्यस्तै पि.भी. २७१२, २६५६, १८६४, २०३१, २०७३ लगायत अन्य विदेशमा भएको कार्यक्रममा स्टल निर्माण र स्थान ओगटी कार्यक्रम संचालन गर्नको लागि खर्च भएका रकमहरू हुन् जुन वार्षिक बजेटअनुसार नै गरिएका कार्यक्रमहरू हुन्। त्यस्ता कार्यक्रमहरूमा कार्यक्रमसम्बन्धी प्रतिवेदन र फोटोहरू प्रतिवेदन साथ पेश गरिएको हुन्छ जुन मेरो महाशाखामा पनि छ। मैले अफिसको कुनै पैसा हिनामिना गरेको छैन, वार्षिक बजेटमा परेका

कार्यक्रमलाई आदेश र निर्णय बमोजिम संचालन गरेको हुँ भन्ने नन्दिनी लाहे थापाले गरिदिएको बयान कागज।

- म नेपाल पर्यटन बोर्डमा विगत ७ वर्षदिखि वरिष्ठ निर्देशकको रूपमा कार्यरत छु, र मेरो मुख्य जिम्मेवारी नेपालको पर्यटकीय पहिचानलाई राष्ट्रिय अन्तराष्ट्रिय प्रवर्द्धन मार्फत चिनाउने हो र नेपालको पर्यटकीय छवीलाई प्रख्यात बनाउने हो। योजनाहरू कार्यकारी समितिका तोकिएका पदाधिकारीहरूको सरसल्लाहमा सुझाव तयार गरी कार्यकारी समितिमा पेश गरी अनुमोदन भए पश्चात कार्यकारी प्रमुख स्वयं सदस्य सचिव रहने भएकोले स्वीकृत हुने गर्दछ। मेमो उठाउदा महाशाखाका अधिकृतहरूले लिएको जिम्मेवारी र निर्देशनहरू बमोजिम सिफारिस हुँदै अन्त्यमा कार्यकारी प्रमुखबाट स्वीकृत हुने गर्दछ। बोर्ड पर्यटनको प्रवर्द्धन गर्ने निकाय भएकोले विदेशी राजदुत लगायत विभिन्न कुटनैतिक तथा विदेशीहरूको कार्यक्रममा मादक पदार्थहरू प्रयोग गर्नु पर्ने आवश्यकता हुन्छ तर भुक्तानी लिने दिने सबै जिम्मा प्रशासनको हो हामी निर्देशकहरूले कार्यकारी प्रमुखको आदेशबमोजिम सिफारिस गरीदिने हो। पिभी २२९ बाट पुस्तक प्रकाशनको लागि तथा यस्तै भौचरहरूबाट पुस्तक खरिद तथा प्रकाशनलाई दिईएको भुक्तानी कार्यकारी प्रमुखको तोक आदेश अनुरूप उहाँकै निर्देशनमा सिफारिस गर्ने गरिन्छ। पिभी २९२ लगायत अन्य विभिन्न भौचरहरूबाट विभिन्न मितिमा कार्यालयको लागि चाहिने आवश्यक समानहरू किन्न दिएको सिफारिस महाशाखाहरूको आवश्यकताअनुसार नै मेमो उठ्दै आएकोले सिफारिस गर्ने र अन्तिम स्वीकृती भने कार्यकारी प्रमुखबाटै हुन्छ तर अधिकांश त्यस्ता समानहरूको खरिद आदेश र स्टोर दाखिला गर्ने काम भने कर्पोरेट सर्भिसेजको हो र स्टोर दाखिला नभएको सम्बन्धमा सोही महाशाखा जिम्मेवार हुनु पर्दछ। पिभी १९४९, २०९१, ११९७ लगायत अन्य विभिन्न पिभीहरूबाट पर्यटन प्रवर्द्धनको लागि अन्तराष्ट्रिय स्तरमा विदेशमा हुने मेलाको लागि स्टल निर्माणलगायत विभिन्न कार्यक्रमको लागि पठाउने रकमहरू वार्षिक वजेट विनियोजन अनुसारनै संचालन भएको हुन्छ र त्यस्ता प्रतीवेदनहरू कार्यालयमा रहने हुँदा जतीबेला पनि पेश गर्न सकिन्छ। त्यस्तै गरी विभिन्न टेलिभिजन लगायत संचार माध्यमहरूलाई विभिन्न मितिमा विभिन्न भौचरहरूबाट दिईएको रकमको सम्बन्धमा कार्यकारी प्रमुखको तोक आदेश तथा निर्देशन बमोजिम सम्झौता गर्नु पर्ने भएकोले गरिएको हो। जेभी १०१, १४७ लगायतमा भौचरहरूबाट विभिन्न रेष्टुरेण्टहरूमा खाना तथा खाजाको लागि बिलहरू राखी मेमो स्वीकृत गरिएको सम्बन्धमा र जन सम्पर्क तथा प्रचार प्रसार प्रमुखको नाताले बेला बखत स्वदेश तथा विदेशका पत्रकार, टुर्स अपरेटर वा वायूसेवाका पदाधिकारीहरूसँग अपरझट मिटिङ बसी निर्णय गर्नु पर्ने हुँदा त्यस्तो अवस्थामा कार्यकारी प्रमुख उपस्थित नहुने हुँदा निजकै आदेश मुताविक मैले स्वीकृत गरेको हो जुन नीजि कामका लागि नभई पर्टन प्रवर्द्धनका लागि गरिएको हुन्छ भन्ने आदित्य बरालको बयान।
- नेपाल पर्यटन बोर्डमा म वरिष्ठ अधिकृत पदमा कार्यरत रही दिगो पर्यटन विकासको जिम्मेवारी लिएको छु र वार्षिक रूपमा गर्ने कामको रेखदेख गर्ने, योजना बनाउन सहयोग गर्ने, दिगो पर्यटनको प्रवर्द्धन गर्ने र तयार भएका मेमोहरूलाई फरवार्ड गर्ने मेरा मुख्य कामहरू हुन्। पी.भी. २२४ बाट रु. ८१०८११।- खर्च भएकोमा मेरो कुनै जिम्मेवारी छैन किनकी त्यो मेरो जिम्मेवारी भन्दा बाहिरको कुरा हो। पी.भी. २२४, २७८ अनुसार नुवाकोटको एउटा युवा मन्चलाई रु. ४,००,०००।- दिने

निर्णय समितिले नै गरेकोले सोही निर्णयअनुसार दिएको हो र त्यो स्वीकृत गर्ने काम कार्यकारी प्रमुखको हो। पी.भी. ३५९बाट खर्च गरेको रु.३६९६००।-कार्यकारी प्रमुख सुभाष निरौलाको मौखिक आदेशअनुसार गरेको हो। पी.भी. ८९७ र पजेभी ३०६ अनुसार लुम्बिनी विकास कोषको अर्तिक्रिया कार्यक्रम भनी रु.२४९९९२७।- खर्च भएको सम्बन्धमा लुम्बिनी वरपरका समुदायमा आधारित ग्रामिण पर्यटन विकासअन्तर्गत सन्चालन भएको कार्यक्रम हो उक्त कार्यक्रम सम्बन्धित अधिकृतले मेमो उठाएको आधारमा नि.कार्यकारी प्रमुखको आदेश भएकोले गरेको हो। पी.भी. १४८७बाट तालिममा भाग लिनको लागि रु. १लाख खर्च गरी तालिममा भाग नलिएको सम्बन्धमा नेपाल पर्यटन बोर्डमा त्यतीबेला चलिरहेको आन्दोलनको कारणले गर्दा कार्यकारी प्रमुखको आदेशअनुसार नै नगईएको हो र भुक्तानी भएको सोही खर्चमा सन् २०१५मा सो तालिममा जान सकिन्छ। मिडिया मिसन नेपाललाई सम्झौताअनुरूप रु.१ लाख पी.भी. २१७४मा भुक्तानी भएको सम्बन्धमा कार्यकारी प्रमुखको सम्बन्धित अधिकृतलाई मेमो उठाउन मौखिक आदेश दिएअनुसार गरिएको हो भन्ने लिला बहादुर बाँनियाको बयान।

- मैले नेपाल पर्यटन बोर्डमा २०५७ सालमा सम्पदा तथा संशाधन महाशाखामा नियुक्ति भई हाल जनसम्पर्क तथा प्रचार प्रसार महाशाखामा कार्यरत रही काम गर्दै आएको छु। जागिरको अवधी देखि हाल सम्म रिसर्च महाशाखा, कर्पोरेट सर्भिसेज महाशाखा समेत निर्देशकको रूपमा काम गरेको छु र कर्पोरेट सर्भिसेजको निर्देशक हुँदा मैले बोर्डको आर्थिक तथा प्रशासनिक कार्यहरू नेपाल पर्यटन बोर्ड ऐन २०५३ को उद्देश्यबमोजिमको वार्षिक रूपमा पारित भएका बजेट तथा प्रशासनिक कार्यक्रमहरूलाई कार्यकारी प्रमुखको निर्देशन तथा कार्यकारी समितिको निर्णयबमोजिम गरेको हुँ। २०६९।२।२६ मा सुभाष निरौला निमित्त कार्यकारी प्रमुख भएपछि महाशाखा प्रमुखहरू वँहा प्रती उत्तरदायी र जवाफदेहि हुने भन्ने निर्देशन भएको हो र २०७०।३।१मा का.मु.कार्यकारी प्रमुख भएपछि बोर्डमा म द्वारा गरिएका विभागीय जिम्मेवारी वा ठूला तथा साना सम्पूर्ण कार्यक्रम वहाँकै निर्देशनबमोजिम हुने गरेकोले सोहीबमोजिम गरेको हुँ। पिभी ३२०बाट मैले खर्च गरेको रकम वार्षिक बजेट विनियोजित कार्यक्रमअनुसार फर्निचर मर्मत संभारका कार्यक्रमहरू कार्यकारी प्रमुखको निर्देशनमा रीतपूर्वक गरिएको हो। पिभी ३३५, ३३६, ४३७, ४४४, ४४९ लगायत अन्य विभिन्न भौचरहरूबाट मर्मत कार्य तथा विभिन्न सामग्रीहरू खरिदको लागि दिएको भुक्तानी महाशाखाहरूको मागअनुसार विभिन्न कार्यक्रमहरूको लागि मेमो उठाई आएको र कतिपय अवस्थामा कार्यकारी प्रमुखको मौखिक आदेशानुसार भएको र त्यस्को अन्तिम स्वीकृती पनि उहाँबाटै हुने गरेको हो। नेपाल पर्यटन बोर्डमा आवश्यकता भन्दा बढी चिया, चिनी, दुध, ग्यासको खर्चमा विभिन्न भौचरहरूबाट जथाभावी भुक्तानी दिएको सम्बन्धमा बोर्डमा हुने विभिन्न छलफल कार्यक्रमहरूमा कार्यालय सहायकले माग गरेबमोजिम सिफारिस गरी कार्यकारी प्रमुखबाट स्वीकृत भएको हो, पिभी १४७८ बाट कि ईन्टरटेन्टमेण्टसँग मलेसियामा सम्पन्न नेफ्टा अवार्डमा संझौता र भुक्तानी कार्यकारी प्रमुखको लिखित निर्देशानुसार गरेको हुँ, तर त्यस्को रिपोर्ट भुक्तानीको बारेमा मलाई केही थाहा छैन। मैले सिफारिस दिएका कतिपय मेमोहरू आवश्यकता अनुसार महाशाखा प्रमुखको माग र सिफारिसमा गरीएको छ भने कतिपय कार्यकारी प्रमुखको आदेशमा वाध्यताबस गरीएको छ। पिभी ६४८ लगायत अन्य विभिन्न

भौचरहरुबाट गाडी भाडामा दिएको भुक्तानी सिफारिस पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रमको लागि विभिन्न ठाँउहरुमा प्रयोग गरीएको र त्यस्ता कार्यक्रमहरु कार्यकारी प्रमुखले प्रत्यक्ष निर्देशनमा संचालन भएको हो। बोर्डमा प्रचण्डमान श्रेष्ठ कार्यकारी प्रमुखबाट ०६८।७।१५ मा पदावधी समाप्त भएपछि बोर्डको सबै कामहरु निमित्त कार्यकारी प्रमुखको प्रत्यक्ष निर्देशनमा हुने गरेको। बोर्डको १६८औं बैठकले आर्थिक कारोबार पारदर्शी बनाउन रु.५०,०००।- भन्दा बढीको चेकमा दुवै समुहका अनिवार्य हस्ताक्षर हुँनुपर्ने व्यवस्थालाई लत्याउदै उहाँले आफूखुशी गर्नुभयो। मबाट कुनै अनियमितता पनि भएको छैन भन्ने हिक्मत सिंह ऐरको बयान।

- नेपाल पर्यटन बोर्डमा कर्पोरेट महाशाखाको निमित्त प्रमुखको रूपमा कार्यरत थिएँ। सन् २०००बाट जागिर खाई विभिन्न पदमा बढुवा भई यस पदमा पुगेको हुँ। कर्पोरेटको निमित्त प्रमुख हुँदा मेरो मुख्य जिम्मेवारी आर्थिक प्रशासन नै हो, आन्तरिक अडिट गराउनु, लजेष्टिक कार्यहरु गर्ने, पेमेण्ट सम्बन्धी कार्यहरु गर्ने, भ्याट कर लगायत देश विदेशको मेला महोत्सवहरुमा कार्यकारी प्रमुखले दिएको आदेशानुसार गर्नु पनि मेरो काम थियो। जनशक्तिको कमीले गर्दा स्टोर हेर्ने मानिस राख्न नसकेकाले स्टोर दाखिला नभएको हो। कुनै महाशाखा अन्तर्गतको कामहरुको सोही महाशाखाबाटै मेमो उठी अन्तिम स्वीकृती कार्यकारी प्रमुखबाट हुने गर्दछ। अलग अलग व्यक्ति र अलग अलग पार्टीको नाममा चेक काटिए पनि बोर्डका कार्यालय सहायक झमक घिमिरे, बिनोद बरालको माध्यमबाट चेक साटने गरीन्छ। वरिष्ठ अधिकृत श्रद्धा श्रेष्ठ विदेशमा गएको बेलामा उनको नामबाट चेक काटिएको र ७ वर्ष अघि जागिर छाडेको सुमित बरालको नाममा चेक काटिनुमा कर्पोरेट महाशाखाको गल्ती हो। भैरहवाका प्रमुख प्रदिप बस्नेतको नाममा काटेको र साटेको चेकको सम्बन्धमा भने अन्य अफिस खर्चको लागि पनि हो। भारतको बैङ्गलोर र चेन्नईमा भएको कार्यक्रमको पेमेण्ट मेमो बारेमा थाहा हुन सकेन। बोर्डले विदेशमा कार्यक्रम गर्दा त्यस्तो मेलाको लागि Space Rent, फर्निचर, विद्युत, यातायात, लन्च, डिनरमा भएको खर्चहरुको भुक्तानि गर्दछ र सो को मेमो सम्बन्धीत महाशाखाबाट उठाई लेखाशाखामा आउँछ र विभिन्न सेल्स मिशनमा उठेका बिलहरुको भ्याट फिर्ता हुन्छ, जुन नया दिल्लीस्थित भ्याट सोलुसन भन्ने कम्पनिले गर्दछ र २० प्रतीशत कमिशन काटी भ्याट क्लेमको पैसा स्टेटमेण्ट सहीत चेक बनाई पठाउछ र त्यसलाई बोर्डको खातामा जम्मा गर्ने गरीन्छ र विदेशमा भएको कार्यक्रमहरुको प्रतीवेदन तथा फोटो अफिसको रेकर्डमा रहेको हुन्छ। नन्दिनी लाहे थापाले प्रयोग गरेको बा ८ च ९५५८ नं.को गाडी दुर्घटना भई रु.२लाख ४६हजार पेशकी भुक्तानी मर्मत आदेश र पुलिस रिपोर्टका आधारमा गरिएको हो। उक्त रकम बिमा कम्पनिबाट सोध भर्ना भई सकेको र Re cancellation भयो भएन थाहा भएन। नक्कली तथा फर्जि हवाई टिकटहरु बनाई वोल्डवाइड एशियन ट्राभल्सलाई भुक्तानी भएको भन्ने सम्बन्धमा सम्बन्धित महाशाखाबाट मेमो उठाई आएपछि लेखामा आएर चेक बनाउने काम गरिन्छ। पेमेण्ट चेकमा पक्ष 'क' बाट सुभाष निरौला र नन्दिनी लाहे थापा र पक्ष 'ख' बाट हिक्मत सिंह ऐर वा अनिल दासको सही हुन्छ। अन्तराष्ट्रिय हवाई टिकटको सम्बन्धित ट्राभल्सलाई एकमुष्ट पेमेण्ट गर्दा मैले कमिशन लिएको छैन। विभिन्न प्रोग्रामको लागि विदेशी पाहुँनाहरुको स्वागत गर्न मादक पदार्थ खरिद गर्ने गरीन्छ र प्रत्येक महाशाखाले आफ्नो कार्यक्रम अनुसार मेमो उठाई खरिद गर्ने गरीएको छ। बोर्डका खरिद प्रक्रियाहरु अवलम्बन गर्दा

टुक्रा-टुक्रा पारी खरिद गर्नेमा हाम्रो दायित्व हुँदैन मेरो दायित्व भनेको लेखा शाखामा आएको मेमोलाई भुक्तानी प्रक्रियामा अगाडी बढाउने हो। आ.व.२०६९।०७० र २०७०।०७१मा गरी रु.१२०२६०९६८।- बराबरको भौचरहरु नभेटिनुको प्रमुख कारण बोर्डमा हडताल भएको बेला ५२ दिन सम्म कार्यालय जान सकिन त्यस्ता भौचरहरु बाहिर दराजमा राखेको र हडतालको समयमा दराज फोडी बाहिर फालिएकोले हो। सो सम्बन्धमा कार्यकारी प्रमुखले १९१ औं बोर्ड बैठकमा श्रीमान् अध्यक्षज्यूलाई जानकारी गराउनु भयो। विभिन्न मेला, उत्सव, महोत्सव, सभा सम्मेलन र अन्य विभिन्न कामको लागि कार, जीप र बसहरु भाडामा लिने गरीन्छ आर्थिक विनियमावली अनुसार टि.ए.डि.ए. होटल खर्च लिए पनि स्थानिय स्तरमा विभिन्न ठाँउमा विभिन्न व्यक्तिहरूसँग समन्वय कायम गर्न र मिडिया तथा अरु सरोकारवालाहरुलाई १ ठाउबाट अर्को ठामा आवत जावत गर्न गाडी भाडामा लिने गरीन्छ। खर्च भन्दा बढीको चेक काट्ने सम्बन्धमा पोष्टिङको गल्तीबाट भएको हुन सक्छ। विभिन्न व्यक्तिगत खर्चहरु जस्तै नेपाल बन्दमा खाना खर्च कर्मचारीको बिबाहामा उपहार तथा भोज खर्च, दशै तीहार, तीज जस्ता चाड पर्वमा भएको खर्च अधिकार प्राप्त अधिकारीको आदेशबाट भएको हो। लेखा शाखामा त्यस्ता बिल भर्पाईको भुक्तानी मेमो सम्बन्धीत महाशाखा प्रमुखबाट स्वीकृत भएर आएपछि सम्बन्धीत व्यक्ति वा पार्टीलाई भुक्तानी गरीन्छ। बोर्डबाट भाग लिने अन्तराष्ट्रिय मेलाहरु स्टल निर्माण र त्यसको लागि रकम पठाउनको लागि मार्केटिङ महाशाखाले स्टल निर्माण गर्ने व्यक्तिलाई छनौट गरी सकेपछि तीनीहरूसँग संझौता गरी संझौतामा उल्लेख भए अनुसार एडभान्स रकम बोर्डबाट डिमाण्ड ड्राफ या टिटि गरी पठाउने गरीन्छ। संझौता लगायत अन्य कार्य मार्केटिङ महाशाखाले गर्छ भने पेमेण्ट गर्ने काम लेखाशाखाले गर्ने गर्छ भन्ने समेत व्यहोराको अनिलकुमार दासले गरेको वयान।

- म नेपाल पर्यटन बोर्डमा २०७०।४।१ देखि २०७१।७।१२ सम्म का.मु.कार्यकारी प्रमुख रही काम गरेको छु। का.मु.कार्यकारी प्रमुखको हैसियतले मैले नेपाल पर्यटन बोर्डको नियम विनियमले तोकेबमोजिम सेवा सुविधा लिनै आईरहेको छु। बोर्डमा कुनै पनि समानको खरिद गर्दा नेपाल पर्यटन बोर्ड आर्थिक विनियमावली २०७० बमोजिम खरिद गर्ने गरीदै आएको छ। कुनै पार्टी वा व्यक्तिको नाममा काटिएको चेकबाट अरुलेनै बैंकबाट पैसा झिकेर ल्याउने सम्बन्धमा कर्पोरेट महाशाखाबाट प्रोसेस भई आए पश्चात मैले हस्ताक्षर गरिदिने हो, आर्थिकसम्बन्धी सबै जिम्मा लेखा शाखाले गर्ने हो, नेपाल पर्यटन बोर्डका पोखरा ईन्चार्ज श्रेष्ठ विदेशमा भएको बेलामा पनि निजको नाममा चेक काटी पैसा झिकेको सम्बन्धमा आर्थिक प्रशासन महाशाखाबाट सबै कागजात चेक गरी सही भए पश्चात् सही गरेको हो र कतिपय अवस्थामा बोर्डको कर्मचारीहरुको कार्य व्यस्तताले गर्दा एक व्यक्तिको नाममा काटेको चेक अर्को व्यक्तिले बैंकबाट झिकने गरेको हो। बोर्डमा सुमित बराल भन्ने व्यक्ति पहिला कार्यरत रहेको र निजले ५-७ वर्ष अघि नै पर्यटन बोर्ड छाडेर गएको ७ वर्ष पछि निजको नामबाट चेक काटी पैसा निकाल्नु कर्पोरेट सर्भिसिज महाशाखाको जिम्मेवारी हो। वोल्ड वाईड एशियन ट्राभल्स एण्ड टुर्सका संचालक महेन्द्र खनाललाई मैले बोर्डमा फर्जी हवाई टिकट र बिल मिलाएर ल्याउनु भनी भनेको छैन। गाडी भाडा, नक्कली हवाई टिकट तथा मदिरा लगायतका विषयमा कार्यकारी प्रमुखको हैसियतले ठाडो र वाध्यात्मक आदेश दिएको छैन, पुराना रिती रिवाजलाई

निरन्तरता मात्र दिएको हुँ। दमक मेलाको सम्बन्धमा मैले कसैलाई मेमो उठाउन र पेशकी लिन दवाव लिएको छैन। चेन्नई र बैङ्गलोरमा भएको कार्यक्रममा मेमोमा उठाए भन्दा रु. १३५१८२६।१३ कर्पोरेट सर्भिसेज महाशाखाबाट र आलेपबाट अन्तिम जवाफ नआए सम्म म केही भन्न सकिदैन। मैले भुक्तानी वारे मैले कुनै ठाडो आदेश दिएको छैन। बोर्डका केही कर्मचारीहरूले JTCC को नामबाट ५२-५५ दिन हडताल गरेको थिए। बोर्डबाट उपस्थित नै नभै बैठक भत्ता दिने काम मैले गराएको छैन र बोर्डका कर्मचारीहरूले विवाह, व्रतबन्ध र केही सामाजिक कार्य भएमा बोर्डको कल्याणकारी कोषबाट सहयोग गर्ने प्रचलन छ सोही अनुसार सो कोषबाटै कुन्दन शर्मालाई उपहार दिईएको हो। आ.व.२०६८।०६९ र २०६९।०७० को बोर्डको खर्च गराउदा निज काशी भण्डारी लगायत अन्य निर्देशकहरूले आफूखुशीमा मेमो बनाई स्वीकृत गरी स्वदेश तथा विदेशमा कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने गराउने गरेका थिए। नुवाकोटको युवा मन्च तथा त्यस्तै प्रकृतीको लुम्बिनी वा अन्य कार्यक्रममा दिएको भुक्तानी बोर्डको सहयोग र साझेदारी कार्यक्रम अनुसार दिएको हो। आ.ले.प. गर्ने अडिटर हरुलाई छुट्टै कोठामा राखि अडिट गर्ने गरीएको भन्ने सम्बन्धमा यसरी बेग्लै कोठामा राखे प्रचलन पहिलै देखिकै हो, बोर्डको विनियमहरूले अडिट सम्बन्धी सबै काम कारवाही आर्थिक प्रशासन महाशाखा (कर्पोरेट) प्रमुखको रहन्छ। लेखा शाखाबाट छुट्टै कोठामा राखी लेखा परीक्षण गर्नु गराउनु भनी मैले कही कसैलाई लिखित वा मौखिक आदेश गरेको छैन। बोर्डमा विभिन्न कार्यक्रमका लागि खरिद भएका समानहरूको स्टोर दाखिला गर्ने निकास गर्ने व्यवस्था बोर्डको विनियमावली अनुसार कर्पोरेट महाशाखाको हो। मैले यी कामहरूलाई २०७० श्रावण १ गतेदेखि का.मु.को हैसियतले सुधार गर्ने पहल गर्दै रहेको अवस्थामा २०७१ साल वैशाख २ गतेदेखि बोर्ड बिरुद्ध भएको आन्दोलनले गर्दा सुधार ल्याउन सक्ने अवस्था रहेन। जिन्सी खरिद गरी दाखिला गर्न मैले विभागीय प्रमुखहरूलाई स्पष्ट निर्देशन दिएको थिएँ। भौचरहरू नभेटिएको सम्बन्धमा लेखासम्बन्धी अभिलेखहरू सुरक्षित राख्नु पर्ने जिम्मेवारी कर्पोरेट सर्भिसेज महाशाखाको हो, आ.ले.प. र म.ले.प.को प्रतिवेदन पश्चात मात्र मेरो तहमा यकीन जानकारी पाउने अवस्था हो। गाडी भाडाको भुक्तानी गर्नु पर्ने कारण र प्रयोजनको सम्बन्धमा बोर्डको विविध प्रयोजनाका लागि उपत्यका भित्र र बाहिरको काममा जानु पर्दा, पत्रकार (विदेशी र स्वदेशी) लाई देश दर्शन गराउँदा लगायतका प्रयोजनका लागि सवारी साधन भाडामा लिने प्रचलन रहेको, गाडी भाडामा लिदा सूचिकृत फर्महरूबाट नाटाको रेटमा सवारी साधन भाडामा लिने गरेको हो। मिति २०७०।३।३१ मा बसेको १८७ औं बैठकले सहसचिव पूर्णचन्द्र भट्टराईको संयोजकत्वमा बनेको उपसमितिले बनाएको विनियमावली सर्व सम्मत हुन नसकेको र त्यसमा पूर्ण विचार गरी कानूनी भाषा लगायतका कुराहरू मिलाई पूर्ण पेश गर्ने भनी निर्णयअनुसार अर्को उपसमितिले परिमार्जन गरी बनाएको विनियमावलीलाई समितिले पूर्ण परिमार्जन गर्ने निर्णय गरी नेपाल पर्यटन बोर्ड आर्थिक विनियमावली २०७० मिति २०७०।१।२२ को १८९औं बैठकमा स्वीकृत गरी २०७०।४।१ गते देखि लागू भएको हो। नेपाल बन्दको समयमा स्वदेश तथा विदेशी पर्यटकहरू आवज जावत गर्नको लागि गाडीको व्यवस्था गरीने हुँदा त्यसको लागि खटेका कर्मचारीहरूको लागि खाना र खाजा उपलब्ध गराएको हो। ५२ दिन चलेको हडतालले बोर्डलाई अस्त व्यस्त बनाएकोले सो सम्बन्धमा सुरक्षा निकायबाट समेत कुनै पहल कदमी नभएकोले मैले सुरक्षाको

लागि सुरक्षा कर्मीहरु भर्ति गरेको हुँ भन्ने नेपाल पर्यटन बोर्डका कायम मुकायम कार्यकारी प्रमुख प्रतिवादी सुभाष निरौला भन्ने सुभाष कुमार निरौलाले अनुसन्धान अधिकारी समक्ष गरेको वयान।

५. आरोपपत्रमा अनियमितता गरी रकम हिनामिना गरे गराएको भनी औल्याइएका मुख्य शीर्षकहरु:

(१) कार्यक्रमनै नगरी बिल मात्र राखी रकम हिनामिना गरेको।

नेपाल पर्यटन बोर्डमा आ.व. २०६८।६९ देखि २०७०/०७१ सम्म विभिन्न कार्यक्रम बापत भनी विभिन्न मितिमा भएगरिएका भुक्तानी हेर्दा कुनै पनि कार्यको लागत अनुमान नै तयार नगरिएको, त्यस्तो कार्य गर्न कायदेशि नै नभएको, प्रचलित आर्थिक विनियमावली बमोजिमको प्रक्रिया नअपनाईएको र कार्य सम्पन्न प्रतीवेदन नभएबाट वद्विनयतपूर्वक कार्यक्रम नै नगरी भौचरसाथ बिल मात्र संलग्न गरी विभिन्न कार्यक्रम बापत रकम भुक्तानी गरेको देखाई हिनामिना गरेको। विभिन्न टुर प्याकेज भनी रकम भुक्तानी गरेकोमा त्यस्ता टुर प्याकेजमा को-को सहभागि थिए भन्ने नखुल्नुका साथै टुर प्याकेज भएको भन्ने देखिने प्रमाण बिना नै टुर प्याकेजको नाममा बिल मात्र संलग्न गरी भुक्तानी दिएको। विभिन्न देशमा प्रवर्द्धनात्मक समान पठाईएको भनिएको तर के कस्ता सामाग्रीहरु के-कती परिमाणमा पठाईएको हो त्यसको कुनै विवरण संलग्न नगरी भुक्तानी दिइएको। DVD उत्पादन भनी पटक-पटक खर्च लेखिएको तर सो DVD उत्पादन भई नेपाल पर्यटन बोर्डमा प्राप्त भएको भन्ने नदेखिएको, पाहुनालाई रिफ्रेसमेण्ट भनी रेष्टुरेण्टलाई भुक्तानी गरिएको तर को पाहुना हुन र के-कुन कार्यक्रममा आएका हुन भन्ने नखुलेको, पटक-पटक हाईटि खुवाईएको भनिएको तर सोको प्रयोजन, सहभागीहरुको नाम, सहभागिता पुष्टि हुने तथा कार्य सम्पन्न भएको देखिने कागज प्रमाण नभएको, तीम्बुङ्ग पोखरी (ताप्लेजुङ्ग) महोत्सवमा डिनर खुवाईएको भनी काठमाण्डौमा रहेको अमृत भोगको नाममा खर्च लेखिएको, Rhema Design Singapore लाई ITB Asia २०१३ मा स्टल डिजाईन भनी खर्च लेखिएको तर उक्त फर्मले भुक्तानी लिएको रसिद वा बैंक ट्रान्सफरको प्रमाण रहेको नदेखिएको समेतबाट नेपाल पर्यटन बोर्डका का. सु. कार्यकारी प्रमुख लगायत कर्मचारीहरुले वद्विनयतपूर्वक कार्यक्रम नै नगरी बिल भर्पाई संलग्न गरी भुक्तानी गरेको भनी विभिन्न भौचरहरुबाट आ.व.२०६९।७० मा रु.२,९८,५५,०९७।४५ र २०७०/०७१मा रु.५,२०,७४,५२५।- गरी जम्मा रु.७,३९,२९,५४२।- हिनामिना गरी हानी नोक्सानी गरे गराएको।

(२) समान खरिद नै नगरी बिल मात्र संलग्न गरी भुक्तानी गरेको भनी हिनामिना गरेको।

नेपाल पर्यटन बोर्डले विभिन्न मालसमान खरिद गरेको भनी आ.व. २०६८/०६९ देखि आ.व. २०७०/०७१ सम्ममा खरिद गरेको मालसमान मध्ये तालिकामा उल्लेखित भौचरहरुबाट खरिद गरिएको भनिएका मालसमानहरु स्टोर दाखिला (जिन्सीमा आमदानी) बाँधेको देखिदैँन। जिन्सी दाखिला गराउने कार्य सम्बन्धित शाखा/महाशाखाको हो भनी प्रचण्डमान श्रेष्ठ र सुभाष कुमार निरौलाले तथा कामको चाप र कर्मचारीको कमीले जिन्सी राख्ने चलन नभएको भनी कर्पोरेट महाशाखाको निमित्त निर्देशक समेत रहेका अनिल कुमार दासले आयोगमा बयान गरेको भए तापनि निजहरुले उल्लेखित मालसमान खरिद भएकै हो र बोर्डमा दाखिला आमदानी भएकोछ भन्न नसकेको हुँदा जिन्सी दाखिला बिना मालसमान वास्तविक रुपमै खरिद गरिएको हो भन्ने कुराको प्रमाण

नदेखिएको हुँदा नेपाल पर्यटन बोर्डका का.मु.कार्यकारी प्रमुख लगायत कर्मचारीहरूले वद्विनयतपूर्वक समान खरिद नै नगरी खरिद बिल मात्र संलग्न गरी रकम भुक्तानी दिई विभिन्न भौचरहरूबाट आ.व.२०६८/०६९मा रु.३९,९९,४०९।-आ.व.२०६९/०७०मा रु. ९,०९,५६,३०५।३६ र आ.व.२०७०/०७१मा रु.२,७४,६६,३२६।-गरी सम्म जम्मा रु.४,९६,२२,०३३।- हिनामिना गरी हानी नोक्सानी गरे गराएको।

(३) सवारी साधन भाडामा लिएको भनी बिल मात्र संलग्न गरी हिनामिना गरेको।

नेपाल पर्यटन बोर्डमा आ.व. २०६८/०६९ देखि २०७०।०७१ सम्म विभिन्न मितिमा कार, जीप, बस लगायतका सवारी साधनहरू भाडा तथा रिजर्भमा लिएको जनाई भुक्तानी खर्च लेखेको। बोर्डको आफ्नै सवारी साधन हुदाँहुदै अतीरिक्त सवारी साधन भाडामा लिनु पर्नाको कारण नखुलेको, नियमानुसारको खरिद प्रक्रिया अपनाई संझौता गरेर मात्र भाडामा लिनु पर्नेमा सो बमोजिम भए गरेको नदेखिएको, सवारी साधन प्रयोग गर्ने प्रयोगकर्ताको नाम नामेसी तथा निजले सवारी साधन प्रयोग गरेको प्रमाणित व्यहोरा नखुलेको, कुन स्थानमा जान सवारी साधन प्रयोग गरीएको हो भन्ने समेत नखुलेको, को कस्को नाममा रहेको के कुन र कती क्षमताको सवारी साधन प्रयोग भएको हो भन्ने नखुलेको तथा जे जुन प्रयोजनमा सवारीसाधन भाडामा लिइएको भनिएको हो सो कार्य सम्पन्न भएको भन्ने समेत नखुलेकोले सवारी साधन भाडामा लिइएको हो भन्ने नै देखिन नआई बोर्डका का. मु. कार्यकारी प्रमुख लगायत कर्मचारीहरूले वद्विनयतपूर्वक सवारी साधन भाडामा नलिई बिल मात्र संलग्न गरी रकम भुक्तानी दिई विभिन्न भौचरहरूबाट आ.व.२०६८/०६९मा रु.३९,८८,२९२।- आ.व.२०६९/०७०मा रु.७६,९६,६०३।- र २आ.व.०७०/०७१ रु.७९,५७,५९८।- गरी जम्मा रु.९,९६,४२,४९३ हिनामिना गरी हानी नोक्सानी गरे गराएको।

(४) मदिरा खरिद गरेको बिल संलग्न गरी हिनामिना गरेको।

नेपाल पर्यटन बोर्डमा मदिरा खरिद तथा उपभोग भनी आ.व. २०६९।०७० देखि २०७०।०७१ सम्म पटक-पटक गरी लाखौं रुपैया खर्च लेखेको देखियो। बोर्डको कार्य प्रकृतीले कुनै कार्यक्रममा मदिरा खरिद तथा उपभोग गर्न गराउन पर्ने भएमा सोको कारण र औचित्य खुलाई विधिवत निर्णय वा आदेश गरी गराई मात्र खरिद तथा उपभोग गर्नु गराउनु पर्नेमा यसतर्फको भुक्तानी भौचर हेर्दा मादक पदार्थ खरिद गर्नु पर्ने कारण तथा आधार नखुलेको, मदिरा के-कुन कारण वा प्रयोजनको लागि खरिद गरिएको हो भन्ने नखुलेको, मदिरा खरिद गर्ने भनी कुनै निर्णय भएको समेत देखिन नआई उक्त मदिरा को-कस्को निर्णयले खरिद गरीएको हो र को-कस्ले उपभोग गरेको भन्ने समेत नखुलेको हुँदा नेपाल पर्यटन बोर्डका का.मु.कार्यकारी प्रमुख लगायत कर्मचारीहरूले वद्विनयतपूर्वक खरिद बिल मात्र संलग्न गरी रकम भुक्तानी दिई विभिन्न भौचरहरूबाट आ.व. २०६८/०६९मा रु.६,३६,७२८।- र आ.व. २०७०/०७१मा रु.९८४०३७७।- गरी जम्मा रु.२४,७७,९०५।- हिनामिना गरी हानी नोक्सानी गरे गराएको।

(५) अन्तर्राष्ट्रिय मेलाको नाममा रकम भुक्तानी गरी हिनामिना गरेको।

नेपाल पर्यटन बोर्डबाट विदेशमा भएका अन्तर्राष्ट्रिय मेलाहरुमा भाग लिएको भनी आ.व. २०६९।७० र २०७०।०७१ मा पटक-पटक रकम भुक्तानी गरेको। भुक्तानी भौचरबाट कुन मेला भएको भन्ने पुष्टि हुने कागजात संलग्न नरहेको। अन्तर्राष्ट्रिय मेलामा भाग लिन जाँदा भोज खुवाएको भनी बिल पेश गरेको आधारमा भुक्तानी गरेको तर त्यसरी भोज खुवाउनु पर्ने प्रयोजन तथा औचित्य नखुलेको तथा सोको लागि बोर्डबाट कुनै आदेश वा निर्णय भएको नदेखिएको। मेलामा कर्मचारी खटाउदा भ्रमण खर्च मात्र वेहोर्ने भनेकोमा होटल खर्च समेत व्यहोरेको। जस्ता कार्य गरी बोर्डका का.मु.कार्यकारी प्रमुख लगायत कर्मचारीहरुले वद्विनयतपूर्वक अन्तर्राष्ट्रिय मेलाको नाममा बिल मात्र संलग्न गरी भौचर नं २७१२ र ३०९०बाट रकम भुक्तानी दिई आ.व. २०६९।७० र २०७०/०७१ मा जम्मा रु.८,६४,२२५।- वरावर दुरुपयोग हानी नोक्सानी गरे गराएको।

(६) व्यक्तिगत कार्यमा खर्च भएको बिल भरपाई पेश गरी भुक्तानी दिई हिनामिना गरेको।

नेपाल पर्यटन बोर्डले खर्च गर्दा बोर्डको उद्देश्यअनुरूप पर्यटन प्रवर्द्धनसँग सम्बन्धीत कामको लागि मात्र खर्च गर्नु पर्नेमा आ.व. २०६८/०६९ देखि २०७०/०७१ सम्म भएको खर्च हेर्दा कतिपय खर्चहरु बोर्डको उद्देश्य अनुरूप पर्यटन प्रवर्द्धनसँग असम्बन्धित काममा गरिएको र कतिपय खर्चहरु नक्कली कागजात खडा गरी खर्च भुक्तानी गरेको। नेपाल बन्दको नाममा पटक-पटक मासु, चिउरा, फलफूल समेत खरिद गरेको भनी लाखौं खर्च लेखेको, बोर्डका कर्मचारीको बिहेमा पार्टी दिएको तथा उपहार खरिद गरेको भनी खर्च लेखेको, बोर्डका कर्मचारीहरु पिकनिक गएकोमा पिकनिक खर्च भनी भुक्तानी लेखेको, आफैले काल्पनिक संस्था खडा गरी ती संस्थाहरुलाई विभिन्न कार्यक्रम बापत भनी भुक्तानी दिई लिई हिनामिना गरी हानी नोक्सानी पुऱ्याएको सो शीर्षकबाट भुक्तानी लेखेको भौचर संलग्न कागजातमा उल्लेखित तीनवटा संस्थाको लेटरप्याडमा संस्थाको छाप नलागेको, संस्थाको कुनै ठेगाना उल्लेख नभएको, ती संस्थाहरुसँग गरिएको भनिएको सम्झौतामा संस्थाका तर्फबाट कसैले दस्तखत नगरेको देखिनुका साथै सो सम्बन्धमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय काठमाण्डौंमा पत्राचार गर्दा ती कुनै पनि संस्थाहरु दर्ता नरहेको भनी लेखी आएबाट आफै नक्कली कागजात तयार गरी विभिन्न संस्थाको नाममा रकम लिएर खाएको भन्ने देखिई खर्च पुष्टि हुने कागज प्रमाण बिना भुक्तानी मेमो उठाई भुक्तानी भएको कारण समेतबाट बोर्डमा नक्कली कागजात तयार गरी तथा अर्काको नाममा कीर्ते दस्तखत गरी रकम भुक्तानी लिने गरेको। सो कार्य बोर्डका का.मु.कार्यकारी प्रमुख लगायत कर्मचारीहरुले वद्विनयतपूर्वक व्यक्तिगत कार्यमा खर्च भएको बिल मात्र संलग्न गरी विभिन्न भौचरहरुबाट रकम भुक्तानी दिई आ.व. २०६८/०६९मा रु.१,४३,२९,८९१।- र आ.व.२०७०/०७१मा रु.३,२९,६४,९८८।- गरी जम्मा रु.४,६४,९४,८७९।- रकम हिनामिना गरी हानी नोक्सानी गरे गराएको।

(७) बैंक खाताबाट रकम निकाली हिनामिना गरेको।

नेपाल पर्यटन बोर्डमा भएको खर्चको ट्याली (सफ्टवेयर) बाट आ.व. २०६९।७० र २०७०/०७१ सम्ममा विभिन्न मितिमा विभिन्न नाउंमा ठूलो रकम भुक्तानी भएको, खर्चका भुक्तानी भौचर (PV) भए पनि सो भुक्तानी भौचरअनुसार खर्च पुष्ट्याई हुने खरिद तथा जनरल भौचर नदेखिएको। यस सम्बन्धमा

प्रतिवादीहरूले सो भुक्तानी भौचर (पिभि) तथा सो भुक्तानीलाई पुष्टि गर्ने बिल तथा सम्बद्ध कागजात समेत खुलाउन नसकेको विभिन्न भौचरहरूबाट बैकबाट रकम निकाली PV नभएको आ.व. २०६९/७०मा रु.४,६८,३२,८७४।- र आ.व. २०७०/७१मा रु.७,२२,३५,२०६।- एवम् PV भएको तर PJV नभएको आ.व. २०६९/७० मा रु.१,४८,०५,७०५।- र २०७०/७१मा रु.१,३१,९३,८५०।- गरी जम्मा रु.१४,७०,६७,६३५।- रकम दुरुपयोग गरी हिनामिना हानी नोक्सानी गरे गराएको।

(८) नक्कली हवाई टिकट पेश गरी रकम हिनामिना गरेको।

नेपाल पर्यटन बोर्डले आर्थिक वर्ष २०६८/०६९ देखि २०७०/०७१ सम्ममा विभिन्न एयर लाइन्सका आन्तरिक हवाई टिकटहरू बापत पटक-पटक भुक्तानी गरेको। त्यसरी भौचरसाथ संलग्न गरीएका हवाई टिकटको सम्बन्धमा सम्बन्धीत एयरलाइन्सलाई सोधी पठाउँदा ती एयरलाइन्सहरूबाट प्राप्त जवाफ (विवरण) को आधारमा रद्द गरीएका तथा पहिले नै भुक्तानी भैसकेका हवाई टिकट बापत समेत भुक्तानी दिएको तथा भुक्तानी दिइएका केही हवाई टिकटहरू नक्कली भएको। त्यस्तै अन्तर्राष्ट्रिय हवाई टिकटको सम्बन्धमा टिकट उपलब्ध गराउने वल्ड वाईड एशियन ट्राभल्स एण्ड टुर्स प्रा.लि.बाट प्राप्त **Purchase Voucher NTB Commission** भनी उल्लेख भएको। बोर्डलाई टिकट उपलब्ध गराउने वल्ड वाईड एशियन ट्राभल्स एण्ड टुर्स प्रा.लि.का प्रबन्ध निर्देशक महेन्द्र खनालले आयोगमा बयान गर्दा आन्तरिकतर्फ नेपाल पर्यटन बोर्डबाट माग आए अनुसार नक्कली एयर टिकट र बिलहरू पेश गर्ने गरेको, त्यसरी पेश गर्दा एयरलायन्सबाट टिकट बापत पाउने कमिशन बराबरको रकम कट्टा गरी नेपाल पर्यटन बोर्डका कार्यकारी प्रमुख समेतलाई बुझाउने गरेको तथा अन्तर्राष्ट्रिय हवाई टिकटमा सर्भिस चार्ज बापत ट्राभल्सले केही रकम जोडी माग गरेबमोजिमको कमिशन टिकट माग गर्ने सम्बन्धित महाशाखा र कर्पोरेट महाशाखामा दिने गरेको भनी उल्लेख गरेबाट नेपाल पर्यटन बोर्डका का.मु.कार्यकारी प्रमुखलगायत कर्मचारीहरूले वद्विनयतपूर्वक नक्कली हवाई टिकट संलग्न गरी विभिन्न भौचरहरूबाट रकम भुक्तानी दिई आ.व. २०६८/०६९मा रु.४,९९,७२६।- आ.व. २०६९/०७० मा रु.१४,१०,६१९।- र आ.व. २०७०/०७१ मा रु.४२,२९,२६५।- गरी जम्मा रु.६१,३९,६१०।- रकम दुरुपयोग गरी हानी नोक्सानी गरे गराएको।

(९) कार्यालय सहायक तथा कर्मचारीहरूको नाममा चेक काटी भुक्तानी लिई हिनामिना गरेको।

नेपाल पर्यटन बोर्डबाट ७ वर्षअघि जागिर छाडेका सुमित बरालको नाउँमा चेक काटी रु.६,८२,९०९।-, बोर्डका पोखरा शाखा इन्चार्ज श्रद्धा श्रेष्ठ बोर्डबाटै रसिया भ्रमणमा गएको समयमा निजको नाउँमा चेक काटी रु.९,८०,३७०।-, झापा शाखाका सहायक कर्मचारी सुशिमता दहालको नाममा चेक काटी रु.८,००,०००।-, बोर्डकै कर्मचारी लेखनाथ भुषालको नाममा चेक काटी रु.१०,००,०००।-, बोर्डका अर्का कर्मचारी प्रदिप बस्नेतको नाममा विभिन्न चेक काटी क्रमशः रु.२,९९,२५०।-, रु.१६,३०,५२९।-, रु.७,९५,०००।-, रु.४,९०,०००।-, रु.४,९५,०००।-, रु.६,४६,८४०।-, रु.५०,०००।-, रु.१,३२,७४३।- तथा रु.५०,०००।- गरी जम्मा रु.४५,८९,३६२।- भुक्तानी दिएको निजहरूले आयोगमा बयान गर्दा उल्लेखित चेक

आफूहरूको नाममा काटिएको भए पनि चेकमा भएको सही आफ्नो नभएको र भुक्तानी समेत नलिएको भनी उल्लेख गरेका र निजहरूको नमूना हस्ताक्षर र उल्लेखित चेकहरूमा भएको हस्ताक्षर एक आपसमा नभिड्ने भनी केन्द्रीय प्रहरी विधि विज्ञान प्रयोगशालाबाट परीक्षण प्रतिवेदन प्राप्त भए समेतबाट नेपाल पर्यटन बोर्डका कर्मचारीहरूले वद्विनयतपूर्वक कार्यालय सहायक तथा कर्मचारीहरूको नाममा चेक काटी रकम भुक्तानी लिई आ.व. २०७०/०७१ मा जम्मा रु.८०,५२,६४१।- रकम हिनामिना गरी हानी नोक्सानी गरे गराएको।

(१०) नेपाल पर्यटन बोर्ड आर्थिक विनियमावली, २०७० लाई संशोधन गरी बढी भुक्तानी गराई तथा बोर्डमा भएको अनियमित खर्च अनुमोदन गरी स्वीकृत गरी हिनामिना गरेको।

नेपाल पर्यटन बोर्ड ऐन, २०५३ अनुसार बोर्डको मिति २०७०।०७।०८ मा बसेको समितिको १८८ औं बैठकले नेपाल पर्यटन बोर्डबाट भएको २०७० साल साउन महिनादेखि असोज सम्मको खर्च अनुमोदन गरी सो अवधिमा माथि उल्लेखित विभिन्न शिर्षकबाट भएका गैरकानूनी खर्च मध्ये २०७० साल साउन महिनादेखि असोजसम्मको जम्मा रु.१०,६७,६६,७५९।- खर्च अनुमोदन गरी समेत बोर्डलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याएको। त्यस्तै सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को मर्मलाई समेत मनन् नगरी मिति संशोधन सहीतको “नेपाल पर्यटन बोर्ड आर्थिक विनियमावली तथा कार्यविधि २०७०” लाई १८९औं बैठकले सो विनियमावलीलाई २०७०।०४।०१ देखिनै लागू हुने गरी स्वीकृत गर्ने निर्णय गरी दैनिक भ्रमण भत्ता खर्च, आवास खर्च, विविध खर्चमा अस्वभाविक वृद्धि गर्नुका साथै, सार्वजनिक खरिद ऐन नियम विपरीत भएको सो संशोधनबाट दैनिक भ्रमण खर्चमा रु.६१,२८,२७७।- बढी भुक्तानी हुन गई नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी नोक्सानी भएको।

अभियोग र दावी:

६. प्रतिवादी प्रचण्डमान श्रेष्ठको हकमा अभियोग:

प्रतिवादी प्रचण्डमान श्रेष्ठ मिति २०६४।७।१६ देखि २०६८।८।१५ सम्म नेपाल पर्यटन बोर्डको कार्यकारी प्रमुखको रूपमा कार्यरत रहंदा आ.व.०६७/०६८ मा निज प्रतिवादीले विभिन्न प्रयोजनमा खर्च स्वीकृत गर्नुका साथै खर्च भुक्तानी समेत दिएको श्रेस्ता कागजातबाट देखिंदा माथि प्रकरण २ मा उल्लेख भएबमोजिम समान खरिद नै नगरी बिल मात्र संलग्न गरी भुक्तानी गरी रु. १५,१६,००१।-, प्रकरण ३ मा उल्लेख भएअनुसार सवारी साधन भाडामा लिएको भनी बिल मात्र संलग्न गरी रु.१३,४६,२५९।-, प्रकरण ८ मा उल्लेख भएअनुसार नक्कली हवाई टिकट पेश गरी रु. १७,८७०।- समेत जम्मा रु.२८,८०,१३०।- वद्विनयतपूर्वक हिनामिना गरी नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याई निजले भ्रष्टाचार निवारण ऐन २०५९ को दफा १७ द्वारा परिभाषित कसूर अपराध गरेको देखिंदा निजलाई विगो रु. २८,८०,१३०।- (अठ्ठाईस लाख असी हजार एक सय तीस रुपैया) कायम गरी सोही ऐनको दफा १७ वमोजिम विगो असुल उपर गरी सोऐनको दफा ३(१) तथा ३(१) (छ) वमोजिम सजाय हुन साथै निज प्रतिवादी प्रचण्डमान श्रेष्ठ नेपाल पर्यटन

बोर्डको प्रमुख रहेको हुँदा निजलाई सोही ऐनको दफा २४ बमोजिम थप सजाय समते गरी पाउँन माग दावी लिईएको।

७. प्रतिवादी सुभाष निरौला भन्ने सुभाष कुमार निरौलाको हकमा अभियोगः

प्रतिवादी सुभाष कुमार निरौला नेपाल पर्यटन बोर्डमा मिति २०५७।०८।०५ मा निर्देशक पदमा सेवा प्रवेश गरी मिति २०६४।०८।०६ मा वरिष्ठ निर्देशक, मिति २०६९।०२।२६ मा निमित्त कार्यकारी प्रमुख र मिति २०७०।०४।०९ देखि का.मु.कार्यकारी प्रमुख पदमा कार्यरत रहेको आ.व. ०६८/०६९ देखि आ.व. ०७०/०७१ सम्मको अवधिमा निजले माथि प्रकरण १ मा उल्लेख भएअनुसार कार्यक्रमनै नगरी बिलमात्र राखी हिनामिना गरेको रु. ७,१०,३८,६३०।, प्रकरण २ मा उल्लेख भए अनुसार समान खरिद नै नगरी बिल मात्र संलग्न गरी हिनामिना गरेको रु. ३,७०,८३,५९३।-, प्रकरण ३ मा उल्लेख भएअनुसार सवारी साधन भाडामा लिएको भनी बिल मात्र संलग्न गरी हिनामिना गरेको रु.१,५५,४९,७०३।-, प्रकरण ४ मा उल्लेख भएअनुसार मदिरा खरिद गरेको बिल संलग्न गरी हिनामिना गरेको रु. २२,९५,३८१।-, प्रकरण ५ मा उल्लेख भएअनुसार अन्तर्राष्ट्रिय मेलाको नाममा रकम भुक्तानी गरेको भनी हिनामिना गरेको रु.७,२०,६७५।-, प्रकरण ६ मा उल्लेख भए अनुसार व्यक्तिगत कार्यमा खर्च भएको बिल भरपाई पेश गरी भुक्तानी दिएर हिनामिना गरेको रु. ४,६०,००,३५४।-, प्रकरण ७ मा उल्लेख भएअनुसार बैंक खाताबाट रकम निकाली हिनामिना गरेको रु. १४,५२,६९,८३४।-, प्रकरण ८ मा उल्लेख भएअनुसार नक्कली हवाई टिकट पेश गरी हिनामिना गरेको रु.५१,१५,९४१।-, प्रकरण ९ मा उल्लेख भएअनुसार कार्यालय सहायक तथा कर्मचारीहरुको नाममा चेक काटी हिनामिना गरेको रु. ८०,५२,६४१।-, र प्रकरण १० मा उल्लेख भएअनुसार नेपाल पर्यटन बोर्ड आर्थिक विनियमावली २०७० लाई संशोधन गरी बढी भुक्तानी गरी हानी नोक्सानी गराएको रु. ६१,२८,२७७।- गरी जम्मा रु. ३३,७२,५५,०२९।- वदिनयतपूर्वक हिनामिना गरी नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याई निजले भ्रष्टाचार निवारण ऐन २०५९ को दफा १७ द्वारा परिभाषित कसूर अपराध गरेको देखिदा निजलाई विगो रु. ३३,७२,५५,०२९।- (तेतीस करोड वहत्तर लाख पचपन्न हजार उनान्तीस रुपैया), कायम गरी सोही दफा १७ बमोजिम विगो असुल उपर गरी सोही ऐनको दफा ३(१) तथा ३(१) (झ) बमोजिम सजाय हुन साथै निज प्रतिवादी नेपाल पर्यटन बोर्डको प्रमुख रहेको हुँदा निजलाई सोही ऐनको दफा २४ बमोजिम थप सजाय समेत हुन माग दावी लिईएको।

८. अनिल दास भन्ने अनिल कुमार दासको हकमा :

प्रतिवादी अनिल कुमार दास नेपाल पर्यटन बोर्डमा मिति २०५५।११।३० मा सहायक प्रबन्धक पदमा सेवा प्रवेश गरी मिति २०६४।०४।०६ मा प्रबन्धक पदमा बढुवा भई मिति २०७०।०८।०९ देखि निमित्त निर्देशकको रुपमा कार्यरत रहेको र आ.व. ०६८/०६९ देखि आ.व. ०७०/०७१ सम्मको अवधिमा निजले माथि प्रकरण १ मा उल्लेख भएअनुसार कार्यक्रम नै नगरी बिल मात्र राखी हिनामिना गरेको रु ४,१०,०५,६६७।-, प्रकरण २ मा उल्लेख भए अनुसार समान खरिद नै नगरी बिल मात्र संलग्न गरी हिनामिना गरेको रु २,१२,४१,२३६।-, प्रकरण ३

मा उल्लेख भएअनुसार सवारी साधन भाडामा लिएको भनी बिल मात्र संलग्न गरी हिनामिना गरेको रु ६७,४९,७८९।-, प्रकरण ४ मा उल्लेख भएअनुसार मदिरा खरिद गरेको बिल संलग्न गरी हिनामिना गरेको रु. १४,११,१४१।-, प्रकरण ६ मा उल्लेख भएअनुसार व्यक्तिगत कार्यमा खर्च भएको बिल भरपाई पेश गरी भुक्तानी दिएर हिनामिना गरेको रु २,०६,०६,५५८।-, प्रकरण ७ मा उल्लेख भएअनुसार बैंक खाताबाट रकम निकाली हिनामिना गरेको रु. ७,७६,९५,९३२।-, प्रकरण ८ मा उल्लेख भएअनुसार नक्कली हवाई टिकट पेश गरी हिनामिना गरेको रु. २७,३५,०८०।- र प्रकरण ९ मा उल्लेख भएअनुसार कार्यालय सहायक तथा कर्मचारीहरुको नाममा चेक काटी हिनामिना गरेको रु. ८०,५२,६४१।- गरी जम्मा रु. १७,९४,९८,०४३।- वद्विनयतपूर्वक हिनामिना गरी नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याई भ्रष्टाचार निवारण ऐन २०५९ को दफा १७ द्वारा परिभाषित कसूर अपराध गरेको देखिदा निजलाई विगो रु. १७,९४,९८,०४३।-(सत्र करोड चौरानब्बे लाख अन्ठानब्बे हजार त्रिचालीस रुपैयाँ)।- कायम गरी सोही दफा १७ वमोजिम विगो असुल उपर गरी सोही ऐनको दफा ३(१) तथा ३(१) (झ) वमोजिम सजाय हुन मागदावी लिईएको।

९. प्रतिवादी नन्दनी लाहे थापा भन्ने नन्दनी लाहेको हकमा अभियोगः

प्रतिवादी नन्दनी लाहे थापा भन्ने नन्दनी लाहे नेपाल पर्यटन बोर्डमा मिति २०५५।०९।२२ मा प्रबन्धक पदबाट सेवा प्रवेश गरी मिति २०६०।१०।२२ मा निर्देशक र २०६७।१०।२३ मा वरिष्ठ निर्देशक पदमा बढुवा भई कार्यरत रहेको आ.व. ०६८/०६९ देखि आ.व. ०७०/०७१ सम्मको अवधिमा निजले माथि प्रकरण १ मा उल्लेख भएअनुसार कार्यक्रम नै नगरी बिल मात्र राखि हिनामिना गरेको रु.६,८८,९२८।-, प्रकरण २ मा उल्लेख भएअनुसार समान खरिद नै नगरी बिल मात्र संलग्न गरी हिनामिना गरेको रु.११,२६,३५९।-, प्रकरण ३ मा उल्लेख भएअनुसार सवारी साधन भाडामा लिएको भनी बिल मात्र संलग्न गरी हिनामिना गरेको रु.१३,४२,००८।-, प्रकरण ५ मा उल्लेख भएअनुसार अन्तर्राष्ट्रिय मेलाको नाममा रकम भुक्तानी गरेर हिनामिना गरेको रु.१,४३,५५०।- र प्रकरण ८ मा उल्लेख भएअनुसार नक्कली हवाई टिकट पेश गरी हिनामिना गरेको रु.१,१५,७७७।- गरी जम्मा रु.३४,१६,६२२।- वद्विनयतपूर्वक हिनामिना गरी नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याई निजले भ्रष्टाचार निवारण ऐन २०५९ को दफा १७ द्वारा परिभाषित कसूर अपराध गरेको देखिदा निजलाई विगो रु. ३४,१६,६२२।- (चौतीस लाख सोह्र हजार छ सय बाईस रुपैया) कायम गरी सोही दफा १७ वमोजिम विगो असुल उपर गरी सोही ऐनको दफा ३(१) तथा ३(१) (छ) वमोजिम सजाय हुन मागदावी लिईएको।

१०. प्रतिवादी आदित्य बरालको हकमा अभियोगः

प्रतिवादी आदित्य बराल नेपाल पर्यटन बोर्डमा मिति २०५७।७।२४ मा प्रबन्धक पदमा सेवा प्रवेश गरी मिति २०६३।१०।२१ मा निर्देशक र २०७०।१०।२२ देखि बरिष्ठ निर्देशक पदमा बढुवा भई कार्यरत रहेको आ.व. ०६८/०६९ देखि आ.व. ०७०/०७१ सम्मको अवधिमा निजले माथि प्रकरण १ मा उल्लेख भएअनुसार कार्यक्रम नै नगरी बिल मात्र राखि हिनामिना गरेको रु.१५,२६,४१५।-, प्रकरण २ मा उल्लेख भएअनुसार समान खरिद नै नगरी बिल मात्र संलग्न गरी

हिनामिना गरेको रु.१२,०६,२३४।-, प्रकरण ३ मा उल्लेख भए अनुसार सवारी साधन भाडामा लिएको भनी बिल मात्र संलग्न गरी हिनामिना गरेको रु.१०,०६,३२०।, प्रकरण ६ मा उल्लेख भएअनुसार व्यक्तिगत कार्यमा खर्च भएको बिल भरपाई पेश गरी भुक्तानी दिएर हिनामिना गरेको रु.४११३६६।-र प्रकरण ८ मा उल्लेख भए अनुसार नक्कली हवाई टिकट पेश गरी हिनामिना गरेको बिल भरपाई पेश गरी भुक्तानी दिई हिनामिना गरेको रु.२७७६०।- गरी जम्मा रु.४१,७८,०९५।- वदिनयतपूर्वक हिनामिना गरी नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याई निजले भ्रष्टाचार निवारण ऐन २०५९को दफा १७ द्वारा परिभाषित कसूर अपराध गरेको देखिदा निजलाई विगो रु. ४१,७८,०९५।- (एकचालीस लाख अठहत्तर हजार पन्चानब्बे रुपैया) कायम गरी सोही दफा १७ बमोजिम विगो असुल उपर गरी सोही ऐनको दफा ३(१) तथा ३(१) (छ) बमोजिम सजाय हुन मागदावी लिईएको।

११. प्रतिवादी हिक्मत सिंह ऐरको हकमा अभियोगः

प्रतिवादी हिक्मत सिंह ऐर नेपाल पर्यटन बोर्डमा मिति २०५७।०८।०१ मा प्रबन्धक पदमा सेवा प्रवेश गरी मिति २०६६।०३।०५ मा निर्देशक पदमा बढुवा भई कार्यरत रहेको आ.व. ०६८/०६९ देखि आ.व. ०७०/०७१ सम्मको अवधिमा निजले माथि प्रकरण १ मा उल्लेख भएअनुसार कार्यक्रम नै नगरी बिल मात्र राखि हिनामिना गरेको रु.३,३६,९४,२४४।-, प्रकरण २ मा उल्लेख भएअनुसार समान खरिद नै नगरी बिल मात्र संलग्न गरी हिनामिना गरेको रु.२०५६८०५५।-, प्रकरण ३ मा उल्लेख भएअनुसार सवारी साधन भाडामा लिएको भनी बिल मात्र संलग्न गरी संलग्न तालिकाबमोजिम हिनामिना गरेको रु.१,३०,२०,७४४।-, प्रकरण ४ मा उल्लेख भएअनुसार मदिरा खरिद गरेको बिल संलग्न गरी हिनामिना गरेको रु.१०,६५,९६४।-, प्रकरण ५ मा उल्लेख भएअनुसार अन्तर्राष्ट्रिय मेलाको नाममा रकम भुक्तानी गरेर हिनामिना गरेको रु.८,६४,२२५।-, प्रकरण ६ मा उल्लेख भएअनुसार व्यक्तिगत कार्यमा खर्च भएको बिल भरपाई पेश गरी भुक्तानी दिई हिनामिना गरेको रु.२,६०,७९,०४२।-, प्रकरण ७ मा उल्लेख भएअनुसार बैंक खाताबाट रकम निकाली हिनामिना गरेको रु.६,७५,७३,९०२।- र प्रकरण ८ मा उल्लेख भएअनुसार नक्कली हवाई टिकट पेश गरी हिनामिना गरेको रु.२५९७४३६।- गरी जम्मा रु.१६,५४,६३,६१२।- वदिनयतपूर्वक हिनामिना गरी नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याई निजले भ्रष्टाचार निवारण ऐन २०५९ को दफा १७ द्वारा परिभाषित कसूर अपराध गरेको देखिदा निजलाई विगो रु.१६,५४,६३,६१२।- (सोह करोड चौवन्न लाख त्रीसठ्ठी हजार छ सय वाह रुपैया) कायम गरी सोही दफा १७ बमोजिम विगो असुल उपर गरी सोही ऐनको दफा ३(१) तथा ३(१) (झ) बमोजिम सजाय हुन मागदावी लिईएको।

१२. प्रतिवादी काशीराज भण्डारीको हकमा अभियोगः

प्रतिवादी काशीराज भण्डारी मिति २०५६।०५।०१ मा नेपाल पर्यटन बोर्डको अधिकृत पदमा सेवा प्रवेश गरी मिति २०६३।०५।०२ मा बरिष्ठ प्रबन्धक र मिति २०६५।०४।०८ मा निर्देशक पदमा बढुवा भई कार्यरत रहेको आ.व. ०६८/०६९ देखि आ.व. ०७०/०७१ सम्मको अवधिमा निजले माथि प्रकरण १ मा उल्लेख भएअनुसार कार्यक्रम नै नगरी बिल मात्र राखी हिनामिना गरेको

रु.१३,३०,२३२।-, प्रकरण २ मा उल्लेख भएअनुसार समान खरिद नै नगरी बिल मात्र संलग्न गरी हिनामिना गरेको रु.१३,०१,५०५।-, प्रकरण ३ मा उल्लेख भए अनुसार सवारी साधन भाडामा लिएको भनी बिल मात्र संलग्न गरी हिनामिना गरेको रु.५,०४,४५०।-, प्रकरण ४ मा उल्लेख भएअनुसार मदिरा खरिद गरेको बिल संलग्न गरी हिनामिना गरेको रु.१,८१,७२४।-, प्रकरण ६ मा उल्लेख भए अनुसार व्यक्तिगत कार्यमा खर्च भएको बिल भरपाई पेश गरी भुक्तानी दिएर हिनामिना गरेको रु.१,०२,१६६।- र प्रकरण ८ मा उल्लेख भएअनुसार नक्कली हवाई टिकट पेश गरी संलग्न तालिकावमोजिम हिनामिना गरेको रु.६४,३८८।- गरी जम्मा रु.३४,८४,४६५।- वदिनयतपूर्वक हिनामिना गरी नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याई निजले भ्रष्टाचार निवारण ऐन २०५९ को दफा १७ द्वारा परिभाषित कसूर अपराध गरेको देखिदा निजलाई विगो रु.३४,८४,४६५।-(चौतीस लाख चौरासी हजार चार सय पैसठ्ठी रुपैया) कायम गरी सोही दफा १७ वमोजिम विगो असुल उपर गरी सोही ऐनको दफा ३(१) तथा ३(१) (छ) वमोजिम सजाय हुन मागदावी लिईएको।

१३. प्रतिवादी ध्रुव राईको हकमा अभियोगः

प्रतिवादी ध्रुव राई नेपाल पर्यटन बोर्डमा मिति २०५५।०९।१७ मा सहायक प्रबन्धक पदमा सेवा प्रवेश गरी मिति २०६०।०९।२२ मा प्रबन्धक पदमा बढुवा भई कार्यरत रहेको आ.व. ०६८/०६९ देखि आ.व. ०७०/०७१ सम्मको अवधिमा निजले माथि प्रकरण १ मा उल्लेख भएअनुसार कार्यक्रम नै नगरी बिल मात्र राखि हिनामिना गरेको रु.१,७०,४४८।-, प्रकरण २ मा उल्लेख भएअनुसार समान खरिद नै नगरी बिल मात्र संलग्न गरी हिनामिना गरेको रु.३,९०,९१२।, प्रकरण ३ मा उल्लेख भएअनुसार सवारी साधन भाडामा लिएको भनी बिल मात्र संलग्न गरी हिनामिना गरेको रु.२८,५७०।-र प्रकरण ६ मा उल्लेख भएअनुसार व्यक्तिगत कार्यमा खर्च भएको बिल भरपाई पेश गरी भुक्तानी दिएर हिनामिना गरेको रु.३७,४६९।- गरी जम्मा रु.६,२७,३९९।- वदिनयतपूर्वक हिनामिना गरी नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याई निजले भ्रष्टाचार निवारण ऐन २०५९ को दफा १७ द्वारा परिभाषित कसूर अपराध गरेको देखिदा निजलाई विगो रु.६,२७,३९९।- (छ लाख सत्ताईस हजार तीन सय उनान्सय रुपैया) कायम गरी सोही दफा १७ वमोजिम विगो असुल उपर गरी सोही ऐनको दफा ३(१) तथा ३(१) (ड) वमोजिम सजाय हुन मागदावी लिईएको।

१४. प्रतिवादी लिलाबहादुर बानियाँको हकमा अभियोगः

प्रतिवादी लिलाबहादुर बानिया नेपाल पर्यटन बोर्डमा मिति २०५७।०२।०२ मा सहायक प्रबन्धक पदमा सेवा प्रवेश गरी मिति २०६०।१२।१९ मा प्रबन्धक पदमा बढुवा भई कार्यरत रहेको आ.व. ०६८/०६९ देखि आ.व. ०७०/०७१ को अवधिमा निजले माथि प्रकरण ३ मा उल्लेख भएअनुसार सवारी साधन भाडामा लिएको भनी बिल मात्र संलग्न गरी संलग्न तालिका वमोजिमको जम्मा रु.१,००,२६०।- वदिनयतपूर्वक हिनामिना गरी नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याई निजले भ्रष्टाचार निवारण ऐन २०५९ को दफा १७ द्वारा परिभाषित कसूर अपराध गरेको देखिदा निजलाई

विगो रु.१,००,२६०।-(एक लाख दुई सय साठी रुपैया) कायम गरी सोही दफा १७ वमोजिम विगो असुल उपर गरी सोही ऐनको दफा ३(१) तथा ३(१) (घ) वमोजिम सजाय हुन मागदावी लिइएको।

१५. प्रतिवादी दिवाकर विक्रम राणा भन्ने दिवाकर राणाको हकमा अभियोग:

प्रतिवादी दिवाकर राणाले नेपाल पर्यटन बोर्डमा मिति २०५६।०४।३१ मा सहायक प्रबन्धक पदमा सेवा प्रवेश गरी मिति २०६०।०९।२२ मा प्रबन्धक र मिति २०६७।०९।२२ मा वरिष्ठ प्रबन्धक पदमा बढुवा भई कार्यरत रहेको आ.व. ०६८/०६९ देखि आ.व. ०७०/०७१ सम्मको अवधिमा निजले माथि प्रकरण २ मा उल्लेख भएअनुसार समान खरिद नै नगरी बिल मात्र संलग्न गरी जम्मा रु.२,५५,०४६।- वदिनयतपूर्वक हिनामिना गरी नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याई निजले भ्रष्टाचार निवारण ऐन २०५९ को दफा १७ द्वारा परिभाषित कसूर अपराध गरेको देखिदा निजलाई विगो रु.२,५५,०४६।-(दुई लाख पचपन्न हजार छयालीस रुपैया) कायम गरी सोही दफा १७ वमोजिम विगो असुल उपर गरी सोही ऐनको दफा ३(१) तथा ३(१) (घ) वमोजिम सजाय हुन मागदावी लिइएको।

१६. प्रतिवादी लक्ष्मण गौतमको हकमा अभियोग:

प्रतिवादी लक्ष्मण गौतम नेपाल पर्यटन बोर्डमा मिति २०६२।०३।२८ मा सहायक प्रबन्धक पदमा सेवा प्रवेश गरी मिति २०६५।०४।०७ मा प्रबन्धक पदमा बढुवा भई कार्यरत रहेको आ.व. ०६८/०६९ देखि आ.व. ०७०/०७१ को अवधिमा निजले माथि प्रकरण ३ मा उल्लेख भएअनुसार सवारी साधन भाडामा लिएको भनी बिल मात्र संलग्न गरी जम्मा रु.३,६८,१५६।- वदिनयतपूर्वक हिनामिना गरी नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याई निजले भ्रष्टाचार निवारण ऐन २०५९ को दफा १७ द्वारा परिभाषित कसूर अपराध गरेको देखिदा निजलाई विगो रु.३,६८,१५६।- (तीन लाख अठसठ्ठी हजार एक सय छपन्न रुपैया) कायम गरी सोही दफा १७ वमोजिम विगो असुल उपर गरी सोही ऐनको दफा ३(१) तथा ३(१) (घ) वमोजिम सजाय हुन मागदावी लिइएको।

१७. प्रतिवादीहरु सुशिल घिमिरे, शरदचन्द्र पौडेल, मेघबहादुर पाण्डे, टीकाराम सापकोटा, पम्फादेवी धमला (पौडेल), डिल्लीप्रसाद शिवाकोटी, रतीसचन्द्रलाल सुमन, रेवतबहादुर थापा, ध्रुवनारायण श्रेष्ठ, फुरगेलजे शेर्पा र रञ्जनकृष्ण खनालको हकमा अभियोग:

नेपाल पर्यटन बोर्डको कार्यकारी समितिमा मिति २०६९।१०।१९ देखि मिति २०७१।०४।०५ सम्म अध्यक्ष रहेका प्रतिवादी सुशिल घिमिरे, मिति २०६९।०६।२३ देखि मिति २०७१।०५।१५ सम्म सदस्य रहेका प्रतिवादी मेघबहादुर पाण्डे, मिति २०६८।०९।१८ देखि मिति २०७१।०९।१७ सदस्य रहेका प्रतिवादीहरु रेवतबहादुर थापा, फुरगेलजे शेर्पा र पम्फादेवी धमला (पौडेल), मिति २०७०।०३।२६ देखि हालसम्म सदस्य रहेका प्रतिवादी रतीसचन्द्र लाल सुमन, मिति २०७०।०८।२६ देखि हालसम्म सदस्य रहेका प्रतिवादी ध्रुवनारायण श्रेष्ठले कार्यकारी समितिको मिति २०७०।७।८ मा बसेको १८८ औं बैठकबाट कार्यकारी कार्यकारी समितिको मिति २०७०।३।२६ मा बसेको १८६ औं बैठकको निर्णय र नेपाल पर्यटन बोर्ड आर्थिक विनियम तथा कार्यविधि, २०५५ ले गरेको व्यवस्थाअनुसार चालु आ.व. २०७०/७१ को प्रथम ३ (तीन) महिना

(२०७० श्रावणदेखि आश्विन) का लागि स्वीकृत भएअनुसार का.मु. कार्यकारी प्रमुखले बैठक समक्ष प्रस्तुत गर्नु भएको बोर्डबाट सम्पन्न कार्यक्रम र सम्मको खर्चहरू बैठकले अनुमोदन गर्यो भनी निर्णय भएको। कार्यकारी समितिलाई बोर्डको वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट स्वीकृतसम्म गर्ने अधिकार प्रदान गरेकोमा बोर्डबाट एक आपसमा मिलेमतो गरी बोर्डलाई हानी नोक्सानी पुर्याउने गरी चालु आ.व.२०७०/०७१ को प्रथम ३ महिना (२०७० श्रावणदेखि आश्विन) को अवधीमा भएको खर्च अनाधिकृत रूपमा गरी माथि प्रकरण १० मा उल्लेख भएबमोजिम बोर्डमा भएको अनियमित खर्च अनुमोदन गरी संलग्न तालिकाअनुसारको रु.१०,६७,६६,७५९।- र प्रकरण १० मा उल्लेख भएबमोजिम पर्यटन बोर्ड आर्थिक विनियमावली, २०७० लाई संशोधन गरी बढी भूक्तानी दिएको रु. ६१,२८,२७७।- समेत जम्मा रु.११,२८,९५,०३६।- नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०४९ को दफा १७ द्वारा परिभाषित कसुर गरेको देखिदा निजहरूलाई बिगो रु.११,२८,९५,०३६।- (एघार करोड अष्टाईस लाख पन्चानब्बे हजार छत्तीस रुपैया) कायम गरी दफा १७ बमोजिम बिगो असुल उपर गरी दफा ३(१) तथा ३ (१) (झ) बमोजिम सजायको माग दावी लिईएको। साथै कार्यकारी समितिका अध्यक्ष सुशिल कुमार घिमिरे तत्काल संस्कृती पर्यटन तथा नागरीक उड्डयन मन्त्रालयका सचिव (रा.प. विशिष्ठ श्रेणी) को पदाधिकारी रहेको र रतीशचन्द्रलाल सुमन तत्कालीन नेपाल नागरीक उड्डयन प्राधिकरणको महानिर्देशक पदमा कार्यरत रहेको देखिदा निजहरूको हकमा सोही ऐनको दफा २४ बमोजिम थप सजायको माग दावी लिईएको।

१८. प्रतिवादीहरू शरदचन्द्र पौडेल र टीकाराम सापकोटाको हकमा अभियोग:

कार्यकारी समितिका सदस्य तथा पूर्णचन्द्र भट्टराईको संयोजकत्वमा गठीत उप-समितिका सदस्यद्वय टीकाराम सापकोटा र शरदचन्द्र पौडेलले एक पटक आफैले पेश गरी पारित गरेको विनियमावली कुनै कानूनी आधार र प्रमाण बिना रञ्जनकृष्ण अर्याल र सुभाष कुमार निरौलाले परिमार्जन गरेको भनिएको आर्थिक विनियमावलीलाई समेत सहमती जनाई पारित गरेको उक्त नियमावली पारित गर्दा कार्यकारी समितिमा सदस्य डिल्ली प्रसाद शिवाकोटीले समेत उपस्थित भै पारित गरेको देखिदा निजहरूकोले संलग्न तालिकाबमोजिमको रु. ६१,२८,२७७।- वदिनयतपूर्वक नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १७ द्वारा परिभाषित कसूर अपराध गरेको हुँदा निजहरूलाई विगो रु. ६१,२८,२७७।- (एकसठ्ठी लाख अष्टाईस हजार दुई सय सतहत्तर रुपैया) कायम गरी सोही दफा १७ बमोजिम विगो असुल उपर गरी सोही ऐनको दफा ३(१) र ३(१)(ज) बमोजिम सजायको माग दावी लिइएको।

१९. प्रतिवादीहरू रंजनकृष्ण अर्याल र लक्ष्मण गौतमको हकमा अभियोग:

तत्कालीन सह सचिव प्रतिवादी रंजन कृष्ण अर्याल पर्यटन मन्त्रालयका तर्फबाट कानूनी विज्ञको रूपमा नेपाल पर्यटन बोर्डमा २०६९ साल देखिनै आमन्त्रित सदस्यको रूपमा उपस्थित भै बोर्डको निर्णयमा संलग्न रहेको। प्रतिवादी लक्ष्मण गौतम समेतले पेश गरेको आर्थिक विनियमावलीको विषयमा निज रंजन कृष्ण अर्याललाई जानकारी भएको र आफूलाई मन्त्रालयबाट कानूनी विज्ञको रूपमा नै बोर्डमा

प्रतिनिधित्व गर्नका लागि पठाएकोमा निजले बोर्डका तर्फबाट हुने काम कारवाही तथा निर्णय कानून सम्मत छन् छैनन् भन्ने सम्बन्धमा एकीन गर्नु पर्ने र गैरकानूनी भएको अवस्थामा असहमती नजनाई बोर्डले अनिवार्य रूपमा पालना गर्नु पर्ने सार्वजनिक खरिद ऐनको उल्लंघन हुने गरी सुरुवातदेखि नै बोर्डका कार्यकारी समिति एवं पदाधिकारीहरूसंग मिलेमतो गरी संलग्न तालिकाबमोजिम रु. ६१,२८,२७७।- बोर्डलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १७ द्वारा परिभाषित कसुर गरेको देखिदा निजहरूलाई विगो रु. ६१,२८,२७७।- (एकसठ्ठी लाख अठ्ठाईस हजार दुई सय सतहत्तर रुपैया) कायम गरी सोही ऐनको दफा ३(१) र ३(१)(ज) बमोजिम सजायको माग दावी लिने।

२०. प्रतिवादीहरू टीकाराम सापकोटा र शरदचन्द्र पौडेलको हकमा अभियोगः

कार्यकारी समितिका सदस्य तथा पूर्णचन्द्र भट्टराईको संयोजकत्वमा गठीत उप समितिका सदस्यद्वय टीकाराम सापकोटा र शरदचन्द्र पौडेलले एक पटक आफैले पेश गरी पारित गरेको विनियमावली कुनै कानूनी आधार र प्रमाण बिना रञ्जनकृष्ण अर्याल र सुभाष कुमार निरौलाले परिमार्जन गरेको भनीएको आर्थिक विनियमावलीलाई समेत सहमती जनाई पारित गरेको उक्त नियमावली पारित गर्दा कार्यकारी समितिमा सदस्य डिल्ली प्रसाद शिवाकोटीले समेत उपस्थित भै पारित गरेको देखिदा निजहरूकोले संलग्न तालिका बमोजिमको रु. ६१,२८,२७७।- बढिनयतपूर्वक नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानीनोक्सानी पुऱ्याई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १७ द्वारा परिभाषित कसूर अपराध गरेको हुँदा निजहरूलाई विगो रु. ६१,२८,२७७।- (एकसठ्ठी लाख अठ्ठाईस हजार दुई सय सतहत्तर रुपैया) कायम गरी सोही दफा १७ बमोजिम विगो असूल उपर गरी सोही ऐनको दफा ३(१) र ३(१)(ज) बमोजिम सजायको माग दावी लिइएको।

२१. प्रतिवादी महेन्द्र खनालको हकमा अभियोगः

वल्ड वाईड एशियन ट्राभल्स एण्ड टुर्स प्रा.लि.का प्रबन्ध निर्देशक प्रतिवादी महेन्द्र खनालले माथि प्रकरण ८ मा उल्लेख भएअनुसार नेपाल पर्यटन बोर्डका का.मु. कार्यकारी प्रमुखलगायत कर्मचारीहरूलाई कमिसन तथा नक्कली एवं दोहोरो हवाई टिकट उपलब्ध गराई रु.६१,३९,६१०।- बढिनयतपूर्वक हिनामिना गरी नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याई भ्रष्टाचार निवारण ऐन २०५९ को दफा ८ (४) द्वारा परिभाषित कसूर गरेको देखिदा निजलाई विगो रु.६१,३९,६१०।- (एकसठ्ठी लाख उनन्चालीस हजार छ सय दश रुपैया) कायम गरी सोही दफा ८(४) बमोजिम सजायको माग दावी लिइएको।

२२. आरोपपत्रको विरुद्ध खण्डमा प्रतिवादी कायम गरीएका तर अभियोदावी खण्डमा सजायमा छुट दिई साक्षीको रूपमा बुझिपाउन अनुरोध गरिएको व्यहोराः

आरोपपत्रमा प्रतिवादी कायम गरीएका मध्येका नेपाल पर्यटन बोर्डका कर्मचारीहरू उदय भट्टराई, नवीन पोखरेल, शरद प्रधान, प्रदिप पौडेल, गोविन्दराज वली, मणिराज लामिछाने, सुनिल शर्मा, विमल शर्मा कंडेल, समिर बज्राचार्य, कुन्दन शर्मा, जितेन्द्र भट्टराई, नम्रता श्रेष्ठ, जानकी प्रसाद उपाध्याय, सूर्य थपलिया, सुमन घिमिरे, रानु शाह, रोहिणी प्रसाद खनाल, दीपकराज जोशी, सुदन सुवेदी, सन्तोष

विक्रम थापा, लेखनाथ भुषाल, श्रद्धा श्रेष्ठ, प्रदिप बस्नेत, खेमराज तीमल्सेना, अर्चना के.सी. राणा उज्ज्वला दली, खड्ग विक्रम शाहले भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १७ द्वारा परिभाषित कसूर गरेको देखिएता पनि ती कर्मचारीहरूमध्ये कसैलाई का.मु. कार्यकारी प्रमुख सुभाष कुमार निरौलासमेतले कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनमा काम नम्बर दिने, भुक्तानीको लागि पेश भएको कागजात हस्ताक्षर नगरी अवज्ञा गरेमा स्पष्टिकरण माग गर्ने आफूले पहिला हस्ताक्षर गरी कर्मचारीलाई हस्ताक्षर गर्न दवाव दिएको देखिएको साथै अनुसन्धानको क्रममा अनुसन्धान अधिकृतलाई अनुसन्धानमा सहयोग पुऱ्याएको हुदाँ निजहरूलाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ५५ तथा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८ को दफा १९(१५) बमोजिम सजायको हकमा पूर्ण छुट गरी निजहरूलाई सरकारी साक्षी सरह वुझी पाउन भन्ने आरोपपत्र।

२३. म अध्यागमन विभागको महानिर्देशक पदमा २०७० बैशाखदेखि कार्यरत रहेको र सो पद पर्यटन बोर्डको कार्यकारी सयिमतिमा पदेन सदस्य रहने व्यवस्था अनुसार बोर्डको कार्यकारी समितिमा थिएँ। बोर्ड कार्यकारी समितिको मिति २०७०।३।३१ को १८७ औं बैठकले बोर्डको आर्थिक विनियमावली स्वीकृत गर्ने एजेण्डा थियो । सो एजेण्डामा छलफल हुँदा पूर्णचन्द्र भट्टराईको संयोजकत्वमा उपसमिति बनाउने सहमती भएको हो । सो समितिमा म पनि थिएँ । सो उपसमितिलाई आर्थिक विनियमावली परिमार्जित गर्ने अधिकार दिएको थियो । उपसमितिको प्रतिवेदन अनुसार २०७०।४।२८मा २०७०।४।१ देखि लागू हुने गरी आर्थिक विनियमावली स्वीकृत भएको हो । बोर्डको मिति २०७०।९।२२ को १८९ औं बैठकमा सो विनियमावलीमा भाषागत परिमार्जन गर्नुपर्ने कुरा उठेकोले भाषागत सुधार गर्ने निर्णय भएको हो । सो निर्णयमा बोर्डको १८८ औं बैठकको निर्णयलाई Reference दिएको रहेछ । १८८ औं बैठकमा म उपस्थित नभएकोले त्यसबारे मलाई जानकारी भएन । यसरी म समेत रहेको बोर्डको बैठकले भाषागत रूपमा मात्र परिमार्जन गर्ने निर्णय गरेकाले बोर्डलाई नियमावली परिमार्जनबाट हुन गएको थप आर्थिक भारबारे मैले जिम्मेवारी लिनु पर्ने होइन भन्ने प्रतिवादी शरदचन्द्र पौडेलको यस अदालतसमक्षको बयान।
२४. म २०७० बैशाखदेखि अर्थमन्त्रालयको बोर्डमा पठाउने निर्णय अनुसार बोर्डको सदस्य रहेको हो। आरोपदावीमा उल्लेख भएको बोर्डको आर्थिक विनियमावली मैले पारीत गरेको होइन । सो विनियमावली नेपाल पर्यटन बोर्ड ऐन, २०५३ को दफा २५(२) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी बनेको र हालसम्म कार्यान्वयनमा छ । म बोर्डको पदेन सदस्यका रूपमा रहेकाले सम्पूर्ण कुरामा मेरो जानकारी छैन । सो नियमावली सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतमा रिट परी मुद्दा विचाराधीन अवस्थामा छ। मैले बोर्डको सदस्यको रूपमा असल नियतले गर्ने गरेको र मेरो कुनै कार्यबाट बोर्डलाई गैरकानूनी हानी नोक्सानी पुगेको छैन भन्ने प्रतिवादी डिल्ली प्रसाद शिवाकोटीको यस अदालतसमक्षको बयान
२५. म नेपाल कानून आयोगमा का.मु.सचिवको पदमा रहेको छु । म पर्यटन बोर्डको सदस्य होइन । आवश्यक परेको समयमा लिखित वा टेलिफोनबाट खबर आएका वखत आमन्त्रीतको रूपमा भाग लिने गरेको थियो । मैले आमन्त्रीतको रूपमा बैठकमा जाँदा बोर्डसँग सम्बन्धित मुद्दाहरू र मागिएको

कानूनी रायको विषयमा राय दिने गरेको थिएँ । मेरो राय बोर्डले अनिवार्य रूपमा भन्नेपने बाध्यता थिएन । आरोपदावीमा उल्लेख भएको आर्थिक विनियमावलीको मस्यौदामा मेरो सहीछाप छैन । मैले केवल रायसम्म दिएको हो । विनियमावली बनाउने, संशोधन गर्ने र खारेज गर्ने अधिकार ऐनले बोर्डलाई प्रदान गरेको छ । मेरो कार्यक्षेत्रमा बोर्डले विनियमावलीमा के-के विषय समावेश गर्ने, कर्मचारीलाई सुविधा दिने वा के-कति दिने लगायतका विषय नभई सो विषय व्यवस्थापनको हो । मैले त नीतिगत रूपमा कानूनी रायसम्म दिएको हो । मैले बोर्डलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याउने कुनै कार्य गरेको छैन भन्ने प्रतिवादी रञ्जनकृष्ण अर्यालको यस अदालतसमक्षको बयान ।

२६. म नागरिक उड्डयन प्राधिकरणको महानिर्देशक हुँदा पर्यटन बोर्ड ऐन अनुसार बोर्डको कार्य समितिमा पदेन सदस्य थिएँ । मैले २०७०।३।२६ देखिमात्र बोर्डको बैठकमा भाग लिएको हो । बोर्डको १८८ औँ बैठकमा म उपस्थित भएको तर बैठक निश्कर्षमा नपुग्दै मेरो कार्यालयको आवश्यक कार्यका कारण बैठक छोडी कार्यालय गएँ । सो बैठकमा उपस्थितिमा मात्र मेरो हस्ताक्षर छ । माइन्सूटमा मेरो हस्ताक्षर छैन । यस कारण मैले पर्यटन बोर्डबाट भएको अनियमित खर्च अनुमोदन गरेको छैन । बोर्डको आर्थिक नियमावली १८७ औँ बैठकमा पेश भई स्वीकृत गर्ने एजेण्डा भए तापनि पूर्णचन्द्र भट्टराईको संयोजकत्वमा रहेको उपसमितिबाट पेश भएको मस्यौदामा आवश्यक परिमार्जन गरी २०७०।४।१ देखि लागू गर्ने शैद्धान्तिक सहमति भएको हो । सो मस्यौदा बोर्डको १८९ औँ बैठकबाट २०७०।४।१ देखि लागू हुने गरी स्वीकृत गरियो । बोर्डको ऐनको व्यवस्था अनुसार सो नियमावली स्वीकृत गरिएको हो । मैले बैठक भत्ता बाहेक बोर्डबाट कुनै रकम भुक्तानी लिएको वा भुक्तानीको आदेश दिएको छैन । मेले बोर्डको सम्पत्ति हानी नोक्सानी गरेको छैन भन्ने प्रतिवादी रतिशचन्द्र सुमनको यस अदालतसमक्षको बयान ।

२७. म पर्यटन मन्त्रालयको सचिवको हैसियतले पर्यटन बोर्डको पदेन अध्यक्षको रूपमा २०६९।१०।१९ देखि २०७१।४।५ सम्म कार्यरत थिएँ । म अध्यक्ष भएकोले बोर्डको बैठकमा मत बराबर भएमा निर्णायक मत दिनु पर्ने थियो तर मेरो कार्यकालमा त्यस्तो अवस्था नआएकाले मैले निर्णायक मत व्यक्त गर्नु परेन । बोर्डको आर्थिक विनियमावली १८६ औँ बैठकमा पेश भएकोमा मस्यौदामा कानूनी रूपमा परिस्कृत गर्न र प्रचलित अन्य कानूनसँग तादाम्यता मिलाई पेश गर्न रञ्जनकृष्ण अर्यालको संयोजकत्वमा उपसमिति गठन भई सो उपसमितिले पेश गरेको मस्यौदा बोर्डको १८९ औँ बैठकले पारित गरेको हो । सो विनियमावली हालसम्म कार्यान्वयनमा छ । बोर्डले सार्वजनिक खरिद नियमावली विपरीत विज्ञापन बाँडेको मलाई जानकारी हुने विषय भएन । बोर्डको ऐनले बजेट सम्बन्धमा व्यवस्था गरे अनुसार पेशकी बजेट स्वीकृत भएको हो । बोर्डको रकम खर्च गर्ने अख्तियारी ममा नभएकोले खर्च गर्ने अधिकारीले नै खर्च सम्बन्धी जिम्मेवारी लिनुपर्ने हुन्छ । मैले बोर्डको कार्यसमितिमा रहँदा प्रचलित कानून अनुसार नै बजेट पारित गर्ने कार्य र विनियमावली स्वीकृत गर्ने निर्णयमा सहभागी भएकाले मबाट बोर्डलाई कुनै अनियमित तवरको हानी नोक्सानी भएको छैन भन्ने प्रतिवादी सुशिल घिमिरेको यस अदालतसमक्षको बयान ।

२८. नेपाल सरकारबाट निजी क्षेत्रका पर्यटक व्यवसायीहरूमध्येबाट सदस्यको नियुक्ति पाई म २०६८।९।१८ देखि २०७१।९।१७ सम्म पर्यटन बोर्डको कार्यकारी समितिको सदस्य भएको हो। बोर्डको १८७ औं बैठकमा बोर्डको आर्थिक विनियमावली प्रस्तुत भई छलफल भएको थियो। विनियमावलीमा आवश्यक परिमार्जन गर्नुपर्ने भएकोले सरदचन्द्र पौडेल र म समेत भएको एक उपसमिति गठन भएको थियो। त्यसपछि हामीले आवश्यक परिमार्जन गरी बोर्डमा पेश गरेको हो। सो मस्यौदा १८९ औं बैठकले पारित गरेकोमा सो निर्णयको बन्द बन्दमा मेरो हस्ताक्षर छैन। म उपसमिति तथा बोर्डमा सदस्यको रूपमा रहेको भए तापनि मस्यौदा उपसमितिको बैठकले बोर्डमा पेश गर्ने निर्णय गरेको र बोर्डको बहुमतले विनियमावली पारित गरेको हो। बोर्डको निर्णयको बन्द बन्दमा मेरो सही नभएकोले मैले जिम्मेवारी लिनु पर्ने होइन यद्यपि सो विनियमावली हालसम्म कार्यान्वयनमा छ भन्ने प्रतिवादी टीकाराम सापकोटाको यस अदालतसमक्षको बयान।
२९. निजी क्षेत्रको पर्यटन व्यवसायीको हिसाबले मन्त्री स्तरीय निर्णयबाट म पर्यटन बोर्डको कार्यकारी समितिमा नियुक्त भएको हुँ। मेरो कार्यकाल ३ वर्षको रही मिति २०७१।९।१७ मा मेरो कार्यकाल सकियो। बोर्डबाट हुने प्रशासनिक तथा आर्थिक कार्यहरूमा बोर्ड सदस्यको नियन्त्रण हुँदैन। बोर्डको ऐन नियम अनुसार अघिल्लो वर्षको बजेटको २५% मा नबढ्ने गरी ३ महिनाको पेशकी खर्च बजेट पास गर्न सक्ने प्रावधान बमोजिम नै पेशकी बजेट पास भएको हो। म माथि बैठक नं. १८८ को निर्णयको विषयमा समेत आरोप लगाइएको कछ तर सो सम्बन्धमा मुद्दा अनुसन्धानका अवस्थामा मलाई सोधपुछ गरेको थिएन। बोर्डका निर्णय बहुमतबाट हुने गर्दछ। १८९ औं बैठकको निर्णयमा मैले हस्ताक्षर गरेको छैन। मैले बोर्डको कुनै रकम अनियमितता गरेको छैन भन्ने प्रतिवादी पम्फादेवी धमला पौडेलले यस अदालतसमक्ष गरेको बयान।
३०. म पर्यटन बोर्डमा २०५७ सालमा खुल्ला प्रतिस्पर्धाबाट प्रबन्धक पदमा नियुक्ति पाई २०६३ सालमा निर्देशक र २०७०।१०।२२ मा वरिष्ठ निर्देशक पदमा बढुवा भएको हुँ। मैले बोर्डमा कार्यक्रम नै नगरी बिलमात्र राखी रकम हिनामिना गरेको छैन। सवारी साधन भाडामा लिने अधिकारक्षेत्र मेरो नभई कर्पोरेट महाशाखाको हो। टुर प्याकेज सम्बन्धी विवरण हामीले आर्थिक महाशाखामा पठाउने गरिन्छ। बोर्डबाट पार्टीलाई भुक्तानी हुने आर्थिक कारोबारमा मेरो संलग्नता हुँदैन। आफ्नो महाशाखाबाट भएका कार्यक्रमहरूको विवरण आर्थिक महाशाखामा पठाइन्छ। खरिद भएका समानहरू जिन्सीमा आम्दानी बाँध्ने जिम्मेवारी मेरो होइन। P.V. २४२० मा भएको हस्ताक्षर मेरो होइन। मैले बोर्डमा आफ्नो जिम्मेवारी निर्वाह गर्ने क्रममा बोर्डलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याउने कुनै कार्य गरेको छैन भन्ने प्रतिवादी आदित्य बरालको यस अदालतसमक्षको बयान।
३१. म २०६८।९।१८ मा नेपाल सरकारबाट पर्यटन बोर्डको कार्यकारी समितिको सदस्यमा ३ वर्षको लागि मनोनित भएको सो कार्यकाल २०७१।९।१७ मा सकिएपछि पुनः नेपाल सरकारले २०७१।९।२४ देखि ३ वर्षको लागि मनोनित गरेको हो। बोर्डको १८६ औं बैठकले ऐनको व्यवस्था अनुसार बोर्डको अघिल्लो वर्षको खर्चको २५% को सिमाभित्र नै रही ३ महिनाको पेशकी खर्च पारित गरेको हो। सो बैठकले आगामी ९ महिनाको लागि बजेट तथा कार्यक्रम निर्णय

उपसमिति गठन गरेको थियो । १८८ औं बैठकले बजेट तथा कार्यक्रम पारित गरियो । उक्त ३ महिनाको खर्च पारित गर्ने निर्णयहरू खर्च गर्ने अख्तियारको निमित्त मात्र भएकाले भएका खर्च ठीक हो भनी निर्णय भएको होइन । आरोप दावीमा उल्लेख भएका खर्चहरूमध्ये मैले कुनै भुक्तानी लिएको छैन । १८७ औं बैठकमा बोर्डको आर्थिक विनियमावलीमा छलफल भएको थियो । सो विनियमावलीको मस्यौदा बोर्डको अर्कै बैठकले २०७०।४।१ देखि लागू हुने गरी स्वीकृत गरेको हो । सो विनियमावली बोर्डलाई ऐनले प्रदान गरेको अधिकारक्षेत्रभित्र रही पारित गरिएको हो । मैले बोर्डको कुनै पनि सम्पत्ति अनियमितता गरेको छैन भन्ने प्रतिवादी फूर गेल्ले शोर्पाको यस अदालतसमक्षको बयान ।

३२. म राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागको महानिर्देशक पदमा कार्यरत रहेका बखत पदेन सदस्यको हैसियतले पर्यटन बोर्डको सदस्य भएको हुँदा बोर्डले बैठकको सूचना दिए अनुसार बैठकमा भाग लिने गरेको हो । बोर्डबाट मलाई कुनै जिम्मेवारी दिएको थिएन । २०७० सालदेखिका बोर्ड मिटिङमा म उपस्थित भएको छैन तर विभागीय प्रतिनिधिहरू केही मिटिङमा जानुभएको छ । बोर्डको १८६, १८७ र १८८ औं बैठकमा म उपस्थित छैन । मान्युटमा सही पनि गरेको छैन । २०७१ श्रावण भाद्रतिर बोर्डबाट कर्मचारीलाई तलब समेत खुवाउन गाह्रो भयो तपाइँको माइन्ट बुकमा पुछ्छे सही छुटेको छ भनी मेरो कार्यक्षमै A4 साइजको प्रिन्ट गरिएको कागज दिनुभयो । सोमा भने मैले पुछ्छे सही गरेको हो तर बोर्डको माइन्टको उपस्थितिमा मेरो सही छैन । बोर्डको ३ महिनाको खर्च पारित गर्ने भन्ने निर्णय भएको बैठकमा म उपस्थित नभएको र विनियमावली संशोधन सम्बन्धी माइन्टमा पुछ्छे सहीमात्र गरेकाले मैले बोर्डको सम्पत्ति अनियमितता गरेको छैन भन्ने प्रतिवादी मेघ बहादुर पाण्डेको यस अदालतसमक्षको बयान ।

३३. म नेपाल सरकारबाट २०६७ सालमा ३ वर्षका लागि पर्यटन बोर्डको कार्यकारी समितिको सदस्य पदमा मनोनित भएको हुँ । बोर्डका आर्थिक एवं प्रशासनिक कार्यहरू व्यवस्थापनले नै हेर्ने विषयहरू हुन् । बोर्डको १८६ औं बैठकले आ.व. २०७०।०७१ को प्रथम ३ महिनाका लागि बोर्डको ऐनको अधीनमा रही अघिल्लो वर्षको बजेटको २५% मा नबढ्ने गरी पेशकी बजेट पास गरेको हो । १८७ औं बैठकमा पूर्णचन्द्र भट्टराईको संयोजकत्वमा गठीत उपसमितिले तयार गरेको आर्थिक विनियमावलीको मस्यौदामा थप परिमार्जन गरी २०७०।४।१ देखि लागू गर्ने गरी स्वीकृत गर्ने सहमति भएको र मस्यौदामा थप केही परिमार्जन गरी पेश भएको मस्यौदा १८९ औं बैठकले सो विनियमावली सर्वसम्मत रूपले पारित गरेको हो । उक्त ३ महिनाको पेशकी खर्च समेतको सो आ.व.को पूर्ण बजेट बोर्डको १९२ औं बैठकले बजेट पास गरिसकेको छ । पेशकी बजेटको कार्य र विनियमावली पारित गर्ने कार्य प्रचलित ऐन कानून अनुसार नै गरिएको हो । मैले कुनै पनि किसिमको अनियमितता गरी बोर्डलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याएको छैन भन्ने प्रतिवादी ध्रुव नारायण श्रेष्ठको यस अदालतसमक्षको बयान ।

३४. म २०६२ सालमा खुल्ला प्रतिस्पर्धाबाट बोर्डको सहायक प्रबन्धक पदमा नियुक्ति भई २०६५ सालमा सोही प्रकृयाबाट प्रबन्धक पदमा नियुक्ति भई काम गरी आएको छु । म माथि आ.व.

०७०।७१ को अवधिमा सवारी साधन भाडामा लिएको सम्बन्धी विषयमा अनुसन्धानका अवस्थामा मलाई प्रश्न नगरेकाले प्रष्ट पार्ने अवसर पाएको छैन । मैले पेश गरेका खर्चका बिलहरू विधि र प्रकृया अनुसार नै सम्पन्न भएका खर्चका बिलहरू हुन् । मैले पेश गरेका सवारी साधन सम्बन्धी बिलहरू बोर्डको स्वीकृत कार्यक्रम र बजेटको परिधिभित्र रही विभिन्न कार्यक्रममा प्रयोग भएका सवारी साधनहरूलाई करकट्टा समेत गरी भुक्तानी गरिएका बिलहरू हुन् । कार्यक्रमकै लागि भनी छुट्याइएका सवारी साधन नभएकाले नेपालमा पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन भएका र त्यस्ता कार्यक्रममा सवारी साधन आवश्यक पर्ने भएकाले भाडाका सवारी साधन प्रयोग गर्ने गरिएको हो । म माथि लगाइएको आरोपदावी अनुसारको कसूर मैले गरेकै छैन भन्ने प्रतिवादी लक्ष्मण गौतमको यस अदालतसमक्षको बयान ।

३५. म पर्यटन बोर्डमा २०५६ सालदेखि अधिकृत पदमा र २०६५ सालदेखि निर्देशक पदमा कार्यरत छु । म माथि आरोप लगाइएका विषयहरूमध्ये कार्यक्रम नै नभएको भनिएता पनि ती कार्यक्रमहरू भएकै हुन् । मेरो महाशाखामा खरिद भएका समानहरू बोर्डको कार्यक्रम र बजेटभित्र रही खरिद गरिएका हुन् खरिद भएका समानको जिन्सी आम्दानी बाध्ने विषय भने मेरो होइन । स्वीकृत कार्यक्रमको लागि कार्यकारी प्रमुखको निर्देशन अनुसार सवारी साधन भाडामा लिएको हो । मदिरा खरिद विदेशी पाहुनाहरूको स्वागतका लागि हो । मैले बोर्डबाट व्यक्तिगत कार्यमा खर्च भएका बिलहरूको भुक्तानी लिएको छैन । हवाई टिकट सूचीकृत ट्राभल कम्पनीहरूबाट लिने र सोही कम्पनीहरूलाई बोर्डले नै भुक्तानी गर्दछ । मैले नक्कली हवाई टिकट पेश गरी भुक्तानी लिएको छैन । मबाट पेश भएका बिलहरू बोर्डबाट स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार नै भएका र स्थलगत रूपमा भएका कार्यक्रमहरूको मात्र बिल पेश गरेकाले मैले आरोपदावी अनुसारको कसूर गरेको छैन भन्ने प्रतिवादी काशीराज भण्डारीले यस अदालतसमक्ष गरेको बयान ।

३६. म २०६५ सालमा सहायक प्रबन्धक पदमा खुल्ला प्रतिस्पर्धाबाट बोर्डमा नियुक्त भई २०६७ पौषबाट प्रबन्धक पदमा रही काम गरी आएको छु । मैले हाल बोर्डको Marketing and Promotion Department सम्हालेको छु । म युरोप र अमेरिकाको Market हेर्दछु । म माथि आरोप लगाइएको मध्येका समान खरिद सम्बन्धी बिलहरू समान खरिद भएकै बिल हुन् तर सो बारेमा अनुसन्धानमा मलाई प्रश्न गरिएन । समानहरू Cargo बिलहरू विभिन्न कार्यक्रमहरूमा Cargo गरिएकै बिलहरू छन् । समानहरूको जिन्सी अभिलेख राख्ने काम कर्पोरेट महाशाखाको हो । बोर्डको स्वीकृत कार्यक्रम र बजेटको अधीनमा रही गरिएका कार्यक्रमको खर्चका बिलमात्र पेश गरिएको छ । मैले आरोप दावी अनुसारको कसुर गरेको छैन भन्ने प्रतिवादी दिवाकर बिक्रम राणा भन्ने दिवाकर राणाले यस अदालतसमक्ष गरेको बयान ।

३७. नेपाल पर्यटन बोर्डका अध्यक्ष माधव प्रसाद घिमिरे र म बीच मिति २०६४।७।१५ मा भएको सम्झौता अनुसार सो मितिदेखि ४ वर्षका लागि बोर्डको कार्यकारी अधिकृत पदमा नियुक्ति भएको हुँ । मैले समामन खरिद नगरी बिलमात्र संलग्न राखी कसैलाई भुक्तानी दिएको छैन । भुक्तानी दिएका बिलको करकट्टि गरिएको छ । सूचीकृत कम्पनीबाट बोर्डको कार्यक्रममा आवश्यक पर्ने गाडी

भाडामा लिएको हो । यस सम्बन्धी भौचरहरुको बारेमा मलाई अनुसन्धानको क्रममा बुझिएको छैन । मैले नक्कली टिकट पेश गरी बोर्डको रकम हिनामिना गरेको छैन । मेरो कार्यकालमा भुक्तानी भएका बिलहरु सेवाग्राही तथा कर्मचारीहरुबाट पेश भई तह-तह रुपमा सिफारिस भै आएकाले स्वीकृत गरेको हो । सोको अन्तिम लेखापरीक्षण भै सकेको छ । लेखापरीक्षणबाट बेरुजुसम्म पनि दिखिएको छैन । म विरुद्ध कुनै उजुरी परेको पनि छैन । मैले आरोप दावी अनुसारको भ्रष्टाचारजन्य कुनै कसुर गरेको छैन भन्ने प्रतिवादी प्रचण्डमान श्रेष्ठको यस अदालतसमक्षको बयान ।

३८. नेपालको पूर्वी क्षेत्रको प्रतिनिधित्व गर्ने गरी नीजि क्षेत्रको तर्फबाट नेपाल सरकारबाट पर्यटन बोर्डको कार्यकारी समितिको सदस्यमा नियुक्त भै मिति २०६८।९।१८ देखि २०७१।९।१७ सम्म काम गरेको हो । बोर्डको आ.व. ०७०।७१ को प्रथम ३ महिनाको पेशकी खर्च बोर्डको कानून अनुसार नै पारित गरेको हो । खर्च नियमित वा अनियमित भएको भन्ने कुरा लेखापरीक्षणबाट थाहा हुने हो । बोर्डको आर्थिक विनियमावली ऐनले दिएको अधिकार प्रयोग गरी १८९ औं बैठकले पारित गरेको हो । सो आर्थिक विनियमावली सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतमा मुद्दा परी मुद्दा विचाराधीन अवस्थामा छ । म बोर्डको सदस्य रहँदा बोर्डको कार्यकारी समितिबाट सामुहित रुपमा कानून बमोजिम कार्य गरेको छु भन्ने प्रतिवादी रेवत बहादुर थापाको यस अदालतसमक्षको बयान ।

३९. म खुल्ला प्रतिस्पर्धाबाट २०५५ सालमा नेपाल पर्यटन बोर्डमा म्यानेजर पदमा नियुक्त भई २०६० सालमा निर्देशक र २०६७ सालमा वरिष्ठ निर्देशक पदमा बढुवा भएको हुँ । म पर्यटन सम्पदा तथा संसाधन विकास महाशाखामा कार्यरत छु । बोर्डका कार्यकारी प्रमुख प्रचण्डमान श्रेष्ठको कार्यकालमा निर्देशकहरुलाई ३ लाखसम्म खर्च गर्न पाउने आर्थिक अधिकार प्रत्योजन भएकोमा सुभाष निरौला आएपछि कार्यकारी प्रमुख र लेखा प्रमुखबाट खर्च हुने गरेको छ । मबाट कार्यक्रम सम्बन्धमा पेश भएका बिलहरु स्वीकृत कार्यक्रम र बजेटको परिधिमा रही कार्यक्रम संचालन गरी पेश गरेका बिल हुन् । बिलसाथ कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन र कार्यक्रम संचालक र सहभागीको उपस्थितिसाथ पेश गरेको थियो । मैले समान खरिद नगरी बिलमात्र राखी रकम भुक्तानी लिएको छैन । बिल, कार्गो बिल तथा प्रतिवेदनको प्रतिलिपि पेश गरेको छु । खरिद भएका समानको जिन्सी आम्दानी बाँध्ने कार्य मेरो शाखाको होइन । कार्यक्रमका लागि आवश्यक पर्ने सवारी साधन भाडामा लिएको सम्बन्धी विषयमा मैले भौ.नं. २६५६ को बिल नेपालको होइन । अन्य बोर्डको नियमानुसार भाडामा लिएको हो । मैले दक्षिण अफ्रिका र स्के नेडामियनको कार्यक्रममा भौ.नं. २६५६ को खर्च बुझेको हो । भौ.नं. २७१२ मा के कसरी पेमेण्ट भयो थाहा भएन । उक्त कार्यक्रम भएकै हो र सोको दोहोरो भुक्तानी मैले लिएको छैन । मैले बोर्डमा कहिले पनि नक्कली हवाई टिकट पेश गरी भुक्तानी लिएको छैन । मैले बोर्डको कुनै पनि रकम हिनामिना अनियमितता गरेको छैन भन्ने प्रतिवादी नन्दिनी लाहे थापा भन्ने नन्दनी लाहेले यस अदालतसमक्ष गरेको बयान ।

४०. म सन् १९९९मा खुल्ला प्रतियोगिताबाट Exucative Secratary पदमा नियुक्त भएको हो । २०६० सालदेखि प्रबन्धक र २०७१ साल मंसीरदेखि निमित्त निर्देशक पदमा कार्यरत छु । मैले कार्यक्रम नगरी बोर्डबाट बिलमात्र पेश गरी रकम भुक्तानी लिएको छैन । साथै समान खरिद नगरी बिल पेश

गरी भुक्तानी पनि लिएको छैन । मैले भुक्तानी लिएको सवारी साधन बापतको रकम स्वीकृत कार्यक्रममा बोर्डको नियमानुसार वास्तविक रूपमा प्रयोग भएका सवारी साधन भाडामा लिएको र सोही सवारी साधनको बिल पेश गरेको हो । मैले बोर्डबाट व्यक्तिगत कार्यमा खर्च गर्ने गरी कुनै रकम भुक्तानी लिएको छैन । मैले बोर्डलाई हानी नोक्सानी र आफूलाई फाइदा पुग्ने कुनै कार्य गरेको छैन भन्ने प्रतिवादी ध्रुव राईको यस अदालतसमक्षको बयान ।

४१. म सन २०१० मा खुल्ला प्रतिस्पर्धाबाट सहायक प्रबन्धक पदमा प्रवेश गरी २०६० सालमा खुल्ला प्रतिस्पर्धाबाटै प्रबन्धक पदमा र २०६९ मा सिनियर मेनेजर पदमा कार्यरत छु । म बोर्डको पर्यटन सम्पदा तथा संसाधन महाशाखा अन्तर्गत दिगो पर्यटन इकाई (STDU) मा कार्यरत छु । मैले विश्व पर्यटन दिवसको अवसरमा कार्यालय प्रयोजनको लागि र काभ्रेको बलथलीमा बलथली पर्यटन तथा वातावरण समिति गठनका लागि स्वीकृत ट्राभल अर्डर अनुसार जीप भाडामा लिई सोको रकम भुक्तानी गरेको हो । ती सवारी साधनको लागि मैले जम्मा रु. ४४,३४५।- मात्र भुक्तानी गरेको छु । सवारी साधनको भुक्तानी बोर्डबाट सोझै कम्पनीलाई भएको हो । मैले बोर्डको सम्पत्ति अनियमितता गरेको छैन भन्ने प्रतिवादी लिला बहादुर बानियाँको यस अदालत समक्षको बयान ।

४२. म पर्यटन व्यवसायी हो । मेरो संस्थाको नाम Worldwide Asian Travel and Tours हो । मैले सो कम्पनी खरिद गरेपछि २०६८।१२।५ देखि बोर्डसँग टिकट बेच्ने कारोबार गरी आएको हो । मैले बोर्डलाई उपलब्ध गराएका हवाई टिकटमा कुनै पनि कर्मचारीलाई कमिशन उपलब्ध गराएको छैन । Purchase Voucher NTB Commission चाहिँ Airlines ले हामीलाई उपलब्ध गराउने Commission हो । मैले बोर्डलाई कुनै पनि नक्कली हवाई टिकट र बिलहरू उपलब्ध गराएको छैन । मैले हवाई टिकट दोहोरो पेश गरी दोहोरो भुक्तानी लिएको पनि छैन । मैले आरोप दावीमा लेखिए अनुसार पर्यटन बोर्डलाई कुनै प्रकारको हानी नोक्सानी पुऱ्याई भ्रष्टाचारजन्य कार्य गरेको छैन भन्ने प्रतिवादी महेन्द्र खनालको यस अदालतसमक्षको बयान ।

४३. मैले पर्यटन बोर्डमा २०७०।८।९ देखि २०७१।७।२९ सम्म निमित्त निर्देशक भई कर्पोरेट शाखामा काम गरेको हो । मैले कार्यक्रम नगरी बिलमात्र राखी रकम भुक्तानी गरेको छैन । कार्यक्रम सम्पन्न भई प्रतिवेदनसाथ आएका बिलहरूको मात्र भुक्तानी भएको छ । त्यस्तै समान खरिद नगरी बिलमात्र राखी रकम भुक्तानी पनि गरेको छैन । सम्बन्धित महाशाखाबाट बिल सहित भुक्तानीको सिफारिस भई आए अनुसार भुक्तानी गरिएको हो । कर्मचारीको अभावमा स्टोर दाखिला हुन केही ढिला भएकोसम्म हो । बोर्डका स्वीकृत कार्यक्रम गर्न सवारी साधन भाडामा लिनुपर्ने अवस्था भएकोमा सूचीकृत कम्पनीहरूबाट सवारी साधन भाडामा लिई सवारी साधनलाई भाडा तिरेको हो । मदिरा खरिद विदेशी पाहुनाको सत्कार र भोजमा भएको हो । मदिरा सम्बन्धी खर्चको अग्रीम मूल्य अभिवृद्धि कर कट्टा गरिएको छ । मैले व्यक्तिगत कार्यमा बोर्डको रकम भुक्तानी दिएको छैन । भएका भुक्तानी कार्यक्रमको समापन भएपछि भुक्तानी माग भए अनुसारमात्र भएका छन् । बैंकबाट रकम झिकेर पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि सम्झौता अनुसार B.B.C., C.N.N लगायतका संचार माध्यमलाई चेकबाटै भुक्तानी गरिएको छ । त्यस्तै कार्यालय खर्च, विद्युत, टेलिफोन, CD, DVD, Poster जस्ता

कार्यमा पनि खर्च गरिएको छ । निराधार रूपमा बैंकबाट रकम झिकिएको छैन । सबै चेकको P.V. छ । मैले नक्कली टिकटको भुक्तानी गरेको छैन र त्यस्ता टिकट बापत कमिशन पनि लिएको छैन । आ.व. २०६९।०७० सम्मको लेखापरीक्षण भएको छ । ०७०।७१ को लेखापरीक्षण बाँकी रहेकोले हिसाब निकाल्ने कार्य भएको छैन । बोर्डका कर्मचारीका नाममा काटिएका बैंक चेकहरूको पेशकी फछ्र्यौट भै सकेको छ । मैले बोर्डको सम्पत्ति हिनामिना तथा अनियमितता गरेको छैन भन्ने प्रतिवादी अनिल कुमार दासको यस अदालतसमक्षको बयान ।

४४. म पर्यटन बोर्डमा २०५७ सालमा प्रबन्धक पदमा नियुक्ति भई २०६७ सालदेखि आन्तरिक प्रतिस्पर्धाबाट बढुवा भई कर्पोरेट महाशाखाको निर्देशक पदमा कार्यरत रहेको र सो महाशाखाबाट २०७०।८।९ मा जनसम्पर्क तथा प्रचार प्रसार महाशाखामा सरुवा भएको हो । मैले कार्यक्रम नगरी बिलमात्र राखी बोर्डबाट भुक्तानी लिए वा गराएको छैन । भएका कार्यक्रमको मेमोसाथ कार्यक्रमको पेमेण्टको निमित्त सम्बन्धित महाशाखाबाट आएका बिलमा भुक्तानीको प्रकृया अगाडि बढाएको हो । त्यस्ता बिलको भुक्तानीमा सम्बन्धित महाशाखा नै जिम्मेवार हुनुपर्छ । मैले गरेका भुक्तानीहरू महाशाखाको सिफारिस र कार्यकारी प्रमुखको भुक्तानी आदेशानुसार गरेको छु । मेरो कार्यकालमा खरिद भएका समानको मात्र बिल भुक्तानी भएको छ । सम्बन्धित महाशाखाबाट भुक्तानीको निमित्त आए अनुसार भुक्तानी भएका हुन् । भाडामा लिएका सवारी साधनको हकमा स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार कार्यक्रम संचालकले माग गरे अनुसारको सवारी भाडा भुक्तानी भएको हो । बोर्डको पहिलेदेखि नै विदेशी पाहुनालाई रात्रीभोज आयोजना गर्दा मदिरा खरिद गर्ने प्रचलन अनुसार नै मदिरा खरिद भएको छ । पर्यटन महाशाखाबाट कार्यकारी अधिकृतको स्वीकृतीमा अन्तर्राष्ट्रिय भेलामा सहभागी भएको र सोही महाशाखाको मागमा कार्यकारी प्रमुखको स्वीकृती अनुसार रकम भुक्तानी भएको छ । बोर्डको रकम मैले व्यक्तिगत कार्यमा खर्च गरेको छैन । बोर्डको पहिलेदेखिको परम्परा अनुसार पर्यटकहरूलाई विमानस्थलबाट होटल पुऱ्याउने, पर्यटकलाई जानकारी दिने, कर्मचारीलाई खाजा खुवाउने र वर्षको १ पटक पिकनिक गर्ने चलन अनुसार सो कार्यहरू भएका हुन् । मैले बोर्डको बैंक खाताबाट रकम निकाली हिनामिना गरेको छैन । सम्बन्धित महाशाखाको बिल समेतको भुक्तानी माग अनुसार बैंकबाट रकम निकालिएको छ । मैले नक्कली हवाई टिकट पेश गरेको, त्यस्ता टिकटमा भुक्तानी दिएको वा त्यस्ता टिकटबाट कमिशन लिएको छैन । हवाई टिकटको माग Worldwide Asian Travel बाट गरी सोही कम्पनीलाई चेकबाट रकम भुक्तानी गरिएको छ । सम्बन्धित महाशाखाबाट भुक्तानीको सिफारिससाथ आएका बिल र मेमो, सम्झौता आदि दुरुस्त भए नभएको हेर्ने, Talley Accounting मा इन्ट्री गरी माग बमोजिमको भुक्तानीको लागि P.V. तयार गरी भुक्तानी गर्ने गरिएको थियो । मैले बोर्डको सम्पत्ति अनियमित तवरले हानी नोक्सानी गरेको छैन । म माथि लगाइएका आरोप सम्बन्धमा मलाई अनुसन्धानमा बुझिएको पनि छैन भन्ने प्रतिवादी हिक्मत सिंह ऐरको यस अदालतसमक्षको बयान ।

४५. म सन् २००० मा पर्यटन बोर्डमा खुल्ला प्रतियोगिताबाट निर्देशक पदमा नियुक्त भएको ७ वर्ष पश्चात् वरिष्ठ निर्देशक भई पटक-पटक निमित्त कार्यकारी प्रमुखको जिम्मेवारीमा रही २०६९।२।२६ देखि विधिवत निमित्त कार्यकारी प्रमुख र मिति २०७०।४।१ देखि कार्यकारिणी समितिको निर्णयबाट

का.मु.कार्यकारी प्रमुखको जिम्मेवारीमा रहेको अवस्थामा २०७१।७।१२ मा निलम्बन भएको हो । आरोपपत्रको प्रकरण नं. १ मा उल्लेख भएका खर्चहरू बोर्डको ऐन नियम विनियम तथा बोर्डको कार्यकारी समितिको निर्णय अनुसार वार्षिक स्वीकृत कार्यक्रम र बजेट अनुसार नै खर्च भएको हो । प्रकरण २ मा उल्लेख भएका खर्चहरू बोर्डको निर्णय अनुसार खर्च भई लेखापरीक्षण समेत भएको छ र परीक्षण हुन बाँकी आ.व.को समेत अधिल्लो आ.व.कै अनुरूप खर्च भएको छ । स्वीकृत कार्यक्रममा सवारी साधन आवश्यक परेको अवस्थामा सूचीकृत कम्पनीबाटै सवारी साधन बोर्डको निर्णय अनुसार भाडामा लिएको हो । त्यस्तो खर्च बोर्डबाट अनुमोदन भएको छ । प्रकरण ४ मा उल्लेख भएको खर्च पर्यटन प्रवर्द्धनको निमित्त विदेशी पाहुनाको स्वागतको निमित्त पहिलेदेखि चलिआएको परम्परा अनुसार रात्रीभोजमा मदिरा खरिदमा भएको हो जुन लेखापरीक्षणबाट औचित्यताको आधारमा समर्थन पनि आएको छ । आ.व. ०७०।७१ को लेखापरीक्षण हुन बाँकी छ । आरोपपत्रको प्रकरण नं. ५ मा उल्लेख भएको अन्तर्राष्ट्रिय भेलाको भुक्तानी बोर्डको प्रचलित नियमानुसार नै खर्च भएको हो । प्रकरण नं. ६ मा उल्लेख भएको खर्च, कार्यालय सम्बन्धी खर्च, लेखापरीक्षण शुल्क, कर्मचारीको दैनिक तथा भ्रमण खर्च, PR Building खर्च, पर्यटन भेला खर्च, विजुली, टेलिफोन खर्चहरू हुन् जुन आ.व. ०६९।७० सम्म लेखापरीक्षण भै रुजु भएको अवस्था छ । प्रकरण नं. ७ मा उल्लेख भएको बैंक खाताबाट निकालिएको रकम पर्यटन प्रवर्द्धनकै निमित्त अन्तर्राष्ट्रिय संचार माध्यमहरूलाई भएको भुक्तानी, कर्मचारीले कार्यक्रमका लागि लिएको पेशकी आदि खर्च रहेको । त्यस्ता खर्च सम्बन्धित महाशाखाले लेखामा भुक्तानी माग गरेको अवस्थामा लेखाले जाँच गरी भुक्तानीको लागि म समक्ष सिफारिससाथ पेश भएकोले भुक्तानी आदेश दिएको हो । ती खर्चहरू आ.व. ०६९।७० सम्म लेखापरीक्षणबाट रुजु भएको छ । प्रकरण नं. ८ मा उल्लेख भएको नक्कली हवाई टिकट सम्बन्धमा बोर्डले कार्यक्रमको लागि आवश्यक पर्ने हवाई टिकट Worldwide Asian Travel Agency बाट लिने गरेको र बोर्डले सोही कम्पनीलाई भुक्तानी गर्ने गरेको हो । सो कम्पनीलाई बोर्डले आफै २७ लाख भुक्तानी गर्न बाँकी रहेको भन्ने सो कम्पनीबाट दावी गरेको अवस्था छ । प्रकरण नं. ९ मा कर्मचारीका नाममा बैंक चेक काटिएको रकम शाखा, महाशाखा, लेखा शाखाबाट सिफारिस हुँदै म कहाँ स्वीकृतीका निमित्त आउने गरेका खर्च हुन् । कर्मचारीलाई दिएको पेशकीहरू फछ्यौट भै रहेका छन् । प्रकरण नं. १० मा उल्लेख भएको बोर्डको आर्थिक विनियमावली संशोधनको कुरा बोर्डको प्रचलित ऐन अनुसार बोर्डको कार्यकारी समितिबाट पारित भई हालसम्म कार्यान्वयनमा रहेको अवस्था हो । अनुसन्धानको क्रममा भएको मेरो बयानको स.ज. ९८ देखि १२३ सम्मको मेरो बयानको खण्ड मिसिल सामेल रहेको देखिँदैन । मैले बोर्डबाट भुक्तानीको आदेश दिएका खर्चहरू बोर्डको स्वीकृत कार्यक्रम र बजेट अनुरूप शाखा महाशाखाबाट भुक्तानी माग गरी तह-तहगत रूपमा सिफारिस समेत भै आएको बिलको भुक्तानी गरेको हो । सबै खर्च बोर्डको कार्यकारी समितिबाट अनुमोदन भै सकेको र आ.व. ०६९।७० सम्मको लेखापरीक्षण भै सकी रुजु रहेको छ । आ.व. ०७०।७१ को परीक्षण हुन बाँकी छ । मैले बोर्डको सम्पत्ति अनियमित तवरले हानी नोक्सानी गरेको छैन भन्ने प्रतिवादी सुभाष निरौला भन्ने सुभाष कुमार निरौलाको यस अदालतसमक्षको बयान ।

४६. अदालतको आदेशानुसार प्रतिवादी शरदचन्द्र पौडेलले र.नं. ३०४७ मिति २०७२।२।१२ मा नगद रु. ५०,०००।-, प्रतिवादी डिल्ली प्रसाद शिवाकोटीले र.नं. ३०५४ मिति २०७२।२।१७ मा नगद रु. २५,०००।-, प्रतिवादी रञ्जनकृष्ण अर्यालले र.नं. ३०६० मिति २०७२।२।१८ मा नगद रु. २५,०००।-, प्रतिवादी रतिशचन्द्रलाल सुमनले र.नं. ३०८६ मिति २०७२।२।२५ मा नगद रु. ५०,०००।-, प्रतिवादी सुशिल घिमिरेले र.नं. ३०९७ मिति २०७२।२।३२ मा नगद रु. १,००,०००।-, प्रतिवादी टीकाराम सापकोटाले र.नं. ३१२० मिति २०७२।३।८ मा नगद रु. २५,०००।-, प्रतिवादी पम्फादेवी धमला (पौडेल)ले र.नं. ३१२१ मिति २०७२।३।८ मा नगद रु. ३०,०००।-, प्रतिवादी आदित्य वरालले र.नं. ३१३० मिति २०७२।३।१३ मा नगद रु. ५,००,०००।-, प्रतिवादी मेघ बहादुर पाण्डेले र.नं. ३१३६ मिति २०७२।३।१४ मा नगद रु. ३०,०००।-, प्रतिवादी फूर गेल्ले शेर्पाले र.नं. ३१३७ मिति २०७२।३।१४ मा नगद रु. ३०,०००।-, प्रतिवादी ध्रुव नारायण श्रेष्ठले र.नं. ३१४० मिति २०७२।३।१५ मा नगद रु. ३०,०००।-, प्रतिवादी लक्ष्मण गौतमले र.नं. ३१४५ मिति २०७२।३।२२ मा नगद रु. २५,०००।-, प्रतिवादी काशीराज भण्डारीले र.नं. ३१५७ मिति २०७२।३।२३ मा नगद रु. २,५०,०००।-, प्रतिवादी दिवाकरण विक्रम राणाले र.नं. ३१५८ मिति २०७२।३।२३ मा नगद रु. २०,०००।-, प्रतिवादी प्रचण्डमान श्रेष्ठले र.नं. ३१७८ मिति २०७२।३।२९ मा नगद रु. २५,०००।-, प्रतिवादी रेवत बहादुर थापाले र.नं. ३१८४ मिति २०७२।३।३० मा नगद रु. ३०,०००।-, प्रतिवादी नन्दिनी लाहे थापा भन्ने नन्दनी लाहेले र.नं. ३१८९ मिति २०७२।४।६ मा नगद रु. १,५०,०००।-, प्रतिवादी ध्रुव राईले र.नं. ३१९४ मिति २०७२।४।११ मा नगद रु. २०,०००।-, प्रतिवादी लिला बहादुर बानियाले र.नं. ३१९५ मिति २०७२।४।११ मा नगद रु. ८,०००।- र प्रतिवादी महेन्द्र खनालले र.नं. ३२२९ मिति २०७२।४।२५ मा नगद रु. ५०,०००।- धरौटी राखी तारेखमा रहेका। साथै प्रतिवादी अनिल कुमार दासबाट माग भएको धरौटी रु. २ करोड बापत नेपाल बंगलादेश बैंकको रु. २ करोडको बैंक ग्यारेण्टी मिति २०७२।६।१ मा राखी, प्रतिवादी हिक्मत सिंह ऐरबाट माग भएको धरौटी रु. १ करोड बापत लक्ष्मी बैंक लि.को रु. ६० लाख बराबरको बैंक ग्यारेण्टी मिति २०७२।६।१९ मा तथा सिटिजन बैंकको रु. ४० लाख बराबरको बैंक ग्यारेण्टी मिति २०७२।६।१९ मा राखी र प्रतिवादी सुभाष निरौलाबाट माग भएको धरौटी रु. ३ करोड बापत सिद्धार्थ बैंकको रु. ३ करोडको बैंक ग्यारेण्टी मिति २०७२।१२।२२ मा राखी तारेखमा रहेको ।
४७. प्रतिवादी ध्रुव राईको मिति २०७३।३।२६ मा मृत्यु भएकोले निजको मुद्दा सकार गरिपाउँ भनी मृत्यु दर्ताको प्रमाणपत्रसाथ राखी निज प्रतिवादी ध्रुव राईको पत्नी सविता राईले यस अदालतमा मिति २०७३।५।१५ मा निवेदन गरी यस अदालतको आदेशानुसार मुद्दा सकार गरी तारेखमा रहेको ।
४८. अनुसन्धानमा भएको कागजको व्यहोरा मेरो हो । बोर्डबाट भएका काम कारवाही सबै नीतिसंगत र बोर्डको बजेटमै भएका छन् । खर्चको सम्बन्धमा आ.व. ०६९।७० को लेखापरीक्षण भै सकेको सुनेको हुँ भन्ने वादीका साक्षी राम प्रसाद लामिछानेको बकपत्र ।

४९. हिक्मत सिंहले बोर्डको रकम अनियमितता गरेको छैन भन्ने प्रतिवादी हिक्मत सिंह ऐरका साक्षी निरज मल्ल र साम्ब विक्रम शाहको बकपत्र ।
५०. अनिल कुमार दाशले बोर्डको सम्पत्ति अनियमित तवरले खर्च गरेको छैन भन्ने प्रतिवादी अनिल कुमार दासका साक्षी अजय कुमार र निरज प्रसाद कर्णको बकपत्र ।
५१. काशीराम भण्डारीले बोर्डमा आर्थिक अनियमितता गरेको छैन भन्ने प्रतिवादी काशीराज भण्डारीका साक्षी खेमराज तिमिसिनाको बकपत्र ।
५२. आदित्य वराललेले बोर्डमा आर्थिक अनियमितता गरेको छैन भन्ने प्रतिवादी आदित्य वरालका साक्षी नरेन्द्र कुमार थापा मगरको बकपत्र ।
५३. नन्दनी लाहेले आर्थिक अनियमितता गरेको छैन भन्ने नन्दनी लाहेका साक्षी लिला बहादुर जि.सी.को बकपत्र ।
५४. महेन्द्र खनालले नक्कली टिकट पेश गरी रकम भुक्तानी लिएको छैन भन्ने प्रतिवादी महेन्द्र खनालका साक्षी बसन्त कार्कीको बकपत्र ।
५५. लिला बानियाले भ्रष्टाचारजन्य अनियमितता गरेको छैन भन्ने प्रतिवादी लिला बहादुर बानियाका साक्षी रविन्द्र छ्यौमिखाको बकपत्र ।
५६. प्रचण्डमान श्रेष्ठले अनियमित तवरले बोर्डलाई क्षति हुने कुनै कार्य गरेको छैन भन्ने प्रतिवादी प्रचण्डमान श्रेष्ठका साक्षी वसन्तराज मिश्रको बकपत्र ।
५७. ध्रुव राईले रकम हिनामिना गरेको होइन भन्ने प्रतिवादी ध्रुव राईका साक्षी हरि कुमार राईको बकपत्र ।
५८. सुभाष कुमार निरौलाले बोर्डको ऐन कानून र कार्यक्रम अनुसार कार्य गरेका छन्, निजले आर्थिक अनियमितता गरेको छैन भन्ने प्रतिवादी सुभाष कुमार निरौलाका साक्षी हेमन्त खरेल र उमेश प्रसाद ढकालको बकपत्र ।
५९. मेरो अनुसन्धानको क्रममा भएको बयानको व्यहोरा ठीक छ भन्ने व्यहोराको वादी नेपाल सरकारका साक्षीहरू सुस्मिता दाहाल, चन्द्र बहादुर उप्रेती, राम प्रसाद भट्ट, झमक नारायण घिमिरे, प्रदिप पौडेल, नवीन पोखरेल, शरद कुमार प्रधान, उदय भट्टराई, रानु शाह, अर्चना के.सी., समिर बज्राचार्य, लेखनाथ भुषाल, नम्रता श्रेष्ठ, सुमन घिमिरे, जानकी प्रसाद उपाध्याय, उज्वलता दली, सुनिल शर्मा, शिवदयाल शाह, गोविन्दराज वली, खड्ग विक्रम शाह, कुन्दन शर्मा, विमल शर्मा कँडेल, श्रद्धा श्रेष्ठ, मणिराम लामिछाने, दीपकराज जोशी र सुजन सुवेदीको बकपत्र ।

यस अदालतको ठहर

६०. नियमबमोजिम पेशीसूचीमा चठी पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको मिसिल अध्ययन गरियो । मुद्दा सुनवाइको सिलसिलामा वादी नेपाल सरकारको तर्फबाट उपस्थित विशेष सरकारी वकील कार्यालय, काठमाडौंका विद्वान् सहन्यायाधिवक्ता श्री मुरारी प्रसाद पौडेलले नेपाल पर्यटन बोर्डका का.मु.

कार्यकारी प्रमुखका विरुद्धमा २१ वटा उजुरी परेपछि तिनै उजुरीका आधारमा अनुसन्धान तहकिकातको कार्य प्रारम्भ भएको छ । अनुसन्धानको सिलसिलामा संकलन गरिएका सबुद प्रमाणको आधारमा नेपाल पर्यटन बोर्डको विभिन्न पदमा रहेका व्यक्तिहरुबाट भएका अनियमिततालाई विभिन्न १० शीर्षकमा वर्गीकरण गरेर कसूर कायम गरिएको छ । सबै प्रतिवादीहरुले अनुसन्धानको क्रममा गरेको बयानमा आ-आफ्नो पदीय जिम्मेवारीलाई स्वीकार गरेर आफ्नो व्यहोरा लेखाएका छन् । कार्यक्रम नै नगरी बिल राखेर होस् वा सामान नै खरिद नगरी बिल राखेर होस् प्रतिवादीहरुले नेपाल पर्यटन बोर्डलाई ठूलो हानी नोक्सानी पुऱ्याएका छन् । अन्तर्राष्ट्रिय भेलाका नाममा र आधिकारिक निर्णय बिना मदिरा खरिद गरेको देखाएर आर्थिक अनियमितताको नमूना देखाइएको छ । हवाई टिकट नक्कली छन् । प्रतिवादी महेन्द्र खनालले नक्कली हवाई टिकट बनाएर पर्यटन बोर्डका सम्बन्धित पदाधिकारीसँग मिलोमतो गरेर भ्रष्टाचारजन्य कार्य गरेका छन् । बोर्डबाट अवकाश भै सकेका कर्मचारीको नाममा चेक काटिएको छ । एकाको नाममा चेक काटेर रकम अरुलाई नै दिइएको छ । चेक तथा भौचरमा परेका हस्ताक्षर नक्कली देखिएको छ । कर्मचारीको विवाह लगायतका व्यक्तिगत कार्यमा बोर्डकातर्फबाट भोज भतेर लगाइएको छ । का.मु. कार्यकारी प्रमुखको मौखिक आदेशमा धेरै अनियमितता भएको भन्ने कुरा सोही बोर्डका कर्मचारीले व्यक्त गरेका छन् । पर्यटन बोर्डको आर्थिक विनियमावलीलाई पश्चातदर्शी असर हुने गरी संशोधन गरेर बोर्डलाई ठूलो आर्थिक नोक्सानी पुऱ्याइएको छ । सार्वजनिक खरिद ऐन र नियमावलीविपरीत हुने गरी आर्थिक प्रशासन विनियमावली बनाउने र त्यस्तो बन्नै नसक्ने विनियमावलीका आधारमा भएका खर्च अनुमोदन गरेर नेपाल पर्यटन बोर्डका अध्यक्ष तथा सदस्यहरुले बोर्डलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याएका हुँदा सबै प्रतिवादीहरुलाई आरोपदावीबमोजिम सजाय हुनु पर्दछ भनी बहस प्रस्तुत गर्नुभयो ।

६१. त्यसैगरी, निम्न प्रतिवादीहरुकातर्फबाट निम्नलिखित कानून व्यवसायीहरु रहनुभएको र उहाँहरुले गर्नुभएको बहसको सार निम्न बमोजिम रहेको छ :-
६२. प्रतिवादी सुभाष निरौलाकोतर्फबाट विद्वान् वरिष्ठ अधिवक्ताद्वय श्री हरिहर दाहाल र श्री उपेन्द्र केशरी न्यौपाने तथा विद्वान् अधिवक्ताहरु श्री दिनेश कुमार कार्की, श्री डिल्लीरमण आचार्य र श्री सुशिल कुमार शर्मा सापकोटा ।
६३. प्रतिवादी अनिल दासकोतर्फबाट विद्वान् वरिष्ठ अधिवक्ताद्वय श्री हरिहर दाहाल, श्री सतिसकृष्ण खरेल तथा विद्वान् अधिवक्ताहरु श्री दिनेश कुमार कार्की, श्री डिल्लीरमण आचार्य र श्री सुशिल कुमार सापकोटा ।
६४. प्रतिवादी नन्दिनी लाहे थापाकातर्फबाट विद्वान् वरिष्ठ अधिवक्ता श्री लभ प्रसाद मैनाली र विद्वान् अधिवक्ता श्री राम बहादुर थापा ।
६५. प्रतिवादी आदित्य वरालकातर्फबाट विद्वान् वरिष्ठ अधिवक्ताद्वय श्री शम्भु थापा र श्री ईन्द्र खरेल तथा विद्वान् अधिवक्ता श्री युवराज वन्जाडे ।
६६. प्रतिवादी हिक्मत सिंह अहिरकातर्फबाट विद्वान् वरिष्ठ अधिवक्ताहरु श्री शम्भु थापा र श्री कृष्ण प्रसाद सापकोटा एवम् विद्वान् अधिवक्ताहरु श्री रमण कुमार कर्ण र श्री यादव प्रसाद ढुंगाना ।

६७. प्रतिवादी काशिराज भण्डारीकोतर्फबाट विद्वान् वरिष्ठ अधिवक्ताहरु श्री शम्भु थापा, श्री लभ प्रसाद मैनाली, श्री ईन्द्र खरेल र विद्वान् अधिवक्ताहरु श्री युवराज वन्जाडे र श्री बुद्धि प्रसाद खरेल ।
६८. प्रतिवादी ध्रुव राईको मु.स. गर्ने सविता राईकोतर्फबाट विद्वान् अधिवक्ता श्री हरिन्द्र प्रसाद राई ।
६९. प्रतिवादी लिला बहादुर बानियाकातर्फबाट विद्वान् वरिष्ठ अधिवक्ता श्री हिरा रेग्मी, विद्वान् अधिवक्ताद्वय श्री ज्योति बानिया र श्री पुष्पराज पौडेल ।
७०. प्रतिवादी दिवाकर विक्रम राणाकातर्फबाट विद्वान् वरिष्ठ अधिवक्ता श्री यज्ञमूर्ति बन्जाडे तथा विद्वान् अधिवक्ताहरु श्री नरेन्द्र कुमार श्रेष्ठ र विद्वान् अधिवक्ता श्री अर्जुन खनाल ।
७१. प्रतिवादी लक्ष्मण गौतमकातर्फबाट विद्वान् अधिवक्ताहरु श्री भीमार्जुन आचार्य र श्री सुवास आचार्य ।
७२. प्रतिवादी सुशिल घिमिरेकातर्फबाट विद्वान् वरिष्ठ अधिवक्ता श्री हरि प्रसाद उप्रेती र विद्वान् अधिवक्ता श्री नारायण प्रसाद पराजुली ।
७३. प्रतिवादी शरदचन्द्र पौड्यालकातर्फबाट विद्वान् वरिष्ठ अधिवक्ताहरु श्री हरि प्रसाद उप्रेती, श्री नरेन्द्र प्रसाद पाठक, श्री हिरा रेग्मी, श्री विश्व भट्टराई तथा विद्वान् अधिवक्ताहरु श्री विनोद कार्की र श्री तेज रावल ।
७४. प्रतिवादी मेघ बहादुर पाण्डेकातर्फबाट विद्वान् वरिष्ठ अधिवक्ताहरु श्री सतिसकृष्ण खरेल, श्री कृष्ण प्रसाद सापकोटा र विद्वान् अधिवक्ता श्री गणेश विक्रम कार्की ।
७५. प्रतिवादी टीकाराम सापकोटाकोतर्फबाट विद्वान् वरिष्ठ अधिवक्ता श्री मुकुन्द शर्मा पौडेल र विद्वान् अधिवक्ता श्री पिताम्बरराज आचार्य ।
७६. प्रतिवादी पम्फादेवी धमलाकोतर्फबाट विद्वान् वरिष्ठ अधिवक्ता श्री रमण कुमार श्रेष्ठ र विद्वान् अधिवक्ता श्री दीनमणि पोखरेल ।
७७. प्रतिवादी डिल्ली प्रसाद शिवाकोटीकातर्फबाट विद्वान् अधिवक्ता श्री अर्जुन खनाल ।
७८. प्रतिवादी रतिशचन्द्रलाल सुमनकातर्फबाट विद्वान् वरिष्ठ अधिवक्ता श्री सुरेन्द्र कुमार महतो ।
७९. प्रतिवादी रेवत बहादुर थापाकोतर्फबाट विद्वान् अधिवक्ताहरु श्री दिनेश कुमार कार्की, श्री डिल्लीरमण आचार्य र श्री सुशिल कुमार शर्मा सापकोटा ।
८०. प्रतिवादी ध्रुव नारायण श्रेष्ठकोतर्फबाट विद्वान् अधिवक्ता श्री अर्जुन खनाल ।
८१. प्रतिवादी फुरगेल्जे शेर्पाकातर्फबाट विद्वान् वरिष्ठ अधिवक्ताद्वय श्री कृष्ण प्रसाद सापकोटा र श्री रमण कुमार श्रेष्ठ ।
८२. प्रतिवादी रञ्जनकृष्ण अर्यालकातर्फबाट विद्वान् अधिवक्ताहरु श्री होमकान्त चौलागाईं, श्री गोविन्द प्रसाद शर्मा बन्दी र श्री रविन्द्रनाथ अर्याल ।
८३. प्रतिवादी महेन्द्र खनालका तर्फबाट विद्वान् वरिष्ठ अधिवक्ता श्री शम्भु थापा, विद्वान् अधिवक्ताद्वय श्री युवराज वन्जाडे र श्री शार्दुल थापा ।

८४. उपर्युक्त बमोजिम रहनुभएका विद्वान् वरिष्ठ अधिवक्ताहरू तथा विद्वान् अधिवक्ताहरूले आ-आफ्नो पक्षको प्रतिरक्षा गर्दै उहाँहरूले आरोपित कसुर गरेको सप्रमाण पुष्टि भएको छैन भन्ने कुरालाई केन्द्रविन्दुमा राखेर केही निश्चित विषयमा आ-आफ्नो पक्ष उपर लगाइएको आरोपलाई सोही आरोपका आधारमा खण्डन गर्दै समग्रमा निम्नलिखित विषयमा बहस प्रस्तुत गर्नुभयो :-

- (१) अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले नेपाल पर्यटन बोर्डमा सुरक्षित रहेका सबै बिल, भर्पाई, कार्यक्रम भएको कुरा देखिने अन्य प्रमाण तथा नेपाल पर्यटन बोर्डले अपनाएको लेखा राखे प्रणालीको राम्रोसँग अध्ययन नै नगरी जसरी पनि अभियोग लगाउनु पर्ने छ भन्ने पूर्वाग्रह राखेर अनुसन्धान गरेको छ र सोही अनुरूप आरोप लगाइएको छ ।
- (२) नेपाल पर्यटन बोर्डबाट अनुदान रकम पाएर कार्यक्रम संचालन गरेका केही संस्थाहरूसँग खर्च भएको रकमको लेखापरीक्षण गराएर प्रतिवेदन पेश नगरेसम्म अनुदान रकम रोक्का राख्नु भन्ने सार्वजनिक लेखा समितिको निर्देशन पालना गर्दा खासगरी नेपाल पर्यटन बोर्डका का.मु. कार्यकारी निर्देशक सुभाषकुमार निरौलाका विरुद्ध एकै प्रकृतिका धेरै उजुरी परेका छन् । ती सबै उजुरी पूर्वाग्रहयुक्त छन् । उजुरी निवेदन नै नपरेका व्यक्तिहरू विरुद्ध पनि अनुसन्धान भएर मुद्दा चलाइएको छ । आरोपपत्रमा पचासजना व्यक्तिलाई प्रतिवादी बनाइएको छ तर सत्ताइस जनालाई अनुसन्धानको सिलसिलामा सघाएको भन्ने आधारमा मुद्दा नचलाएर अनुसन्धानको सिलसिलामा समान किसिमबाट सहयोग पुऱ्याएका अन्य व्यक्तिहरूलाई मुद्दा चलाइएको छ । यस कुराले अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट अनुसन्धानको सिलसिलामा सघाउ पुऱ्याएका व्यक्तिलाई मुद्दा नचलाउन सक्ने भन्ने स्वविवेकीय अधिकारको चरम दुरुपयोग भएको छ । यस तथ्यले व्यक्तिलाई छानीछानी अभियोग लगाउन नपाइने भन्ने सिद्धान्तको ठाडो उल्लंघन भएको छ । यस्तो हचुवा अभियोगको आधारमा प्रतिवादीहरूलाई कसूरदार ठहर गर्न मिल्दैन ।
- (३) एउटै बिल भौचरका विषयमा धेरै प्रतिवादीहरूको विगो कायम गरिएको छ । आरोपपत्रबमोजिमको विगो कायम गरेर विगो भराइदिने हो भने नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी नोक्सानी भयो भनिएको रकमभन्दा ४।५ गुणा बढी रकम भराइदिनु पर्ने हुन्छ । यसबाट पनि आरोपपत्र हचुवाको भरमा तयार पारिएको र हतारमा दायर भएको भन्ने कुरा पुष्टि भएको छ । विभिन्न १० वटा आकर्षक शीर्षक राखेर आरोपपत्र तयार पारिएको छ, तर सबै शीर्षकको विगोको योगफल अधिकांश प्रतिवादीहरूको हकमा मिलेको छैन । नेपाल पर्यटन बोर्डको अनुरोधमा हवाई टिकट बुकिङ गर्ने, रद्द गर्ने, टिकटमा उल्लेख भएको रुटको उडान नभएको वा अरु कुनै कारणले यात्रु उड्न नसकेमा रुट परिवर्तन गरी टिकट मिलाउने संस्थाका प्रबन्ध निर्देशकलाई पनि मुद्दा चलाइएको छ । रद्द भएका टिकटको रकम समायोजन गरेर मिलाइएकोतर्फ अनुसन्धान नै भएको छैन । हवाई टिकट बिक्री गरेबापत ट्राभल्स एजेन्सीले कानूनसम्मत किसिमबाट पाउने कमिशनलाई पनि भ्रष्टाचारको संज्ञा दिइएको छ । यसरी जबरजस्ती कसूर कायम गर्न खोजिएको अवस्था स्पष्ट रूपमा देखिएको हुँदा त्यस्तो हचुवा आरोपपत्रको आधारमा कसूर कायम गर्न मिल्दैन ।

- (४) नेपाल पर्यटन बोर्ड छुट्टै ऐनद्वारा स्थापना भएको एउटा स्वायत्त संस्था हो र त्यसको सर्वोच्च निकायको रूपमा कार्यकारी समिति छ । नेपाल पर्यटन बोर्डका लागि वार्षिक कार्यक्रम निर्धारण गर्ने, बजेट स्वीकृत गर्ने लगायतका नीतिगत निर्णय गर्ने साधिकार निकायबाट स्वीकृत भएको बजेट र कार्यक्रमको आधारमा भए गरिएका र उक्त सर्वोच्च निकायबाट अनुमोदनसमेत भै सकेको विषयलाई स्पष्ट रूपमा बदनियतबाट आफूले लिन खानका लागि र संस्थालाई हानी नोक्सानी पुऱ्याउने उद्देश्यका साथ भएको भन्ने कुरा तथ्ययुक्त प्रमाणबाट स्थापित नभएसम्म भ्रष्टाचारको कसूर ठहर गर्न मिल्दैन । एउटा संवैधानिक निकाय महालेखा परीक्षकको विभागबाट अन्तिम लेखापरीक्षण भइसकेको विषयमा अर्को संवैधानिक निकाय अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग प्रवेश गर्न मिल्दैन । संविधानले तोकेको सीमाभित्र रहेर संवैधानिक निकायले आफ्नो कार्य सम्पादन गर्नु पर्दछ । अर्को निकायको अधिकारक्षेत्र अतिक्रमण गरेर सोही आधारमा तयार पारिएको आरोपपत्रका आधारमा प्रतिवादीहरुलाई कसूरदार ठहर गर्न मिल्दैन ।
- (५) कुनै अमुक कार्यक्रम गर्ने सम्बन्धमा मेमो तयार गर्ने, अगाडि बढाउने, स्वीकृत गर्ने, भौचर उठाउने र सोको भुक्तानी गर्ने प्रकृत्यामा संलग्न नै नभएका व्यक्तिहरुलाई पनि सो भौचरमा उल्लेख भएको रकम विगो कायम गरेर आरोपपत्र लगाएको अवस्था छ । अनुसन्धानको सिलसिलामा प्रतिवादको मौका नै नदिइएको अर्थात् कुनै भौचरका बारेमा केही कुरा सोधेर स्पष्ट पार्ने मौका नै नदिई सोही भौचरका विषयमा आरोप लगाइएको छ । यसले संविधान प्रदत्त मौलिक हक र प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तको ठाडो उल्लंघन भएको छ । त्यसरी मनोमानी किसिमबाट लगाइएको आरोपका आधारमा प्रतिवादीहरुलाई कसूरदार ठहर गर्न मिल्दैन ।
- (६) चेकबाट आधिकारिक संस्थालाई भुक्तानी भएको विषयलाई पनि भ्रष्टाचारको संज्ञा दिइएको छ । भुक्तानी लिने पक्षलाई बुझिएकोसम्म छैन । मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएका संस्थाबाट लिइएको वस्तु र सेवाको हकमा त्यसरी करमा दर्ता भएका संस्थाको सो दिनको आय र स्टकबाट खर्च भएको वस्तुको विवरण समेत सम्बन्धित कर कार्यालयबाट सूक्ष्म रूपमा अनुसन्धान गरी सत्य तथ्य र वास्तविकता सजिलै पत्ता लगाउन सकिनेमा आयकर प्रयोजनका लागि राखिएका लेखा र कर प्रणालीका बारेमा सामान्य जानकारीसम्म नभएका व्यक्तिबाट मुद्दाको अनुसन्धान तहकिकात भएको पाइएको छ । त्यस्तो हचुवा अनुसन्धान र अभियोजनलाई आधार बनाएर भ्रष्टाचार जस्तो जघन्य अपराध भएको निष्कर्ष निकालेर अभियोग लगाएको कुरा सर्वथा अनर्थ देखिँदा सबै प्रतिवादीहरुले आरोपदावीबाट सफाइ पाउनु पर्दछ ।
- (७) नेपाल पर्यटन बोर्ड ऐन, २०५३ को दफा २५ द्वारा विनियमावली बनाउने अधिकार नेपाल पर्यटन बोर्डको कार्यकारी समितिलाई प्रदान भएकोमा त्यस्तो साधिकार निकायबाट बनाइएको आर्थिक विनियमावलीको विषयलाई पनि भ्रष्टाचारको विषयवस्तु बनाउन खोजिएको छ । सो कुरा प्रत्यायोजित व्यवस्थापनको सिद्धान्तको वर्खिलाप छ । सो विनियमावली निर्माणको विषयलाई लिएर उक्त विनियमावली खारेज हुनु पर्दछ भनी सर्वोच्च अदालतमा परेको रिट निवेदननै खारेज भएको छ । सर्वोच्च अदालतको उक्त आदेशले संशोधित विनियमावलीलाई वैधता प्रदान गरेको हुँदा

विनियमावली संशोधनसँग सम्बन्धित सबै विषयमा लगाइएको आरोप स्वतः खण्डित भएको छ ।
बोर्डको सर्वोच्च निकाय कार्यकारी समितिले आ.व. २०७०।०७१ को पहिलो तीन महिनाको खर्च
अनुमोदन गरेको विषय पनि उक्त विनियमावली संशोधनसँग जोडिएको विषय हुँदा एउटा साधिकार
निकायबाट कानूनबमोजिम सामूहिक अधिकारको प्रयोग गरेर निर्णय भएको विषय भ्रष्टाचारको
विषयवस्तु बन्न सक्ने नदेखिँदा सबै प्रतिवादीहरूले आरोपदावीबाट सफाई पाउनु पर्दछ ।

८५. यसमा माथि उल्लिखित बहस बुँदाहरू एवम् बहस-नोटसमेत मनन् गरी मिसिल अध्ययन गरी हेर्दा
नेपाल पर्यटन बोर्डको विभिन्न पदमा रहेर काम गरेका प्रतिवादीको महलमा नाम उल्लेख भएका
विभिन्न पदाधिकारी र वर्ल्ड वाइड एशियन ट्राभल्स एण्ड टुर्स प्रा.लि. का प्रबन्ध निर्देशक महेन्द्र
खनाल समेतका विरुद्धमा निम्न लिखित १० वटा विषयमा भ्रष्टाचार भएको भन्ने अभियोगमा छुट्टाछुट्टै
विषयवस्तु र विगोमा आरोप लगाएको देखिन आयो :-

- (१) कार्यक्रम नै नगरी बिलमात्र राखी रकम हिनामिना गरेको ।
- (२) सामान खरिद नै नगरी बिलमात्र संलग्न गरी भुक्तानी दिएर हिनामिना गरेको ।
- (३) सवारी साधन भाडामा लिएको भनी बिलमात्र संलग्न गरी हिनामिना गरेको ।
- (४) मदिरा खरिदको बिल संलग्न गरी हिनामिना गरेको ।
- (५) अन्तर्राष्ट्रिय भेलाको नाममा रकम भुक्तानी गरी हिनामिना गरेको ।
- (६) व्यक्तिगत कार्यमा खर्च भएको बिल भर्पाई पेश गरी भुक्तानी दिई हिनामिना गरेको ।
- (७) बैंक खाताबाट रकम निकाली हिनामिना गरेको ।
- (८) नक्कली हवाई टिकट पेश गरी रकम हिनामिना गरेको ।
- (९) कार्यालय सहायक तथा कर्मचारीको नाममा चेक काटी भुक्तानी दिई हिनामिना गरेको ।
- (१०) नेपाल पर्यटन बोर्ड आर्थिक विनियमावली, २०७० लाई संशोधन तथा स्वीकृत गरी बढी भुक्तानी
गराई तथा बोर्डमा भएको अनियमित खर्च अनुमोदन गरी हिनामिना गरेको ।

८६. आरोपपत्रमा लगाइएका विभिन्न आरोपका सम्बन्धमा छुट्टाछुट्टै विवेचना गर्नुअघि आरोपपत्र तयार गर्दा
कति सम्बेदनशील भएर निष्पक्षतापूर्वक गरिएको रहेछ भन्ने सम्बन्धमा केही चर्चा गर्न आवश्यक
देखिएको छ । अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट नेपाल पर्यटन बोर्डका विभिन्न तहमा
कार्यरत रहेका व्यक्ति तथा वर्ल्ड वाइड एशियन ट्राभल्स एण्ड टुर्स प्रा.लि.का प्रबन्ध निर्देशक महेन्द्र
खनालसमेत गरी ५० जनाका विरुद्ध अनुसन्धान तहकिकातको कार्य प्रारम्भ गरेर आरोप-पत्रको
प्रतिवादी खण्डमा समेत ती पचास जना व्यक्तिहरूलाई प्रतिवादी कायम गरेको देखिन्छ । ती ५०
जना व्यक्तिहरूमध्ये २३ जनाका हकमा मात्र सजायको माग दावी लिएर अन्य २७ जना
व्यक्तिहरूलाई अनुसन्धानको क्रममा अनुसन्धान अधिकारीलाई सहयोग पुऱ्याएको भन्दै भ्रष्टाचार
निवारण ऐन, २०५९ को दफा ५५ तथा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८ को
दफा १९ को उपदफा (१५) बमोजिम सजायको हकमा पूर्ण छुट गरी निजहरूलाई सरकारी साक्षीको

रुपमा प्रस्तुत गरेको पाइन्छ । उक्त दुबै ऐनमा गरिएको माथि उल्लिखित व्यवस्था हेर्दा यस ऐनबमोजिम अनुसन्धानको काम कारवाहीमा सहयोग गर्ने अभियुक्तलाई अनुसन्धान अधिकारीले आफ्नो साक्षीको रूपमा प्रस्तुत गरी निजलाई सजायको माग दावीमा पूर्ण वा आंशिक छुट दिन सक्ने व्यवस्था रहेको छ । उक्त दुबै ऐनमा रहेको उल्लिखित व्यवस्थालाई आधार बनाएर कुनै अभियुक्तलाई सजायको माग दावीबाट छुट दिँदा निजले अनुसन्धानको सिलसिलामा पुऱ्याएको सहयोग स्पष्ट रूपमा मनासिव र महसूस गर्न सकिने प्रकृतिको हुनुपर्दछ । त्यस्तो अभियुक्तले पुऱ्याएको सहयोगको परिणामस्वरूप अन्य प्रतिवादीहरूका विरुद्ध ठोस प्रमाण प्राप्त भई कसूर कायम हुन सहयोग पुग्ने किसिमको हुनु पर्दछ । त्यसरी अनुसन्धानको सिलसिलामा सहयोग पुऱ्याएको व्यक्तिलाई सजायको माग दावीबाट छुट दिँदा निजले पुऱ्याएको सहयोगका बारेमा तथ्यगत रूपमा सबै व्यहोरा खोलेर आरोप-पत्रमा नै उल्लेख गर्नुपर्ने हुन्छ । प्रस्तुत मुद्दामा अनुसन्धानको सिलसिलामा एकै किसिमको बयान व्यहोरा लेखाएका व्यक्तिहरूमध्ये अनुसन्धान अधिकृतले बिना आधार आफ्नो मनलागी किसिमबाट अनुसन्धानको दायरामा आएका व्यक्तिहरूमध्येबाट छानी छानी सजायको दावी लिने वा नलिने भनी निष्कर्षमा पुगेको देखिन्छ । जुन Fair Trial को अवधारणा अनुकूल भन्न मिल्ने । माथि उल्लिखित दुबै ऐनमा गरिएको सजायको मागदावीबाट छुट दिने व्यवस्था आत्मनिष्ठ किसिमबाट प्रयोग भएर समान अवस्थाका व्यक्तिहरू र अनुसन्धान अधिकारीलाई समान किसिमबाट अनुसन्धानमा सहयोग पुऱ्याएका व्यक्तिहरूमध्ये पनि छानी छानी मुद्दा चलाउने वा नचलाउने अवस्था र स्थिति विकसित हुन नपाओस् भन्नेतर्फ अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले सजगता अपनाउनु पर्ने देखिएको छ । मुद्दा चलाउनु पर्ने नपर्ने सम्बन्धमा समान अवस्थामा केही व्यक्तिहरूलाई सजायको माग दावीबाट छुट दिएर संकलित सवुद प्रमाणबाट ती व्यक्तिहरू सरह नै रहेका केही व्यक्तिहरूका विरुद्ध सजायको माग दावी लिएर मुद्दा चलाइएको अवस्थालाई अनुसन्धानको सिलसिलामा अपनाउनु पर्ने निष्पक्षताको सिद्धान्तअनुकूल भएको मान्न मिल्दैन ।

८७. त्यसका अतिरिक्त प्रतिवादी प्रचण्डमान श्रेष्ठ लगायतका अधिकांश प्रतिवादीहरूका हकमा अनुसन्धानको सिलसिलामा नसोधिएका भौचरको विषयमा आरोप लगाएको देखिएको छ । शंकास्पद भौचरका बारेमा सो भौचरको विषयवस्तुसँग सम्बन्धित रहेका प्रतिवादीहरूलाई आफ्नो कुरा भन्ने र प्रतिवाद गर्ने मौका नै नदिइकन अभियोग लगाएको पाइएको हुँदा कुनै पनि आरोप लागेको व्यक्तिलाई आफू विरुद्ध लागेको आरोपको सम्बन्धमा सफाइ पेश गर्ने मौका नै प्रदान नभएको देखिन आयो । जसको परिणामस्वरूप फौजदारी न्यायका लागि अपरिहार्य तत्त्वका रूपमा विकसित भएको प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्त अनुसन्धानको सिलसिलामा परिपालना भएको पाइएन । यसबाट अनुसन्धान गर्ने अधिकारीले यस किसिमका त्रुटि गरेर जसरी पनि प्रतिवादीहरूका विरुद्ध मुद्दा चलाउने धारणा राखेको अवस्था छ र हतारमा आरोप-पत्र दायर गरिएको छ भन्ने प्रतिवादीहरूका तर्फबाट रहनुभएका विद्वान् कानून व्यवसायीहरूले उठाएको जिकीरलाई थप पुष्टि गरेको छ । अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग जस्तो जिम्मेवार संवैधानिक निकायका कामकारवाहीमा यस प्रकारका खोट देखिनुलाई स्वाभाविक मान्न सकिँदैन । यस प्रकारका विषयमा अनुसन्धान अधिकारीले विशेष सतर्कताका साथ काम गर्नुपर्ने देखिन्छ । प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तलाई हाम्रो न्याय प्रणालीले मौलिक हकको रूपमा आत्मसात

गरिएको हुँदा व्यक्तिको मौलिक हकसँग जोडिएको विषयलाई हल्का रूपमा नभई गम्भीर रूपमा लिनुपर्ने हुन्छ ।

८८. उपर्युक्त बमोजिमको तथ्य, अभियोजन तथा बहस जिकीर रहेको प्रस्तुत मुद्दामा मूलतः निम्न लिखित विषयको निरोपण हुनु पर्ने देखिएको छ :-

१.	आरोपपत्रमा लगाइएका विभिन्न १० वटा अभियोगमध्येमा कुन-कुन शीर्षक अन्तर्गतको अभियोग कुन-कुन प्रतिवादीहरूको हकमा पुग्न सक्छ वा सक्तैन ?
२.	आरोप दावी पुग्ने ठहरिएमा त्यसको विगो के कति कायम हुने ?
३.	समग्रमा कुन-कुन प्रतिवादीहरूले आरोपदावी बमोजिमको कसूर गरेको ठहर्ने र कुन-कुन प्रतिवादीहरूले सफाइ पाउने ?

८९. आरोप-पत्रको प्रकरण १ अर्थात् कार्यक्रम नै नगरी बिलमात्र राखी रकम हिनामिना गरेको भन्ने आरोपका सम्बन्धमा विचार गर्दा, प्रतिवादीहरू सुभाष कुमार निरौला, अनिल कुमार दास, नन्दनी लाहे थापा, आदित्य वराल, हिक्मत सिंह ऐर, काशिराम भण्डारी र ध्रुव राईलाई उक्त प्रकरण १ अन्तर्गतको आरोप लागेको देखिन्छ । सबै प्रतिवादीहरू आरोपित कसूरमा इन्कार रहेर बयान गरेको पाइन्छ । सिद्धान्ततः आरोप-पत्र स्पष्ट र पूर्ण हुनुपर्दछ । तर कार्यक्रम नै नगरी बिलमात्र राखी रकम हिनामिना गरेको भन्ने आरोप लगाइएको भए तापनि आरोप पत्रमा भौचर नम्बर, भौचर मिति र विगो रकममात्र उल्लेख गरेर आरोपपत्र तयार भएको देखिन्छ । कुन ठाउँमा कुन-कुन कार्यक्रम गरेको भन्ने बहानामा के कस्ता बिल पेश भएका थिए र सो बापतमा के, कुन र कस्ता संस्थालाई भुक्तानी दिएको देखाइयो भन्ने सम्बन्धमा आरोपपत्रमा कुनै व्यहोरा स्पष्ट रूपमा खुलाएको पाइएन । प्रस्तुत प्रकरण १ सँग सम्बन्धित मिसिल संलग्न प्रमाणको अध्ययन गर्दा आरोपपत्रमा भौचर नम्बर, भौचर मिति र विगोमात्र उल्लेख भएको पाइन्छ । उदाहरणार्थ भौचर नम्बर १०४, १०५, १०६, ३५७ र ४५३ मा क्रमशः रु. २,७०,०००।-, २,९०,५००।-, २,९५,०००।-, १,२५,०००।- र २,२२,६३५।- विगो कायम गरेको पाइयो । उल्लिखित सबै भौचरको साथमा पेमेन्ट मेमो, बिल, रीतपूर्वकको कोटेशन र कार्यक्रमको विवरणसमेत समावेश भएको पाइन्छ । सबै कार्यक्रम स्वीकृत कार्यक्रम र बजेटको परिधिभित्रै रहेर सम्पन्न भएको पाइएको छ । कतिपय कार्यक्रमका सम्बन्धमा नेपाल पर्यटन बोर्डबाट एक आर्थिक वर्षभरीमा सम्पन्न भएका कार्यक्रम र त्यस्ता कार्यक्रमको उपादेयता समेत समावेश गरेर केही कार्यक्रमका झलक देखिने फोटोसहित वार्षिक रूपमा प्रकाशन हुने In focus पत्रिकामा प्रकाशन समेत भएको पाइएको छ । यसरी नेपाल पर्यटन बोर्डको सर्वोच्च निकाय कार्यकारी समितिबाट स्वीकृत भएको कार्यक्रम सो कार्यक्रमका लागि विनियोजित भएको बजेटको सीमाभित्र रहेर सम्पन्न भएको देखिएको र त्यस्ता कार्यक्रम संचालन भएको भन्ने यथेष्ट प्रमाण मिसिल संलग्न रहेको पाइएको हुँदा समान प्रकृतिका अन्य भौचरका सम्बन्धमा समेत अस्पष्ट आरोप दावीकै भरमा भ्रष्टाचारको कसूर भएको भन्न सकिने अवस्था रहेन । हुँदै नभएको कार्यक्रमलाई भएको भनी बिलमात्र राखी रकम हिनामिना भएको भन्ने आरोप लगाएको अभियोजन पक्षले यी-यस्ता नभएका कार्यक्रम गरेको भनेर बनावटी भन्न खोजिएका कार्यक्रमको प्रष्ट र पूर्ण विवरण दिएको

पाइँदैन। वस्तुतः अभियोजन पक्षले ती कार्यक्रमहरूमा संलग्न र सहभागी भएका सम्पूर्ण व्यक्तिहरूलाई अनिवार्य रूपमा बुझी यथार्थ कुरा पत्ता लगाउनु पर्नेमा सो गर्न सकेको देखिँदैन। यस सन्दर्भमा सम्बन्धित सर्वोच्च अदालतबाट "परिचयात्मक गोष्ठीमा सहभागी व्यक्तिहरूलाई अनुसन्धानको क्रममा अनिवार्य रूपमा बुझनुपर्नेमा सोतर्फ अभियोजन पक्षले ध्यान पुऱ्याएको नदेखिएबाट प्रतिवादीहरूले विधिवत् कार्यक्रम संचालन भएको भनी लिएको जिकीर अन्यथा प्रमाणित नभएको अवस्थामा कार्यक्रम नै संचालन नगरी दावीबमोजिमको रकम हिनामिना गरी भ्रष्टाचार गरे होलान् भनी अनुमान गर्न नसकिने ।" भनी नेपाल कानून पत्रिका, २०६३ नि.नं. ७६७० पृ. ३७२ मा कानूनी सिद्धान्तसमेत प्रतिपादन भइरहेको परिप्रेक्ष्यमा दावी पुष्टि हुने स्वतन्त्र प्रमाणको अभावमा आरोप-पत्रमा उल्लेख भएको भौचर नम्बर र रकमलाई मात्र आधार बनाएर सो भौचरसँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरू नै नभएको भनी अनुमान गर्न मिल्ने देखिएन। अतः आरोप-पत्र नै विस्तृत अनुसन्धान बिना दायर भएको पाइएको हुँदा कार्यक्रम नै नगरी बिलमात्र राखी रकम हिनामिना गरेको भन्ने सो प्रकरण नं. १ अन्तर्गतको आरोप लागेका सबै प्रतिवादीहरूको हकमा दावी पुग्न सक्ने देखिएन।

९०. आरोप-पत्रको प्रकरण २ अर्थात् सामान खरिद नै नगरी बिलमात्र भुक्तानी गरेर रकम हिनामिना गरेको भन्ने दावीका सम्बन्धमा विचार गर्दा, यस प्रकरणअन्तर्गतको आरोप प्रतिवादीहरू प्रचण्डमान श्रेष्ठ, सुभाष कुमार निरौला, अनिल कुमार दास, नन्दनी लाहे थापा, आदित्य वराल, हिक्मत सिंह ऐर, काशीराज भण्डारी, ध्रुव राई र दिवाकर राणाउपर लागेको देखिन्छ। प्रतिवादीहरूले अनुसन्धान अधिकारी र यस अदालतसमक्ष बयान गर्दासमेत आफूहरूलाई आरोप लगाएको जस्तो सामान खरिद नै नगरी बिलमात्र संलग्न गरेर रकम हिनामिना भएको अवस्था होइन। नेपाल पर्यटन बोर्डको कामको प्रकृति अनुसार बोर्डलाई आवश्यक पर्ने सामान खरिद भएको छ। कुनै सामानको प्रकृतिअनुसार स्टोर दाखिला नभएको हो। जुन संस्थाबाट सामान खरिद गरिएको छ, ती संस्थाहरू प्रचलित कानूनबमोजिम मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएका हुँदा लाग्ने मूल्य अभिवृद्धि करसमेत जोडेर चेक मार्फत भुक्तानी दिइएको हुँदा आरोप लगाइएको जस्तो रकम हिनामिना गरेको होइन भनी आफूहरू उपर लगाइएको आरोपमा इन्कार रहेर बयान गरेको पाइन्छ। आरोप-पत्रमा कुन-कुन सामान खरिद गरेको भन्ने देखाएर ती सामान खरिद नगरी बिलमात्र समावेश गरेको भन्ने समेत व्यहोरा खोलेर आरोप लगाएको नभई भौचर नम्बर, भौचर मिति र विगो रकममात्र उल्लेख भएको पाइन्छ। त्यसरी लगाइएको आरोपका सम्बन्धमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट आरोप-पत्रसाथ पेश भएका प्रमाण, यस अदालतको आदेशानुसार नेपाल पर्यटन बोर्डबाट झिकाइएका प्रमाण तथा प्रतिवादीहरूका तर्फबाट यस अदालतसमक्ष गरेको बयानको सिलसिलामा पेश भएका प्रमाणसमेतलाई भिडाएर हेर्दा आरोप-पत्रमा दावी लिइएको जस्तो सामान खरिद नै नगरी बिलमात्र संलग्न गरी प्रतिवादीहरूले रकम हिनामिना गरेको अवस्था भन्न मिल्ने देखिन आएन। अनुसन्धानको क्रममा सामान आपूर्ति गरी चेकको माध्यमबाट रकम बुझिलिएका सम्बन्धित संस्थालाई बुझेर सामान खरिद भए वा नभएको भन्ने विषयमा तार्किक निष्कर्षमा पुगेको पनि पाइएन। उदाहरणका लागि प्रतिवादी प्रचण्डमान श्रेष्ठ विरुद्ध लागेको P.v ९३ को भौचरका सम्बन्धमा उक्त भौचर अन्तर्गत रु. ३,२१,३२१।- र रु. ४,९९,४६०।- गरी जम्मा रु. ८,२०,७८१।- को विगो कायम गरिएको भए

पनि उक्त भौचर नं. Pv ९३ को भुक्तानी भौचर (Payment Voucher) को जम्मा रकम रु. ४,२२,४७८।६२ भएको र उक्त रकम माइस एड नेपाल नामक संस्थालाई चेक मार्फत रु. ४,१५,१८३।- भुक्तानी भएको देखिन्छ । सो कार्यका लागि तीनवटा अलग अलग संस्थाबाट कोटेशन प्राप्त भई सबैभन्दा कम कबोल गर्ने माइस एड नेपालसँग सम्झौतासमेत भएको देखिएको छ। उक्त रकम चौथो राष्ट्रिय पर्यटन भेलाको सिलसिलामा प्रचारात्मक होर्डिङ बोर्डलगायत स्टल व्यानर प्रिन्टिङको लागि खर्च भएको भन्ने कुरा मिसिल संलग्न सम्झौताको प्रतिलिपि तथा नेपाल पर्यटन बोर्डले वर्षभरी भएका कार्यक्रम समावेश गरी नियमित रूपमा निकाल्ने गरेको In focus २०११ मा समेत उक्त कार्यक्रम भएको भन्ने व्यहोरा स्पष्टरूपमा देखिएको लगायतका प्रमाणबाट आरोप लागेको विगोबमोजिमका सामान खरिद नै नगरी बिलमात्र समावेश गरी रकम हिनामिना गरेको भन्ने कुरा स्थापित हुन सकेको पाइएन । त्यसैगरी भौचर नम्बर १४९, ७५, २०६, २१३, ३०१, ६८३, ७०९, ८०३ का सम्बन्धमा पनि मिसिल संलग्न प्रमाणबाट स्वीकृत बजेट र कार्यक्रमको सीमाभित्र रहेर खर्च गरिएको, पर्चेज जरनल भौचर (PJV), मूल्य अभिवृद्धि कर कट्टा, पेमेन्ट मेमो, कोटेशन बिल भरपाइसमेत रहेको पाइएको र त्यसरी खरिद भएका साधनको हकमा नेपाल पर्यटन बोर्डले प्रचलनमा ल्याएको Tally Accounting software मा समेत प्रवृष्ट भएको पाइएको हुँदा आरोप-पत्रको प्रकरण २ अर्थात सामान खरिद नै नगरी बिलमात्र संलग्न गरी भुक्तानी गरेर नेपाल पर्यटन बोर्डको रकम हिनामिना गरेको भन्ने आरोपदावी उक्त आरोप लागेका सबै प्रतिवादीहरूका हकमा दावी पुग्न सक्ने देखिएन ।

९१. त्यसैगरी, आरोप-पत्रको प्रकरण नं. ३ अर्थात् सवारी साधन भाडामा लिएको भनी बिलमात्र संलग्न गरी हिनामिना गरेको भन्ने आरोपका सम्बन्धमा विचार गर्दा, प्रस्तुत प्रकरण अन्तर्गतको आरोप प्रतिवादीहरू प्रचण्डमान श्रेष्ठ, सुभाष कुमार निरौला, अनिल कुमार दास, नन्दनी लाहे थापा, आदित्य वराल, हिक्मत सिंह ऐर, काशिराज भण्डारी, ध्रुव राई, लिला बहादुर बानिया र लक्ष्मण गौतमलाई लगाएको देखिन्छ । उक्त प्रकरण ३ अन्तर्गतको आरोपित कसूरमा सबै प्रतिवादीहरू इन्कार रहेको पाइन्छ । नेपाल पर्यटन बोर्डको मुख्य कार्य पर्यटन प्रवर्द्धन गरेर स्वदेशी तथा विदेशी पर्यटकहरूको संख्या वृद्धि गर्ने रहेको र सो प्रयोजनका लागि नेपालका विभिन्न स्थानमा प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने र त्यसमा सहभागी हुने स्वदेशी तथा विदेशी पाहुनाहरूलाई कार्यक्रम आयोजना स्थलसम्म पुऱ्याउन र फर्काउनको लागि सूचिकृत भएका संस्थासँग रीतपूर्वक सम्झौता गरी आवश्यक परेका बखत तिनै सूचिकृत संस्थाबाट सवारी लिएको र जुन कार्यक्रममा लागि सवारी साधन भाडामा लिइएको हो सोही कार्यक्रममा प्रयोग भएको छ । कुनै किसिमको अनियमितता भएको छैन भन्ने व्यहोराको प्रायः सबैजना प्रतिवादीहरूले जिकीर लिएको पाइन्छ । प्रतिवादीहरूको जिकीर तथा आरोप-पत्रलाई दृष्टिगत गर्दै मिसिल संलग्न प्रमाण केलाएर हेर्दा, आरोप लागेका सबै भौचरका सम्बन्धमा स्वीकृत बजेट तथा कार्यक्रमको परिधिभित्र रहेर सवारी साधन उपलब्ध गराएका संस्थालाई चेक मार्फत् लाग्ने कर कट्टि गरी भुक्तानी भएको देखिन्छ । उदाहरणका लागि भौचर नं. ७७ का सम्बन्धमा सफ्टवेयर विकास समुदायमा आधारित ग्रामिण पर्यटन कार्यक्रम र स्वीकृत बजेटको परिधिभित्र रहेर क्लिन कान्तिपुर भेहिकललाई भौचरमा उल्लिखित रु. १२,०००।- मा रु. १८००।- कर कट्टि गरेर १०२३१७०

को चेक मार्फत रु.१०,२००।- भुक्तानी भएको देखिन्छ । उक्त कार्यक्रममा भाग लिन नेपाल पर्यटन बोर्डका प्रबन्धक लिला बानिया गएको देखिन्छ । पर्यटन विकास केन्द्रले प्रकाशन गरेको स्मारिकामा उक्त कार्यक्रम काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लाको पनौतीमा भएको भन्ने व्यहोरा प्रकाशन भएको देखिँदा उक्त भौचर नं. ७७ का हकमा सवारी साधन भाडामा लिएको भनी बिलमात्र संलग्न गरी भुक्तानी गरी नेपाल पर्यटन बोर्डको रकम हिनामिना गरेको भन्ने आरोपदावी सत्य तथ्यमा आधारित देखिएन । यस्तो स्थितिमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले प्रतिवादीहरूउपर लिएका दावी पुष्टि हुने र उक्त दावीलाई मान्यता दिन सकिने प्रमाणको सर्वथा अभाव रहेको पाइयो । कार्यक्रममा सहभागी भएको भनिएका व्यक्तिलाई बुझ्नेको पनि पाइएन। त्यसैगरी, सोही प्रकरण ३ अन्तर्गतको आरोपका सम्बन्धमा अनियमित भएको भनी दावी लिइएको भौचर नम्बर २३६, २५०, १११, ४००, ४७२, ४७४, ४७५, ५१२, ६२४, ६७७, ७३३, ७४०, ७५५, ७६७, १४२६, १४५७, १५०५, १७०३, १७४१, १८३७, १९१३, १९८१, २०५३, २३६४, २३९३, २४०६, २४७८, २६१९ र ३०२ लगायतका अन्य भौचर र ती भौचरलाई समर्थन गर्ने बिल, पेमेन्ट मेमो, चेक मार्फत सम्बन्धित संस्थालाई भुक्तानी भएको देखाउने प्रमाण लगायत सम्बन्धित कार्यक्रम भएको र उक्त कार्यक्रम नेपाल पर्यटन बोर्डका सम्बन्धित पदाधिकारी एवम् अन्य स्वदेशी तथा विदेशी पाहुनाहरू उपस्थित भएर सम्बन्धित कार्यक्रम सम्पन्न भएको भन्ने कुरा नेपाल पर्यटन बोर्डबाट नियमित रूपमा प्रकाशन हुने गरेको In focus पत्रिकाको सम्बन्धित वर्षको अंकमा समेत प्रकाशन भएको पाइएको हुँदा आरोपपत्रमा उल्लेख भएबमोजिम सवारी साधन भाडामा लिएको भनेर नेपाल पर्यटन बोर्डको रकम हिनामिना गरी भ्रष्टाचारजन्य कार्य गरेको भन्ने आरोप, सो आरोप लागेका सबै प्रतिवादीहरूका हकमा दावी पुग्न सक्ने देखिएन ।

९२. आरोप-पत्रको प्रकरण ४ अर्थात् मदिराको बिल संलग्न गरी नेपाल पर्यटन बोर्डको रकम हिनामिना गरेको भन्ने आरोपका सम्बन्धमा विचार गर्दा, प्रस्तुत प्रकरणअन्तर्गतको कसूरको आरोप प्रतिवादीहरू सुभाष कुमार निरौला, अनिल कुमार दास, हिक्मत सिंह ऐर र काशिराज भण्डारीउपर लागेको देखिएको छ । प्रस्तुत प्रकरण अन्तर्गतको कूल विगो रु. २४,७७,१०५।- भएकोमा प्रतिवादी सुभाष कुमार निरौला उपर रु. २२,८५,३८१।-, प्रतिवादी अनिल कुमार दासका हकमा रु. १४,११,१४१।-, प्रतिवादी हिक्मत सिंह ऐरको हकमा रु. १०,६५,९६४।- र प्रतिवादी काशिराज भण्डारीको हकमा रु. १,८१,७२४।- को विगो दावी गरेर आरोपपत्र तयार भएको देखिन्छ । कूल विगो रु. २४,७७,१०५।- भएकोमा आरोप-दावीबमोजिमको कसूर ठहर भएमा नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी नोक्सानी भएको रकम रु. २४,७७,१०५।- मात्र भएको कुरामा द्विविधा छैन तर आरोप-दावीबमोजिम कसूर ठहर भएर सोही दावीबमोजिम हानी नोक्सानी भएको भनिएको रकम नेपाल पर्यटन बोर्डलाई भराउँदाको अवस्थामा जम्मा रु. ४९,५४,२१०।- भराउनु पर्ने हुन्छ, जुन रकम कूल विगोको दोब्बर भन्दा पनि बढी हुन आउँछ ।

९३. आरोप-पत्रमा मूलतः नेपाल पर्यटन बोर्डको कार्य प्रकृतिले कुनै कार्यक्रममा मदिरा खरिद तथा उपभोग गर्न गराउनु पर्ने भएमा सोको कारण र औचित्य खुलाई विधिवत निर्णय वा आदेश गरी गराई मात्र खरिद तथा उपभोग गर्नु गराउनु पर्नेमा मादक पदार्थ खरिद गर्नुपर्ने कारण, आधार तथा प्रयोजन

नखुलेको र मादक पदार्थ खरिद गर्ने भनी कुनै शीर्षक नभएको हुँदा नेपाल पर्यटन बोर्डका का.मु. कार्यकारी प्रमुख लगायतका कर्मचारीहरूले बदनियतपूर्वक मदिरा खरिद गरेको बिल संलग्न गरी रकम हिनामिना गरेको भन्ने आरोप लगाएको पाइन्छ । आरोपपत्रमा दावी लिइएको जस्तो मदिरा खरिद गर्नुपर्ने कारण, आधार तथा प्रयोजन खुलाएर सो सम्बन्धमा निर्णय भएको नपाइए तापनि मदिरा खरिद गरी उपभोग गर्दाका अधिकांश प्रयोजन (Event) पेमेन्ट मेमोमा खुलाएर पेमेन्ट भौचर उठाएर चेक मार्फत मदिरा विक्री गर्ने संस्थालाई भुक्तानी भएको पाइएको छ । यसरी नेपाल पर्यटन बोर्डमा अवलम्बन गरिएको खरिद प्रकृया अनुसारनै प्रयोजन खुलाएर मेमो उठाएर स्वीकृत भएका भौचरलाई नेपाल पर्यटन बोर्डको कार्य प्रकृतिको परिप्रेक्ष्यमा अन्यथा भन्नुपर्ने अवस्था देखिएन । नेपाल पर्यटन बोर्डको कार्य प्रकृति अनुसार विदेशी पाहुनालाई रात्रीभोजको आयोजना गर्नुपर्ने वा अन्य त्यस्तै प्रकृतिका अवस्थामा स्वदेशी उच्च तहका पदाधिकारीहरूलाई पनि स्वागत र सम्मान स्वरूप रात्रीभोजको आयोजना गर्दा मदिरा सेवन नै गर्न नहुने भन्नलाई हाम्रो जस्तो बहु संस्कृति र परम्परा भएको तथा सबै सम्प्रदायमा प्रचलनमा रहेका संस्कृति, व्यवहार र मान्यतालाई सम्मान गर्ने परिपाटी रहेको र पर्यटन बोर्डको कार्य प्रकृतिको परिप्रेक्ष्यमा उपयुक्त देखिँदैन । तथापि एउटा सार्वजनिक निकायमा गरिने खर्च पारदर्शी र मितव्ययी हुनुपर्ने विषयतर्फ दृष्टिगत गर्दा मदिरा खरिद गरिएका भनिएका केही अवस्था (Event) चरम लापरवाही तथा बदनियतयुक्त भई दुरुपयोग समेत भएको पाइयो । यस्तो अवस्थामा मदिरा खरिद प्रकृतियामा संलग्न रहेका प्रतिवादीहरूको नियतमाथि नै शंका गर्नुपर्ने स्थिति रहेको छ । आरोपपत्रमा दावी लिइएका अधिकांश भौचरका सम्बन्धमा भ्रष्टाचारजन्य कसूर मात्र सकिने अवस्था नभए तापनि निम्नलिखित भौचरका सम्बन्धमा निम्न लिखित प्रतिवादीहरूको बदनियत नै देखिएको हुँदा आरोप-दावीबमोजिमको कसूर गरेको देखियो :-

९४. आरोप-पत्रमा दावी लिइएका अन्य विभिन्न भौचरका सम्बन्धमा माथि विवेचना गरिए जस्तै भ्रष्टाचारजन्य कसूर स्थापित हुन सक्ने नदेखिए पनि भौचर नम्बर २९९२ र भौचर नम्बर २९४७ सँग सम्बन्धित कागजातको अध्ययन गर्दा भौचर नम्बर २९९२ बाट रु. १,२४,१२४।- र भौचर नम्बर २९४७ बाट रु. १४,२००।- रकम खर्च भएको देखिन्छ । उल्लिखित भौचरबाट भएको खर्चका लागि प्रतिवादीहरू सुभाष कुमार निरौला र हिक्मत सिंह ऐरलाई जिम्मेवारी बनाएर निज दुबै जना प्रतिवादीहरू उपर विगो कायम गरिएको भए पनि उल्लिखित दुबै भौचरसँग सम्बन्धित खरिदमा प्रतिवादी हिक्मत सिंह ऐरको कुनै किसिमको संलग्नता रहे भएको पाइएन । खरिद आदेश प्रतिवादी सुभाष कुमार निरौलाबाट दिइएको र भुक्तानी मेमो पनि निजै सुभाष कुमार निरौलाबाट स्वीकृत भएको देखिन्छ । मेमो उठाउने र फरवार्ड गर्ने व्यक्तिहरूलाई प्रतिवादी नै कायम नगरिएको हुँदा निजहरूका हकमा केही विचार गर्नु पर्ने देखिएन ।
९५. अब उक्त २ वटा भौचरबाट खर्च गरिएको भनिएको रकम के कसरी खर्च भएको रहेछ भन्ने सम्बन्धमा विचार गर्दा, उक्त दुबै भौचर अन्तर्गतको रकम आ.व. ०६९।७० मा खर्च भएको देखाइएको छ । भौचर नम्बर २९९२ बाट खर्च गरिएको रकम मिति २०७०।४।४ गते एक दिनको कार्यक्रमको सिलसिलामा खर्च भएको भनिएको छ । सो एक दिवशीय कार्यक्रम के हो, को-को व्यक्तिको सहभागिता थियो र सो कार्यक्रममा मदिरा सेवन गराउन आवश्यक थियो भन्ने

सम्बन्धमा कुनै निर्णय भएको देखिँदैन। २०७०।४।४ मा सम्पन्न भएको एक दिनको कार्यक्रमको हवाला दिएर २०७०।४।६ मा रु. २४,०००।-, २०७०।४।७ मा रु. ४०,९८४।- र २०७०।४।८ मा रु. ५९,९४०।- गरी जम्मा रु. ९,२४,९२४।- को मदिरा खरिद भएको देखिन्छ। एक दिवशीय कार्यक्रम सम्पन्न भै सकेको २ दिन पछिदेखि लगातार ३ दिन मदिरा खरिद गरेको भनी बिल पेश भएको देखिन्छ। २०७०।४।४ मा सम्पन्न भएको एक दिवशीय कार्यक्रमको समापनको अवसरमा सो कार्यक्रममा सहभागी तथा अन्य आमन्त्रित पाहुनाहरुका लागि मदिरा सेवन सहितको रात्रिभोजको आयोजना गरिएको कि त भन्नलाई मदिरा खरिद उक्त कार्यक्रम भएको दिन वा सो भन्दा अगाडि खरिद गरिएको नभई कार्यक्रम सम्पन्न भएको दुई दिन पछिबाट सुरु गरेर लगातार ३ दिनसम्म मदिरा खरिद भएको भनी बिल संलग्न भएको तथ्यले नै अनुमति प्रदान गर्दैन। उक्त भौचरसँग संलग्न गरिएको मिसिल संलग्न रहेको सक्कल बिल हेर्दा उक्त बिलमा बिक्रेताको पसलको छाप लागेको छैन। बिलमा अक्षरेपी भनेको स्थानमा समेत अंकमात्र खुलाइएको छ। बिलको अनुसार र मितिबाट उक्त बिलबाट खरिद गरिएको भनिएको मदिरा कुनै कार्यक्रम विशेषका लागि सही सत्य व्यवहारबाट खरिद गरिएको नभई प्रतिवादी सुभाष कुमार निरौलाको निर्देशनमा नक्कली बिल बनाएर बनावटी भुक्तानी देखाएर सो रकम आफूले लिने खाने बदनियतकासाथ कार्य भएको भन्ने कुरा पुष्टि भएको हुँदा यसरी वस्तुगत किसिमबाट पुष्टि भएको विषयलाई भ्रष्टाचारजन्य कसूर भएको थिएन भन्न मिल्ने देखिएन।

९६. त्यसैगरी, भौचर नं. २९४७ बाट खर्च भएको भनिएको रकम नेपाल पर्यटन बोर्डको पोखरा क्षेत्रीय कार्यालयबाट २०७०।२।१५ देखि २०७०।३।१४ सम्म संचालन भएको तालिमको समापन कार्यक्रमको हवाला दिएर मदिरा खरिद गरेको देखाइएको छ। उक्त भौचरअन्तर्गतको रकमबाट मदिरा खरिद गर्ने सम्बन्धमा कुनै आधिकारिक निर्णय भएको पाइँदैन। प्रतिवादी सुभाष कुमार निरौलाको मौखिक आदेशमा मदिरा खरिद भएको भन्ने देखिएको उक्त भौचरको भुक्तानी मेमो उठाउने र फरवार्ड गर्ने व्यक्तिहरुलाई आरोप नलागेको हुँदा भुक्तानी मेमो स्वीकृत गर्ने निज सुभाष कुमार निरौला नै सो रकमका लागि जिम्मेवार व्यक्ति भएको देखिन आयो। उक्त भौचरसँग सम्बन्धित बिल हेर्दा मिति २०७०।३।११ को बिलबाट रु. ५,२००।-, २०७०।२।२९ को बिलबाट रु. २,४००।- र २०७०।२।२१ को बिलबाट रु. ६,६००।- गरी जम्मा रु. १४,२००।- को मदिरा खरिद भएको देखाइएको छ। २०७०।२।१५ देखि २०७०।३।१४ सम्म संचालन भएको तालिमको समापन कार्यक्रमका लागि मदिरा खरिद गरेको भन्ने देखाउन खोजिएको भए पनि समापन कार्यक्रममा यस कारण मदिराको प्रयोग गर्न आवश्यक थियो भन्ने कुराका सम्बन्धमा कुनै निर्णय भएको पाइँदैन। समापन समारोहसँग सरोकार नै नरहेका विभिन्न मितिमा मदिरा खरिद गरेको देखाइएको र पेश भएको बिलमा पसलको छाप नभएको र बिलमा अक्षरेपी भन्ने स्थानमा पनि अंकमा मात्र रकम उल्लेख भएको पाइएबाट पोखरामा सम्पन्न तालिमको समापन समारोहको बहानामा मदिरा खरिद गरेका बिल संलग्न गरी बदनियतकासाथ नेपाल पर्यटन बोर्डका रकम दुरुपयोग गरी मासेको देखिँदा त्यस्तो कार्यलाई पनि आरोप-पत्रमा लिइएको दावीबमोजिम भ्रष्टाचारजन्य कसूर ठहर गर्नु पर्ने देखियो र उक्त दुवै भौचर नम्बरहरु अर्थात् भौ.नं. २९९२ र २९४७ बाट हिनामिना गरिएको

रकमका लागि प्रतिवादी सुभाष कुमार निरौला जिम्मेवार नरहेको भन्न आर्थिक कानून र आर्थिक अनुशासनसम्बन्धी सिद्धान्तले अनुमति प्रदान गर्दैन ।

९७. आरोप-पत्रको प्रकरण ५ अर्थात् अन्तर्राष्ट्रिय भेलाको नाममा रकम भुक्तानी गरी नेपाल पर्यटन बोर्डको रकम हिनामिना गरी भ्रष्टाचारजन्य कार्य भयो भन्ने आरोपका सम्बन्धमा विचार गर्दा, प्रतिवादीहरू सुभाष कुमार निरौला, नन्दिनी लाहे थापा र हिक्मत सिंह ऐरका विरुद्ध कुल विगो रु. ८,६४,२२५।- दावी लिएर आरोप-पत्र तयार भएको देखिन्छ । प्रतिवादी सुभाष कुमार निरौला उपर प्रस्तुत शीर्षकअन्तर्गत रु. ७,२०,६७५।-, प्रतिवादी नन्दिनी लाहे थापा उपर रु. १,४३,५५०।- र प्रतिवादी हिक्मत सिंह ऐर उपर रु. ८,६४,२२५।- समेत गरी जम्मा रु. १७,२८,४५०।- को दावी रहेको देखिन्छ । माथिको प्रकरणमा विवेचना गरिएजस्तै प्रस्तुत आरोपका सम्बन्धमा पनि प्रतिवादीहरूबाट नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी नोक्सानी भयो भनिएको विगो भराउँदाको अवस्थामा कुल हानी नोक्सानी भयो भनिएको विगोको दोब्बर भराइदिनु पर्ने हुन्छ । उक्त कोणबाट विचार गर्दा प्रस्तुत शीर्षकअन्तर्गतको दावी पनि अस्पष्ट र हचुवा किसिमबाट लागेको देखिन्छ । प्रतिवादीहरू नन्दिनी लाहे थापा र प्रतिवादी हिक्मत सिंह ऐर दुबैजना उपर भौचर नम्बर २७१२ उल्लेख गरेर रकम चाहिँ फरक-फरक दावी गरेको देखिन्छ । प्रतिवादी सुभाष कुमार निरौला उपर भौचर नम्बर ३०९० को विषयलाई लिएर आरोप लगाइएको छ । प्रतिवादीहरू सुभाष कुमार निरौला र नन्दिनी लाहे थापाका उपर दावी गरिएको विगो जोडेर प्रतिवादी हिक्मत सिंह ऐरको विगो कायम गरिएको छ तर प्रतिवादी हिक्मत सिंह ऐरको उक्त दुबै भौचरका सम्बन्धमा के-कसरी संलग्नता रहेको भन्ने कुरा आरोप-पत्रमा खुलाएको पाइँदैन । पेमेन्ट मेमो, बिल, भौचर तथा सम्बन्धित संस्थासँग भएको सम्झौताको प्रतिलिपि हेर्दा उक्त भौचरमा उल्लिखित रकमसँग प्रतिवादी मध्येका हिक्मत सिंह ऐरको संलग्नता रहे भएको देखिँदैन । यसरी आरोप लगाइएको विषयवस्तुसँग कुनै सरोकार र संलग्नता नै नभएका व्यक्तिउपर समेत आरोप लगाएर तयार पारिएको आरोप-पत्रलाई निष्पक्ष रूपमा भएको अनुसन्धान मात्र सकिँदैन । सोही शीर्षकको आरोपमा दोहोरो भुक्तानी भएको भन्ने आरोप लगाइएको भए पनि मिसिल संलग्न प्रमाणबाट दोहोरो भुक्तानी भएको भन्ने कुरा स्थापित हुन नसकेको र जुन अन्तर्राष्ट्रिय भेलाको क्रममा रकम खर्च भएको छ ती अन्तर्राष्ट्रिय भेला सम्पन्न भएको भन्ने कुरा ती भेला सम्पन्न भएका मुलुकका पत्र पत्रिकामा प्रकाशन भएका समाचार, फोटो र नेपालबाट उक्त भेलामा सहभागिता जनाउन र उक्त भेलामा आवश्यक पर्ने सामान लैजाने सिलसिलामा सरकारी निकायका बीचमा भएका पत्राचारको आदान-प्रदानबाटसमेत देखिएको हुँदा रीतपूर्वक सम्पन्न भएका अन्तर्राष्ट्रिय भेलामा रीतपूर्वक भएको खर्चलाई अन्यथा भन्न मिल्ने नदेखिएको हुँदा उक्त प्रकरण ५ अर्थात् अन्तर्राष्ट्रिय भेलाको नाममा रकम भुक्तानी गरी रकम हिनामिना गरेको भन्ने आरोप सो आरोप लागेका सबै प्रतिवादीहरूका हकमा दावी पुग्न सक्ने देखिएन ।

९८. अब आरोप-दावीको प्रकरण ६ अर्थात् व्यक्तिगत कार्यमा खर्च भएको बिल भरपाई पेश गरी भुक्तानी दिई हिनामिना गरेको भन्ने आरोपका सम्बन्धमा विचार गर्दा, प्रतिवादीहरू सुभाष कुमार निरौला, अनिल कुमार दास, आदित्य वराल, हिक्मत सिंह ऐर, काशिराज भण्डारी र ध्रुव राई उपर कुल विगो रु. ४,६४,९४,८७९।- कायम गरेको देखिन्छ । माथिका अन्य प्रकरणमा उल्लेख गरिए जस्तै प्रस्तुत

प्रकरणको आरोप लागेका सबै प्रतिवादीहरू उपरको विगो रकम र कुल दावी रकममा फरक देखिएको छ । त्यस्तै कुनै भौचरका सम्बन्धमा सरोकार नै नभएका व्यक्तिलाई पनि विगो कायम गरेर र विगो दोहोरो पारेर दावी रकम धेरै देखाएको पाइयो । आरोप-दावी लिइएका अधिकांश भौचरसँग सम्बन्धित रकम नेपाल पर्यटन बोर्डको उद्देश्य अनुरूप खर्च भएको र त्यस्तो खर्चलाई समर्थन गर्ने कागजातसमेत मिसिल संलग्न रहेको पाइएको र कतिपय खर्चका विषयमा लेखापरीक्षण हुन बाँकी नै रहेको पाइयो । त्यसरी लेखापरीक्षण हुन बाँकी रहेका खर्चहरू कुनै रुजु हुनुपर्ने प्रकृतिका, कुनै असूल उपरसम्म गर्नुपर्ने प्रकृतिका र कुनै नियमित गराएर भविष्यमा त्यस प्रकारका कार्य दोहोरिन नदिनका लागि सतर्कता अपनाउनु पर्ने प्रकृतिका देखिएका हुँदा त्यस्ता भौचरका सम्बन्धमा अनियमित गरेर भ्रष्टाचारजन्य कसूर गरेको ठहर गर्न मिल्ने नदेखिएको हुँदा सो हदसम्मको आरोप दावी स्थापित हुन सकेको पाइएन ।

९९. आरोप-पत्रमा नेपाल पर्यटन बोर्डमा गरिएका कतिपय खर्चहरू बोर्डको उद्देश्यअनुरूप पर्यटन प्रवर्द्धनसँग असम्बन्धित काममा गरिएको र कतिपय खर्चहरू नक्कली कागजात खडा गरी खर्च गरेको भन्ने कुरालाई आधार बनाएर त्यस्तो रकमका हकमा बदनियतपूर्वक आफूलाई फाइदा र नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याएको दावीसहित त्यसरी गरिएको खर्चलाई भ्रष्टाचारजन्य कार्यभित्र पारेको देखिएको छ । त्यस्ता अनियमित कार्यको फिहरिस्तमा नेपाल बन्दको नाममा पटक-पटक मासु चिउरा, फलफूलसमेत खरिद गरेको भनी खर्च लेखेको, पिकनिक खर्चको पनि भुक्तानी लेखेको, आफैले काल्पनिक संस्था खडा गरी ती संस्थालाई विभिन्न कार्यक्रम बापत भुक्तानी दिएर हिनामिना गरी नेपाल पर्यटन बोर्डलाई नोक्सानी पुऱ्याएको भन्ने आरोप-दावी लिएको पाइन्छ । सोसँग सम्बन्धित भौचर र अन्य कागजातको अध्ययन गर्दा निम्न लिखित भौचरसँग सम्बन्धित कार्यमा चरम लापरवाही र बदनियतका साथ खर्च लेखिएको र भुक्तानी दिएको पाइएको हुँदा त्यस्ता भौचरसँग सम्बन्धित काममा भएको खर्चलाई आरोप-पत्रमा दावी लिइए जस्तो व्यक्तिगत कार्यमा भएको खर्चको बिल भरपाई पेश गरेर वा नगरेरसमेत नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी नोक्सानी तथा आफू र आफूसँग निकट व्यक्तिहरूलाई गैरकानूनी लाभ पुऱ्याएर भ्रष्टाचारजन्य कार्य गरेको मान्नु पर्ने देखियो । जहाँसम्म प्रतिवादीहरूले बन्द हडतालका क्रममा केही बिल भौचरहरू लुटी लगेको भनी जिकीर लिएको प्रश्न छ, तत्सम्बन्धमा तत्कालै कहीं कतै उजुर गरेको नदेखिनुको साथै सम्बन्धित भौचर मिसिल संलग्न रहेको तर सोही भौचरलाई समर्थन गर्ने बिल र अन्य कागजातमात्र लुटी लगेको भन्ने कुरा पत्यारलायक देखिन आएन ।

१००. आर्थिक वर्ष ०६९।७० का निम्न लिखित भौचरसँग सम्बन्धित रहेका रकममध्ये केही रकमका हकमा प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादी बनाइएका तर अमुक भौचरबाट भएको खर्च गर्दा संलग्नता भएको भए पनि आरोपपत्रमा दावी लिएको नपाइएको हुँदा त्यस्ता प्रतिवादीका हकमा र केही भौचरमा संलग्नता नपाइएको हुँदा त्यस्ता प्रतिवादीका हकमा र केही भौचरमा उल्लिखित रकमका हकमा पेमेण्ट मेमो उठाउने र फरवार्ड गर्ने व्यक्तिहरूलाई प्रतिवादी नै कायम नगरिएको हुँदा त्यसमा विवेचना गर्नु परेन । पेमेण्ट मेमो स्वीकृत गर्ने, खर्चको आदेश दिने र चेकमा सही गरी प्रमुख भूमिका निभाएका नेपाल पर्यटन बोर्डमा प्रमुख भै कामकाज गर्ने व्यक्ति प्रतिवादी सुभाष कुमार निरौलाउपर आरोप दावी

लिइएको पाइएको हुँदा निजले आरोप दावीबमोजिम देहायका रकम एवं भौचरसम्बन्धमा कसूर गरेको देखिन आयो ।

- I. भौचर नम्बर १८५४ र १९६९ बाट क्रमशः रु. ३०,०००।- र रु. २५,०००।- खर्च लेखिएकोमा सोको प्रमाण स्वरूप क्रमशः Festival (New year 2070) र Happy New year 2070 उल्लेख भएका रु. १५,०००।- का टिकट दुबै भौचरमा राखेको पाइन्छ । उक्त टिकट प्रयोग गरेर New year Festival र Happy New year मा को-कसलाई सहभागी बनाइएको थियो भन्ने कुरा खुल्ने कुनै प्रमाण समावेश भएको पाइएन । यसरी टिकटको आधिकारिकता र ती टिकट कोबाट प्रयोग भएका थिए भन्ने व्यहोरा केही नखुल्ने New year Festival तथा Happy New year भन्ने नामसम्म पारेर रु. १५,०००।- का अस्पष्ट प्रकृतिका टिकट राखेर दुबै भौचरको गरी रु. ५५,०००।- खर्च गरिएको कार्य विश्वसनीय नदेखिई नेपाल पर्यटन बोर्डको रकम आफूखुसी मनोमानी किसिमबाट खर्च भएको पाइएको र त्यस्तो कार्यबाट नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी र प्रयोजन स्पष्ट नगरिकन खर्च देखाउने व्यक्तिलाई गैरकानूनी लाभ पुगेको देखिएको र उक्त रकम खर्च गर्ने प्रकृतियामा प्रतिवादी बनाइएका व्यक्तिहरुमध्ये प्रतिवादी सुभाष कुमार निरौलाको मात्र संलग्नता रहेको पाइएको हुँदा उक्त रकम रु. ५५,०००।-
- II. भौचर नम्बर १८९० सँग सम्बन्धित रकम रु. १,३०,८३३।- के प्रयोजनका लागि खर्च भएको थियो भन्ने कुरा संलग्न कागजातबाट देखिँदैन । विभिन्न खाने कुराको हिसाब मिलान गरी पटक-पटक बिल भुक्तानी गरेको देखिन्छ । त्यस्ता बिलमा मिटिडमा समायोजन गर्ने गरी भन्ने व्यहोरा समेत उल्लेख भएको पाइएको हुँदा उक्त भौ.नं. १८९० बाट खर्च भएको रकम नेपाल पर्यटन बोर्डसँग सम्बन्धित कामका लागि खर्च भएको नभई नितान्त व्यक्तिगत काममा गैरकानूनी लाभ लिने र नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी पुऱ्याउने मनसायबाट खर्च भएको पाइएको हुँदा त्यसरी खर्च भएको रकम रु. १,३०,८३३।-
- III. भौचर नम्बर २७२८ बाट जम्मा रकम रु. १,११,०५९।- खर्च भएको देखिएका छ । आरोप-पत्रमा रु. ७१,०८०।- को दावी लिइएको छ । उक्त भौचरसँग सम्बन्धित कागजात हेर्दा नेपाल बन्दको खर्च एवं अन्य अपुष्ट खर्चसमेत गरी जम्मा रु. ४७,६४५।- खर्च गरेको देखिन्छ । अपुष्टि खर्च र नेपाल बन्द भएको दिनमा नेपाल पर्यटन बोर्डको कोषबाट खर्च लेखेर खाजा खुवाएको भनी खर्च लेखिनुलाई आर्थिक कानून र आर्थिक अनुशासनसम्बन्धी सिद्धान्तबमोजिम स्वाभाविक खर्च मान्न सकिएन । एक वर्षमा कैयन् दिन बन्द हुने गरेको तत्कालको समयमा हरेक बन्दमा कार्यालयका प्रमुखले खाजा खुवाएको भनी बिल संलग्न गरेर पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि राज्यले जुटाइदिएको रकम खर्च गर्नुलाई असल नियतका साथ संस्थाको उद्देश्य र हितका लागि खर्च गरेको मान्न सकिएन । आर्थिक ऐन नियम केही नभएको जस्तो गरी कुन अख्तियारीअन्तर्गत खर्च गरेको भन्ने कुरा केही नखुलाइकन आफ्नो निजी आर्जनको रकम खर्च गरे सरह गरिएको खर्चलाई नेपाल पर्यटन बोर्ड जस्तो सार्वजनिक निकायको रकम जस्तो किसिमबाट खर्च गरेको देखाउँदा पनि हुन्छ भन्ने बदनियत मानसिकताको उपज मान्नु पर्ने हुँदा त्यसरी नेपाल

बन्दको नाममा खर्च भएको भन्दै बिल राखेर खर्च देखाइएको रकम रु. ४७,६४५।- को हदसम्म।

IV. भौचर नम्बर ३०५५, ३०५६ र ३०५७ बाट खर्च गरेको भनिएको रकम क्रमशः रु. ४,८०,०००।-, रु. ४,८७,०००।- र ४,९२,०००।- को पेमेण्ट भौचरमा कसैको सहीछाप छैन। चेक नम्बर उल्लेख गरेर महिला क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रमका लागि Women Help society तथा अन्य केही प्रयोजनका लागि जागृत ग्रामीण विकास मञ्च र आदर्श युवा समूहलाई रकम दिएको भन्ने व्यहोरासम्म उल्लेख गरिएको छ। पेमेण्ट भौचरमा कसैको सहीछाप नै छैन। चेक नम्बरसम्म उल्लेख गरिएको छ। Women Help society को पत्र भौचरसँग संलग्न गरिएको भए तापनि उक्त संस्थाको सचिव भनिएकी सविना अर्यालको दस्तखत र संस्थाको छापसम्म लागेको पाइएन। अन्य दुईवटा संस्थाका हकमा पनि जागृति ग्रामीण विकास मञ्चका अध्यक्ष पुष्प अर्याल र आदर्श युवा समूहका परियोजना संयोजक सुरेश थापा भन्ने नामसम्म उल्लेख भएको भए पनि निजहरुको हस्ताक्षर र संस्थाको छाप समेत नलगाइएको सम्झौताका प्रतिसम्म राखेको पाइयो। यसरी उक्त संस्थाहरूसँग सम्झौता भएको भन्ने देखाउनका लागि सम्झौताको प्रति राखिएको भए तापनि उक्त सम्झौतामा दोस्रो पक्ष र संस्थाको छाप र ती संस्थालाई प्रतिनिधित्व गर्ने व्यक्तिहरुको दस्तखत समेत नभएको र उक्त संस्थाहरुले चेकबाट रकम बुझेको भन्ने कुराको कुनै प्रमाण समेत नभएको हुँदा उपर्युक्त संस्थासँग सम्झौता गरेर सम्झौता बमोजिमको रकम दिएको देखाएर नेपाल पर्यटन बोर्डको कोषको रकम दुरुपयोग गरी बदनियतपूर्वक खर्च गरेर आफूलाई फाइदा र नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी पुऱ्याएको हुँदा उक्त तीनवटै भौचरको गरी कुल रकम रु. १४,५९,०००।-

V. भौचर नं. ३१३० बाट खर्च भएको रकम रु. ३६,९४०।- का सम्बन्धमा चेक नं. १६५२१२७ बाट भुक्तानी भएको भन्नेसम्म देखिए पनि उक्त रकम के प्रयोजनका लागि खर्च भएको थियो भन्ने व्यहोरा देखाउने पेमेण्ट मेमो लगायत अन्य सम्बद्ध प्रमाण केही नभएको हुँदा उक्त रकम चेक काटेर आफैले निजी प्रयोजनमा खर्च गरेको मान्नु पर्ने देखियो। रकम खर्च गर्नुपर्ने प्रकृया र पद्धतिका सम्बन्धमा आर्थिक विनियमावली र नेपाल पर्यटन बोर्डमा रहेको लेखा राखे परम्परालाई समेत अन्यथा गरी आफूखुसी रकम खर्च गरेको पाइएको हुँदा आरोप दावीबमोजिम व्यक्तिगत कामको लागि नेपाल पर्यटन बोर्डको कोषबाट रकम खर्च गरी आफूलाई गैरकानूनी फाइदा र नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी पुऱ्याएको रकम रु. ३६,९४०।-

१०१. आर्थिक वर्ष ०७०।७१ मा खर्च भएको देहायको भौचरसँग सम्बन्धित देहायको रकमका सम्बन्धमा पनि माथिको प्रकरणमा आर्थिक वर्ष ०६९।७० को भौचरका विषय विवेचना गरिए जस्तै प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादी नै नबनाइएका व्यक्ति तथा प्रतिवादी बनाइएका भए पनि अमुक भौचरमा उल्लेख भएको रकमको हकमा दावी नलिइएका व्यक्तिको हकमा केही विवेचना गर्नुपर्ने देखिएन। नेपाल पर्यटन बोर्डको का.मु. कार्यकारी प्रमुख भएर कामकाज गरेका प्रतिवादी सुभाष कुमार निरौला खर्च गर्ने आदेश दिने, पेमेण्ट मेमो स्वीकृत गर्ने तथा चेकमा सही गरेर खर्चको सम्पूर्ण प्रकृत्यामा संलग्न

रहेको पाइएको हुँदा देहायका रकमका हकमा पनि निज सुभाष कुमार निरौलाले आरोप दावी बमोजिमको कसूर गरेको देखिन आयो ।

- I. भौचर नम्बर १४ बाट खर्च भएको भनिएको रकम रु. २,९०,६८०।- चेक नम्बर १६५२०१२ बाट भुक्तानी भएको देखाइए तापनि सो खर्चको पुष्ट्याई गर्ने सम्बद्ध प्रमाण कागजात केही देखिएन। भौचरमा प्रतिवादी सुभाष कुमार निरौलाको मात्र हस्ताक्षर देखिएको छ । रकम कसलाई दिइएको भन्ने कुरा पनि खुल्दैन । भर्पाइ पनि छैन । चेकमा प्रतिवादीहरु सुभाष कुमार निरौला र अनिल कुमार दासको हस्ताक्षर परेको भए पनि सो भौचर नम्बर १४ को हकमा निज प्रतिवादी अनिल कुमार दास उपर दावी नै नरहेको हुँदा त्यसरी प्रकृया नपुऱ्याएर खर्च मात्र देखाई नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी र आफूलाई गैरकानूनी लाभ पुऱ्याएको स्थिति हुँदा उक्त भौचर नम्बर १४ बाट खर्च भएको भनिएको रकम रु. २,९०,६८०।-
- II. भौचर नम्बर १६०, १६१ र २३५ बाट खर्च भएको भनिएको रकम क्रमशः रु. २,९५,०००।-, रु. ३,१०,०००।- र रु. ५०,०००।- का सम्बन्धमा उक्त तीनवटै भौचर अन्तर्गतको रकम क्रमशः १६८१७६२, १६८१७६१ र १६८१८५६ मार्फत भुक्तानी दिएको भनिए तापनि के प्रयोजनका लागि कसलाई भुक्तानी दिइएको हो भन्ने कुरा मिसिल संलग्न कागजातबाट खुलेको पाइएन । पेमेण्ट भौचरमा प्रतिवादी सुभाष कुमार निरौलाको हस्ताक्षर परेको छ । खर्च समर्थन गर्ने कुनै कागजात नै नभई गरिएको खर्चलाई असल मनसायका साथ नेपाल पर्यटन बोर्डको उद्देश्य अनुरूपको कार्यमा खर्च भएको मान्न सकिने कुनै आधार नभएको हुँदा उक्त तीनवटै भौचरबाट भएको कुल खर्चलाई आरोपदावी बमोजिम व्यक्तिगत कार्यमा खर्च गरी आफूलाई फाइदा र नेपाल पर्यटन बोर्डलाई नोक्सानी पुऱ्याएको पाइएको हुँदा उक्त तीनवटै भौचर अन्तर्गतको रकम रु. ६,५५,०००।-
- III. भौचर नम्बर ४८५ बाट खर्च देखाइएको रकम रु. ३०,०००।- देवेन्द्र कुँवरको परलोक भएको छोराको सम्झानामा क्रियापुत्रि भवन बनाइसकेकोमा सोको लागि भनेर रु. ३०,०००।- प्रतिवादी सुभाष कुमार निरौलाको स्वीकृतीबाट प्रदान भएको देखिन्छ । देवेन्द्र कुँवरलाई क्रियापुत्रि भवन बनाउन दिइएको भनिएको रकम नेपाल पर्यटन बोर्डको उद्देश्य अनुरूप नभएको त छँदैछ त्यसमाथि पनि निज देवेन्द्र कुँवरलाई रकम उपलब्ध गराउँदाको प्रकृया पनि अनौठो नै छ । उक्त क्रियापुत्रि भवन बनाउनका लागि सहयोग पाउँ भन्ने निवेदन सम्बन्धित गा.वि.स. को २०७०।४।२२ को सिफारिस समेत साथै राखी मिति २०७०।४।२३ मा मात्र परेको देखिन्छ। मिति २०७०।४।२३ मा परेको निवेदन मिति २०७०।४।३१ मा नेपाल पर्यटन बोर्डमा दर्ता भएको छ । क्रियापुत्रि भवन बनाउनका लागि सहयोग रकम पाउँ भन्ने निवेदन पर्नुभन्दा अगाडि नै अर्थात् २०७०।४।१० मा रकम दिने भन्ने विषय स्वीकृत भएर मिति २०७०।४।११ मा सम्झौता भएको देखाइएको छ । यसबाट वास्तविक रूपमा क्रियापुत्रि भवन बनाउन रकम दिएको नभई बनावटी कागजात खडा गरेर खर्च लेखेको प्रतीत हुन्छ । कुरा जे सुकै भए पनि प्रतिवादी सुभाष कुमार निरौलाबाट सोझै प्रदान भएको रकम नेपाल पर्यटन बोर्डको

उद्देश्यविपरीत र उल्टो प्रकृया (२०७०।४।३१ मा निवेदन दर्ता हुने तर रकम दिने स्वीकृती २०७०।४।१० मा नै दिइएको) अवलम्बन भएको पाइएको हुँदा नेपाल पर्यटन बोर्डको कोषबाट मनोमानी किसिमले बोर्डलाई हानी र अरु कसैलाई गैरकानूनी लाभ पुऱ्याउने उद्देश्यबाट खर्च भएको पाइएको हुँदा त्यसरी मनोमानी र बदनियतका साथ खर्च गरिएको रकम रु. ३०,०००।-

- IV. भौचर नम्बर ५०१ बाट खर्च भएको रकम रु. ५८,०१७।- चेक नम्बर ६५२०३९ बाट भुक्तानी भएको देखिन्छ । भौचर संलग्न टिपोटमा उल्लेख भए अनुसार दर खाने खर्च रु. ४०,०००।- भन्ने व्यहोरा जनिई सो रकमसमेत एउटै चेकबाट भुक्तानी दिएको देखिन्छ तर पेश भएका बिलहरू तदनुरूप भएको पाइएन । अन्य खुद्रा बिल रु. ८०१७।- रहेको तर रु. ५०,०००।- को कुनै बिल रहे भएको देखिएन । पेमेण्ट मेमो नभएको र पेमेण्ट भौचरमा समेत कसैको हस्ताक्षर भएको नपाइएको हुँदा खर्च भएको भनिएको रकमको समर्थन हुने गरी यथेष्ट प्रमाण नभएको अवस्थामा त्यस किसिमबाट खर्च गरिएको रकमलाई पनि नेपाल पर्यटन बोर्डको उद्देश्य अनुरूप सदाशयताका साथ खर्च भएको मान्न सकििएन । व्यक्तिगत रकम खर्च गरे सरह मनोमानी किसिमबाट रकम खर्च गरी हिनामिना गरेको भन्ने कुरा पुष्टि हुन आएको हुँदा त्यसरी हिनामिना गरेको रकम रु. ५८,०१७।-
- V. भौचर नम्बर ५१७ बाट खर्च भएको भनिएको रकम रु. ६१,१७९।- भुक्तानी भएको चेकमा प्रतिवादीहरू सुभाष कुमार निरौला र अनिल कुमार दासको हस्ताक्षर देखिए तापनि प्रतिवादी अनिल कुमार दास उपर उक्त भौचरबाट खर्च भएको रकमको दावी लिएको पाइएन । भौचरमा उल्लिखित रकम मध्ये रु. ३१,३२०।- नेपाल बन्दको खाजा खर्च भनी मिति २०७०।५।२७ को बिल संलग्न गरिएको भए पनि बाँकी रकमका हकमा कुनै प्रयोजन खुलेको र बिल समेत रहे भएको पाइएन । नेपाल बन्दको बहानामा खाजामा खर्च देखाइएको रकमलाई माथि आ.व. ०६९।७० को भौचर नम्बर २७२८ मा समेत विवेचना भइसकेको हुँदा सोही प्रकरणमा उल्लिखित आधार र कारणबाट पनि प्रस्तुत भौचर नम्बर ५१७ बाट भएको खर्च रु. ६१,१७९।- पनि आरोपदावी बमोजिम व्यक्तिगत कार्यमा खर्च गरेर नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याएको पाइएबाट उक्त रकम रु. ६१,१७९।-
- VI. भौचर नम्बर ६१९ बाट खर्च भएको रकम रु. ५९,६९०।- का हकमा भौचरमा प्रतिवादी सुभाष कुमार निरौलाको हस्ताक्षर भएको देखिन्छ । रु. १४,४६३।- को मात्र बिल भएको पाइए तापनि ती बिलहरू पनि नेपाल पर्यटन बोर्डको कामसँग सम्बन्धित विषयका भएको नपाइएको र बाँकी रहेको रकम रु. ४५,२२७।- को बिल र सो रकमलाई पुष्ट्याई गर्ने कागजात रहे भएको पाइएन । यसरी कुनै प्रयोजन नदेखाई प्रतिवादी सुभाष कुमार निरौलाले नेपाल पर्यटन बोर्डको कोषबाट खर्च भएको देखाएर नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी र आफूलाई गैरकानूनी लाभ हुने कार्य गरेको तथ्य स्थापित हुन आएको हुँदा उक्त भौचर नं. ६१९ बाट खर्च देखाइएको रकम पनि

आरोपदावी बमोजिम निज प्रतिवादी सुभाष कुमार निरौलाले हिनामिना गरेको देखिन आएको रकम रु. ५९,६९०।-

१०२. यसरी माथि उल्लेख भएबमोजिम प्रतिवादी सुभाष कुमार निरौलाले आफ्ना मातहतमा काम गर्ने कर्मचारीहरूलाई मेमो उठाउन वा बिल बनाउन लगाएर होस् वा चेक तयार गर्न लगाएर आफूले समेत हस्ताक्षर गरेर होस् आफू वा आफ्नालाई फाइदा पुऱ्याएर नितान्त व्यक्तिगत काममा खर्च भएको भनी देखाइएको रकमलाई नेपाल पर्यटन बोर्डको कोषबाट भुक्तानी लिएर हिनामिना भएको र निज प्रतिवादी सुभाष कुमार निरौलाको मात्र संलग्नता देखिएको रकमको कुलयोग रु. ३०,२२,३०८।- हुन आयो।

१०३. अब प्रतिवादी बनाइएका व्यक्तिहरूमध्ये सुभाष कुमार निरौला र अनिल कुमार दास दुईजनाको संलग्नतामा आरोपदावी बमोजिम व्यक्तिगत काममा खर्च भएको रकम नेपाल पर्यटन बोर्डको कोषबाट भुक्तानी गरेको देखाई हिनामिना गरेको भनी भौचर नम्बर उल्लेख भएकोमध्ये आर्थिक वर्ष ०७०।७१ का निम्न लिखित भौचर नम्बरका सम्बन्धमा निज प्रतिवादीहरूले कसुर गरेको देखियो।

I. भौचर नम्बर ४२० बाट रु. ४४,३११।- खर्च भएको देखाइएकोमा उक्त भौचरको साथमा सो खर्चलाई समर्थन गर्ने भौचरको रकम अनुसारका कुनै बिल भरपाई रहे भएको पाइएन। भौचरमा कसैको हस्ताक्षरसम्म देखिएन। कुनै किसिमको मेमो उठाएको पनि पाइएन। चेक नम्बर २०३५३३८५ बाट भुक्तानी भएको देखाइएको र उक्त चेकमा प्रतिवादीहरू सुभाष कुमार निरौला र अनिल कुमार दासको हस्ताक्षर भएको पाइएको हुँदा उक्त भौचर नम्बर ४२० बाट भएको खर्चमा निज दुबैजना प्रतिवादीहरूको संलग्नता रहेको मात्र पने देखियो। यसरी २ जना प्रतिवादीहरूको मिलोमतो र संलग्नतामा हिनामिना भएको रकमका हकमा नेपाल पर्यटन बोर्डलाई विगो भराउने प्रयोजनका लागि उक्त विगोलाई २ भाग गरेर प्रत्येकले एकभाग व्यहोर्नु पने र सजायको हकमा हिनामिना गरेको रकम बराबर अर्थात् विगो बमोजिम जरिवाना गर्नु पने रकम रु. ४४,३११।-, भौचर नं. ८१४ र ९३३ बाट क्रमशः रु. ८,६५,०००।- र रु. ६,००,०००।- चेक नं. १७३८७८३ र १५९४९९४ मार्फत् भुक्तानी गरेको देखिन्छ तर सो रकम बुझ्नेका सही छैन। पेमेण्ट भौचर छैन। प्रयोजन खुल्ने वील भर्पाइसमेत नभएको हुँदा सो दुबै भौचरको रु. १४,६५,०००।- निज प्रतिवादीद्वयले अनियमितत तवरले हिनामिना गरेको देखियो। भौचर नं. ९७१ बाट रु. १,९९,१४०।- मध्ये रु. १,२४,३००।- मिति २०७०।९।५ मा अनिल दासमार्फत् पेश भएको टिप्पणीमा सुभाष कुमार निरौलाले स्वीकृत गरेको जसमा यामबहादुर के.सी. सेवा निवृत्त भएकोमा विदाई र अधिकृत कुन्दन शर्मा (मिश्र) ले वैवाहिक जीवन प्रारम्भ गरेकोमा बधाई ज्ञापन कार्यक्रममा डिनर खर्च बापत वील भुक्तानी गरेको रु. १,२४,३००।-

II. भौचर नम्बर ६७९ बाट रु. १,१६,४२४।- खर्च भएको देखाइएको छ। सो रकम United Arab Emirates Taekowondo and Karate Federation ले नेपाल कराते महासंघलाई प्रतियोगितामा भाग लिन निमन्त्रणा गरेकोमा नेपाल पर्यटन बोर्डका सवारी चालक सुरेन्द्र सिंह लामासमेत सहभागी हुने जस्तो पर्यटन बोर्डको सरोकार नभएको विषयमा निजलाई खाना, आवास र हवाइ

भाडा बापत दुबई भ्रमणको लागि रु. १,१६,४२४।- आर्थिक सहयोग दिएको देखाइएको छ । यसरी नेपाल पर्यटन बोर्डसँग कुनै सरोकार नै नभएका संस्थाको निमन्त्रणामा नेपाल करौंते महासंघका तर्फबाट सहभागी हुने व्यक्तिलाई नेपाल पर्यटन बोर्डको कोषबाट रकम प्रदान गरेको देखाइएको कार्य आरोपपत्रमा दावी लिए अनुरूपकै देखिएको हुँदा त्यसरी रकम प्रदान गर्ने मेमो र भौचरमा हस्ताक्षर गर्ने प्रतिवादीहरू सुभाष कुमार निरौला र अनिल कुमार दास भएको पाइएको हुँदा उक्त भौचर नम्बर ६७९ बाट खर्च देखाइएको रकम रु. १,१६,४२४।-

- III. भौचर नम्बर ९९४, ९९६, १०४७, १०५१ र १६०३ बाट खर्च भएको रकम क्रमशः २९,३९१।-, ४१,४०९।-, ९,६३,५८०।- ९,५२,५८३।- र ६३,५७५।- रहेको देखिन्छ। उक्त रकमहरू चेकबाट भुक्तानी भएको र चेकमा प्रतिवादीहरू सुभाष कुमार निरौला र अनिल कुमार दासको हस्ताक्षर भएको पाइन्छ । भौचर नम्बर ९९६ र १६०३ मा खानेकुराको केही बिल संलग्न गरेको भए तापनि उक्त सबै बिलबाट खर्च भएको रकमको प्रयोजन खुलेको पाइएन। पेमेण्ट मेमो तथा रकम प्राप्त गर्ने र सो रकम बुझ्ने व्यक्तिको हस्ताक्षर समेत रहे भएको पाइएन। यसरी नेपाल पर्यटन बोर्डको लागि खर्च भएको भन्ने देखाउन खोजेको रकम के प्रयोजनका लागि खर्च भएको हो भन्ने कुरा नखुल्ने र खर्च समर्थन हुने गरी बिल भरपाई समेत भएको नपाइएको हुँदा माथि उल्लिखित ५ वटा भौचरबाट खर्च देखाइएको रकम चेक काट्ने अख्तियारी लिएका निज २ जना प्रतिवादीहरूको मिलोमतोमा खर्च भएको देखाएर बदनियतका साथ आफैले लिए खाएको देखिएको रकम रु. २०,५०,५३८।-
- IV. चेक नम्बर ११०७ बाट खर्च भएको कूल रकम मध्ये रु. २,८००।- को कुनै बिल भरपाई र खर्च समर्थनका लिखत कागजात उक्त भौचरको साथमा रहे भएको पाइएन । यसरी खर्च समर्थन गर्ने कागजात बिना नै रु. २,८००।- भुक्तानी दिइएको रकमलाई असल नियतबाट खर्च भएको मान्न सकिएन । खर्च गर्न पर्नाको औचित्य र कारण केही नखुलाई र खर्च समर्थन गर्ने बिल भरपाई समेत नरहेको अवस्थामा त्यस्तो रकम भुक्तानी दिने निज २ जना प्रतिवादीहरूको मिलोमतो र बदनियत रहेकै देखिँदा उक्त भौचर नम्बर ११०७ बाट खर्च गरेको भनिएको रु. २,८००।-
- V. भौचर नम्बर ११२२ को कुल खर्च रकम १८,१८,४४२।- देखाइएको छ । आरोप-पत्रमा रु. ९,५६,१७९।- को मात्र दावी लिएको पाइन्छ । उक्त भौचरसाथ संलग्न बिल हेर्दा हवाई टिकटको बिल अनुसार जम्मा रु. ८,६२,२६३।- भुक्तानी गर्नु पर्नेमा रु. ९,५६,१७९।- बिना कारण बढी भुक्तानी भएको देखिएको छ । यसरी बढी भुक्तानी गर्नु पर्ना कुनै आधार र कारण समेत नखुलाइकन चेकमा हस्ताक्षर गर्ने प्रतिवादीहरू सुभाष कुमार निरौला र अनिल कुमार दासको मिलोमतोमा नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी र भुक्तानी लिने पक्षलाई फाइदा पुऱ्याएको हुँदा त्यसरी हिनामिना गरेको रकम रु. ९,५६,१७९।-
- VI. भौचर नम्बर १२२७ र १६४९ बाट खर्च भएको भनिएको रकम क्रमशः रु. ५९,५७८।- र ७५,२०४।- का सम्बन्धमा मिति २०७०।५।२१ र २०७०।१२।५ को नेपाल बन्द खर्च

भन्ने व्यहोरा उल्लेख भएको पाइयो । २०७०।५।२१ को नेपाल बन्दको खर्च भन्दै रु. ३१,४००।- को साथै अन्य अपुष्टि खर्चसमेतको बिलको भुक्तानी दिएको देखाइएको छ भने २०७०।१२।५ को नेपाल बन्द खर्च भनी रु. ४७,७००।- भुक्तानी गरेको देखिन्छ । चेकमा प्रतिवादीहरू सुभाष कुमार निरौला र अनिल कुमार दासको हस्ताक्षर भएको पाइएको हुँदा यसरी नेपाल बन्दको नाममा मनोमानी किसिमको खर्च देखाएर तयार पारेको उक्त भौचरहरूको विश्वसनीयता देखिएन । अतः नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याएको रकमका सम्बन्धमा पनि आरोपदावीलाई अन्यथा भन्न मिल्ने देखिएन । त्यसरी उल्लिखित २ वटा भौचरबाट खर्च गरिएको भनिएको रकम रु. १,०७,२७८।-

VII. भौचर नम्बर १५५२ बाट जम्मा रकम रु. ४५,४७०।- खर्च भएको देखाइएकोमा सो मध्ये संलग्न बिलहरूको रकम भन्दा बढी रु. ८,०००।- भुक्तानी गरेको र

१०३. आरोप-पत्रको प्रकरण ७ अर्थात् बैंक खाताबाट रकम निकाली हिनामिना गरेको भन्ने आरोपका सम्बन्धमा विचार गर्दा, कुल विगो रु. १४,७०,६७,६३५।- कायम गरेर प्रतिवादीहरू सुभाष कुमार निरौला, अनिल कुमार दास र हिक्मत सिंह ऐर उपर प्रस्तुत आरोप लागेको देखिन्छ । कतिपय खर्चको भुक्तानी भौचर (Pv) भए पनि सो भुक्तानी भौचर अनुसार खर्च पुष्ट्याई हुने खरिद तथा जरनल भौचर (JV) नदेखिएको र कतिपय भौचरमा एउटा नम्बर लेखिएको तर नेपाल पर्यटन बोर्डले आर्थिक कारोबार राखेको ट्याली शफ्टवेयरबाट भुक्तानी भौचरमा लेखिएको खर्च अर्कै पि.भी.नं. बाट भुक्तानी भएको देखिएको भन्दै बैंक खाताबाट रकम निकाली हिनामिना गरेको भन्ने मूल आरोप रहेको पाइन्छ । प्रस्तुत प्रकरणमा गरिएको दावी रकम प्रतिवादीहरूका बीचमा दोहोरिएको छ । केही भौचरका सम्बन्धमा उक्त भौचरसँग सम्बन्धित कुनै पनि प्रकृत्यामा संलग्न नभएका प्रतिवादी हिक्मत सिंह ऐरलाईसमेत उक्त विगो थपेर आरोप-पत्रमा विगो कायम गरेको देखिन्छ । नेपाल पर्यटन बोर्डका केही कर्मचारीलाई बैंकमा गएर चेक साँट्ने, रकम निकाल्ने मेसेन्जरको रूपमा लगाउने गरेको र त्यसरी निकालिएको रकम विभिन्न प्रयोजनमा खर्च गर्ने गरेको भन्ने कुरा प्रतिवादीहरूको बयानबाट खुल्न आएको र सो प्रचलन नेपाल पर्यटन बोर्डमा रहेको भन्ने कुरा मिसिल संलग्न अन्य कागजातबाट पनि पुष्टि हुन आएको छ । प्रस्तुत प्रकरणमा आरोप लागेको जस्तो बैंकबाट रकम निकालेर हिनामिना गरेको भनिएका कतिपय भौचरमा उल्लेख भएको रकम खर्च गर्दा स्वीकृत बजेट र कार्यक्रमको सीमाभित्र रहेर कार्यक्रमको विवरण खुलाएर आवश्यक बिल, भौचर मेमो संलग्न गरी पर्यटन बोर्डले अपनाएको ट्याली एकाउण्टिङ सफ्टवेयर (Tally Accounting Software) मा प्रवृष्ट गराएको पाइएको हुँदा बैंक खाताबाट त्यतिकै रकम निकालेर हिनामिना गरेको भन्ने आरोप-दावी स्थापित हुन सकेको पाइएन । उदाहरणको लागि भौचर नम्बर आरोप-पत्रमा विगो कायम गरिएको रकममध्ये आर्थिक वर्ष २०६९।०७० मा भएको खर्चसँग सम्बन्धित भौचर नम्बर १९, ४८,८१,१३५,५५८ र ७२२ का सम्बन्धमा "Pv" नभएको भन्ने अभियोग भए तापनि आरोप-पत्रमा नै भौचर नम्बर मिति र रकम उल्लेख भएको र नेपाल पर्यटन बोर्डबाट पठाइएको अभिलेखमा पनि उक्त भौचरहरू रहे भएको पाइएको र उक्त भौचरहरू अन्य कागजातबाट समर्थित भएको पाइएको र भौचर नं. २५३१ बाट रु. ९,७३,३६३।- कर्मचारीहरूको विमा रकम भुक्तानी गरेको पाइएको हुँदा

माथि उल्लिखित भौचरहरू तथा त्यस्तै प्रकारका अन्य भौचरसँग सम्बन्धित रकम हिनामिना गरी भ्रष्टाचारजन्य कार्य भएको मात्र मिलेन । त्यसैगरी, आर्थिक वर्ष ०७०।७१ मा भएको खर्चसँग सम्बन्धित भौचर नम्बर ८१२, ८१३, ८१५, ११०९, १२०९, १५६४, १५६७, १६८६, १७९५, १७९६, १७९८, १७९९, १८०४, १८०८, १८२१, १८२६, १८४६, १८४७ र २२५३ समेतका भौचरहरू र ती भौचरसँग सम्बन्धित कागजात भिडाएर हेर्दा, केही भौचरबाट खर्च भएको रकम नेपाल पर्यटन बोर्डका कर्मचारीहरूको विमा बापतको रकम भुक्तानी गरेको पाइयो, अधिकांश भौचर र सो भौचरसँग सम्बन्धित भनी आरोप-पत्रमा उल्लेख गरिएको रकम र उक्त भौचरहरूसँग सम्बन्धित पेमेण्ट मेमोमा उल्लेख भएको रकम फरक-फरक देखिन आएको र केही भौचरबाट खर्च गरिएको रकम नियम सम्मत रहेको पाइयो । आरोप-पत्रको प्रकरण ८ अर्थात् नक्कली हवाइ टिकट पेश गरी रकम हिनामिना गरेको भन्ने आरोपका सम्बन्धमा विचार गर्दा, प्रतिवादीहरू प्रचण्डमान श्रेष्ठ, सुभाष कुमार निरौला, अनिल कुमार दास, नन्दिनी लाहे थापा, आदित्य बराल, हिक्मत सिंह ऐर र काशिराज भण्डारीलाई प्रस्तुत प्रकरण अन्तर्गतको कसूरको अभियोग लागेको पाइन्छ । कुल विगो रु. ६१,३९,६१०।- रहेकोमा प्रस्तुत प्रकरणमा पनि अन्य केही प्रकरणका आरोपका सम्बन्धमा विवेचना गरिए जस्तै नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी नोक्सानी भयो भनिएको रकम र प्रतिवादीहरूबाट भराई पाउन माग गरिएको रकममा ठूलो अन्तर देखिएको छ । कतिपय भौचरका सम्बन्धमा मेमो उठाउने र भुक्तानी दिने प्रकृत्यामा कतै संलग्न नभएका प्रतिवादी हिक्मत सिंह ऐर उपरमात्र विगो कायम गरेको पनि पाइयो । यसरी मेमो तयार गर्ने, फरवार्ड गर्ने र सदर गर्ने प्रकृत्या तथा भुक्तानीको लागि चेकमा हस्ताक्षर समेत नगरेका व्यक्तिलाई सबै विगो बोकाएर आरोप-पत्र दायर गरिनुलाई निष्पक्ष रूपमा अनुसन्धान र अभियोजन भएको मात्र सकिएन ।

१०४. आरोपको मूल शीर्षकमा नक्कली हवाइ टिकट पेश गरी रकम हिनामिना गरेको भन्ने भाषा प्रयुक्त भए पनि त्यसरी हिनामिना भएको भनिएका भौचर नम्बरसँग सम्बन्धित कागजातको अध्ययनबाट नक्कली हवाइ टिकटको अतिरिक्त रद्द तथा रकम फिर्ता गरिएका हवाइ टिकट, दोहोरो भुक्तानी भएको हवाइ टिकट र टिकट दरमा कमिशन बापतको रकम थप गरेको विषयसमेत समावेश भएको पाइयो । नक्कली हवाइ टिकट पेश गरेर रकम निकाली हिनामिना गरेको भन्ने आरोप पुष्टि गर्नका लागि अनुसन्धानको सिलसिलामा बुद्ध र यति लगायतका एयरलाइन्ससँग पत्राचार गरेर अमुक मितिमा उक्त एयरलाइन्सबाट टिकटमा नाम उल्लेख भएका यात्रु अमुक गन्तव्यका लागि उडेका थिए वा थिएनन् भन्ने कुराको सत्यतथ्य पत्ता लगाउने प्रयास गरिएको भए तापनि अनुसन्धानले निश्चितरूपमा कुन-कुन हवाइ टिकट नक्कली हुन् र त्यस्ता नक्कली हवाइ टिकट को-कसले बनाएर नेपाल पर्यटन बोर्डका कुन-कुन पदाधिकारीलाई उपलब्ध गराएका हुन् भन्ने विषयमा निश्चित निष्कर्ष निकालेर आरोप लगाएको पाइएन । मुल आरोप-खण्डमा भौचर नम्बर, भौचर मिति र विगो रकम मात्र उल्लेख भएको पाइन्छ । उल्लिखित भौचर नम्बरमा लेखिएको विगो रकम कुन-कुन गन्तव्यका कुन-कुन नम्बरका टिकट नक्कली बनाएर भुक्तानी लिनुदिनु गरिएको हो भन्ने विषयमा आरोप-पत्रमा कुनै विवेचना भएको पाइएन । आरोप-पत्रसाथ अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट पेश भएका प्रमाण, प्रतिवादीहरूले यस अदालतसमक्ष गरेको बयानको सिलसिलामा तथा प्रतिवादीका तर्फबाट उपस्थित

विद्वान् कानून व्यवसायीहरूबाट बहसको सिलसिलामा पेश गरिएका प्रमाणहरू एकआपसमा भिडाएर हेर्दा आरोप-पत्रमा नक्कली भनिएका टिकटहरू नक्कली नभएर सक्कली नै भएको पाइयो । कुन टिकट नक्कली बनाएर रकम भुक्तानी लिनुदिनु भएको हो र त्यसमा को-को व्यक्तिको संलग्नता छ भन्ने कुरा यकीन गर्न नसकिएको अवस्थामा अनुमानका भरमा लगाइएको आरोपलाई मात्र आधार मानेर नक्कली हवाई टिकट पेश गरेर नेपाल पर्यटन बोर्डको रकम हिनामिना गरेको भन्ने कुराको निष्कर्ष निकाल्न हामीले अङ्गिकार गरेको फौजदारी न्याय प्रणाली र उक्त न्याय प्रणालीले आत्मसात गरेको फौजदारी न्यायको सिद्धान्तले अनुमति प्रदान गर्दैन । त्यसैले नक्कली हवाई टिकट बनाएर रकम भुक्तानी गरी हिनामिना गरेको भन्ने आरोप पुग्न सक्ने देखिएन ।

१०५. अब नक्कली हवाई टिकट पेश गरी रकम हिनामिना गरेको भन्ने शीर्षक अन्तर्गत कै रद्द तथा रकम फिर्ता गरिएको टिकट पेश गरी रकम हिनामिना गरेको भन्ने सम्बन्धमा विचार गर्दा, माथिको प्रकरणमा विवेचना गरिए जस्तो एक पटक रद्द भएका कुन-कुन गन्तव्यका टिकट को-कसको मिलोमतोबाट र के-कुन प्रकृयाबाट हिनामिना गरी भ्रष्टाचार भएको भन्ने सम्बन्धमा अनुसन्धानको क्रममा एकीन भएको पाइएन । प्रस्तुत आरोपसँग सम्बन्धित केही भौचर नम्बर र ती भौचर नम्बरसँग सम्बन्धित हवाई टिकटहरूमध्ये केही हवाई टिकट एउटा गन्तव्यको रद्द गरी अर्को गन्तव्यमा सारिएको र रद्द भएर प्रयोग नै नभएका हवाई टिकटको हकमा सम्बन्धित ट्राभल्स कम्पनिलाई तिर्नुपर्ने रकमसँग समायोजन गरेर मिलाएको अवस्था समेत देखिन आएको हुँदा रद्द तथा रकम फिर्ता गरिएको टिकटको भुक्तानी गर्ने नाममा रकम हिनामिना भएको भन्ने कुरा स्थापित हुन सकेको नपाइएको हुँदा सो बापतमा लगाइएको आरोप पनि अस्पष्ट हुनुका साथै स्वतन्त्र र विश्वसनीय किसिमबाट पुष्टि हुन सकेको पाइएन ।
१०६. जहाँसम्म टिकट दरमा कमिशन बापतको रकम थप गरेको भन्ने आरोपको विषय छ, ट्राभल्स एजेन्सी संचालन गरेर टिकट बिक्रीको काम गरे बापत सम्बन्धित एयरलाइन्सले आफ्नो टिकट बिक्री गरेर यात्रु उपलब्ध गराई आफ्नो व्यवसाय प्रवर्द्धनमा सघाउ पुऱ्याउने व्यक्ति वा संस्थालाई सो बापतमा बिक्री भएको प्रत्येक टिकटमा निश्चित रकम कमिशन (सेवा शुल्क वा जेसुकै नाममा भए पनि) उपलब्ध गराउनुलाई अन्यथा भन्न सकिने अवस्था छैन । मुनाफा कमाउने उद्देश्यबाट मुलुकको प्रचलित कानूनबमोजिम दर्ता भएर व्यवसाय संचालन गरेका र आफूले आर्जन गरेको मुनाफामा राज्यलाई कर बुझाएर व्यवसाय चलाएका व्यक्ति वा संस्थाले कानूनबमोजिम लिएको मुनाफालाई स्वाभाविक मान्नु पर्ने हुन्छ ।
१०७. अनुसन्धान गर्ने सिलसिलामा टिकट बिक्रीको व्यवसाय गर्ने संस्थाको हरहिसाब निरीक्षण गर्ने क्रममा NTB Commission उल्लेख भएको पाइयो भन्दैमा सोही व्यहोरालाई भ्रष्टाचारजन्य कसूरको संज्ञा दिन मिल्ने देखिँदैन । आफूले संचालन गरेको ट्राभल्स एजेन्सी मार्फत टिकट किनिदिएर नेपाल पर्यटन बोर्डले आफ्नो व्यवसाय प्रवर्द्धनमा सहयोग पुऱ्याए बापतमा आफूले प्राप्त गर्ने कमिशनको रकममध्ये केही रकम नेपाल पर्यटन बोर्डका केही पदाधिकारीलाई दिएको अवस्था हो कि भन्नलाई नेपाल पर्यटन बोर्डका यी-यी पदाधिकारीलाई यो-यो टिकट बापत यो-यति रकम दिएको भन्ने कुरा आरोप-पत्रबाट

खुलन आएको पाइएन । यसरी कुन-कुन प्रतिवादीले कमिशन बापतमा के-कति रकम लिए खाएका हुन् भन्ने कुराको भरपर्दो प्रमाण नभएको अवस्थामा प्रतिवादीमध्येका महेन्द्र खनालले अनुसन्धानको सिलसिलामा बयान गर्दा कमिशन बापतमा नेपाल पर्यटन बोर्डका सम्बन्धित पदाधिकारीलाई रकम दिन्थे भन्ने व्यहोरो लेखाएकै भरमा टिकट दरमा कमिशन बापतको रकम थप गरेको भन्ने आरोपदावी पुग्न सक्ने देखिएन । भ्रष्टाचार जस्ता कसूर ठहर हुनका लागि प्रतिव्यक्ति विरुद्धको आरोप स्वतन्त्र प्रमाणबाट पुष्टि हुन आवश्यक पर्दछ भन्ने स्थापित मान्यतालाई आत्मसात गर्नु नै पर्ने हुन्छ ।

१०८. अब एउटै टिकट बापतमा दोहोरो भुक्तानी गरी रकम हिनामिना गरी भ्रष्टाचारजन्य कसूर गरेको भन्ने आरोपका सम्बन्धमा विचार गर्दा, आर्थिक वर्ष ०७०।७१ मा हवाई टिकट बापत दोहोरो भुक्तानी भएको भनी आरोप दावी लिइएको भौचर नम्बर ७८९ बाट ८ वटा हवाई टिकटको रु. १,५४,४००।- भुक्तानी गरेको देखिन्छ तर आरोप-पत्रमा दावी लिइएको जस्तो सोही टिकट बापत भौचर नं. ३२९ बाट भुक्तानी भएको पाइएन । जहाँसम्म दोहोरो भुक्तानी भयो भनी आरोप-पत्रमा दावी लिइएको भौचर नम्बर ११२२ को प्रश्न छ, Worldwide Asian Travel and Tours (pvt.ltd) को बिल नं. ४९०८ (मिति १५ सेप्टेम्बर २०१३) बमोजिम यति एयरलाइन्सको टिकट नम्बर ९९९२१००५६४३९७ देखि ९९९२१००५६४४१० सम्म गरी जम्मा १४ वटा टिकट बापत रु. १,५४,२२४।- १२ जनवरी २०१४ मा भौचर नम्बर ११२२ अन्तर्गतको भनी भुक्तानी भएको देखिन्छ । सोही Worldwide Asian Travel and Tours को बिल नं. ४५७० (मिति ३० सेप्टेम्बर २०१३) बमोजिम सोही यति एयरलाइन्सको टिकट नम्बर ९९९२१००५६४३९७ देखि ९९९२१००५६४४१३ सम्मका १७ वटा टिकट बापतको रकम भौचर नम्बर ३२९ अन्तर्गतको रकम भनी ३० सेप्टेम्बर २०१३ मा भुक्तानी गरेको पाइयो । अघि भुक्तानी भै सकेका १४ वटा टिकट बापतको रकम रु. १,५४,२२४।- पुनः भुक्तानी गरेको पाइयो । एउटा एयरलाइन्सका जारी हुने टिकट नम्बर दोहोरिएर सोही नम्बरका टिकट पुनः जारी गरिएका हुन् कि भन्नलाई एक पटक जारी भएको टिकटमा उल्लेख भएको नम्बर पुनः अर्को टिकटमा दोहोरिएर नआउने भन्ने कुरा सम्बन्धित एयरलाइन्सका आधिकारिक व्यक्तिहरुबाट जानकारी पाइएको हुँदा माथि उल्लेख भएका यति एयरलाइन्सका टिकटहरु बापत नेपाल पर्यटन बोर्डका सम्बद्ध पदाधिकारी र उक्त Asian Travel and Tours का प्रबन्ध निर्देशक महेन्द्र खनालको मिलेमतोमा दोहोरो भुक्तानी लिए दिएको भन्ने कुरा पुष्टि हुन आयो । उक्त दोहोरो भुक्तानी भएको पेमेण्ट मेमो र भौचर हेर्दा प्रतिवादीहरु मध्ये सुभाष कुमार निरौलाबाट सदर भएको र चेकमा निज सुभाष कुमार निरौला र प्रतिवादी अनिल कुमार दासको हस्ताक्षर भएको पाइएको हुँदा यसरी एउटै टिकट बापत दोहोरो भुक्तानी लिने दिने कार्यमा ट्राभल एजेन्सीका प्रतिवादी महेन्द्र खनाल र नेपालका पर्यटन बोर्डका प्रतिवादीहरु सुभाष कुमार निरौला र अनिल कुमार दासको मिलेमतो र संलग्नता रहे भएको देखिन आयो । यसरी एउटै टिकटलाई आपसी मिलेमतो गरी रु. १,५४,२२४।- रकम दोहोरो भुक्तानी लिनु दिनु गरी नेपाल पर्यटन बोर्डलाई हानी नोक्सानी र आफूहरुलाई गैरकानूनी फाइदा पुऱ्याउने कार्य गर्ने निज ३ जना प्रतिवादीहरुले आरोपदावी बमोजिम एउटै टिकट बापतमा दोहोरो भुक्तानी गरी रकम हिनामिना गरी भ्रष्टाचारजन्य कसूर गरेको स्थापित हुन आयो ।

१०९. आरोप-पत्रको प्रकरण ९ अर्थात् कार्यालय सहायक तथा कर्मचारीहरूको नाममा चेक काटी भुक्तानी दिई रकम हिनामिना गरेको भन्ने विषयमा विचार गर्दा, आ.व. ०७०।७१ मा नेपाल पर्यटन बोर्डमा कार्यरत कर्मचारीहरू लेखनाथ भुषाल, श्रद्धा श्रेष्ठ, सुस्मिता दहाल, सुमित बराल र प्रदिप बस्नेतका नाममा चेक काटेर विभिन्न मितिमा निकालिएको रकमलाई भ्रष्टाचारजन्य कसूर भएको भन्ने आरोपदावी लगाएर प्रतिवादीहरू सुभाष कुमार निरौला र अनिल कुमार दासलाई समान विगो रु. ८०,५२,६४१।- कायम गरेर आरोप लगाएको देखिन्छ । १७ अप्रिल २०१४ मा चेक नं. १००१८५६४२९ को चेकबाट रु. १०,००,०००।- (दशलाख रुपैयाँ) को चेक काटेर हिनामिना गरेको भन्ने आरोपदावी रहेको र चेक काटिएका भनिएका व्यक्ति लेखनाथ भुषालले आफूले उक्त रकमको चेक बापतको रकम नलिएको भन्ने अनुसन्धान अधिकारीसमक्ष बयान गरेको भन्ने कुरालाई मुख्य आधार बनाएर आरोप लगाएको देखिएको छ । प्रतिवादीहरूको तर्फबाट उक्त मितिको उल्लिखित रकमको चेक लेखनाथ भन्ने व्यक्तिका नाममा काटिएको र चेकमा सम्बन्धित व्यक्तिको थर लेख्न छुट भएको हो । सो चेक लेखनाथ रायको नाममा काटिएको हो । निज लेखनाथ राय भन्ने व्यक्ति करारमा नियुक्ति भएर नेपाल पर्यटन बोर्डको काँकडभिट्टा सूचना केन्द्रमा कार्यरत रहेका व्यक्ति हुन् । निजले पाउनु पर्ने विजुलीको काम गरे बापतको रु. ५०,०००।- लगायत बोर्डका लेखा अधिकृत प्रदिप पौडेल, नि. निर्देशक अनिल कुमार दास, सहायक कर्मचारी विनोद बराल र सहायक अधिकृत प्रदिप बस्नेतलाई बोर्डको आर्थिक विनियम तथा कार्यविधि, २०५५ को विनियम ५-१-२ बमोजिम ६ महिनाको तलब पेशकी दिइएको हो र उक्त सबै रकमको पेशकी फछ्यौट भइसकेको छ भन्ने जिकीर लिएको देखिन्छ। नेपाल पर्यटन बोर्डको केन्द्रीय कार्यालयमा कार्यरत रहेका कर्मचारीहरू त्यसमा पनि आर्थिक प्रशासन शाखाको प्रमुख अनिल कुमार दाससमेतले लिएको तलब पेशकीको रकम के-कति कारणले करारमा भर्ना गरिएका र काँकडभिट्टा सूचना केन्द्रमा कार्यरत रहेका कर्मचारी लेखनाथ रायको नाममा चेक काटेर दिइएको हो भन्ने कुराको चित्तबुझ्दो आधार प्रतिवादीहरूका तर्फबाट पेश गर्न सकेको नपाइए तापनि उक्त रकम अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको मिति २०७१।०८।१४ को निर्देशनबमोजिम मिति २०७१।०८।२६ मा फछ्यौट भै सकेको देखिँदा आफैले फछ्यौटका लागि दिएको निर्देशन अनुसार फछ्यौट भएको रकमका हकमा समेत भ्रष्टाचारको कसूर कायम गरेर लगाएको आरोप-पत्रमा लिइएको दावी पुग्न सक्ने देखिएन ।

११०. त्यसैगरी, अन्य कर्मचारीहरू श्रद्धा श्रेष्ठ र सुस्मिता दहालका नाममा काटिएका चेकहरूमा उल्लेख भएको रकमका सम्बन्धमा पनि माथिका चेकहरूमा उल्लेख भएको रकमका सम्बन्धमा पनि माथिको प्रकरणमा उल्लेख गरे जस्तै अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको निर्देशन अनुसार फछ्यौट भइसकेको अवस्था हुँदा त्यसरी फछ्यौट भइसकेको रकमलाई पनि भ्रष्टाचार गरेर हिनामिना भएको रकम मात्र मिल्ने देखिएन । अर्का व्यक्ति सुमित बरालको नाममा काटिएको चेकका सम्बन्धमा उक्त चेक सुमित बरालका नाममा भूलवस काटिएको हो । सुमित बराइलीका नाममा काटिनु पर्ने चेक हो । सुमित बरालको उक्त चेकसँग कुनै सरोकार छैन भन्ने प्रतिवादीहरूको भनाइ रहेको पाइन्छ । यसरी एका व्यक्तिका नाममा खिचिनु पर्ने चेक अर्कै व्यक्तिका नाममा खिचेर रकम भुक्तानी लिएको कार्य स्वाभाविक नदेखिए तापनि उक्त रकमसमेत नेपाल पर्यटन बोर्डको विभिन्न काममा खर्च भई

अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगकै निर्देशानुसार फछ्यौटसमेत भइसकेको परिप्रेक्ष्यमा सो रकमलाई पनि प्रतिवादीहरूले लिने खाने बढिनयतका साथ आफैले प्रयोग गरेको भन्ने कुरा स्थापित हुन सकेको नपाइएको हुँदा आरोपदावीबमोजिम रकम हिनामिना गरी भ्रष्टाचार गरेको ठहर गर्न मिल्ने देखिएन ।

१११. जहाँसम्म प्रदिप बस्नेतको नाममा काटिएका विभिन्न मितिका चेकको प्रश्न छ, निज प्रदिप बस्नेतको नाममा काटिएका चेकमा उल्लेख भएको रकममध्ये केही रकम माथिका प्रकरणमा उल्लेख भएको रोहरीतअनुसार फछ्यौट भएको र केही रकम फछ्यौट हुन बाँकी रहेको देखिन्छ । पेशकी फछ्यौट भएको रकमका हकमा माथिका प्रकरणमा उल्लेख भएजस्तो भ्रष्टाचारजन्य कसूर ठहर गर्ने हो भने एकै प्रकृतिको रकमका हकमा दोहोरो मापदण्ड अपनाएको अर्थ लाग्छ । न्याय सम्पादन गर्दा यी यस्ता कुरामा पनि होस् पुन्याउनु पर्ने हुन्छ । फछ्यौट हुन बाँकी रकमका हकमा एकै प्रकृतिको रकममध्ये फछ्यौट भएको रकम भ्रष्टाचार गरेको नठहर्ने र फछ्यौट वा नियमित हुन बाँकी रकमलाई भ्रष्टाचार ठहर गर्न मिल्ने देखिएन । नेपाल पर्यटन बोर्डको आर्थिक वर्ष २०७०।०७१ को लेखापरीक्षण हुन बाँकी नै देखिएको र पेशकी लिएर फछ्यौट हुन बाँकी रहेको रकमका हकमा त्यस्तो रकम के-कति समय सीमाभित्र फछ्यौट गरिसक्नु पर्ने हो भन्ने सम्बन्धमा नेपाल पर्यटन बोर्डको प्रचलित आर्थिक विनियम तथा कार्यविधिमा तोकिएको प्रक्रिया र समय सीमाभित्र पेशकी रकम फछ्यौट नगरेमा के-कस्तो तरिका अवलम्बन गरेर असूल उपर गर्ने भन्ने व्यहोरा समेत उल्लेख भएको हुँदा सोही तरिका अपनाएर असूल उपर हुने र सो विषयमा लेखापरीक्षण प्रतिवेदनले समेत औल्याउने नै हुँदा फछ्यौट हुन बाँकी रहेको रकमलाई समेत आरोप दावीबमोजिम भ्रष्टाचारको कसूर ठहर गर्न मिल्ने देखिएन ।
११२. आरोप-पत्रको प्रकरण १० मा लगाइएको अभियोग अर्थात् नेपाल पर्यटन बोर्ड आर्थिक विनियमावली, २०७० लाई संशोधन तथा स्वीकृत गरी बढी भुक्तानी गराई तथा बोर्डमा भएको अनियमित खर्च अनुमोदन गरी रकम हिनामिना गरेको भन्ने अभियोगका सम्बन्धमा विचार गर्दा, नेपाल पर्यटन बोर्ड आर्थिक विनियम तथा कार्यविधि, २०५५ को विनियम ३.३ ले व्यवस्था गरे बमोजिम पूर्ण बजेट पारित नभएसम्म चालु आ.व. २०६९।०७० को कुल बजेटको २५% (पच्चीस प्रतिशत) बजेटको सीमाभित्र रही आगामी आ.व. २०७०।०७१ का कार्यक्रमहरू संचालन गर्न कार्यकारी समितिबाट स्वीकृती प्रदान भएको देखिन्छ । यसरी अघिल्लो वर्षको कुल बजेटको २५ प्रतिशत रकम पेशकी खर्चको रूपमा पारित भएको विषयलाई विवादको विषयवस्तु बनाएको पाइएन ।
११३. बोर्डको २०७०।७।८ मा बसेको १८८ औं बैठकको निर्णय नं. १८८ को निर्णय नं. १ मा “कार्यकारी समितिको मिति २०७०।३।२६ मा बसेको १८६ औं बैठकको निर्णय र नेपाल पर्यटन बोर्ड आर्थिक विनियम तथा कार्यविधि, २०५५ ले गरेको व्यवस्था अनुसार चालु आ.व. २०७० र ०७१ को प्रथम ३(तीन) महिना (२०७० श्रावणदेखि आश्विनसम्म) का लागि स्वीकृत भएअनुसार कार्यकारी प्रमुखले बैठकसमक्ष प्रस्तुत गर्नुभएको बोर्डबाट सम्पन्न कार्यक्रम र खर्चहरू बैठकले अनुमोदन गर्नु” भन्ने व्यहोरा राखेर निर्णय भएको देखिन्छ ।

११४. नेपाल पर्यटन बोर्डको कार्यकारी समितिको १८८ औं बैठकबाट आर्थिक वर्ष २०७०।०७१ को पहिलो तीन महिनामा खर्च भएको रकमलाई अनुमोदन गरेको कार्यलाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १७ अन्तर्गतको कसूर कायम गरेर सोही ऐनको दफा ३(१) र ३(१)(झ) बमोजिम सजाय हुन माग दावी लिइएको छ । नेपाल पर्यटन बोर्डको एक आर्थिक वर्षको पूर्ण बजेट पारित नभएसम्मका लागि दैनिक कार्य संचालन गर्नको लागि अधिल्लो आर्थिक वर्षको बजेटलाई आधार मानेर सो बजेटको २५ प्रतिशतसम्म रकम खर्च गर्न स्वीकृती दिन सक्ने अधिकार नेपाल पर्यटन बोर्डको कार्यकारी समितिलाई नेपाल पर्यटन बोर्ड आर्थिक विनियम तथा कार्यविधि, २०५५ ले अख्तियारी प्रदान गरेको भए पनि सो अवधिमा भएका सम्पूर्ण खर्च सोही अवधिभित्रै अनुमोदन गर्नुपर्ने अवस्था भएको पाइँदैन ।
११५. यसरी आर्थिक विनियमावलीमा व्यवस्था नै नभएको विषयमा एकाएक कार्यकारी समितिको बैठकबाट निर्णय हुनुलाई स्वाभाविक प्रकृयाबाट भए गरेको कार्य मान्न मिल्ने देखिएन । एकातिर नेपाल पर्यटन बोर्डलाई थप आर्थिक दायित्व पर्ने दैनिक भत्ता, होटल बास, स्थानीय यातायात, विद्युत खर्च जस्ता विषयहरू समावेश गरेर २०७०।९।२२ मा विनियमावली संशोधन गर्दा उक्त संशोधित विनियमावली २०७०।४।१ देखि नै लागू हुने निर्णय भएको देखिएको छ । उक्त २०७०।९।२२ मा थप गरिएका दैनिक भत्ता लगायतका खर्चको २०७०।०४।०१ देखि नै भुक्तानी लिने र दिने कार्य भएको र सो खर्च अनुमोदन गरेपछि आर्थिक वर्षको समाप्तिपछि अन्य बाँकी खर्चका सम्बन्धमा अनुमोदन गराउन सजिलो हुने परिस्थिति मिलाएको जस्तो पनि देखिन्छ । यसरी जुनसुकै प्रयोजनका लागि उक्त ३ महिनाको खर्च अनुमोदन गरिएको भए पनि उक्त ३ महिनामा भएको खर्चसमेत समाविष्ट गरी समर्थन भै सकेको र त्यसरी वर्ष भरिको खर्च समर्थन गर्ने कार्यकारी समितिका सदस्यहरू उपर अभियोग लगाएको पाइँदैन । त्यसका अतिरिक्त जुन विनियमावली संशोधन गरेर पश्चात्दर्शी असर दिएको कारणबाट पर्यटन बोर्डलाई थप आर्थिक भार पारेर नोक्सानी पुऱ्याएको भन्ने आरोप दावी छ, सो विनियमावली संशोधनको विषयलाई लिएर उक्त संशोधित विनियमावली उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर गरिपाउँ भनी रिट निवेदक शिलुका लिंथेप र विक्रम मिश्रले नेपाल पर्यटन बोर्ड आर्थिक विनियमावली, २०७० उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर गरिपाउँ भनी दिएको छुट्टाछुट्टै रिट निवेदनमा ०७०-WO-०८१९ र ०७०-WO-०६७४ दुवै रिट निवेदन खारेज हुने ठहरी सर्वोच्च अदालतबाट २०७३।०५।१६ मा निर्णय भएको सन्दर्भमा आरोप पत्रमा दावी गरिएको उक्त विनियमावलीलाई खारेज गरिपाउँ भन्ने रिट श्री सर्वोच्च अदालतबाट रिट निवेदन नै खारेज हुने ठहरी आदेश भै सकेको परिप्रेक्ष्यमा उक्त संशोधित विनियमावली अन्तर्गत भएको खर्च अनुमोदन गरेको कार्यलाई भ्रष्टाचारजन्य कसूर ठहर गर्न मिल्ने देखिएन ।
११६. जहाँसम्म नेपाल पर्यटन बोर्ड आर्थिक विनियमावली तथा कार्यविधि, २०७० लाई संशोधन गरेर नेपाल पर्यटन बोर्डलाई रु. ६१,२८,२७७।- नोक्सानी पुऱ्याएको भन्ने आरोप दावीको प्रश्न छ उक्त विनियमावलीको मस्यौदा नेपाल पर्यटन बोर्डको २०७०।०३।३१ मा बसेको १८७ औं बैठकमा पेश हुँदा उक्त मस्यौदा आवश्यक परिमार्जन सहित स्वीकृत गरी २०७०।४।१ देखि लागू हुने व्यहोरा उल्लेख भएको पाइन्छ । सो विनियमावलीको मस्यौदा परिमार्जन गर्ने प्रयोजनका लागि सोही

बैठकबाट पूर्णचन्द्र भट्टराईको संयोजकत्वमा शरदचन्द्र पौड्याल तथा टीकाराम सापकोटा सदस्य रहेको उपसमिति गठन गरेको देखिन्छ । त्यसपछिको कार्यकारी समितिको १८८ औं बैठक मिति २०७०।०७।०८ मा बसेकोमा उक्त बैठकमा उक्त विनियमावलीको मस्यौदा परिमार्जन गरी पेश भए वा नभएको सम्बन्धमा बैठकको निर्णयमा कुनै व्यहोरा उल्लेख भएको पाइएन । तदोपरान्त २०७०।०९।२२ मा सम्पन्न भएको बोर्डको १८९ औं बैठकको निर्णय नं. ११ मा “...कार्यकारी समितिको १८८ औं बैठकमा कामु कार्यकारी प्रमुखले राख्नुभएको राय सुझावका विषयमा श्रीमान् अध्यक्षज्यूबाट संस्कृति पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयका कानून महाशाखा प्रमुख सहसचिव श्री रञ्जनकृष्ण अर्याल र यस बोर्डको का.मु. कार्यकारी प्रमुखले आवश्यक अध्ययन गरी उठेका विषयहरु र त्यसको कानूनी भाषा मिलाई अन्तिम स्वीकृतीका लागि आगामि बैठकमा पेश गर्न दिनुभएको निर्देशनबमोजिम पेश भएको नेपाल पर्यटन बोर्ड आर्थिक विनियमावली, २०७० लाई २०७० श्रावण १ गतेदेखि लागू भै रहेको अवस्थालाई समर्थन गर्दै स्वीकृत गरियो” भन्ने व्यहोरा उल्लेख भएको पाइन्छ । पूर्णचन्द्र भट्टराईको संयोजकत्वमा गठित समितिले पेश गरेको नेपाल पर्यटन बोर्डको आर्थिक विनियमावली तथा कार्यविधि, २०७० को मस्यौदामा कानूनी भाषा र केही आनुसांगिक विषयमात्र मिलाइएको भन्ने व्यहोरा निर्णयमा पारिएको भए पनि उक्त बैठकमा परिमार्जित मस्यौदा पेश नगरिएको र नेपाल पर्यटन बोर्डलाई आर्थिक भार पर्ने गरी कर्मचारीहरुको दैनिक तथा भ्रमण भत्ता लगायतका आर्थिक दायित्व पर्ने अन्य विषयसमेत थप गरेको देखिन्छ । सो कुरा अधिल्लो मस्यौदा परिमार्जन गर्ने उपसमितिमा सदस्य रहेका प्रतिवादी शरदचन्द्र पौड्यालले यस अदालतसमक्ष गरेको बयानको सवाल ९ को जवाफमा स्पष्टरूपमा उल्लेख गरेको पाइन्छ ।

११७. त्यसैगरी, विनियमावलीको मस्यौदा परिमार्जन गर्ने उपसमिति सदस्य टीकाराम सापकोटाले पनि आफूसमेत संलग्न भएर तयार पारिएको आर्थिक विनियमावलीमा के-कस्तो व्यहोरा थप वा परिमार्जन गरेर अर्को विनियमावली तयार भएको र कसरी पारित भएको हो भन्ने विषयमा आफूलाई जानकारी नभएको व्यहोरा लेखाएर बयान गरेको पाइन्छ । आफू १८९ औं बैठकमा उपस्थित भएको तर उक्त बैठकको एजेण्डामा विनियमावली संशोधनको विषय समावेश नभएको व्यहोरा लेखाएको पाइन्छ । कार्यकारी समितिको १८९ औं बैठकमा एजेण्डा समावेश नै नभएको विनियमावली संशोधनको विषयमा उक्त बैठकमा उपस्थित समितिका सदस्यहरुमध्ये कतिलाई राम्रो जानकारी थियो भन्ने कुरा खुल्न सकेको पाइँदैन । समितिका सदस्यहरुबाट नै एजेण्डामा समावेश नभएको विषयमा अस्पष्ट भाषामा निर्णय लेखी मस्यौदामा सहीछाप नगराइकन निर्णयमा मात्र हस्ताक्षर गराएर विनियमावली स्वीकृत गराउने प्रयाश भएको रहेछ भन्ने कुरा कार्यकारी समितिका सदस्यहरुको भनाइ र विनियमावली परिमार्जनको सम्बन्धमा विकसित घटनाक्रमबाट पुष्टि भएको छ । एक पटक कार्यकारी समितिको बैठकबाट निर्णय भई गठन भएको उपसमितिले परिमार्जन गरेर पेश भएको मस्यौदामा भाषा मिलाउने नाममा कार्यकारी समितिका अध्यक्षसमक्ष का.मु. कार्यकारी प्रमुखले प्रस्ताव राखेर अध्यक्ष एकलैले अर्को दुईजना व्यक्तिहरु सहसचिव रञ्जनकृष्ण अर्याल र का.मु. कार्यकारी प्रमुख सुभाष निरौला रहेको उपसमिति मौखिक आदेशका भरमा गठन गरी एक पटक पारित भै सकेको विनियमावलीमा कानूनी भाषा मिलाउने नाममा पर्यटन बोर्डलाई थप आर्थिक भार पर्ने गरी भ्रमण भत्ता

लगायतका सुविधा थप गरेर र कार्यकारी प्रमुखलाई आर्थिक अधिकार प्रयोग गर्न थप अधिकार दिने व्यवस्था समावेश गरेर परिमार्जनको नाममा मूल नियमावलीमा रहेको व्यवस्था भन्दा धेरै फरक पर्ने व्यवस्था समावेश गरी आर्थिक विनियमावली पारित गरेको विषयलाई विनियमावली निर्माणको स्वच्छ र पारदर्शी प्रकृया मात्र सकिने अवस्था छैन । यो प्रकृत्याले नेपाल पर्यटन बोर्डको कार्यकारी समितिका अध्यक्ष र का.मु. कार्यकारी प्रमुखले कार्यकारी समितिका अन्य सबै सदस्यहरूलाई गुमराहमा राखेर पर्यटन बोर्डका कार्यकारी निर्देशक तथा कर्मचारीहरूको लागि अश्वभाविक किसिमबाट आर्थिक लाभ पुऱ्याउने कार्य गरेको देखिन्छ । मुलुकमा पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यका साथ स्थापना भएको नेपाल पर्यटन बोर्डलाई संसदले निर्माण गरेको ऐनबाटै पर्यटन सेवा शुल्कका नाममा निश्चित रकम उठाउन अनुमति दिएर संकलन भएको रकम प्रत्यायोजित व्यवस्थापन अन्तर्गत विनियमावली बनाउने अधिकार कै दुरुपयोग हुने गरी खर्चको सीमा बढाउनुलाई मितव्ययिताको दृष्टिकोणबाट पनि उपयुक्त देखिँदैन । नेपाल पर्यटन बोर्डको कार्यकारी समितिका सदस्यहरूले यस्ता वेमुनासिव खर्च नियन्त्रण गरी मितव्ययिता र पारदर्शिता कायम गरी समग्रमा सुशासन कायम गर्नेतर्फ जिम्मेवारीपूर्वक काम गर्नुपर्ने देखिन्छ । नेपाल पर्यटन बोर्डलाई थप आर्थिक व्ययभार पर्नेगरी विनियमावलीमा थप व्यवस्था समावेश गर्ने र त्यस्तो कार्यलाई कानूनी भाषा मिलाएर अन्य आनुसांगिक कुरा मिलाएको हो वा सोको नाममा अन्यथा भएको हो भन्ने कुरामा स्पष्ट हुन जरुरी थियो । तथापि तत्काल कायम रहेको नेपाल पर्यटन बोर्डको कार्यकारी समितिका सदस्यहरूले त्यस्तो भूमिका निर्वहन गरेको पाइएन ।

११८. विनियमावली परिमार्जनको निश्चित विधि र प्रकृया छ । एक पटक निर्माण भएको विनियमावलीलाई समय सापेक्ष बनाउन संशोधन र परिमार्जन गर्न नसकिने होइन तर अघि नै पारित भएर प्रारम्भ भइसकेको विनियमावलीलाई कानूनी भाषा मिलाउने नाममा विनियमावलीको सारभूत विषयलाई चलाएर अघिल्लै मितिबाट अर्थात् प्रश्नादर्शी असर पर्ने गरी लागू गराइएको कार्य माथि नै भनिएजस्तो प्रकृयागत हिसाबबाट उपयुक्त मात्र नसकिने भए तापनि सो विनियमावली संशोधनको विषयलाई लिएर श्री सर्वोच्च अदालतमा सो विनियमावली बदर घोषित गरिपाउन दिएको उत्प्रेषणको निवेदन खारेज हुने ठहरी आदेश भएको सन्दर्भमा सोतर्फ थप विवेचना गर्न आवश्यक देखिएन । उक्त विनियमावली संशोधनको विषयलाई भ्रष्टाचारजन्य कसूर ठहर हुनु पर्दछ भनी लिइएको आरोप दावी पुग्न सक्ने देखिएन ।

११९. माथि विभिन्न प्रकरणमा विवेचना गरिए जस्तो नेपाल पर्यटन बोर्डको कोषबाट रकम खर्च गर्दा विभिन्न किसिमका अनियमितता भएको पाइयो । त्यस्ता अनियमितताले निरन्तरता पाउनु हुँदैन भन्ने विषयमा विवाद गर्ने ठाउँ छैन । नेपाल पर्यटन बोर्ड नियमावली, २०५५ को नियम ३ को उपनियम (१) को खण्ड (क) मा बोर्डले पर्यटकलाई प्रदान गर्ने सेवा बापत समितिले निर्धारण गरे बमोजिमको सेवा शुल्क लिन सक्ने व्यवस्था भएको पाइयो । सोही नियम ३ को उपनियम (२) मा “उपनियम (१) को खण्ड (क) बमोजिमको सेवा शुल्क बोर्डले नेपाल बाहिर प्रस्थान गर्ने हवाई यात्रुबाट टिकट मै समावेश गरी असुल गर्न सक्नेछ ।” भन्ने व्यवस्था राखेर हवाईयात्रुबाट रकम लिने सम्बन्धमा नेपाल पर्यटन बोर्डलाई व्यापक अधिकार प्रदान गरेको पाइयो । नेपाल पर्यटन बोर्ड नियमावली, २०५५ को

उक्त व्यवस्थाद्वारा प्रदान भएको अधिकार प्रयोग गरेर नेपाल पर्यटन बोर्डले नेपाल बाहिर उड्ने प्रत्येक यात्रुबाट रु. १,०००।- टिकटमा नै समावेश गरेर असुल गर्दै आएको देखियो । यसरी नेपाल बाहिर उड्ने प्रत्येक यात्रुबाट रु. १,०००।- असुल गर्न थालेपछि नेपाल पर्यटन बोर्डको बजेटको आकार पनि प्रत्येक वर्ष बढ्दै गएको पाइयो । नेपाल पर्यटन बोर्डले पर्यटकलाई के कस्तो सेवा सुविधा प्रदान गरे बापत प्रत्येक यात्रुले टिकटमा नै रकम तिर्न परेको हो र त्यसरी टिकटमा नै समावेश गरेर उठाइएको रकम बराबरको सेवा ती पर्यटकले पाए वा पाएनन् भन्ने कुराको विवेचना गर्ने यस इजलासको क्षेत्राधिकार र चाहना पनि होइन। तथापि, त्यसरी उठाइएको रकम ऐनको उद्देश्य अनुरूप पर्यटन प्रवर्द्धनको क्षेत्रमा मितव्ययी र पारदर्शी किसिमबाट खर्च गरिनु पर्नेमा नेपाल पर्यटन बोर्डका का.मु. कार्यकारी प्रमुख प्रतिवादी सुभाष कुमार निरौलाको कार्यकालमा ऐनको उद्देश्य अनुरूपका कार्यमा खर्च नभएको पाइएको हुँदा र अन्तिम लेखा परीक्षणसमेतमा पनि यस विषयमा सम्पूर्ण कुरा सम्बोधन भएको नपाइएकोले अन्तिम लेखापरीक्षण गर्दाका बखत विशेष ध्यान पुऱ्याएर आर्थिक अनुशासन कायम गराउनेतर्फ विशेष पहल हुनुपर्ने भन्ने विषयमा यस इजलासको ध्यान आकृष्ट भएको छ। कुनै सार्वजनिक निकायको लेखापरीक्षण प्रारम्भ गर्नुपूर्व लेखापरीक्षण योजना बनाएर खर्च गरिएको आधार र कारण देखिने बिल, भरपाई, भौचर लगायतका कागजातको नमुना परीक्षण (Sampling) को आधारमा लेखापरीक्षण गरिने र आफ्नो लेखापरीक्षण योजनामा नपरेको विषयमा लेखापरीक्षक जिम्मेवार हुनु नपर्ने परिपाटी रहेको सन्दर्भ समेतलाई दृष्टिगत गर्दा, नेपाल पर्यटन बोर्डको लेखापरीक्षण हुँदाका बखत नेपाल पर्यटन बोर्ड ऐन, २०५३ द्वारा निर्धारण गरिएको उद्देश्य अनुरूप खर्च भए वा नभएको भन्ने विषयमा विशेष ध्यान पुऱ्याएर नेपालको संविधानको धारा २४१ मा गरिएको व्यवस्था बमोजिम विस्तृत लेखापरीक्षण योजना बनाएर लेखापरीक्षण गर्न आवश्यक देखिएको हुँदा महालेखापरीक्षकको कार्यालयलाई सो कुराको जानकारी गराउन वाञ्छनीय देखियो ।

१२०. माथि विभिन्न प्रकरणमा गरिएको विवेचना तथा आधार र कारणबाट प्रतिवादीमध्येका सुभाष निरौला भन्ने सुभाष कुमार निरौलाले आफू नेपाल पर्यटन बोर्डमा कार्यरत रहेको अवधिमा प्रकरण ४, ६ र ८ मा उल्लेख भएको विगोमध्ये जम्मा विगो रु. ८०,५१,३६२।- हिनामिनासमेत गरी भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १७ अन्तर्गतको कसूर गरेको पुष्टि हुन आएकोले निज प्रतिवादीलाई सोही ऐनको दफा ३ को उपदफा (१) तथा सोही दफा ३ को उपदफा १ को खण्ड (ज) बमोजिम ६ वर्ष कैद र विगोबमोजिम रु. ८०,५१,३६२।- जरिवाना हुनुको साथै सोही ऐनको दफा २४ बमोजिम थप १ वर्ष कैदको सजाय र सोही ऐनको दफा १७ बमोजिम दामासाहीको हिसाबले हुन आउने विगो रु. ५४,५९,७२३।- नेपाल पर्यटन बोर्डलाई भराइदिने ठहर्छ । सो बाहेक अरुमा आरोपदावी पुग्न सक्तैन ।

१२१. प्रतिवादीमध्येका अनिल दास भन्ने अनिल कुमार दासले आरोप-पत्रको प्रकरण ६ र ८ मा उल्लेख भएको विगोमध्ये जम्मा रु. ५०,२९,०५४।- हिनामिनासमेत गरी भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १७ अन्तर्गतको कसूर गरेको पुष्टि हुन आएकोले निज प्रतिवादीलाई सोही ऐनको दफा ३ को उपदफा (१) र दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (ज) बमोजिम ६ वर्ष कैद र विगो बमोजिम रु. ५०,२९,०५४।- जरिवाना हुनुको साथै सोही ऐनको दफा १७ बमोजिम दामासाहीको हिसाबले हुन

आउने विगो रु. २४,३७,४१५।- नेपाल पर्यटन बोर्डलाई भराइदिने ठहर्छ । सो बाहेक अरुमा आरोप दावी पुग्न सक्तैन ।

१२२. प्रतिवादीमध्येका महेन्द्र खनालले आरोपदावीमा उल्लिखित विगोमध्ये रु. १,५४,२२४।- बढिनयतपूर्णसमेत कार्य गरी नेपाल पर्यटन बोर्डका कर्मचारीसँग मिलोमतो गरी भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (४) अन्तर्गतको कसूर गरेको पुष्टि हुन आएकोले निज प्रतिवादीलाई सोही ऐनको दफा ८ को उपदफा (४) बमोजिम विगोबमोजिम रु. १,५४,२२४।- जरिवाना हुने र उक्त विगोबमोजिमको रकम जफत हुने हुँदा रु. १,५४,२२४।- निज प्रतिवादीबाट नेपाल पर्यटन बोर्डलाई भराइदिने ठहर्छ सो बाहेक अरुमा आरोपदावी पुग्न सक्तैन ।

१२३. प्रतिवादीहरू प्रचण्डमान श्रेष्ठ, नन्दिनी लाहे थापा भन्ने नन्दिनी लाहे, आदित्य बराल, हिक्मत सिंह ऐर, काशिराज भण्डारी, ध्रुव राई, लिला बहादुर बानियाँ, दिवाकर विक्रम राणा भन्ने दिवाकर राणा, लक्ष्मण गौतम, सुशिल घिमिरे, शरदचन्द्र पौड्याल, मेघ बहादुर पाण्डे, टीकाराम सापकोटा, पम्फादेवी धमला (पौडेल), डिल्ली प्रसाद शिवाकोटी, रतिशचन्द्र लाल सुमन, रेवत बहादुर थापा, ध्रुव नारायण श्रेष्ठ, फुरगेल्जेन शेर्पा र रञ्जनकृष्ण अर्यालको हकमा आरोपदावी पुग्न सक्तैन निजहरूले आरोपदावीबाट सफाइ पाउने ठहर्छ । अरुमा तपसील बमोजिम गर्नुहोला ।

तपसील

माथि ठहर खण्डमा प्रतिवादी सुभाष निरौला भन्ने सुभाष कुमार निरौलालाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १७ को कसूरमा सोही ऐनको दफा ३ (१) तथा ३(१)(ज) बमोजिम ६(छ) वर्ष कैद र रु. ८०,५१,३६२।- (असीलाख एकावन्नहजार तीनसय बैसाठी रुपैया) जरिवाना हुने र सोही ऐनको दफा २४ बमोजिम थप १(एक) वर्ष कैद हुने ठहर भएकोले निजलाई ठहर भएको कैद तथा जरिवाना लगत कसी असूल गर्नु भनी सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा लगत पठाउनु १

प्रतिवादी अनिल दास भन्ने अनिल कुमार दासलाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १७ को कसूरमा सोही ऐनको दफा ३ (१) तथा ३(१)(ज) बमोजिम ६(छ) वर्ष कैद र रु. ५०,२९,०५४।- (पचासलाख उनान्तीसहजार चौवन्न रुपैया) जरिवाना हुने ठहर भएकोले निजलाई ठहर भएको कैद तथा जरिवाना लगत कसी असूल गर्नु भनी सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा लगत पठाउनु २

प्रतिवादी महेन्द्र खनाललाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ (४) को कसूरमा सोही दफा ८ (४) बमोजिम विगोबमोजिम रु. १,५४,२२४।- जरिवाना हुने ठहर भएकोले निजलाई ठहर भएको जरिवाना लगत कसी असूल गर्नु भनी सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा लगत पठाउनु ३

माथि ठहर खण्डमा प्रतिवादी सुभाष निरौला भन्ने सुभाष कुमार निरौलाबाट विगो रु. ५४,५९,७२३।-, प्रतिवादी अनिल कुमार दासबाट विगो रु. २४,३७,४१५।- र प्रतिवादी महेन्द्र खनालबाट विगो रु. १,५४,२२४।- नेपाल पर्यटन बोर्डलाई भराइदिने ठहर भएकोले निज प्रतिवादीहरूको जेथाबाट कानून बमोजिम पर्यटन बोर्डलाई विगो भराइदिनु भनी सम्बन्धित जिल्ला अदालतलाई लेखी पठाई सोको जानकारी नेपाल पर्यटन बोर्डलाई दिनुहोला ४

माथि ठहर खण्डमा जफत हुने ठहर भएको रु. १,५४,२२४।- प्रस्तुत मुद्दा अन्तिम भएपछि कानून बमोजिम जफत गरी राजस्वमा दाखिल गर्नुहोला५

ठहर खण्डमा आरोपदावीबाट सफाई पाउने ठहर भएका देहायका प्रतिवादीहरूले देहाय बमोजिम यस अदालतमा राखेको नगद धरौटी प्रस्तुत मुद्दा अन्तिम भएपछि नियमानुसार फिर्ता दिनुहोला६

क्र.सं.	प्रतिवादीको नाम	र.नं.	मिति	धरौटी रकम
१	शरदचन्द्र पौडेल	३०४७	२०७२।२।१२	५०,०००।-
२	डिल्ली प्रसाद शिवाकोटी	३०५४	२०७२।२।१७	२५,०००।-
३	रञ्जनकृष्ण अर्याल	३०६०	२०७२।२।१८	२५,०००।-
४	रतिशचन्द्रलाल सुमन	३०८६	२०७२।२।२५	५०,०००।-
५	सुशिल घिमिरे	३०९७	२०७२।२।३२	१,००,०००।-
६	टीकाराम सापकोटा	३१२०	२०७२।३।८	२५,०००।-
७	पम्फादेवी धमला (पौडेल)	३१२१	२०७२।३।८	३०,०००।-
८	आदित्य वराल	३१३०	२०७२।३।१३	५,००,०००।-
९	मेघ बहादुर पाण्डे	३१३६	२०७२।३।१४	३०,०००।-
१०	फूर गेलजे शेर्पा	३१३७	२०७२।३।१४	३०,०००।-
११	ध्रुव नारायण श्रेष्ठ	३१४०	२०७२।३।१५	३०,०००।-
१२	लक्ष्मण गौतम	३१४५	२०७२।३।२२	२५,०००।-
१३	काशीराज भण्डारी	३१५७	२०७२।३।२३	२,५०,०००।-
१४	दिवाकरण विक्रम राणा	३१५८	२०७२।३।२३	२०,०००।-
१५	प्रचण्डमान श्रेष्ठ	३१७८	२०७२।३।२९	२५,०००।-
१६	रेवत बहादुर थापा	३१८४	२०७२।३।३०	३०,०००।-
१७	नन्दिनी लाहे थापा भन्ने नन्दनी लाहे	३१८९	२०७२।४।६	१,५०,०००।-
१८	ध्रुव राई	३१९४	२०७२।४।११	२०,०००।-
१९	लिला बहादुर बानिया	३१९५	२०७२।४।११	८,०००।-
२०	महेन्द्र खनाल	३२२९	२०७२।४।२५	५०,०००।-

ठहर खण्डमा आरोपदावीबाट सफाई पाउने ठहर भएका प्रतिवादी हिकमत सिंह ऐरले राखेका बैंक ग्यारेण्टीहरू प्रस्तुत मुद्दा अन्तिम भएपछि नियमानुसार फुकुवा गरिदिनुहोला७

प्रतिवादीहरू अनिल कुमार दास र सुभाष निरौलाले राखेका बैंक ग्यारेण्टीहरू प्रस्तुत मुद्दा अन्तिम भई निजहरूलाई यस फैसलाले लागेको कैद तथा जरिवानाको लगत अशुल भएपछि नियमानुसार फुकुवा गरिदिनुहोला८

यस फैसलामा चित्त नबुझे ३५ दिनभित्र श्री सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन गर्न जानु भनी प्रतिवादीहरू सुभाष निरौला भन्ने सुभाष कुमार निरौला, अनिल दास भन्ने अनिल कुमार दास र महेन्द्र खनाललाई पुनरावेदनको म्याद दिनु र सोही व्यहोराको पुनरावेदनको म्याद सहितको फैसलाको जानकारी विशेष सरकारी वकील कार्यालयलाई दिनुहोला ९

यस फैसलाको जानकारी महालेखा परीक्षकको कार्यालयलाई दिई प्रस्तुत मुद्दाको दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल अभिलेख शाखामा बुझाई दिनुहोला १०

सदस्य

सदस्य

अध्यक्ष

इजलास अधिकृत: मुकुन्द निरौला

कम्प्युटर टाईप: कल्पना बर्तौला

इति सम्बत् २०७४ साल फागुन १० गते रोज ५ शुभम्